

ЛЕНА МАНДА ВАЛС С ДВАНАЙСЕТ БОГОВЕ

Превод от гръцки: Здравка Михайлова, Светлана Дончева, Христина
Янисова, 2015

chitanka.info

*... и да завиждам на лудостта
От зли божества причинена —
Израслият с нея не страда.
Най-злата съдба е промяната:
Тежък живот е за смъртните
Да си нещастен, след като си бил щастлив.*

Еврипид, „Ифигения
и Таврида“^[1]

*Свещен ефир и ветрове развихрени!
Вий, изворни води, и вий, усмихнати
вълни в морето! Земьо всекърмилнице,
и ти, всевиждащ слънчев кръг! О, вижте
как
аз, богът, страдам от ръцете божии!*

Есхил,
„Прикованият
Прометей“^[2]

НЯКОЛКО ДУМИ ОТ МЕН...

Идеята за тази книга се роди през едно лято в Навплион сред шумна, възможно най-игривата компания, която човек би могъл да има около себе си. Костис е реално съществуващ човек, но за негово щастие, животът му няма нищо общо с този на моя герой. Единственото общо помежду им е игровото предразположение. Не мисля, че той ще разпознае себе си тук, но му благодаря, че без да го знае, ми даде идеята за „Валс с дванайсет богове“.

Обикнах много тази книга, без да съзнавам причината за това... От друга страна, как можеш да обичаш нещо толкова много и едновременно с това то да те задушава, да те потиска, да те ужасява? Може би защото, когато я пишех, не запазих безопасна дистанция от героите, както бях длъжна. Станах едно цяло с тях четиримата и започнах да състрадавам. Самотните часове на нейното написване се превърнаха в сладостен кошмар и когато написах думата „Край“, изпитах облекчение, но и усещане за самота...

Посвещавам я на всеки един от вас, независимо дали е почувствал голямото, истинско и абсолютно приятелство или не...

Лена Манда

[1] Еврипид. Избрани трагедии. Колекция архетип. С., 2008, стр. 216. Превод от старогръцки Доротея Табакова и Тамара Кръстева — Б.пр. ↑

[2] Есхил. Прикованият Прометей. София: Отечество, 1976. Превод от старогръцки проф. д-р Александър Ничев. 11 с. — Б.пр. ↑

ВЪВЕДЕНИЕ

Той седна бавно в големия бял плетен фотьойл, който се намираще на хотелската веранда. Седна бавно като човек, от когото годините бяха изцедили всякаква сила, всякакво желание. Остави погледа му да се докосне до морето, сякаш дори него нямаше сили да вдигне; толкова му тежеше. Срещу него — вулканът на Санторини, самотен в неговата величавост... Съдбата на всеки силен, който всява страх около себе си. Как да обикнеш нещо, от което се страхуваш? Как да се приближиш към нещо, което може да те унищожи? Под нозете му се простираше морето. Беше нарязало сушата, високомерно изпречила се на пътя му, оставяйки подире си отвесни скали; скални зъбери; опасни... Сякаш и самото то не искаше такава катастрофа, всеки път, когато слънцето залязваше, всеки път, когато се гмуркаше в течния си гроб, за да се възмогне оттам отново като победител призори, за кратко, за няколко драгоценни мигновения на красотата, морето поаленяваше в кървави оттенъци.

Благодари мислено на пътническия си агент, който беше резервирал стая в конкретния хотел. Тъкмо каквото му беше необходимо. Там и само там би могъл да приключи окончателно с миналото. Беше изминала почти година оттогава. Тази вечер беше настъпил моментът... Сега.

Като пробуждащо се море спомените връхлитаха крайбрежието на ума му. Отнасяха възпоминанията, които се криеха, приковани зад скалите на разума; увлякоха ги и с вълните ги вдигнаха нависоко. Светлината на залязващото слънце ги освети. Твърде късно, за да отстъпи. Но и това той не искаше. Вече цяла година се опитваше да се измъкне. Всеки път щом понечеше да докосне спомените си, те се впиваха с бодлите си; малки морски таралежи — всяка дума, всеки миг, всеки образ. Не... Единствено нейният образ... Защо ли впрочем изпитваше потребността да се върне назад сега? Сега, когато беше готов да върви напред в живота си. Дали не беше грешка да се опита да достигне и да докосне сам болката? Както винаги спомените обаче

заприиждаха неканени, но този път той не ги отпъди, напротив, потопи се в техния вир. Водите бяха мътни, застояли, толкова време хванати в капан от самия него.

Заплува редом с тях, преследваше ги. А когато някои от тях понечиха да се скрият зад булото на забравата, той го отмахна. Други стана нужда да разкъса на парчета. Стига да успееше да преживее отново стъпка по стъпка, ден по ден онова прекрасно време.

Дванайсет месеца. Изпълнени с поврати, сълзи, смях, отчаяние. С надежда. Елпида^[1].

„Надежда...“

Не беше ли това неговият глас? Щеше най-после да изрече името й, без от очите му да потече гореща лава, без познатата, нежелана, стоманена ръка да го сграбчи за гърлото. Вече виждаше образа й да размътва залеза, който в цялата си прелест и величие се раздипляше пред погледа му. Прочутият залез на Санторини; морето изглеждаше неподвижно; природата беше смълчана в очакване да се случи чудото; слънцето се гмуркаше в сините води и ги изпълваше с кръв; брулените морни скали сега си отъмщаваха, за стотни от секундата всеки ден пред ерозиращото терзание, на което то ги подлагаше от векове. Когато беше дете, седеше с часове и сграбчваше водата в малките си шепи, опитвайки се да разбере защо не е синя, щом като очите му я виждаха такава. Навсякъде около него беше синьо, а щом я загребеше, тя ставаше прозрачна... Ядосваше се и я изхвърляше, а после вземаше още и още. Седеше така с часове, докато майка му не го измъкнеше от морето, посинял и разкиснат.

Сега слънцето вече се беше оттеглило. Според митологията, която учеха в училище — любимият му урок — беше отпътувало с колесницата си от чисто злато, за да се отморят в безкрая на океанската шир снежнобелите му коне. След малко сестра му Селена с косите й от чисто злато щеше да се възцари там, където през деня властелин беше то. Мракът започна да се спуска, но той не помръдна да запали някаква светлина. Така или иначе, околните заведения осветяваха достатъчно изолираната му веранда. Така или иначе, спомените винаги намират пътя да дойдат, дори в мрака.

Образът на Елпида изплува пред него. Сериозен както винаги. Рядко се усмихваше тя. По-скоро си я спомняше навъсена. Дори когато

всички се развеселяваха от резкия ѝ маниер на говорене, дори тогава тя ги гледаше строго и казваше:

— Кога най-после ще вземете нещата на сериозно?

Улови се, че се усмихва при този спомен. Болката беше отстъпила. Дори безпричинните първоначални угризения.

Ако...

Ако не ѝ се бяха стоварили всички с техните лични проблеми. Ако ѝ бяха оставили време за самата нея, тогава може би щеше да прозре. Щеше да признае. Щеше да избере друг път. Ако онази нощ я беше убедил. Ако... Само една думичка от три букви, а имаше силата да прекърши и най-силния, да подлуди и най-уравновесения, да разбие и най-организирания. Стига да позволеше човек да нахлуе в системата му. Едно *ако* пораждаше десетки други. А всяко от тях забиваше и трън в мозъка, а този трън пораждаше нова вина. А тогава вече и той се озоваваше предаден на присъдата на най-непреклонния съдник; собственото му „аз“... Дори той не беше успял да се изплъзне. Цяла година се люшкеше между лудостта и разсъдъка. И ако тази година не беше предшествана от онези дванайсет месеца, които промениха живота му, бездната на параноята щеше да го погълне в мрачните си води.

Но тези дванайсет месеца... Както дванайсетте олимпийски богове, които някога предопределяли живота на обикновените простосмъртни, така и те бяха начертали пътя на неговото предопределение.

Дванайсет месеца. Дванайсет богове. Орисваха. Повеляваха. Изпълняваха. Всеки един от тях наложи своя отпечатък върху живота и характера им. Всеки от тях сякаш представляваше някой от месеците на тази година.

Арес, богът на войната. Той ги запозна. Чрез една кавга. Сложи отпечатъка си през март.

Хестия, богинята на домашното огнище. Тя помогна на самия него отново да стъпи на крака. Сложи отпечатъка си през май.

Хефест, богът на огъня. Той май разбърка нещата с неговия огън. Сложи печата си през юни.

Атина, Посейдон, Зевс, Хермес, Афродита, Деметра, Аполон, Хера и накрая Хадес, богът на Подземното царство.

Той стана от отморяващия плетен фотьойл и се облегна върху каменния парапет. Оттам виждаше околните заведения. Бяха пълни с хора, които се смееха, разговаряха, забавляваха се. Насреща тъмният масив на вулкана наблюдаваше безучастно, безразличен към онова, което като свредел дълбаеше у хората, към онова, което беше в сърцата им. Онова нещо в сърцето му беше от гореща лава. Пред нея всичко изглеждаше хладно. Не го беше грижа, че имаше толкова хора отсреща. Онова нещо вътре в него беше сякаш Хефест работеше ден и нощ върху огромната си наковалня.

Отново се отплесваше. Не. Трябваше да се придържа към фактите... Четирима души: три жени и той. Как се бяха запознали? Първата им среща не беше в крехка възраст. Нито юношески вълнения ги бяха разтърсили, за да ги свържат. Всички бяха зрели хора, с уреден или... малко поразбъркан живот. Как така се привързаха? Как започнаха да милеят толкова много един за друг? Седна отново и почувства спомените да го поглъщат в гореща, подобно приливна вълна. Остави се тя да го носи.

Днес вечерта щеше да се случи, най-после. Щеше да приключи с миналото. Но за да стане това, трябваше най-напред да го изтръгне от себе си. Да го изправи пред себе си, да го погледне право в очите, а след това да го остави на мира.

И така, днес вечерта беше настъпил часът. Да си спомни. Да подхване всичко отначало...

[1] Името на една от героините в романа — на гръцки Елпида означава надежда. — Б.пр. ↑

МАРТ

МЕСЕЦЪТ НА АРЕС

Арес — син на Зевс и Хера. Бог на войната. Винаги замесен в някоя война и никога не отсъства от бойното поле.

... Сега недей се моли. Отредената съдба не могат да избягнат смъртните.^[1]

Софокъл, ред. „Антигона“

Едри дъждовни капки започнаха да падат. Улиците изгубиха монотонния си убит цвят. Изпълниха се с тъмни на цвят петна. Не след дълго щяха да изгубят и предназначението си. От пътни артерии щяха да се превърнат в канали. Светкавица проряза синята цялост на небето, което от известно време бе изгубило безметежността си. Няколко секунди изминаха, преди светът да бъде разтърсен из основи от мощна гръмотевица. Разсвирепяло се беше времето, значи. Минувачите ускориха крачка. Беше едва пет часа, а приличаше на нощ. Някои щяха да успеят да стигнат там, закъдето бяха тръгнали, преди да станат вир-вода. Не знаеха, а естествено, не ги и интересуваше, че на единайсетия етаж на онази остъклена чудовищна сграда, точно в пет и половина, на малка церемония президентът и управителният съвет на Auto Corporation щяха да го наградят за заслугите му към фирмата. Освен щедротото увеличение на заплатата, го очакваше и почетния пост генерален директор, позиция, с която по изключение за пръв път бе удостояван толкова млад кадър.

Костис оправи вратовръзката си, за пети път може би през последните десетина минути. Макар да изглеждаше безсмислено, беше завладян от сценично притеснение. Вече от три дни насам знаеше

какво щеше да се случи, когато началникът на неговия отдел го бе повикал, за да му съобщи. Беше се борил за това през последните осем години. Трийсетгодишен го взеха на работа в компанията като обикновен продавач на коли, неизвестен сред неизвестни, изпълнен с притеснения за детето, което щеше да се появи на бял свят след няколко месеца. Беше и младоженец. Бяха се оженили с Антигони след продължила само няколко месеца връзка именно заради бременността ѝ. Дори не се беше замислял. Щом тя му каза това, той ѝ беше предложил да се оженят. Два месеца след сватбата им обаче фирмата, в която работеше, наред с другите съкращения... съкрати и него, оставяйки го, от една страна, без работа, но и обзет от паника за бъдещето.

Беше горд, не искаше помощ от никого. Семейството му си беше негова грижа, той никога не беше бягал от никаква отговорност, нито я беше прехвърлял върху чужди плещи. Антигони роптаеше всекидневно да поискат помощ от родителите ѝ, но той упорито отказваше. Дори беше поискал от нея много любезно, но строго въобще да не им казва, че е останал без работа.

— Искаш от мен да лъжа родителите си? — беше изпищяла тя, така че Костис не успя да потисне гримаса на раздразнение, тъй като гласът ѝ беше пронизал болезнено тъпанчетата му и бе изопнал опасно нервите му.

— Искам от теб да не им казваш истината... — отвърна той спокойно.

Не трябваше да губи самообладание. Ако това станеше, щяха да последват познатите ѝ истерии, а тя не трябваше да се разстройва. Вече беше бременна в петия месец.

— Ама то е едно и също! Ще ме попитат как вървят нещата в работата ти! Какво да им кажа?

— Ще им кажеш „много добре“ и ще смениш темата на разговора! Антигони, моля те, опитай да се успокоиш и да ме разбереш! Щом научат, че съм без работа, те ще поискат да ни помогнат, а тъкмо това искам да избегна! Щом узнаха, че искаме да се оженим, хората ни купиха цялата тази огромна къща, мебелираха я и въобще ни направиха сватба за чудо и приказ, знаейки, че родителите ми не са в състояние да помогнат...

— Не бяха в състояние или не искаха? Защо ти харесва да тълкуваш нещата, както ти изнася?

Погледна я уязвен. Не за пръв път родителите му бяха червеният плащ в разговор между тях. Никога не се бяха престрували, че са желали този брак и особено при обстоятелствата, при които беше сключен, но запазваха мислите си за себе си и, естествено, за него самия. Никога не направиха нещо, което би засегнало жена му и родителите ѝ, но...

— Няма да се преструвам, че родителите ми одобряваха брака ни, но все пак се съгласиха. И ако можеха, щяха да помогнат. Добре знаеш, че следването ми в чужбина толкова години беше парично обезкървяване за и бездруго обремененото им финансово състояние!

— А аз ти казвам...

— Отдалечаваш се от темата, Антигони! За пореден път! И понеже не искам да се разстройваш в състоянието, в което си, разговорът ще приключи тук! Но не отстъпвам от това, за което те предупредих: няма да казваш нищо на родителите си!

— И как ще свързваме двата края?

Все пак „свързаха двата края“. Няколко седмици по-късно се появи работата в Auto Corporation. С малка първоначална заплата. Твърде ниска за трите чужди езика, които владееше, както и за дипломите му от Америка по бизнес администрация, компютри и реклама.

Не се засегна. Знаеше, че ще успее. Тази работа му беше мечта още от следването. Стига да го забележеха подходящите хора. Стига да се откриеше толкова, че да го прехвърлят в централния офис. Нужни бяха три години. Три години тежък труд, с антени нащрек за възделения удобен случай. Почти не можа да го повярва, когато той се появи. Как можеше да си представи, че новият модел, пуснат от компанията на пазара, щеше да бъде неговият печеливш билет? Малка количка, пъргава и икономична, подходяща за градско каране, но продажбите ѝ бяха толкова ниски, а безразличието от страна на купувачите — толкова голямо, че фирмата почти беше взела решение да я изтегли от движение.

Будува безкрайни нощи върху бюджети и предварителни проекти. Малката Измини, която вече бе навършила три годинки, често пъти се будеше нощем и се приближаваше към него, искайки да

привлече вниманието му, но той я отпращаше в леглото ѝ, без дори да я погледне. Не можеше да я види, тъй като пред очите му се мерзелееха само чертежи. Не можеше да я чуе; ушите му бучаха от усилието и умората.

Очите на дъщеря му, които бяха същите като неговите, го гледаха с укор, преди да се изпълнят с негодувание заради несправедливото отхвърляне, което детският ѝ ум не можеше да проумее. Три години по-късно баща ѝ живееше само заради тази проклета фирма с колите. Същите тези коли, които я лишаваша от поляната за игра, от парка, от свободата на движение. Какво ли я интересуваха въобще? Тъкмо напротив, бяха ѝ противни, а сега имаше още една допълнителна причина. Тя искаше да си играе с баща си. Искаше той да я заведе на люлките, както другите татковци водеха другарчетата ѝ. Искаше да я вземе в скута си или да я сложи да седне на бюрото си и да рисуват заедно. Какво от това, че преди да се оттегли, капнал в леглото си, минаваше най-напред покрай нейното да я целуне и да я завие? Тя спеше и не го усещаше. Какво от това, че в портфейла си носеше нейни снимки? Като че ли и самата тя не бе стигнала дотам да го вижда вече само на снимки! Каква полза, че всичко това се правеше заради нея? Тя би предпочела един по-малко преуспяващ фирмен кадър, но по-успешен баща до себе си.

Баща ѝ обаче не знаеше, нито си представяше нещо от всичко това. Всичките му сили бяха насочени към компютъра, докато подготвяше най-съвършеното и най-революционно предложение, което би могло да съществува за лансирането на новия модел. Беше приложил всичко научено в Америка за толкова години. Беше вложил най-доброто от себе си.

Когато се яви с огромната папка в ръце и поиска да види самия президент на компанията, изражението на секретарката му бе най-малкото комично, но той не можеше да се засмее. Заложен на карта беше самият му живот. И беше заложен дни наред... Препращаха го от един началник „Кадри“ на друг, от един отдел в друг и никой не го взимаше на сериозно. Тежката метална врата с табелката на фирмата оставаше затворена и, най-лошото, започна да се отдалечава. Сега не го оставяха да стигне и до единайсетия етаж, където бе кабинетът на президента. Успя да се превърне в анекдот в устата на всички: продавачът, който мисли, че ще спаси фирмата и нейния нов

автомобил! Понякога обаче анекдотите тъкмо защото вървят от уста на уста, стигат до подходящите уши. Така множество усти останаха зяпнали, когато един ден самият президент поиска да го види. Това ако не беше революция! Митичен образ за повечето служители във фирмата, лице, което повечето от тях бяха виждали само на снимки в списания със светски клюки, те не можеха да разберат как един обикновен продавач беше успял да се домогне до тази среща!

Когато Костис прекрачи прага и се озова в онова огромно помещение с остъклените стени наоколо, които позволяваха на неговия властелин да се чувства малко или повече като Зевс, седнал на Олимп, с целия свят — обикновените простосмъртни — в нозете му, изпита такова страхопочитание, че за секунди изгуби всякакъв контакт с действителността. Разстоянието, което трябваше да измине — от вратата до бюрото, — за да протегне ръка на човека мит, който го гледаше, му се стори най-дългото в живота му. Краката му потъваха в мекия мокет, а душата му затъваше в океан от паника. Изведнъж осъзна, че бе постигнал немислимото, и имаше цялата добра воля да се обърне кръгом и да си тръгне бежешком, докато беше време.

Белокосият господин с добродушното лице, който не беше някой друг, а самият президент, изведнъж започна да изглежда в очите му твърде опасен.

А пространството със спокойните и меки цветове — доста агресивно. Всички тези врати наоколо изглеждаха готови да се отворят, а оттам да излязат биячи и да го изнесат навън. Започна да се изпотява.

Сега като си го спомняше, и тогава валеше. Небето буквално се беше продънило по същия начин, по който и той желаше земята да се разтвори и да го погълне.

— Млади човече, положили сте твърде големи усилия да стигнете дотук, за да предположа, че сте искали да се възхитите от дизайнерското решение в моя кабинет! И така, ако сте готов, бих искал да разбере защо толкова време настоявате да видите мен и единствено мен!

Той дойде на себе си изведнъж. Леден повей го облъкна и се окопити. Бе получил своя шанс и тъй като щеше да бъде и единственият, не трябваше да го пропуска. Започна да говори. Отначало гласът му трепереше и при всяка гръмотевица се прекършваше. Но щом навлезе по същество в темата си, нищо не

можеше да го спре. С абсолютна яснота и самочувствие представи пред президента целия свой план за рекламната кампания, която беше замислил: бюджети, диаграми, всичко преминаваше пред погледа на президента, който с всяка минута изглеждаше все по-заинтригуван. А когато стигнаха до цената на рекламната кампания, съпоставена със загубите, които щеше да предизвика изтеглянето от движение, за фирмата, удара върху престижа ѝ, но и с данните, които показваха, че подобен рекламен подход, толкова новаторски за Гърция не би могъл да не успее, президентът почти се усмихваше.

Щом Костис завърши презентацията, той се почувства така, сякаш от вътрешностите му бе изцедена и последната капка сила. Сега беше по-лошо, отколкото в началото. Целият гореше сякаш в треска. Погледът му срещна пелената на дъжда навън през прозореца и той мислено си пожела да се намираше на улицата, под зареждащата прохлада, която единствено водата би могла да му предложи в онзи момент. Президентът улови погледа му и се усмихна.

— Приличате на човек, който се дави! — каза му той.

— Напротив, господин президент! В момента си пожелавах да бях на улицата, под дъжда!

— Мисля, че за момента една чаша вода би задоволила потребностите на организма ви и би ви спестила една лоша простуда! Във всеки случай, изглеждате уморен...

— Твърде дълъг и мъчителен беше пътят за един продавач от изложбения салон в приземния етаж до единайсетия етаж на вашия кабинет!

Подаде му водата, преди да му даде и отговора си:

— Необичайно е един продавач да иска да ме види! Въпреки това дълъжен съм да призная, че съм впечатлен както от вашата настойчивост, така и от предложението ви. Разбира се, предложението ще трябва да мине и през управителния съвет на фирмата, пред който ще бъдете поканен да го представите.

Всичко беше необичайно. Напомняше донякъде на американски филм. Огромната зала с голямата заседателна маса в средата, всички онези, които го гледаха с недоверие, председателят начело, който му се усмихваше насърчително. Проектът, във всеки случай, мина. Получи

единодушното одобрение на съвета. Онова, което никой не бе очаквал, бе отзвукът от кампанията върху потребителите. Продажбите счупиха всякакви рекорди от последните десет години, а кариерата му ги последва. Продавачът стана директор на рекламния отдел за една нощ. Името му нашумя и това, че бе единственият успял да се срещне с президента без предварително уговорена среща, го нареди окончателно сред митичните фигури във фирмата.

Гръмотевица прекъсна нахлуването на миналото в настоящето. Той оправи отново вратовръзката си. Бе стигнал високо, можеше да понамали малко скоростта. Беше на трийсет и осем години и беше забравил да бъде каквото и да било друго, освен служител на Auto Corporation.

Осем години не беше ходил на почивка, не бе отсъствал нито един ден от работа, като дори съботите и неделите прекарваше безброй часове, затворен в кабинета си у дома, в компанията на фирмените дела, които не успяваше да прегледа изцяло през седмицата. Но се гордееше. Сега вече можеше да предложи на жена си и дъщеря си онова, за което копнееше душата му. Имаха пари, имаха обществено положение... Трябваше обаче да се съгласи, че те много му липсваха, че делът на успеха бе особено тежък за семейния му живот. Имаше намерение да поиска дълъг отпуск и да предприемат голямо пътуване с Антигони. Дължеше ѝ го. Може би през лятото щяха да отидат на ваканция всички заедно. Толкова години изпращаше жена си с детето да летуват, да се къпят в морето, а той се печеше безропотно в пещта на лятна Атина. Сега обаче всичко това трябваше да бъде прекратено. В края на краищата една крепост беше останала непревзета — постът на заместник-президент. Но той все още бе млад, можеше да почака.

Погледна дъжда, чийто ромон не изглеждаше да намалява. Улиците се изпълниха с вода и чадъри. Под всеки чадър — човек. Един човек, който джапаше в кални води, но когото тревогите на всекидневието караха да не разбира, че вече целият е подгизнал вир-вода. Безразлични шофьори вдигаха плискащи водоскоци при преминаването си. Атина. Един задушаващо пренаселен град, пълен с изгорели газове смог и коли. И неговата компания, както и всички компании вносителки на автомобили, имаше своя дял.

Всяка година изнамираха и нещо ново, някое по-привлекателно предложение от предишното, за да подтикнат хората да прибавят още

един автомобил към вече задръстените улици. Опитваха се да ги убедят и така животът им да стане още по-труден. Какво значение имаше обаче? Благодарение на стабилно възходящата крива на продажбите им той бе стигнал до върха.

На вратата се почука и както обичайно, без да изчака отговор, нахлу Евгения. Тя бе секретарката му през последните пет години. Взе я на работа едновременно с издигането си, тогава, когато беше повишен в директор на рекламния отдел. Назначаването ѝ беше звучен плесник по стереотипите в компанията, където, освен останалите необходими качества, отнасящи се до знанията и уменията, външният вид също имаше своя дял при вземането на решение за назначаването на всеки заинтересован. Как иначе би могло да бъде обяснено, че всички онези, които изпълняваха секретарски длъжности в тази компания, успоредно с това можеха да работят пред обектива на фотоапарат, без да има за какво да завидят на някой професионален модел?

Когато Евгения се яви за интервюто, Костис буквално загуби ума и дума. Беше около четирийсетте, висока поне метър и осемдесет и пет, с черти на лицето толкова несиметрични, че имаш чувството, че лицето ѝ е извадено от платно на модерната живопис на художник особняк от период на голямо вдъхновение или на силна... параноя. Към всичко казано дотук налице бяха и поне два̀сет килограма в повече, разпръснати по вероятни и невероятни точки на телосложението ѝ. Жена Квзимодо, но успоредно с това най-невероятното, най-удивителното, най-харизматичното създание, което беше познавал някога.

От много малка Евгения бе приела грозотата си и може би затова си беше изваяла характер в съгласие с нея или поради нея. Гледаше на живота от различна гледна точка, макар за това последното Костис да предполагаше, че бяха виновни асиметрично разположените ѝ очи. С отлично образование, владееше шест чужди езика и ако имаше награда за бързина и добра организация, тя ѝ се полагаше извън всякакво съмнение. Гъвкавостта ѝ съперничеше на хумора ѝ. Хумор, по-скоро жегващ, който винаги включваше и самата нея, стигайки до автосарказъм. Това лишено от всякаква външна красота същество беше съсредоточило в себе си прекрасни способности и заложи, толкова

достойни за възхищение, че който я опознаеше по-добре, забравяше грозотата ѝ.

През онзи първи ден, когато го видя да остава като гръмнат, тя му се усмихна. Обратно на всичко останало по нея, зъбите ѝ бяха съвсем прави, а усмивката ѝ ярка и чиста като на дете.

— Ако ви е приляло — каза му тя, — може би е по-добре да седнете! В предишната фирма, където потърсих работа, като ме видя, кандидат началникът припадна!

— Извинете ме... — заекна той неловко заради безпардонността си.

— Няма значение! Вече четирийсет години, откак се гледам в огледалото. Свикнала съм със себе си! Но не мога да изисквам същото от всички останали! Във всеки случай благодаря, че ме приехте!

Понечи да си тръгне, но Костис я спря. Никога не би си простил, ако не дадеше шанс на тази жена. Кой? Той, който благодарение на шанса, който поиска и който му бе даден, бе стигнал там, докдето бе стигнал, та днес да си търси и секретарка!

Десет минути по-късно вече я беше наел на работа. Толкова му беше нужно, за да се увери отвъд всякакво съмнение, че тя му беше абсолютно необходима! Когато им съобщи, че мястото вече е заето от Евгения, останалите, които чакаха за интервюто, си тръгнаха, благодарейки на съдбата си, че са се отървали от шеф перверзник със странни вкусове, граничещи с извратеността. Новината за назначаването на едно чудовище обиколи компанията, украсена с такива преувеличения, че самият президент стигна до кабинета му, за да види със собствените си очи новата щуротия на своето протеже. Евгения, която не бе глуха за клюките и за критиката, упражнявана по неин адрес от колегите, нито пък глупава, за да не разбере причината за визитата на президента, го посрещна засмяна, покани го в кабинета на Костис и изчезна.

Президентът се обърна към Костис с объркано изражение.

— Започвам да се съмнявам в теб!

— Защо, господин президент? Какво съм направил?

— Ами как ти хрумна да назначиш такава... грозотия... за твоя секретарка?

— Защо?

— Защото си станал за смях пред всички заради вкусовете ти!

— Вие и аз знаем, че това не се случва за пръв път с мен! За смях бях станал и тогава, когато поисках да ви видя, аз, един обикновен продавач с големи мечти! Но се оказа, че съм бил прав!

— Да, но с тази тук...

— С всеки изминал ден оправдава очакванията ми! Евгения е рядко създание!

— Убеден съм в това! Но не ти ли се обръща стомахът?

— Напротив, оправя ми настроението с хумора си, има способности, надхвърлящи всякакви очаквания, и въобще съм щастлив, че я назначих, преодолявайки бариерата на външността, която, ако трябва да бъдем честни, не е и онова, което се търси за позицията, за която е предназначена! Секретарка търсех, господин президент, не фотомодел!

— И наричаш това просто бариера? Толкова ли не можа да намериш някоя с нейните качества, но по-представителна?

— Изглежда, че не! Впрочем погледнете на това и другояче! С Евгения като мой сътрудник нямам никакви проблеми с жена ми, когато оставам да работя с нея до късно в офиса!

— Това го приемам! Моята ме разпъва на кръст всеки ден заради Нина!

Костис, разбира се, не му отговори, че Нина може да имаше външност на модел, но тъкмо поради това е трябвало да се отдаде и на конкретната професия, вместо да мъчи компютъра. Нина беше още едно изключение от правилото на фирмата, която искаше служителите ѝ да бъдат красиви, но и способни. Губеше папки, объркваше часове за среща, но никога не губеше червилото си, никога не идваше на работа в неугледен вид. Нищо от това не бе изречено. Щом президентът си тръгна, Евгения влезе в кабинета му и изражението ѝ не му хареса. Гледаше го странно.

— Какво става с теб?

— Гледам те и се чудя...

— На какво?

— Дали не търсиш подходящи думи, за да ми кажеш, че повече нямаш нужда от мен!

— И защо да нямам повече нужда от теб?

— Не съм глупава. Разбирам по каква причина дойде президентът днес тук! По всяка вероятност ти е казал, че трябва да си

смениш секретарката!

— Слушай, Евгения, единствената причина да си тръгнеш от този офис е първо да са уволнили мен!

— Но аз мислех...

— Разбирам, но ти обяснявам, че имам пълна свобода при избора на сътрудниците ми! А моят избор си ти и това не подлежи на промяна!

— Посланието прието!

— Добре тогава, хайде да свършим някоя работа!

Евгения си беше тръгнала, но не можеше да скрие грейналата си от благодарност усмивка.

По същия начин му се усмихваше и сега.

— Началство...

Винаги го наричаше така, още от първия ден. И го обожаваше. Като вярно куче следваше всяко негово движение, всяка негова гримаса. Разчиташе го като отворена книга, общуваше с него почти телепатично. Често пъти дори не беше нужно да ѝ казва каквото и да било, а Евгения правеше, каквото беше необходимо. Мисълта му бе абсолютно тъждествена с нейната. Както и сега...

— Началство, остави спомените, понеже те чакат горе!

— Откъде знаеш, че се бях отплеснал в миналото?

— Така както гледаш дъжда, сякаш се опитваш да преброиш капките, какво друго би могъл да правиш?

— Бих могъл да размишлявам за новия клон, който откриваме!

— Изключено! Когато мислиш за работа, винаги сядаш на бюрото, винаги си играеш с писалката и изражението ти е различно!

— Тоест какво?

— Очите ти се присвиват, а ноздрите ти се разширяват като на ловджийско куче, подушило дивеч!

— Трябва ли да ме тревожи фактът, че ме познаваш толкова добре?

— Във всеки случай аз на твое място бих се притеснявала! Сътрудник, който те познава толкова добре, винаги може да стане опасен!

— Ще го имам предвид в бъдеще!

Бъдещето... Колко хубаво му изглеждаше вече то!

Когато влезе в голямата заседателна зала на единайсетия етаж, където го очакваха всички, почувства, че най-после бе стигнал до края на един труден път, но там вече беше подсигурил личния си рай. Стисна много ръце, отвърна на десетки усмивки и почувства върху рамото си толкова приятелски потупвания, колкото и дружески удари с нож в гърба, които бе отблъсквал през петте години на непрестанния си възход.

Влезе у дома си, подсвирквайки, с бутилка шампанско в едната ръка и кутия сладкиши в другата. Не беше казал нищо на Антигони за повишението си, понеже искаше да я изненада. Огледа се доволно наоколо. Всичко си беше на мястото, както винаги. Дори огънят в камината беше както трябва; с нисък, но ярък пламък. Познатото ухание на дома му го обгърна и го накара да се отпусне. Жена му имаше слабост към ароматизираните свещи и затова те бяха навсякъде, разпръсквайки дискретния си аромат заедно с милия уют на микроскопичните си пламъчета.

Направи още една крачка и тогава забеляза трите големи куфара, които се намираха пред него и разваляха хармонията на пространството. Какво ли търсеха там? Но къде ли бяха всички? Изведнъж пълната тишина, която цареше, го смути повече и от най-оглушителния шум.

— Антигони! Измини! Къде сте?

Жена му се появи безшумно от коридора, който водеше към спалните. Не се приближи към него. Застана отдалеч и скръсти ръце на гърдите.

— Каква е тази тишина? Къде е детето? — попита я той.

— При родителите ми.

— Точно тази вечер ли намери да я пратиш? Тази вечер, когато искам да отпразнуваме всички заедно? Станах генерален директор, Антигони! Разбираш ли какво означава това?

— Предполагам, каквото и предишните ти повишения! Повече пари, безкрайни часове работа и... самозабравяне!

— Не те разбирам! Какво ти става тази вечер? Не се ли радваш за мен? За нас?

Направи крачка към нея; усмивката му застина. Антигони му направи знак да спре, да не се приближава повече. Отиде и застана пред камината. Той почти се нервира от поведението ѝ.

— Можеш ли да ми кажеш какво става? — попита той. Изведнъж си припомни и куфарите. — И какво търсят онези куфари в хола?

Тя се обърна и го погледна. Отблясъците от огъня върху лицето ѝ го караха да изглежда зло. Изведнъж нещо в нея започна да му изглежда отблъскващо.

— Най-последно да си дойдем на приказката! Куфарите са твои! В тях е целият ти багаж!

— Не разбирам!

— Очаквах го! Нито пък ще разбереш и по-нататък, но за твое съжаление не можеш да постъпиш другояче! Тази вечер ще си вземеш куфарите и ще си тръгнеш оттук и да не съм те видяла повече пред очите ми! Докато съм жива! Разбра ли ме?

— Не! Какви ми ги говориш сега?

— Разделяме се! Това ти казвам! Колкото до книгите, бумагите и компютъра ти, естествено, съобщи ми къде се намираш и ще ти ги изпратя. Нищо друго от този дом не ти принадлежи, върху нищо друго нямаш права!

— Антигони, да не си се побъркала?

— Ако така ти е по-удобно, можеш да си повярваш!

— Но защо? Какво е станало? Ей така, ни в клин, ни в ръкав, връщам се у дома си, при жена ми и при детето ми...

— Време е да извадиш от употреба притежателните местоимения! Нямаш дом, нямаш жена, още по-малко имаш дете! Твърде скоро ще разбереш, че ако не ни оставиш на мира, и живот няма повече да имаш! Ще те унищожа, по какъвто начин мога!

— Но какво съм направил?

— Блеснал си с отсъствието си през всичките тези години, а на мен ми омръзна да чакам без надежда да си спомниш, че съществуваме! Беше безразличен към мен, към детето, към всичко!

— Но аз работех! Не съм се забавлявал! Опитвах се да ви подсигурия живот...

— ... от който ще липсваш ти самият! И кой ти каза, че ние сме искали парите и повишенията ти повече, отколкото сме имали нужда от теб самия? Попитал ли си ни някога?

— Но това е несправедливо! Какво е трябвало да направя? Да остана един невзрачен служител, за да не ви липсвам ли?

— Имаше и среден път, Костис, но той не те интересуваше! Сам взе решението сега, както го взе и навремето. Забременях и щом ти го казах, ти взе решения и инициативи без мен!

— И в това ли ще ме обвиниш сега? Какво е трябвало да направя според теб? Да те оставя да се справяш сама ли? Да не поема отговорността си ли?

— Отговорността беше и моя! Но ти игнорира това! Вместо да седнем да го обсъдим, ти отърча при родителите ми да поискаш ръката ми, а пред твоите родители ми приписа, че съм те... „омотала“, при все че никога не съм се стремела към такова нещо, още по-малко съм го искала!

— Сега започваш да говориш абсурдни неща!

— Изчерпах пределите на логиката, с която разполагам! Недей да изчерпваш пределите и на търпението ми! Вземи си нещата и си тръгвай!

— Ами детето?

— За това ще се договорят адвокатите ни! Ако зависеше от мен, няма да я видиш отново на снимка дори. Но за съжаление, законът закриля дори разни бащи фантоми като теб! Ще има часове, в които ще можеш да я виждаш, но не си мисли, че ще бъде лесно.

— Какво искаш да кажеш?

— Ще разбереш... като му дойде времето! Тръгвай сега! Приключихме.

Навън. С три куфара до него на тротоара. Под неспирно леещия се дъжд, от който бе подгизнал до кокал. Зашеметен, той гледаше пустата улица. Някаква кола мина покрай него и шофьорът има добрината да намали скоростта, за да не го изплиска с кални води. Успя да види във фаровете му дъждовните капки да се пречупват в хиляди блещукащи звездици. След това затвори очи. От температурната разлика разбра, че леденият дъжд се примесваше върху лицето му с горещи сълзи. Коленичи във водите и остана там разплакан, немошен да помръдне, неспособен да реагира.

Как се озова задлъжнял с толкова много грешки? Как можа да му стори това Антигони? Как ѝ даде сърце да го изхвърли от собствения му живот като досаден просяк? Опита се да открие аргументи, за да оправдае себе си. За да обори онова, в което го обвиняваше жена му — сега като го премисляше — и собствената му съвест. В много отношения Антигони беше права и същевременно беше несправедлива. Как се получаваше така? Да, той бе великият отсъстващ от брака им през всичките тези години, но за кого се правеше всичко това? За нея, за детето. Какво бе преживял и на какво се бе порадвал самият той? Пет години от живота му, приведен над фирмените книжа, закован пред монитора на компютъра, погребан в един офис.

Дъждът все повече се засилваше, а той все повече се привеждаше. Озова се свит на кравай върху тротоара, със страна, прилепена до мръсния плочник. Дори не си спомняше как си беше тръгнал оттам. Нямахше спомен и как беше стигнал до онзи хотел. Проснат в леглото, целият вир-вода, с четирите стени, разтръбяващи самотата му; с очи, вперени в тавана, броящи минути, часове... грешки...

Кълбенцата дим в полумрака придобиваха виолетови оттенъци. От светлината на светкавицата отново за кратко приеха обичайния си цвят. Онова сиво, което ту става бяло, ту прозрачно. За части от секундата в отблясъка от светкавицата болничният кабинет изглеждаше като декор сякаш не от този свят. Сякаш изваден от някой криминален филм, от онези, които някога пълнеха залите на следвоенните киносалони. Звукът от гръмотевицата не закъсня; макар и очакван, той никога не престава да стряска, да плаши, да кара сърцето да прескача в ускорен ритъм.

Елпида погледна часовника си. Едва успя да различи стрелките. Наближаваше два след полунощ. Стана от стола си и се приближи към прозореца. Дворът на болницата вече се бе напълнил с вода от проливния дъжд. Изведнъж я завладя непреодолимо желание да се озове под дъжда, но разумът я възпря. Какво щяха да си кажат медицинските сестри от нощната смяна, ако видеха началничката им да танцува под дъжда като Джийн Кели в известния холивудски

филм^[2]? Само дето тя нямаше никакво желание да танцува. Онова, което в действителност искаше, бе да остави сълзите си на воля и имаше нужда от дъжда, за да ги прикрие. Да се смесят сълзи и дъжд и никой да не разбере болката ѝ.

Тази вечер още една битка бе изгубена за медицината. Многоглавото чудовище, наречено рак, бе грабнало още една жертва, а тя стоеше и гледаше лице в лице как един трийсетгодишен младеж си отива, неспособна да спре гибелта му. Месеци наред вече наблюдаваше неравната битка с лъче- и химиотерапията, операциите. Преди час бе видяла и поражението му. Пред очите ѝ премина образът му. Редом с него ридаещата му майка, а в коридора роднините, които стояха, без да помръдват, сякаш гърмът, паднал отвъд, се бе прицелил и бе поразил и самите тях.

Когато губиш дете, когато се преобръща естествената закономерност, според която родителите трябва да си отидат преди своите деца, колко сълзи могат да произведат две най-обикновени слъзни жлези? Твърде малко... И тогава се намесва сърцето, за да компенсира разликата. В такива часове, изпълнено със стотици кръвоносни съдове, готови да произвеждат алената си течност, то кърви... Разкъсва се...

Тя загаси недопушената си цигара в пепелника и отвори прозореца. Вътре нахлу леденият въздух, примесен с дъждовни капки. Изпълни дробовете си с кислород, пропъждайки никотина, с който бяха обременени допреди малко. Беше невъзможно да свикне с тази работа. Беше немислимо да капитулира пред смъртта. Три години беше завеждаща екип в прочутия Център за борба с рака, най-съвършения в Европа, с най-доброто медицинско оборудване, с най-отбрания човешки ресурс, със собствено изследователско звено за търсене на лечение срещу коварната болест. И какво от това? Спасяваха десетки, но как само болеше, когато изгубваха макар и само един. Както тази вечер... Каква ирония само! Имаше предпочитания, нечестивецът, към младостта! Унищожаваше организма подмолно и когато жертвата му го осъзнаеше, обикновено вече беше късно.

Безпощадна светлина се разля в помещението и очите я заболяха от нея. Притвори ги за малко, а когато отново ги отвори, се озова лице

в лице с нахлулия. Беше лекар. Професор Анестис Каливокас, едно от светилата в Центъра, един от най-важните акционери. Стъписа се, като го видя.

— Докторе! Какво правите тук по това време?

— Появи се усложнение при един пациент, но за щастие, всичко мина добре... А ти, Елпида, какво правиш тук?

— Нощна смяна съм.

— Искам да кажа, какво правиш сама в непрогледния мрак пред един отворен прозорец, докато навън Господ докарва свършека на света!

— И вътре прави същото...

Тя затвори прозореца и седна зад бюрото си. Каливокас наподобиха движенията ѝ: затвори вратата зад себе си и седна срещу нея. Хвърли красноречив поглед върху пепелника с недопушената цигара.

— Пак ли си пушила тук? — попита я меко.

— Докторе, ако и тази вечер ми направите забележка, можете да приемете оставката ми! На ръба съм!

Той я погледна.

— Успокой се, Елпида. Разбирам. Научих какво е станало в 408-а. Изгубили сме го...

— Беше само на трийсет, докторе.

— Но беше в последен стадий, ти го знаеше. И родителите му го знаеха. Опитахме се... Направихме всичко, което е по силите на човек.

— И не успяхме. Не е за пръв път, а за съжаление, няма да е и за последен.

— Не подценявай работата, която се върши тук, Елпида. Спасили сме мнозина и колкото повече науката напредва, ще спасяваме все повече!

— Онези, които губим, обаче... Трагично е, докторе. Не мисля, че ще свикна някога. Може би сгреших, че дойдох тук, може би направих грешен професионален избор. Когато станах медицинска сестра, мислех, че ще помагам на хората.

— И ти им помагаш.

— Няма обаче кой да помогне на мен.

— Е, изненада ме ти тази вечер.

— Защо? Понеже не издържам да гледам смъртта в лицето ли?

— Не, не заради това. Впрочем слънцето и смъртта ние хората никога не можем да погледнем право в очите. Друго ме стъписва у теб. Изглеждаш толкова силна винаги, в такава готовност за всичко. Никога преди не се е случвало да те виждам да губиш самообладание.

— И вие сте си мислили, че бих могла да се примиря с тази проклета болест? Днес вечерта в онази стая си отиде един млад човек. Не успя да поживее, нямаше време да обича, дори нямаше шанс! Виждах го как се топи ден след ден, когато ние се борехме с всички тези съвременни средства, с които се предполага, че разполагаме, и пак губехме, докторе! Изпускахме го от ръцете си! Изплъзваше се като пясък през разтворените ни пръсти! Какво от това, че го рязахме, че го бодохме десетки пъти, че бомбардирахме всяка негова клетка? Ракът беше по-силен! Гледаше ни и съм сигурна, че се е надсмивал с наглостта на сигурния победител! Той щеше да победи накрая и го знаеше! Стигна дотам да се глуми с нас! Понякога си мислехме, че сме победили, но той просто събираше сили, за да атакува наново! Толкова разсейки! Как се побра толкова болест в едно тяло, което беше останало четирийсет килограма? Не! Никога няма да се примиря! Винаги ще ме изпълва гняв срещу тази огромна неправда на загубата!

Тя млъкна, задъхана. Поиска извинение от лекаря за афектирането си. Навън дъждът се усилваше. Сега блъскаше яростно по стъклата, разбеснял се, че не можеше да засегне онези двамата, които, безучастни към неговата ярост, разговаряха и изглеждаха безразлични към неговата величавост.

Лекарят се изправи. Приблужи се към Елпида и я докосна по рамото.

— Няма нищо лошо в това да избухваш, сестро. Човек си и никога никой човек не се е примирявал с болестта и смъртта. Напомням ти обаче онова, което някога е казал Плутарх: „Не трябва да оплакваме злочестината на смъртта, която ни сполита. Боговете имат право да вземат обратно онова, което са ни подарили“.

Тя си тръгна от болницата на зазоряване. Смяната ѝ бе приключила без други извънредни събития. Дъждът беше спрял.

Качи се в колата, запали цигара и превъртя ключа в стартера веднага след последното дръпване. Не бързаше да се прибере у дома. Никой не я чакаше. Малкият двустаен апартамент в „Амбелокипи“^[3] стоеше празен по неин избор. Осемнайсетгодишна се беше омъжила, а

на два̀сет и една вече беше разведена. Вече четирина̀сет години не се бе разка̀яла, че бе изпратила мъ̀жа си обратно при родителите му като... съ̀вършено неподходя̀щ.

Дионисис бе на два̀сет и девет години, когато се ожениха. То̀гава я пленя̀ваше това, че я беше забеля̀зал един зря̀л и финансово независим мъ̀ж, който я водеше по скъ̀пи ресторанти вместо в кварталната кафетерия на ко̀ка-ко̀ла и на по ня̀коя откра̀дната от ма̀ма и татко̀ цига̀ра. Имаше ма̀газин за електроурѐди в Солун. То̀гава и тя живееше там с родителите си. То̀ку-що̀ беше завър̀шила училище и искаше да си купи радиока̀сето̀фон. Та̀ка се беше запоз̀нала с него. Познанството им беше кратко, официалното оповестя̀ване на връ̀зката — непосредствено. Солун беше ма̀лък и новините бър̀зо се науча̀ваха. Не че ня̀кога се бяха крили особено! И та̀ка, той се я̀ви пред родителите ѝ. Литна̀ха те от радост зара̀ди дьо̀шеша, който бе ударила дъ̀щеря им, „омота̀вайки“ та̀къв зет.

Сватба̀та беше много бля̀ска̀ва. Когато им беше съ̀общила, че успоредно с̀с съ̀пружеските си задъл̀жения въ̀знамеря̀ва да следва в института, къ̀дето я бяха приели, за да стане медицина̀ска сестра, всички я по̀гледна̀ха на̀криво. С го̀лям зор и с̀с запла̀хи успя да завър̀ши следването си и да се дипло̀мира. За щастие! Разбира се, никой не проумя̀ваше за как̀во ѝ беше притря̀бвало учението на омъ̀жена жена. Ся̀каш животът спѝра ведна̀га щом се омъ̀жиш, тъ̀й като си имал неща̀стието да се родиш жена. Ще речѐш, че щом беше от женски пол, нейно задъл̀жение беше да го за̀черкне окончателно.

Дионисис се оказа̀ толкова дрѐбнодушен. Разбра го почти ведна̀га след бра̀ка им. Едно човече без инициативност, без хъ̀с; та̀кова мекотело. Дори на кана̀пето в дома им му втрь̀сна да го тър̀пи. Омръ̀зна му той да лежи изтѐгнат вър̀ху него с вестник в едната ръ̀ка и дистанционното на телевизора в другата. Безразличието му достигаше границата на престъ̀пното. Безразличие към всичко, което не го зася̀гаше. Щом се омъ̀жи за него, той я остави на мѝра, но и в една са̀мота, която приличаше на обреченост. Всеки петъ̀к обаче живя̀ваше. Изчезваше с любима̀та си ловджийска компания. Връ̀щаше се в недела, преда̀вайки ѝ тру̀пове на птѝци, само от вида на които стома̀хът ѝ се

преобръщаше. В понеделник сутрин и тя на свой ред ги предаваше на майка си с нареждането следващия път, когато ги види, вече да бъдат сготвени, както Дионисис ги обичаше, нещо, което майка ѝ правеше с голямо удоволствие. Такава слабост от страна на тъща към зет беше чак скандална! Тя, разбира се, не се докосваше до сготвения дивеч. Отбягваше дори да гледа мъжа си, докато дъвчеше, доволен от резултата от усилията си. Тя се хранеше с пържени на тиган яйца.

Живя така три години; монотонни, скучни и безразлични. Не съжеляваше, че не беше родила дете от него. Винаги щеше да се страхува от наследствеността. Щеше да има угризения, ако беше дала на обществото едно копие на Дионисис. Впрочем винаги беше подозирала, че не е майчинският тип жена. Не се разтапяше при вида на бебета, нито се усмихваше на всички дечица. По-скоро я изнервяха и ги отбягваше.

Когато съобщи на родителите си, че ще се развежда, беше сигурна, че ги застрелва от упор. Те бяха останали безмълвни дотам, че стана нужно след известно време да ги попита дали я бяха чули какво им каза. Мозъкът им отказваше да възприеме чутото. Причините им се сториха смешни. Може и да бяха. Не се развеждаш току-така с добре сложен и финансово осигурен мъж, с мъж, който не ти изневерява, който се грижи за теб, който ти дава, колкото пари пожелаеш, само защото „вече не те вълнува“.

Погледнаха я, сякаш си имаха работа със смахната. Когато тя положи и финалния щрих на „бедата“, казвайки им, че ще замине от Солун за Атина, за да работи и живее сама, беше заплашена, че ще получат мозъчен удар, но непреклонната ѝ позиция ги убеди, че напразно биха пристъпили към нещо толкова драстично. Единствената им дъщеря беше взела своето решение и не виждаха начин да я разубедят.

Онзи, който наистина беше в опасност, дотам, че не знаеше дали да се натъжи, или да се смее, беше самият Дионисис.

— Тръгваш ли си? Защо си отиваш? И къде отиваш? Кога ще се върнеш?

Въпросите изглеждаха без край. Беше почервенял, докато носът му продължаваше странно и смешно да е съвсем бял.

Елпида го беше прекъснала с едно кимване.

— Дионисис, престани и се успокой! Ще повторя отначало. Заминавам за Атина, където възнамерявам да се установя за постоянно. Ще използвам дипломата си и ще работя като медицинска сестра! Разбра ли ме дотук?

— Ами аз?

— Ти, предполагам, че след развода...

— Какъв развод? Кой е говорил за развод?

— Аз, Дионисис! Това имам предвид, като казвам, че си тръгвам! Развеждаме се! Значи искам развод!

— Защо? Ще се жениш наново ли?

— Това още не знам! Във всеки случай, както и да стоят нещата, искам ние двамата да приключим и формално, и по същество!

— А ако откажа?

— Няма да има чак такова значение. След няколко години разводът ще излезе автоматично. Решена съм, Дионисис.

— Ами какво ще кажат хората?

— Това е последното, което ме занимава в момента!

— Ами родителите ти? А моите родители?

— Моите го научиха и се опитват да се съвземат, нещо, което им пожелавам за тяхно добро! Колкото до твоите, предполагам, че ще се справят по-лесно, тъй като синът им отново ще бъде при тях у дома, нещо, което те искаха, ако си спомняш, още от самото начало!

— Но защо правиш това? Какво искаш да постигнеш?

— Спасението на душата и на тялото!

— Не те разбирам.

— Не очаквах да ме разбереш. Впрочем не се случва за пръв път.

— Ама до момента не си ми посочила нито една сериозна причина, поради която искаш да се разделим! Какво съм ти направил?

— Абсолютно нищо и в това е проблемът. Слушай, Дионисис, ние двамата не си подходим. Би трябвало и ти да си го забелязал.

— Аз нищо не съм забелязал!

— Тогава значи си сляп! Никога не сме имали нищо общо помежду си.

Влезе в мрачния си апартамент. Току-що се беше развиделило, но несъществуващата слънчева светлина предвещаваше още един

прихлупен ден.

— Дяволите да го вземат! На Лондон сме заприличали! — измърмори тя и запали лампата.

Ароматът на гръцко кафе изпълни малката ѝ кухничка. Седна на масата, сръбна лакомо първата глътка и запали цигара. Въобще не ѝ се спеше. Напрежението от предишната нощ все още не беше отшумяло. За щастие, днес имаше почивен ден. Нуждаеше се от пълно спокойствие. Домът ѝ обаче не беше точно онова, което ѝ беше необходимо. Задушаваше я.

Трябваше да излезе да напазарува. В шкафовете и в хладилника ѝ цареше запустение. Щеше да настъпи и моментът, когато трябваше да яде нещо и тогава те щяха да зейнат с... празнотата си.

Мобилният ѝ телефон беше последното, което тя искаше да чуе. Разпознаването на номерата беше категорично: беше майка ѝ от Солун.

— Ало, мамо.

— Добър ден! Къде си?

— Вкъщи! Току-що се връщам от смяна. Бях нощна.

— Какво правиш? Знаеш ли, че винаги аз ти звъня? Защо ти никога не ми се обаждаш?

— Защото, когато ти се обаждам, вместо да ми кажеш какво ново покрай вас, ти ми съобщаваш новините на цял Солун!

— Ама не те ли интересува какво правят приятелите ни, роднините ни?

— Никак! Какво прави татко?

— Добре е. Но знаеш ли...

— Какво е станало пак?

— Ами... — смути се за малко тя. — От това, което научихме...

— Какво сте научили? Остави, не ми казвай! Разбрах! Дионисис!

— Именно! Жена му е родила и четвърто дете!

— Браво! Да ги докарат до сто! И ми се обаждаш преди още да е съмнало, преди още да съм успяла да си изпия кафето и да дойда на себе си, за да ме увериш за пореден път, че бившият ми съпруг се е оженил за зайка, която на всеки две години пръква и по едно дете? Я по-сериозно, мамо!

— Първо на първо, не съм знаела, че си работила цяла нощ! А после, помисли малко и за това, в какво положение сме ние!

— В какво положение сте вие, бе майко? Каква работа имате вие с бившия ми съпруг?

— Ами не можем да не мислим, че ако не беше взривила всичко във въздуха без причина, сега тези деца можеха да бъдат наши внучета!

— Само в случай че не бяхте мои родители, а нейни! Оставяла ли съм някога у теб впечатлението, че единствената ми мечта и надежда е да родя четири деца? В края на краищата минали са четиринайсет години, откак се разведох! Колко трябва да минат, за да го приемете? Дионисис не ви е никакъв, а колкото до мен, толкова по-зле, че ми е бил някакъв, и много умно постъпих, като го разбрах навреме и го изпратих обратно на майка му! Омръзна ми вече!

— Ама, моето момиче, и на нас ни омръзна! Защо не се омъжиш повторно да си родиш едно детенце? Млада си още!

— Затова не се и омъжвам! За да си остана млада! Я ме остави в ранни зори! Нямах ли друга работа, та си седнала да ми замайваш главата? Имай милост най-после!

Тя затвори ядосано телефона, както всеки път, когато говореше с майка си. Как бе възможно едно дете да няма нищо общо със собствените си родители: никой техен ген ли не се беше предал на нея, противно на всички закони на наследствеността? Допи си кафето и влезе в банята да вземе душ. Погледна се в огледалото. Не беше грозна, нито пък ѝ личаха трийсет и петте ѝ години. Слаба, може би малко ниска, с гъсти, късо подстригани коси, които през последната година бе докарала с помощта на оцветяващ шампоан до червеникавокестеняви. Заряза отразения си образ и влезе под горещата струя. Остави водата да тече стремително върху нея. Пожелаваше си да отнесе цялата тежест, която бе стоварила върху раменете ѝ срещата от миналата вечер с бога на Долната земя... Хадес или Плутон...

Така ги бяха учили в училище, когато беше малка.

И водата не успя да постигне нищо. Излезе разочарована от банята, загърната в любимата си синя хавлия. Направи си и второ кафе. Сега пък се звънесе на вратата. Явно нямаше да я оставят днес да се наслади на кофеина! Отвори я и като видя пред себе си Лефтерис, направи кръгом и се върна обратно в кухнята. Него го беше забравила напълно, не че нещо подобно беше трудно. Имаше отчайваща прилика с Дионисис. Безцветен и безличен, обикновен антракт през период на

уединение в един неизменно самотен път. Само дето антрактът трябваше да свърши, защото бе станал по-уморителен от самата монотонност на самотата ѝ. Впрочем несправедливо беше да го задържа в една връзка, чието бъдеще бе да свърши, както и да се наредяха нещата. Седна пред кафето си и запали цигара. Лефтерис влезе в кухнята и я гледаше жално укорително. Това изражение на кученце, което някой невнимателен е настъпил по опашката, я нервираше невъобразимо.

— Що за посрещане е това? Не си ме виждала от два дни, идвам да те видя, преди да отида на работа, а ти...

— Не съм в настроение!

— Защо? Какво е станало пак? — попита той и я погледна. — Не ми казвай, разбрах! Пак някой е издъхнал в ръцете ви!

Тя го изгледа безизразно. За човек, който роптаеше и за най-малкото, той беше изключително безчувствен. Не за пръв път я изненадваше неприятно с мненията си за нейната работа. Веднъж дори се бяха скарали лошо.

— Чудя ви се какво правите там в тая болница! — беше ѝ казал. — Щом като знаете, че всички тия ще умрат! За какво се борите?

— Какви ги приказваш, Лефтерис? А какво да правим тогава? Да ги разстреляме ли? Да ги изправим пред стената на пет метра, понеже са болни от рак ли? Или може би предпочиташ да им сложим по една инжекция, да ги приспим и никога повече да не се събудят, а?

— Не казвам такова нещо, но както и да го погледнеш, са взели-дали!

— Взели-дали!

Беше изпитала ужас. Може би тогава беше разбрала, че нямаше шанс да заживее с подобен човек, и напразно оставяше да се проточва една обречена история. Не се беше опитала да продължи разговора, нито да го накара да промени възгледите си. Просто Лефтерис си беше такъв. Трепереше пред болестите, паникьосваше се от най-невинната кашлица, температурата можеше да го докара до истерия, но работата ѝ го отблъскваше. Беше напълно безразличен към пациентите в Центъра. Дори когато тя му казваше, грейнала от радост, че някой е изписан излекуван, че са победили чудовището, той поклащаше снизходително глава, сякаш имаше насреща си дете, което храни

напразни надежди, че новата му играчка ще е по-добра от предишната, която се е строшила.

Така и сега. Настани се срещу нея комфортно и я погледна с... търпимост.

— Е? Прав ли съм? Това ли се е случило? Отново сте загубили някого, нали? — попита я.

— Да.

— Хубаво, и защо си разваляш настроението? Това ти е работата!

— Лефтерис, напомням ти, че съм медицинска сестра, а не гробар! Смъртта не ми е работа! Не мога да я понасям!

— Тогава си си избрала грешна професия!

— И аз съм го казвала.

Сега ѝ се усмихваше, сякаш само допреди минута не беше предшествал неприятният разговор. Такъв си беше Лефтерис. Предпочиташе да се прави, че онова, от което му ставаше неприятно и което му разваляше настроението, не съществува.

— Какви планове имаш за довечера? — попита той.

— За довечера ли?

— Да! Къде да отидем, искам да кажа! На кино, в някое барче или предпочиташ да си останем у дома?

— Мисля да си остана у дома.

— Хубаво! Тогава пица или китайско?

— Писна ми от китайско!

— Правилно! Тогава пица!

— И пицата не ми харесва!

— Добре, добре! Като дойде време за вечеря, ще решим! Сега отивам на работа, че съм закъснял!

Целуна я по косите и понечи да тръгне.

— Един момент! — спря го тя. Впи очи в неговите. — Като казах, че ще си остана у дома, имах предвид, че ще остана аз... със себе си.

— Не разбирам! Ами аз?

— Ти от тук нататък си свободен да правиш, каквото искаш, стига плановете ти да не включват мен!

— Ама какво говориш?

— Казвам, че между нас е свършено.

— Но защо?

— Защото, каквото и да е било това, което ни е сближавало, лично на мен ми е привършило.

— Така изведнъж ли?

— Изведнъж.

— Но какво съм направил? Нещо трябва да съм направил!

— Лефтерис, не дълбай повече, доникъде няма да доведе. Впрочем предполагам, че не си мислел, че ще продължи завинаги!

— Мислех, че ни е добре заедно. Мислех, че... тоест представях си, че ние двамата имаме бъдеще.

— Тогава значи имаш голямо въображение!

— Елпида, ако съм направил нещо, си длъжна да ми го кажеш! Да го обсъдим, да намерим решение! Не може така, ни в клин, ни в ръкав, да искаш от мен да се разделим!

— А как трябва да го направя? Когато онова, което те е накарало да се почувстваш близък с някого, не съществува повече, какво трябва да направиш?

— Ама... как? Тоест...?

— Лефтерис, не упорствай! Може да не си виновен ти! Може би съм виновна аз! От значение е, че не мога повече с теб!

— Не знам какво да кажа!

— Едно обикновено сбогуване е достатъчно. Със здраве, Лефтерис, и добра сполука!

Той си тръгна... Никакво усещане за загуба, никаква празнота, никаква мъка. Сякаш не беше преминавал през живота ѝ. Така беше винаги с всички. Колкото и да се вглеждаше навътре в себе си, никой никога не докосваше душата ѝ. Никога с никое човешко същество не се беше чувствала неразривно свързана. Каква емоционална... малфункция... ѝ пречеше да почувства по-дълбока привързаност? Да усеща, че може да живее без чието и да било присъствие в живота си? Докога щеше да продължава така? Беше навършила трийсет и пет. Нежната възраст, онази, в която романтичното сърце има първата дума и е готово да се предаде на една неведома любов, за нея бе отминала преди доста време, без да остави никаква следа, без никаква разтърсваща любов. На какво можеше да се надява за годините, които щяха да дойдат занапред? Беше в периода на зрелостта, години, когато първо говори разумът, оставяйки сърцето да следва подире му. Ако

никой досега не бе успял да го грабне, напразно беше да се надява занапред.

Сред прозрачния сивкав дим на цигарата, която димеше недопушена в пепелника, тя обърна поглед назад. Огледа живота си. Нито приятел, нито приятелка до нея, никога. Самотен път, траектория без емоционалната опора на приятелството за трудни часове. Сама. Дори през юношеските си години не се бе кискала тайничко с някое друго момиче, споделяйки с него тайни, не се бе забравяла, говорейки с часове по телефона, довеждайки до отчаяние родителите си заради окупирането на линията. Винаги сама, винаги различна, много общителна, но без отношения на близост. Странното беше, че всички тези неща не ѝ бяха липсвали никога. Слушаше за тях и се усмихваше снизходително. Ако ги искаше, щеше да ги има. Но не искаше.

Момчетата на нейната възраст също я оставяха безразлична. Еротичните експерименти на пубертета предизвикваха у нея отблъскващо усещане. Слушаше другите момичета да говорят за натискане по тоалетните, в паркове и горички, за целувки влажни и сладострастни, за галене на интимни съкровени места и усещаше, че всички тези неща не бяха за нея. Така отстъпи пред Дионисис. Така се оказа омъжена, да „се наслаждава“ законно на една безразлична любов. Една любов, която приличаше на тресавище заради рутината, докато нейните връстнички се потапяха в силни течения на стремителни реки. Когато много по-късно, вече разведена, се гмурна и тя самата в подобни води, разбра колко дълбок сън беше спала през всичките тези години, разбра, че онова, което наричаха „съпружеско ложе“, беше чисто и просто задължение. Любовта беше друго нещо; различна и много по-интересна.

Заедно с познанието обаче дойде и осъзнаването на една нейна истина. Взимаше най-доброто, което имаше да ѝ предложи всеки пореден любовник. Тялото се насищаше, но душата? Празна. Търсеше настървено всеки път да открие някакво чувство към човека, който беше до нея в дадения момент, но виждаше само едно тяло, чиято мисия приключваше с насищането на плътта.

Навън дъждът отново заваля. Желанието да покрачи из улиците се завърна. Сега нямаше медицински сестри да я помислят за луда. Облече се набързо, взе си ключовете, хвърли ироничен поглед на чадъра до вратата и излезе.

Гръмотевицата тресна някъде наблизно. Стъклата иззвънтяха. Клещите ножици за изрязване на кожички се забиха в розовата плът около палеца ѝ. Момичето, което работеше с тях, подскочи два пъти, веднъж заради гръмотевицата и още веднъж заради нараняването, което бе причинило на клиентката. Погледна ярката кръв, която избликна от наранения пръст, а после жената с изписаната на лицето гримаса от болка.

— Извинете, госпожо Марина! Толкова се стреснах от гърма! Не знам какво да кажа... Извинявайте... хиляди извинения!

— Добре, добре! Не се е случило нещо сериозно! Впрочем и аз се уплаших!

Момичето попи кръвта и сложи антисептично лекарство. Нова гримаса. Антисептикът смъдеше. Марина погледна другото момиче, което се занимаваше с педикюра ѝ. Трябва да беше на около двайсет и пет, както и онази, която сега внимателно изпилваше дългите ѝ нокти. Забеляза как черните корени вече прозират, издавайки, че красивата ѝ руса глава не бе по рождение.

За нея нещо подобно беше най-малкото неприемливо. Облажаваше съдбата си, че се бе родила руса. Единственото, за което трябваше да се грижи, беше да освежава тъмнокестенявите си кичури, нещо, което правеше абсолютно стриктно. Вече от час седеше върху удобния фотьойл в салона, който едновременно с това, благодарение на специалния механизъм с пулсиращи движения, леко масажираше гърба ѝ, и щеше да остане там поне още половин час. След малко очакваше и козметичката да почисти лицето ѝ и да ѝ направи маска. След това щеше да се отбие и във фризьорския салон да ѝ направят прическа.

Всяка седмица прекарваше часове в салона за красота „Femme Fatale“. Беше от най-добрите клиентки. Маникюр, педикюр, масаж, гимнастика, сауна и, естествено, два пъти в седмицата фризьор. Нейният втори дом. Подобно на нея десетки жени обикаляха из неговите естетично декорирани пространства, опитвайки се да запълнят безкрайни, самотни и лишени от смисъл часове.

Марина се остави в ръцете на козметичката в мига, когато се разразяваше бурята. Би искала да направи недоволна гримаса, но си спомни онова, което години наред ѝ втъпяваше майка ѝ: „Без

гримаси, злато мое, защото ще се покриеш с бръчки!“ Трябваше ли да завали точно днес, когато беше приемът при Каратанос? Как щеше да отиде? Прическата ѝ щеше да се развали, а не искаше и да си помисля как щяха да пострадат прескъпите ѝ обувки с „деколте“. Безразличен я оставяше фактът, че нито една капка нямаше да докосне луксозния ѝ външен вид, както всеки път впрочем. Колата ѝ беше паркирана в подземния гараж на салона за красота; щеше да влезе в нея, а когато излезеше, щеше да се озове в гаража на жилищната си сграда и щеше да стигне право до хола си със стъкления асансьор. Нещо подобно щеше да се случи, за да стигне и до приема на Каратанос.

Не искаше да мисли за никое от тези неща. Не ѝ беше по вкуса плановете ѝ да бъдат осуетявани, не ѝ харесваше дъждът и изобщо не ѝ се нравеше нещо или някой да ѝ излиза напреки. Дори това да беше самото време. През трийсетгодишния си живот беше свикнала да смята за даденост всичко онова, за което повечето хора полагат всекидневни усилия. Марина обаче принадлежеше към малцината, към онези, на които животът поднасяше готови сладките си плодове и които никога не са виждали жестокото му лице. Единствено дете на своите богати родители, чието единствено занимание беше да правят красивата си дъщеря щастлива, прехвърляйки всякакъв предел. Нямаше нищо непостижимо. Никога не беше чувала да ѝ казват „не“. Бяха ѝ длъжни във всичко и тяхната драгоценна рожба не трябваше да се мори за нищо.

Единственото, за което някога Марина бе положила усилие, беше да вземе диплома по английска филология. Неизвестно как и защо. Може би причината беше онзи неин красив състудент, онзи с двете дълбоки зелени езера в очите. Благодарение на него продължи, благодарение на него взе и дипломата. Остана ѝ поставена в рамка, когато любовта свърши. Никога не ѝ беше минавало през ум да работи. Би било най-малкото смешно, но и... неудобно. Младата светска дама не би могла да следи приемите, а сутрин да тича в някакво училище да преподава. И школата за чужди езици не беше решение. Следобедите бяха също толкова плътно запълнени, че и повече. Фризьорски салони, някоя разходка по магазините или тенис в клуба... Беше невъзможно!

Сега козметичката разстилаше маската с глина върху лицето ѝ и Марина знаеше, че е настъпил моментът, когато трябва да бъде абсолютно спокойна, за да не се напука положеният слой. Дъждът

навън се лееше като из ведро, но без силни гръмотевици. За щастие, тъй като опасните клещички за рязане на кожички все още се намираха в ръката на момичето, което оправяше ноктите ѝ. Върху краката си усети приятната свежест на мента. Познаваше много добре процедурата. Беше специалната маска за крака. Този момент ѝ харесваше особено. Извикваше у нея приятни спомени: онова лято на остров Алонисос^[4] с Филипос, красивия състудент. Обичаха да се разхождат по брега в часа, когато слънцето залязваше. Стъпалата им потъваха в прохладния пясък по брега. Водата галеше толкова нежно нозете им, тъй нежно, както целувките на Филипос устните ѝ. Сладостта им се примесваше със солта, останала върху тях от следобедното им къпане в едно море сякаш изкуствено, сякаш извадено от пощенска картичка.

Каквото и да се беше случило в живота ѝ дотогава, нищо не я беше накарало да се почувства толкова жена, колкото тази любов. А се бяха случвали толкова неща. Откак се помнеше, майка ѝ не бе преставала да пълни главата ѝ с всичко, което би трябвало да знае едно момиче, за да се ползва с успех в своя кръг, така че да се омъжи правилно... за подходящия човек. Истината е, че Марина беше удивителна ученичка. Знаеше от много малка как трябва да говори и какво да казва при всеки един случай. Успяваше да се изчерви, когато я хвалеха приятелките на майка ѝ, да ласкае господата и да бъде точно колкото трябва хитра с момчетата. Ако старата черна дойка на Скарлет О'Хара^[5] можеше да я види, би била радостна, че една девойка от другата страна на Атлантическия океан, сто и четирийсет години по-късно, вършеше с лекота онова, което тя се мъчеше да втълпи на любимата си Скарлет.

Когато обаче по чиста случайност тя влезе в университета и се запозна с Филипос, всичко се промени. Всички наставления на майка ѝ бяха забравени. И онова лято на Алонисос от морето изплува една друга Марина. Обикаляше с него боса, безразлична към похабяването, което предизвикваше по чувствителните си стъпала, обгрижвани всяка седмица, откак беше навършила петнайсет и майка ѝ я повлече по салоните за красота, където самата тя беше редовна клиентка. Не се гримираше, понеже Филипос покриваше с целувки лицето ѝ навсякъде и тя го държеше чисто, забравяйки за кокетството си. Косите си тя оставяше свободно разпилени на летния ветрец, понеже така харесваха

на Филипос. Всичко за него. За пръв път човешко същество я беше докоснало толкова дълбоко, че да пренебрегне вечното предимство, което отдаваше на самата себе си.

Четири години... четири години, изпълнени с такава любов, че успяха да събудят заспалата принцеса, която до онзи момент живееше в стъклената си кула; съвършена и прекрасна, но емоционално осакатена. Родителите ѝ посрещнаха отначало с разбиране, а по-късно стоически тази връзка, преди да стигнат дотам да изгубят самообладание. Марина вече нямаше желание да ги следва при светските им появявания. Тичаше като кученце подир този тип, за когото допускаха, че сигурно беше неподходящ, щом като тя така упорито отказваше да ги запознае с него, и въобще тя се беше променила. Дори вкусовете ѝ, онези, които те с такива усилия бяха култивирали у нея, сега драматично се различаваха. Когато един ден дочуха от стаята ѝ странните звуци на тежка песен от народните низини, майка ѝ Фотини се разплака. Губеше детето си...

Марина обаче беше щастлива. Смехът ѝ вече често се чуваше особено когато безкрайни часове говореше с него по телефона. Дори външно се беше променила, изглеждаше по-очовечена. Чертите на красивата восьчна кукла бяха изчезнали.

А след това... След това дойде дипломирането. Филипос щеше да се завърне в Ксанти, родния му град. Щеше да отвори там английска езикова школа. Поиска от нея да го последва, имаше готов план: той щеше да отиде войник, тя щеше да върти езиковата школа, докато той се върне. Искаше да се оженят, искаше да си родят много деца.

Тя не можеше, не издържаше, не знаеше. Стъклената кула отново се издигна. Царската дъщеря се излегна върху златното си ложе и заспа, безразлична към разбитото сърце, което държеше в ръцете си. Спящата принцеса затвори очи пред реалния живот, който ѝ предоставяше възможността да заживее, и остана в кулата си с двамата родители, радостно блънуващи заради завръщането на блудната си дъщеря. Не се събуди никога повече. В Ксанти Филипос блуждаеше сред спомените си, а тя се въртеше във водовъртежа на един кух живот, за да запълни пустотата в сърцето си.

Никитас се появи, когато тя започна отново бурния си светски живот. Беше най-красивият млад мъж в нейните среди. Знаеше какво да каже и кога трябва да го каже. Говореше два чужди езика, имаше

любезни обноски, галантни маниери и... нищо повече. Представяше се за застрахователен агент, за да не каже лентяй. Произходът му беше от остров Закинтос, откъдето постъпваха и известни оскъдни доходи, остатък от някакво друго, добро старо време на неговите прадеди. Самият той жънеше отгласи от славата на тези прадеди, капитализирайки връзките им с италиански благородници. Играеше тенис, играеше голф и най-важното, въртеше на пръста си всичките зрели дами от неговия кръг, за да си осигури бъдещето с добра зестра.

Марина беше обречена. Нямаше никаква надежда да се изплъзне, когато Никитас, научавайки какво е финансовото ѝ състояние, я взе на мушка. Представи се в най-добра светлина, за да я очарова. Раната от Филипос бе посипана от златния пращец, който разпръскваше около себе си Никитас; бе затрупана; бе забравена. Спящата принцеса се обърна на другата страна и продължи да спи. Родителите ѝ построиха за нея нов замък. И ако не беше стъклен, то поне имаше стъклен асансьор; мезонет в „Полития“^[6], пълен със скъпи произведения на изкуството, антики, кристал и сребро. Тя се настани там с Никитас. Вече като съпруг; официален и богат благодарение на жена си.

Усещането за прохладата изчезна. Маската с мента беше отмита, заедно с нея се разпръснаха и спомените. Маската с глина също беше свалена. Тя отвори очи в днешния ден. Погледна тъмночервения лак, с който момичето мажеше ноктите ѝ. Навън дъждът плачеше за нея, тъй като самата тя беше забравила да плаче, както беше забравила и да се смее. Незабележима усмивка едва-едва докосваше устните ѝ. Права беше. Вече никой не я караше да поиска да се засмее.

— Харесват ли ви? — попита я момичето за ноктите.

— Да, доволна съм, само че... ето на, бих искала нещо изключително за довечера.

— Оставете на мен — каза момичето и започна да украсява яркочервените нокти с микроскопични лъскави декорации.

Марина изглеждаше доволна и се остави на козметичката, която масажираше лицето ѝ с хидратиращ крем.

Два часа по-късно, без да я докосне и една дъждовна капка, както можеше да се очаква, тя влизаше в колата си. Удивителна прическа, ослепителен макияж и десет украсени нокътя на ръцете бе резултатът от трите часа. Излезе от гаража, карайки внимателно. Трябваше да внимава по пътя. За да избегнат калта, пешеходците ставаха опасни.

Виждаше ги да прецапват през калните води и изпитваше ужас. Защо ли, в края на краищата, излизаха в такъв ден? Нямаха ли си домове? Каква работа имаха по улиците? До червения светофар забеляза една жена. Опитваше се да задържи чадъра си, докато другата ѝ ръка беше заета с едно хлапе и куп торби от някакъв супермаркет. При тези условия чадърът не помагаше много. Майката и детето вече бяха станали вир-вода. Марина клатеше разочаровано глава. Непонятна ѝ се струваше подобна ситуация. Не си спомняше самата тя някога да бе ходила до супермаркет. Хранителните продукти идваха у дома ѝ по поръчка и пристигаха на трапезата ѝ след тайнствено обработване от страна на Ангела, нейната готвачка.

Маската с дъх на мента вече беше свалена от краката ѝ и така нямаше нищо, което да ѝ напомня, че с Филипос ходеха да пазаруват заедно за дома му. Тогава, когато супермаркетът и зеленчуковият пазар бяха забавни като лунапарк. Нито, разбира се, си спомни, че когато валеше, те упорито държаха затворен чадъра си и оставяха дъжда да се прелива в целувките им. Може би не си позволяваше да се върне назад, в малката гарсониера на Филипос, където захвърляха мокрите си дрехи и опожаряваха няколкото ѝ квадратни метра с любенето си. Сега тя бе госпожа Никита Леванди със скъпия автомобил и още по-скъпата външност.

Светофарът светна зелено и тя продължи по пътя си към нищото, там, където беше животът ѝ.

Влезе в дома им няколко минути след осем. Стъкленият асансьор разтвори врати към застланата със скъпи килими гостна. За щастие, камината гореше задоволително. По този въпрос тя държеше изключително строго обслужващия персонал. Всяко нещо трябваше да работи в подходящото за това време и да се намира на правилното място. Иначе се отнасяше с безразличие към дома и по-общото му организиране. Но при вида на фас в някой от пепелниците или на ваза без цветя Марина се намръщваше и прислугата изпадаше в немилост след острите забележки, които им отправяше.

Никитас не се виждаше никъде. Искаше ѝ се да се надява, че си спомняше за приема тази вечер. Изпита облекчение, като го видя напълно облечен да слиза от горния етаж, където беше спалнята им.

— А, върна ли се? — попита я той разсеяно, докато си наливаше питие.

Тя се приближи към него, за да приеме формалната целувка по бузата, преди да му отговори.

— Върнах се. Не си ли се приготвил твърде отрано?

— За какво?

— Не ми казвай, че си забравил! Нали сме канени на приема у Каратанос довечера, скъпи!

— Признавам, че го бях забравил, но и да си го спомнях, пак не бих могъл да направя нищо, котенце!

— Но защо?

— Защото имам среща с клиент, който иска да сключи договор за работещите в неговото предприятие. Нали разбираш...

— Не, не разбирам! Бяхме говорили, че ще отидем заедно!

— Не се цупи, миличка! Сделката е голяма и за много пари!

— Въпросът не е в парите, не ми харесва да те слушам да говориш за пари и ти знаеш това! Знаеш също така, че не ми харесва да ходя сама на такива събития! Ако ми беше казал по-рано, че имаш работа довечера, щях да го отменя и нямаше да ходя и аз!

— Хайде сега, котенце! Нали знам, че си луда за приеми!

— Не и когато отивам сама! Всички ще бъдат там с мъжете си!

— И какво от това?

— Първо на първо, с нас ще бъдат и родителите ми. Ако си спомняш, бяхме говорили, че ще минат оттук, за да отидем заедно! А освен това ми е изключително неприятно да се оправдавам за това, къде е мъжът ми! Всички ще ме питат!

— И ти ще им отговориш, че мъжът ти работи, понеже иска да може да осигури най-доброто на красивата си жена!

Нежна усмивка, лека целувка, за да не размаже грима и да не развали прическата ѝ, толкова, че да мине незабелязан фактът, че той никога нищо не беше осигурявал на жена си. Всичко идваше от Лукас и Фотини — нейните родители. Бяха купили скъп живот за дъщеря си и едно подправено щастие. Все пак онова, което не знаеш, не може да ти попречи. Значи, бяха откупили и неведението!

Нежният миг беше отлетял и Никитас се върна към питието си. Марина седна на едно от комфортните канапета и го погледна. Вече от четири години беше омъжена за него и понякога изпитваше

увереността, че знае повече за масажистката, отколкото за мъжа си. На трийсет и седем, Никитас беше изключително красив мъж. Нямахше нито една нейна приятелка, която да не ѝ завижда. Марина обаче не се чувстваше толкова щастлива, не знаеше дали чувстваше каквото и да било вече. Той беше просто мъжът ѝ. И това беше нейният живот. Какво повече можеше да иска? Имаше пари, младост, красота и един мъж, когото всички ревнуваха. Но не и тя. За нея не съществуваше това чувство. Никога не беше подхвърляла на съмнение оправданията на Никитас, когато се връщаше късно или както тази вечер, когато не я придружаваше на някой светски ангажимент.

С нея беше толкова мил, колкото подобаваше на един съпруг, без изблици, без прекомерност. В интимните им моменти беше достатъчно задоволителен, при все че въображението беше неизменен изгнаник от съпругеското им ложе, където беше и единственото поле за действие на Никитас. Никога и никъде другаде не бе оставял освободено своето „аз“. През първите месеци от брака им Марина, много по-спонтанна тогава и с пресни спомени от страстната си връзка с Филипос, беше пожелала да го увлече, но се оказа невъзможно. Нерядко Никитас дори я беше поставял на място, учтиво, от една страна, но в гласа му ясно се долавяше укор към „странните за една дама“ нейни склонности. Марина беше изличила от паметта си горчивите сълзи, пропивали възглавницата ѝ нощи наред. Всичко бе в заговор срещу нея. Царската дъщеря пропадеше все по-дълбоко в бездната на своя сън. С всеки изминал ден все по-леден вятър духаше над нея, докато не замръзна всичко: душа, ум, сърце...

Марина никога не беше разпитвала мъжа си за финансите му, които бяха покрити от гъста мъгла. Сметките за домакинството им отиваха право при баща ѝ. Никитас носеше у дома единствено цветя и, естествено, подаръци за празниците ѝ и за годишнините, които в никакъв случай не би забравил. Никой не изглеждаше недоволен от това уреждане на нещата, най-вече родителите ѝ. Дъщеря им следваше стила на живот, който те желяеха, а зет им беше истински джентълмен, много повече, отколкото ако се беше родил в самата Англия! Какво повече биха могли да искат? Впрочем винаги щяха да бъдат благодарни на Бога, че дъщеря им ги беше отървала от онзи, другия, студентчето поразник. Толкова се бяха подплашили тогава, че Никитас се появи като дар свише. И ако Марина не беше настоявала на

обратното, щяха да заживеят всички заедно в тяхната вила. Зет им нямаше никакъв проблем, но Марина беше непреклонна. Искаше да имат свой собствен дом, искаше да живее сама с мъжа си. И те отстъпиха.

Никитас допи питието си, оправи вратовръзката си, която, така или иначе, бе завързана безупречно, целуна разсеяно жена си и изчезна със стъкления асансьор. Марина остана сама. Трябваше да се приготви. След малко щяха да дойдат родителите ѝ, не беше редно да ги оставя да чакат.

Потъна в ароматната пяна на ваната много внимателно, за да не си развали прическата и грима. Остана да си играе унесено с микроскопичните мехурчета на пяната с искрящите в тях цветове на дъгата. Не беше в никак добро настроение и това беше новост за нея. Обикновено чувствата ѝ бяха в пълно равновесие. Една тяхна въображаема диаграма щеше да разкрие скучна права линия. Сега тази линия бе низходяща, свършено необяснимо защо.

Нито новата черна копринена рокля, която се приплъзна по тялото ѝ, оправи настроението ѝ, нито любимото ѝ колие — подарък от Никитас за Коледа, — което беше спечелило възхищението на всички онази вечер. Огледалото изпращаше обратно към нея образа на една ослепително красива жена. Само ако някой я погледнеше в очите, щеше да различи там самотата, която отвоюваше все по-голяма територия от съществуото ѝ, и една незабележима болка, придобила очертанията на скука. Очите ѝ, увенчани от бляскави сенки, и клепките ѝ, натежали от тъмната спирала, съдържаха в себе си празнотата, абсолютната пустота на... щастието ѝ.

— Злато мое, тази вечер си ослепително красива! — възкликна майка ѝ малко по-късно, нахлувайки в гостната, докато въздухът се изпълни с дъха на прескъпия ѝ парфюм.

Баща ѝ се усмихваше доволен. Тази вечер, както винаги, можеше да се гордее с двете си прекрасни жени. Марина бе одрала кожата на майка си. Такава си спомняше той и Фотини. Такава бе, когато се запознаха и се ожени за нея почти веднага. Фотини обожаваше красивия си мъж с любезните му обноски и не даваше ухо на злите езици, които казваха, че единственото, в което Лукас е влюбен, била

зестрата ѝ. Трийсет и две години щастие с него бяха доказателството, колко зли могат да бъдат хората.

Лукас се огледа наоколо.

— А Никитас? Още ли не е готов? — попита той.

— Никитас няма да дойде! — Гласът на Марина издаваше цялото ѝ недоволство.

Лукас и Фотини се спогледаха с безпокойство, преди да се обърнат към единствената си дъщеря.

— Защо няма да дойде? Да не сте се скарали? Злато мое, толкова пъти съм ти казвала, че мъжете...

— Не си хаби думите напразно, мамо, за безпредметни лекции! Не сме се скарали, както не се караме никога и за нищо, защото кавгите не прилягат на... нашия кръг! Просто Никитас има среща със значим клиент!

— Тогава защо си в лошо настроение, моето момиче? Работа има човекът! Няма да я зареже, за да тича по приеми! — Баща ѝ вече беше отсъдил в полза на зет си.

Марина го изгледа напрегнато.

— Точно днес ли намери да си уговори среща? Знаеше за приема от петнайсет дни! Можеше друг ден да уреди да се види с този клиент!

Майка ѝ се приближи към нея и я обгърна през раменете. Заговори ѝ както се говори на петгодишно дете:

— Марина, детето ми, не е правилно да се държиш така! Не си някаква женичка и се надявам да не си направила сцена на мъжа си!

— Защо, майко? Женичките... по-малко жени ли са от нас, от доброто общество? И накрая, толкова ли е страшно, че искам мъжът ми да ме придружи?

— Но какво ти става тази вечер? Не съм те виждала такава, откакто... беше малка!

За една бройка! Едва не се изпусна да изрече името му, едва се въздържа. Майка ѝ прехапа устни и съумя да промени посоката на думите си. Последното, което искаше, беше да напомня на дъщеря си стари грешки. За щастие, Марина не показваше да се е досетила за споменаването — без малко — на неговото име. Замълчаха за кратко и тримата, всеки потънал в собствените си мисли. Фотини обаче знаеше какво беше казала преди това.

Не беше виждала Марина толкова различна, толкова пренапрегната, толкова по човешки реагираща оттогава, когато животът ѝ беше свързан с онзи... неподходящия.

Тогава дъщеря ѝ я плашеше. Беше различна. Не можеше да я разбере. Нямаха никакви допирни точки. Но от времето, когато се разделиха, Марина беше станала отново такава, каквато я беше създала самата тя; спокойна, без изблици на афект, с интереси, съвпадащи с нейните собствени.

Контактът беше възстановен посредством фризьорски салони, козметични центрове за разкрасяване, модни къщи и пустословни разговори на безлични и безболезнени теми. Какво ѝ беше станало сега? Да не би да се случваше нещо друго? Да не би той да се беше появил отново? Погледна дъщеря си, която с разсеяни движения наливаше на всички по питие. Не, изключено. Марина не би направила никога нещо подобно. Тя обичаше мъжа си. А освен това изневярата може да беше нещо обичайно, но нито един мъж или жена от техните среди не би позволил едно леко кривване от правия път да стане причина за скандал. Ами ако...

Взе питието, поднесено от дъщеря ѝ, и пропъди далеч неприятните мисли. Затова и не обичаше да мисли! Девет пъти от десет, когато се видеше принудена да мисли, както сега, изпадаше в меланхоличен пристъп.

Часът минаваше два след полунощ, когато тя отново влезе в дома си. В гаража колата на Никитас ясно показваше, че се е върнал и по всяка вероятност вече беше заспал. Захвърли кожената си боа върху един фотьойл, а малко по-встрани обувките си с висок ток. Огънят в камината догаряше. Не ѝ се спеше. Без да запали осветлението, тя се приближи към огромната стъклена стена и погледна навън. Дъждът отново се лееше. Дърветата в малкия парк отсреща пиеха жадно. Подчинявайки се на импулса, отвори стъклената врата и излезе на верандата. За няколко минути черната рокля, станала вир-вода, прилепна към тялото ѝ. Разпусна изкусната си прическа и косите ѝ нежно се разпиляха по раменете ѝ. Дъждът ги докосна и те оживяха от прохладата му. Вдигна лице и остана там със затворени очи да приема водните пръски, които падаха стремително върху нея.

Беше прекарала невероятно скучно. Ако не бяха родителите ѝ, щеше да си е тръгнала преди часове, но не искаше да разваля и тяхната вечер. Размотаваше се с чаша в ръка сред безразлични хора и слушаше същите изтъркани вицове, които беше чула миналата седмица на приема на Хелиос. Ама рециклиране на безвкусни вицове ли правеха? За една седмица нищо ново ли не се беше случило, за да го обсъдят? Учудваше се и сама на себе си. Какво ѝ ставаше тази вечер? Защо я дразнеха неща, които вчера и завчера я караха да се забавлява?

Гласът на Никитас я накара да подскочи.

— Марина, ти ли си?

Обърна се и го погледна. Очите ѝ светеха в мрака.

— Аз...

— И какво правиш на дъжда?

— Оставям се да ме навали.

— Любов моя, полудя ли? Що за глупости са това? Цялата си мокра. Ела вътре!

— Ти излез навън!

Тя направи движение към него, но той отстъпи назад.

— Аз ли да дойда навън? Че какво да правя там?

С едно движение Марина разтвори ципа и свали подгизналата рокля. Остави я да се свлече в краката ѝ. Никитас стоеше и я гледаше.

— Марина... не разбирам. Какво ти става тази вечер?

Без да му отговори, тя остави и бельото ѝ да се свлече върху копринената купчинка на роклята.

— Ела отвън, Никитас — прошепна тя.

Той отстъпи крачка назад. Грешна посока.

— Ако на всяка цена искаш да се любим тази вечер, ела вътре, да си отидем в леглото!

— Не искам да влизам вътре и не искам да си отида в леглото. Искам ти да излезеш навън и да се любим тук, под дъжда.

— Ти не си с всичкия си! Пияна ли си? Как си представяш, че бих искал да правя любов на верандата, и то в такъв потоп? Не мога да те позная вече! Отивам да спя в стаята за гости! Съветвам те да дойдеш на себе си, да вземеш една гореща баня и да си легнеш! Утре се надявам отново да бъдеш онази Марина, която познавам!

Той се обърна кръгом и изчезна; звукът от вратата на пристройката за гости отекна недвусмислено. Тя остана сама и гола на

верандата, заобиколена от дъжд и самота. Дъждът разхлаждаше пламналото ѝ тяло, самотата извикваше болезнено усещане. Отново извърна лице към небето. Душата ѝ бушуваше от болка. Сълзите, горещи, се търкаляха по страните ѝ; болката в гърдите я стягаше като менгеме. Нямаше смисъл.

Вече от години бе направила избора си. Избрала беше пътя си, избрала беше живота и правилата, по които щеше да го живее. Нямаше право да иска да ги промени сега. А онова, което преживяваше, го заслужаваше. Истинския живот тя не заслужаваше, защото първа го беше отхвърлила, когато ѝ беше дадена възможността да го живее.

Тя беше избрала да се упъти към *нищото*, тъй като се беше уплашила от всичкото. Събра дрехите си и влезе вътре, като от нея се стичаше вода в топлия хол. Когато застана под горещия душ, следвайки съвета на мъжа си, си обеща мислено: *Не се страхувай, Никитас! Утре ще бъда отново онази Марина, която познаваш! Нея заслужаваш, нея ще имаш! Както и аз впрочем; имам точно онова, което заслужавам!*

Пухената завивка обгърна тялото ѝ няколко минути по-късно. Силно успокоително хапче ѝ помогна да се върне към постоянното и обичайно състояние на сънливо вцепенение от последните години. Къде се е чуло и видяло царската дъщеря да се пробужда и да разваля с поведението си приказката?

Тя осъзна, че през последните минути разбъркваше твърде шумно чая си, и спря. Хвърли неловък поглед наоколо. За щастие, никой не се беше подразнил. Всички бяха потънали в разговори с компаниите си. Никой не обръщаше внимание на момичето с невероятно къдравите коси, които стигаха до кръста ѝ, с медните на цвят букли, извиващи се и стърчащи, както им скимнеше, непокорни както винаги. Не ѝ направи впечатление, че никой не я беше забелязал. Оставаше незабележима, откак се помнеше. Дори родителите ѝ полагаха усилия да си спомнят за най-малката си дъщеря. Козмас, Манолис, Катерина и Ангелики иземаха цялото им време и мисли.

Когато се роди самата тя, девет години след раждането на четвъртото им дете и петнайсет след първото, изглежда, бяха твърде уморени, бяха изразходвали всичките си запаси от внимание и

родителска грижовност за останалите си четири деца, така че за нея не беше останало нищо. А и характерът на Наталия беше толкова странен! Това дете даваше вид, че няма нужда от нищо и от никого. Никога не плачеше, никога не се оплакваше от нищо. Ако ѝ дадяха да яде, ядеше. Ако забравеха, тя заспиваше.

По-късно, като малко дете, седеше тихо в някой ъгъл и си играеше, без да занимава никого със себе си, без да изисква някой да ѝ прави компания или да си играе с нея. Когато проговори за пръв път, почти се уплашиха. Никога не бяха чували гласа ѝ. Бебешкото ѝ гукане беше също толкова приглушено, така че никой не го беше забелязал. И изведнъж една сутрин Наталия беше изрекла съвсем ясно: „Мама, мляко!“. И оттогава говореше по този начин. Никога не използваше всички онези умалителни изкълчени думички, които всички деца изричат, опитвайки се да се научат да говорят. Не... Наталия беше проговорила ясно от самото начало. Рядко, но напълно отчетливо.

Братята и сестрите ѝ, много по-големи от нея, я игнорираха системно. Наталия не беше нито закачлива, нито кокетка, нито мрънкало, нито нищо. Втренчваше големите си очи в онзи, който ѝ говореше или ѝ пречеше, и не ги сваляше, докато нахлулият в нейния свят не се оттеглеше разочарован.

Що за удоволствие е да дразниш малката си сестра, щом като тя не реагира? Освен това неприятно беше и чувството, което будеше у тях изразителността на очите ѝ. Сякаш ги пронизваше.

По-късно, в училище, постиженията ѝ не правеха впечатление на никого. Никой никога не се гордеше, че Наталия получава похвали за оценките си. Когато завърши първи клас на гимназията с пълно отличие, никой не ѝ обърна внимание. По същото време се женеше Ангелики, а Катерина раждаше второто си дете. Момчетата на бърза ръка вече от доста време бяха създали свои семейства. Кой да обърне внимание, че в училище се състоя специална церемония и ѝ дадоха награда?

Наталия никога не се оплака. От години беше приела факта, че случайно, а не по желание на родителите ѝ се беше появила на този свят, а още по-случайно се беше родила в семейство, което не искаше още едно дете, но чиито религиозни убеждения не му позволяваха да се отърват от него, докато още беше време. Баща ѝ беше свещеник.

Когато стана на петнайсет години, Наталия започна да се пита защо, щом като формално се числеше към едно семейство, по същество беше сама. Питаше се как можеха родителите ѝ да са толкова безразлични към едно от децата си.

Децата ви не са ваши деца. Те са синовете и дъщерите на копнежа на живота по живота. Идват в живота ни с ваша помощ, но не от вас. И въпреки че са с вас, не ви принадлежат... Халил Джубран. „Пророкът“ попадна в ръцете ѝ и Наталия беше омагьосана. Прочете книгата отново и отново, научи я почти наизуст, но особено този откъс ѝ даде отговорите, които ѝ липсваха, за да си обясни, за да проумее. По някакъв начин оправда поведението на родителите си. Не беше тяхно дете, не им принадлежеше. Харесваше ѝ да вярва, че идването ѝ в живота е било космическо съвпадение. Събитие, което няма връзка с установените неща. То беше резултат от едно единение, стимулирано не от един низък инстинкт за размножаване, а от копнежа на живота по живота. Би могла да го приеме, да го понесе!

Баща ѝ почина, когато Наталия беше в последния клас на гимназията. Отново успехът ѝ на приемните изпити за Философския факултет на университета беше затъмнен от друго, по-сериозно събитие. Семейството беше разстроено, траурът беше тежък. Майка ѝ изглеждаше сякаш не на себе си без присъствието на мъжа, който буквално беше нейно упование в продължение на трийсет и пет години. Веднага след помена за четирийсетте дни майка ѝ се приготви да се премести в дома на по-малката си дъщеря Ангелики и всички се стъписаха, когато и Наталия започна да събира нещата си. Нея я бяха забравили...

Не стана нужда да ѝ казват, че е нежелана. Разбра го. Впрочем с Ангелики никога не се бяха спогаждали. Ако с другите отношенията се основаваха на безразличие, с по-малката ѝ сестра бяха враждебни. Преди да изпадне в отчаяние от това, къде щеше да живее, Козмас се зае с нещата. Жена му се отнасяше със симпатия към малката си зълва и искаше да я вземе при тях. И така, тя се пренесе в дома на Козмас. Впрочем, ако се съгласяха да я изпратят в Атина да следва, нямаше да остане за дълго при тях. Най-напред обаче трябваше да им го каже.

Съобщи го на едно от семейните събирания на трапезата, които от време на време се случваха в дома. Разговаряха както винаги помежду си, понякога и всички заедно, а Наталия мислено подбираше

една по една думите, които щеше да използва, за да им съобщи голямата новина. Никой не знаеше, защото никого не го беше грижа да узнае.

Но не можеше да отлага повече. Трябваше да замине. Трябваше да се случат толкова много неща, да се запише в университета, да си намери квартира, да я обзаведе, да... да... След това идваше ред и на финансовия въпрос. Кой щеше да поеме разходите за следването й? Ако откажеха, какво щеше да прави?

Възползва се от възцарилото се мълчание, след като обядът беше сервиран. С пълна уста беше трудно да говорят. На нея пък й беше невъзможно да преглътне и един залък.

— Бих искала да ви кажа нещо сериозно — поде тя и общата реакция я обезкуражи повече, отколкото ако я бяха игнорирани.

Всички се стъписаха толкова много, че вилиците им останаха застинали между чиниите и устите им и я погледнаха с недоумение.

Наталия пое дълбоко дъх, събра някакви остатъци от кураж, които бяха на път да се изпарят, и продължи:

— Исках да ви кажа, че излязоха резултатите. Приета съм във Философския факултет на Атинския университет. На първо място.

Това последното тя се поколеба да го каже. Сякаш се срамуваше да се гордее с успеха си.

Възцари се мълчание. Вилиците не стигнаха до предназначението си. Ръцете се отпуснаха. Козмас, който се бе самопровъзгласил за глава на семейството след смъртта на баща им, я погледна. Наталия не разбра откъде събра сили да отвърне на погледа му. Онова, което никога не узна, бе какво умиление се криеше в очите й. Толкова, колкото беше необходимо, за да докосне някаква незначайна струна в душата на брат й. Накрая я забеляза. Прокашля се сухо. Всички се обърнаха към него.

— Значи така... Приета си в университета...

— Да...

— Като начало, поздравления! Никой друг от нас не е успявал в това. Значи, предполагам, че щом си приета, би искала да отидеш.

— Изключително много!

— И естествено, трябва да се установиш там, в Атина.

— Да.

— Ще бъдеш сама обаче.

Тя го изгледа настойчиво. Козмас сведе очи и отново се изкашля сухо. Може би вътрешно успя да приеме, че последната забележка бе най-малкото неуместна. Може би внезапно осъзна, че малката му сестра беше сама от деня, в който се беше родила, и то не по неин избор. Бяха я оставили сама. Атина не би могла да я изолира повече от собствените ѝ роднини.

— Козмас, искам да замина.

Толкова просто беше...

И тя замина. Четиринайсет години бяха изминали оттогава. Не беше лесно. Брат ѝ я подкрепяше финансово, докато следваше. Беше му дълбоко признателна заради това. На село си ходеше само когато беше необходимо. Отначало по празниците и за лятото. След това само за лятото и накрая съвсем рядко. Всеки път се чувстваше все по-чужда, разговорите бяха неловки, усмивките — насилени. Разстоянието между тях се превърна в пропаст, през която не можеше да бъде прехвърлен мост.

Никой не се поинтересува да разбере какво правеше в Атина. На никого не каза, че много преди да завърши университета, се беше хванала на работа в едно издателство с много добра заплата като редактор на книги. Нито че през съботно-неделните следобеди работеше като сервитьорка в малко кафене близо до дома ѝ. Домът ѝ... Никой никога не го видя. Никой от близките ѝ не пожела да я посети, но и тя не ги покани никога. Нито веднъж не потърси присъствието им, както и когато беше дете. Наталия го беше подредила, както си мечтаеше да бъде. Представляваше просторна гарсонiera на третия етаж на голяма жилищна сграда в квартал „Амбелокипи“, недалеч от църквата „Свети Димитър“. Прекарала беше безкрайни часове в „Монастираки“^[7], за да изрови мебелите, които търсеше. Много от тях изшкурка и боядиса сама; старовремски лампи и предмети от минали времена допълниха обзавеждането и стоплиха вече уютната атмосфера. Книги бяха пръснати навсякъде, а микроскопичната ѝ веранда бе отрупана със саксии.

Започна да събира пари. Знаеше, че финансовата подкрепа от Козмас ще бъде прекратена веднага щом се дипломира, и трябваше да бъде готова, за да посрещне сама всякакви неслоди.

Никой не поиска от нея да се върне обратно, след като завърши следването си. Или го бяха забравили, или бяха приели като даденост,

че ѝ е по-добре далеч от тях. Така и беше. Дори когато се раздели с Арис...

Беше първата ѝ връзка. Продължи точно година, макар Наталия да знаеше от първия месец, че нещо липсваше. Беше се запознала с него, когато работеше в онова кафене. Тогава беше на двайсет години, а Арис на двайсет и пет. Красив, образован, но... От време на време връзката им ѝ напомняше на ръждясала машина, която се опитва безуспешно да задвижи чарковете си и тъкмо когато понечваха да зацепят, там и засичаха. Арис си тръгна, след като я перна през лицето с думите, че е „твърде невзрачна“ за него. Тя го прие. Впрочем и самата тя подозираше нещо такова...

Изминаха две години, преди на пътя ѝ да се изпречи Минас. Служител в банката, където тя изплащаше вноските за малка стереоуредба, която беше купила, за да слуша на спокойствие в самота любимата си музика. Скъпо ѝ струваше любовта ѝ към музиката. Шест месеца се опитваше да убеди сама себе си, че така изглежда една нормална връзка. С толкова кавги, такова разминаване в мненията, такова потискане, такова експлоатиране и толкова критика от негова страна.

После Халил Джубран отново попадна в ръцете ѝ и ѝ каза: „Любовта не дава нищо, освен себе си, и не получава нищо, освен себе си. Любовта не се притежава, нито пък може да бъде притежавана, защото любовта се задоволява с любовта...“ Тя разбра. Отново беше допуснала грешка и трябваше да си тръгне. Когато му каза това, Минас се погрижи да я „жегне“ с възможно най-тежките думи, които съдържаха обичайно ограниченият му речник.

— Съжалявам те, кукло — беше ѝ казал той. — Ти си такова едно селянче, което си мисли, че ще стане човек, понеже има една диплома, прочело е няколко книжки за накултурчване и слуша класическа музика. Ти си такъв сухар, че единственото, на което можеш да се надяваш, е да те забележи някой комплексар като теб самата! И разбира се, ние двамата не можем да продължаваме! Твърде невзрачна си за мен и ако не те съжалявах от толкова време насам, щях пръв аз да съм ти го казал!

Добре. Той беше спасил самолюбието си. Беше съхранил егоизма си на поносими нива. А тя? За втори път някой бе констатирал, че тя е... „невзрачна“.

Четири години прекара с надеждата, че ще се намери подходящ човек и за нея. Разни повърхностни връзки през следващите години я изпълваха с отчаяние. Стигна трийсетте с увереността, че ще прекара сама остатъка от живота си. Но какво сбъркано имаше в нея в края на краищата? Каква орисия беше хвърлила тежка присъда върху нея от деня, в който се беше родила, да бъде неизменно сама? От години работеше в същото издателство и нямаше нито една приятелка. Никога никоя от колежките ѝ не ѝ беше предложила да излязат заедно на кафе, никоя не показа, че иска да я опознае по-добре. Шефовете ѝ я ценяха безгранично. Даваха ѝ да работи най-трудните книги, защото можеха да ѝ се доверят за съвършения резултат от труда ѝ. Но приятелки? Никога. Приятели? Никога, разбира се! Неизменно... сама.

До мига, в който се запозна с Петрос. На нейната възраст и колега. Работеше в счетоводството. Самата тя недоумяваше, че я беше забелязал. Беше красив и го знаеше. Имаше успех сред жените и му се наслаждаваше. Наталия обаче не знаеше. Не знаеше колко боли отхвърлянето, когато не си свикнал с него. Петрос се беше разделил с предишната си приятелка не по негово желание и не можа да го понесе. След неуспешен набег спрямо една нейна колежка стигна до Наталия, която след години самота прие интереса му като живителен дъх.

Когато се разчу, фактът, че имат връзка, удиви всички. Това, че тази връзка продължаваше вече от две години, удивляваше самата Наталия.

Тя не знаеше какво изпитва към него. Отначало, когато започна да флиртува с нея, се почувства поласкана от интереса на един толкова красив мъж.

След това обаче установи, че този хубавец бе само това: един красив мъжкар, който си мислеше, че е изпълнил дълга си единствено защото беше добре сложен.

Когато излизаха заедно, усещаше изпълнените със завист погледи на другите жени върху себе си. И много би искала да им каже, но не можеше, че господинът, който я придружаваше, беше като куха черупка. Петрос можеше да говори за себе си с часове, но не можеше нито за миг да говори за нещо друго.

Често пъти се връщаха у дома след някое излизане, след като бяха разменили само най-необходимите думи. Може би затова имаше

страст към барчетата със силна музика. Там от значение беше само външният вид, там, колкото и да искаше, беше много трудно, почти непостижимо да разменяш мисли. Наталия се отвърщаваше от тези вечери, които все повече зачестяваха. Петрос мразеше театъра, отнасяше се с антипатия към киното, а малките живописни тавернички го хвърляха в смъртна скука. Любовта с него притежаваше нещо от тайнството на чифтосването с прекрасен паун; и предизвикваше у нея перчене и егоизъм. Хиляди пъти си беше задавала въпроса, защо продължава да живее в тази връзка, и също толкова често си отговаряше по един и същ начин. Страхуваше се от самотата. Не искаше още един неуспех в актива си, макар да не виждаше как щеше да го избегне.

Настани се по-удобно във фотьойла и погледна навън. Проливен дъжд връхлиташе върху пешеходците и шофьорите. Чакаше Петрос вече от половин час. Напоследък закъсненията му бяха станали нещо постоянно. Опредания имаше винаги, разбира се, и ако не беше обиграната ѝ интуиция, можеше и да им повярва.

Интуицията!... Щом го видя, разбра. Той седна срещу нея и изражението му, очите му „крещяха“ толкова силно за края, че Наталия имаше чувството, че го чува всички около тях.

— И ти ли ще ми кажеш, че съм... твърде „невзрачна“? — попита го тя и Петрос сведе поглед, но не и преди да е прочела в него учудването му. — Разделяме се, нали така? Нали това си дошъл да ми кажеш?

— Как разбра?

— Имам опит, забравил ли си? Знам. Това, което не знам, е дали и ти ще ми кажеш същото, което съм чувала и преди.

— Не, Наталия. Ти си много добро момиче, но... нещата не вървят. От две години сме заедно. И ти трябва да си го разбрала... Искам да кажа...

— Не се мори, Петрос. Разбрала съм вече от доста време. Закъсняваш, забравяш за срещите ни, имаш работа. Вече си пускал в ход всички възможни оправдания. Дори мога да кажа, че беше изключително находчив. Само истината не посмя да кажеш. От колко време си с другата?

— И това ли знаеш?

— Не беше нужна дълбока мисъл, но защо толкова мамене?

— Я почакай, Наталия! В края на краищата, никога не съм ти обещавал нищо!

— Нито пък аз съм искала нещо от теб, но не е странно, струва ми се, за една жена да иска поне да бъде единствена след двегодишна връзка!

— Тази връзка беше една грешка!

— И ти трябваха две години, за да я поправиш?

— Тоест... Ти какво очакваше? Да те обикна ли?

— Защо не? Да не би нещо да ми липсва и да не го знам?

— Не! Не съм казал такова нещо! Не исках да те обидя! Чуй, моето момиче, защо правиш нещата толкова трудни? Това, което има значение, е, че тази история не може да продължава!

— Правилно! Беше моя грешка. Извини ме, че те поставих в неудобно положение. Просто си задавах въпроса.

— За кое?

— Остави по-добре. В края на краищата психологията не е най-силната ти страна и не е редно да те бавя. Тя сигурно те чака... Добра сполука, Петрос!

Остана сама. Петрос беше измърморил нещо непонятно, което тя не си направи труда да разбере, и бе изчезнал зад плътната завеса на дъжда. Наталия разбърка замръзналия си вече чай. Направи знак на сервитьора да ѝ донесе още един. Той мислеше, че е за Петрос.

— Не ми казвайте, че са свършили цигарите на господина и изтича да си купи други в този дъжд! — изкоментира той озадачен, когато оставяше парещата купа пред нея.

Наталия остави върху подноса му изстиналата напитка и придърпа горещата към себе си. Погледна човека, който се усмихваше любезно.

— Господинът реши, че вече ще си пие чая в друг квартал — измърмори тя и сервитьорът изчезна. Тя обаче успя да забележи съжалението в очите му.

Изведнъж започна да се задушава там вътре. Какво търсеше в едно затворено пространство, предназначено да се срещат хора, които имаха приятели? Тя беше сама. Очите ѝ смъдяха и тя знаеше, че не беше виновна задимената атмосфера. Виновна беше душата ѝ. Беше

толкова прихлупена, колкото и небето през целия този ден. Само че то беше намерило отдушник в силния дъжд, беше се оставило напрежението да бъде разредено с гръмотевиците.

Плати, без да е докоснала и втория чай, и излезе забързана на улицата. Там би могла и тя, в мрака и дъжда, да даде воля на сълзите, за да донесат облекчение на измъчените ѝ очи. Там риданията ѝ нямаше да бъдат чути и щяха да облекчат непоносимата тежест в гърдите ѝ. Болно ѝ беше. Усещането за болка беше онова, което отново извика в ума ѝ мъдрият ѝ другар от юношеските години: *Много от болките си вие избирате сами. Това е най-горчивото лекарство, с което лекарят, намиращ се вътре във вас, изцелява болеещото ви аз...* Дори Джубран не можеше да излекува раните ѝ. Нейното „аз“ не страдаше от нелечима болест. За самотата няма лек. Тя не е и болест. Тя е обреченост...

Преминавайки, един невнимателен шофьор я оплиска с кални води. Не я беше забелязал. Не бе нито първият, нито последният. Беше убедена, че и гола да вървеше, пак никой не би я забелязал. Не съществуваше за никого. Никога. Сякаш беше прозрачна!

Прибра се вкъщи мокра до кости. Остави горещата вода да се стича върху вледененото ѝ тяло, а после се загърна в любимата си роба и се сви на кравай в леглото. Почти инстинктивно протегна ръка и включи стереоуредбата. *На другия свят, където ще отидеш гледай в облак да не се превърнеш...* — пееше Мери Линда и сладостната мелодия на Теодоракис извика сълзи в очите ѝ. Равносметката на живота ѝ ги правеше по-горещи. Трябваше да го признае. Беше се провалила. Не бе достойна не само един мъж да задържи, но и с приятелка да се сдобие. Винаги щеше да бъде сама!

Той даваше инструкции сам на себе си на висок глас, за да направи това, което трябваше. Не се доверяваше много на рефлексите си точно в този момент.

— Костис, тук има „стоп“. Трябва да спреш. Точно така, bravo! Не се задава никой. Включи сега на първа... Костис, оранжев светофар. По-добре да спреш. Костис, светна зелено. Включи първа и тръгни; леко. Вали и има движение.

Беше пил много и сам го разбираше. Вече три дни не правеше нищо друго. Забит в хотелската стая, където бе скрил провала и болката, пиеше безспир. Беше казал на Евгения, че е много болен и ще отсъства от офиса няколко дни. В тишината на стаята си преживяваше отново и отново мига, в който беше изгубил всичко. Все още не можеше да повярва, че жена му го беше изключила от семейното щастие, което той смяташе, че му принадлежи след толкова години борба да преуспее професионално.

Беше ходил много пъти през тези три дни да я види, за да говорят, и тя го беше отпъждала. Преди малко бе последният и най-лошият от тях. Вместо жена му беше отворил някой друг, някакъв чужд човек. Каза му, че Антигони не искала да го вижда повече и че не трябвало да я безпокои отново. Представи се като неин приятел. Дори в пиянството си той разбра истината, беше неговият заместник. Докато той се бореше за бъдещето им, госпожата се забавляваше в настоящето. Поиска да види детето си и му отказаха и това. Когато той настоя, онзи го нарече „пиянде“, удари го и го изблъска на улицата.

Едва в последния момент Костис забеляза пешеходеца, който пресичаше в дъжда. Наби спирачки.

Разсеяна, Марина тихо си напяваше една нова песничка, която звучеше от радиокасетофона в колата, докато се оглеждаше наоколо недоволна.

Отново дъжд. Какво му беше станало на времето в Гърция? Дали не искаше за една седмица да навакса за засушаването през последните години? Беше сигурна, че ще закъснее за срещата си, а не искаше да закъснява. Щяха да се изнервят и другите. Мери щеше да мърмори, макар че тази жена беше щастлива, когато имаше причини да се оплаква. Погледна часовника в колата. Пет и четвърт. Нямахше шанс да бъде в „Колонаки“^[8] в пет и половина. На булевард „Панорму“ имаше задръстване. Пешеходци и коли приличаха на християните и лъвовете в Колизеума. Всички улици — една арена. Ужас! За какво й трябваше и на Мери къщата в „Колонаки“? Свършиха ли се толкова предградията? Всичко й беше криво. Дъждът й беше противен, а след завчера имаше още една причина за това усещане. В деня след случката на верандата, Никитас я беше погледнал и, изглежда, не можеше да реши дали жена

му имаше нужда от психиатър или не. Едва когато малко по-късно я чу да уговаря с Мери днешната среща за кафе, карти и клюки, се увери, че жена му е дошла на себе си, и се усмихна. Не отвори думи за случилото се.

В последния момент Марина забеляза предния автомобил, който спря рязко. Натисна силно спирачките.

Елпида изруга през зъби за десети път. Пак движение, пак дъжд. Пак щеше да се прибере късно у дома. Запали цигара и гневно издуха дима. Всичко беше тръгнало накриво днес. Беше се скарала с една нова медицинска сестра толкова грозно, а малката ѝ беше отвърнала с такава наглост — при все че грешката, която бе допуснала, беше чудовищна, — че Каливокас я беше изхвърлил на бърза ръка. Знаеше, че така трябваше да стане, конкретното момиче не ставаше за медицинска сестра и особено в подобна болница, но все пак... Не ѝ се нравеше, че някой беше загубил работата си заради нея, и то по такъв начин.

Натисна клаксона заради предния, който не понечваше да тръгне. Какъв глупак! За щастие, завиваше. Щеше да се отърве от него. Цигарата ѝ догоря и тя я изхвърли, но не се беше наситила на никотин. Запали още една.

Вече трети ден, откак се беше разделила с Лефтерис, пушеше много. Усмихна се сама на себе си. Представи си само, ако беше и влюбена! Не, не ѝ липсваше конкретният човек, а нечие присъствие. На когото и да било. Може би трябваше да се сдобие с някоя котка или куче като всяка добра уважаваща себе си стара мома. Да има някаква живинка да я чака у дома. А какво беше виновно горкото животинче, та да го заключи в един апартамент? Но какво бяха виновни и всички, които мислеха, че с нея имаха бъдеще или че поне щяха да преживеят приятно настояще? Тя не беше за другаруване и компания. Трябваше да го признае, да остане в самотата си и да престане да тормози нищо неподозиращи мъже.

В последния момент Елпида забеляза прескъпата кола отпред, която спря внезапно. Натисна силно спирачки.

Наталия погледна с отчаяние часовника си. Пет и четвърт. Беше ужасно гладна. Стомахът ѝ протестираше, за да го потвърди. Още една пряка и после щеше да свие. Най-после щеше да си бъде у дома. В този дъжд се отказа от програмата си, която предвиждаше кино. Вече трети ден след раздялата си с Петрос и нощта на самосъжаление и nihilизъм, която бе прекарала, беше взела някои решения. От тук нататък щеше да бъде сама и трябваше да се научи да запълва самотата си. Отиде сама на театър, посети Националната галерия, а днес щеше да отиде на кино, но в този потоп нямаше търпение да се прибере у дома и да остави отвън лошото време. Мислеше да си поръча пица, но съжаляваше онзи, който щеше да бъде принуден да ѝ я донесе, затова беше решила сама да приготви нещо. Така щеше да си прекара и времето.

В последния момент Наталия забеляза колата отпред, която спря внезапно. Наби силно спирачките.

Четири последователно движещи се автомобили се озоваха нанизани един зад друг. Четири последователни удара — бам! — и по асфалта се пръснаха строшени фарове. Четирима шофьори се озоваха под проливния дъжд да разглеждат резултатите от верижната катастрофа, преди да се обърнат към виновниците.

Костис, Марина, Елпида, Наталия, а над тях посред бурята, богът на войната и раздора Арес, готов да подпали фитила, за да избухне свадата.

Първа Елпида се обърна към Наталия.

— Добре де, моето момиче, кърава ли си? Нали виждаш, че удрям спирачки! Къде караш?

— Където и вие, предполагам! Ако не сте разбрали, ударили сте се в предната кола!

Наталия се опитваше да запази самообладание пред нападките на ниската червеночоса жена, която беше готова за кавга.

Елпида се обърна към Марина.

— Вярно, ти ли спря внезапно?

— Щом като онзи пред мен спря, аз какво да направя? Да се блъсна в него ли?

— Като че ли сега успя да го избегнеш!

— Във всеки случай се опитам! Гледай на какъв хал е колата! Беше ли нужно да връхлетиш върху мен с такава сила? Ама разбира се, кофа като тая, която караш, какви ли спирачки може да има?

— Видяхме те и теб, дето караш същинска... каца! За какво ти е притрябвала лимузина на „Панорму“?

— Сега ли намери да ми правиш забележка за колата ми! Последен модел е, ако искаш да знаеш!

— Във всеки случай дори тя няма добри спирачки!

— Момичета, момичета, не се карайте! Имаме си работа с класически случай на верижна катастрофа!

И трите се обърнаха към Костис, който беше заговорил, но с усилие се държеше изправен. Елпида се приближи към него. Погледна усмивката на устните му, очите и...

— Ти си пиян! — установи тя бясна.

Костис обаче продължи да се усмихва.

— Ако не бях, нахалост ще е отишла цялата бутилка уиски!

— Ама ти луд ли си, бе човек? Изпил си цяла бутилка и се качваш на колата да видиш колцина ще изпратиш днес на оня свят?

— Тъкмо обратното, госпожо! Въпреки уискито спрях, за да не... как го казахте? За да не изпратя на оня свят един пешеходец! В края на краищата моята цел се увенча с успех! Не ударих никого! Напротив, вие трите, които на пръв поглед изглеждате трезви, се нанизахте една върху друга и всички заедно върху мен! Значи бих могъл да кажа...

— Не казвай нищо! — Марина беше изгубила самообладание. — Седя в някакъв потоп, станала съм вир-вода, дрехите и обувките ми са за изхвърляне, косата ми е станала на... мъх, за да не споменавам грима и да не изпадна в истерия...

— Милост, моето момиче! Нима има и червена нишка в тази история?

— Разбира се, че има! Господинът ни държи реч! Къде ми е мобилният? Ще звънна на полицията!

Последните й думи бяха заглушени от силна гръмотевица. И трите жени спонтанно се извърнаха и погледнаха към небето. Дъждът се засили, заради тях трафикът бе още по-затруднен и възмутени шофьори не отлепяха ръка от клаксоните, произвеждайки оглушителен шум. Някои дори бяха изразили недоволството си словесно, а малцина — за щастие — бяха пристъпили към непристойни определения.

Изведнъж се чу уплашеният глас на Наталия, която от толкова време следеше безмълвна тази лудница. Двете жени се извърнаха към нея и Наталия им посочи към Костис. Обърнаха се отново, но не го видяха. Костис се беше проснал в цял ръст на асфалта.

— Само това ни липсваше! — извика Елпида и се приближи към него. Коленичи и му премери пулса. — Май не е нищо сериозно. Изгубил е свят.

— Какво ще правим сега? — попита Марина, която бе започнала да трепери.

— Мога ли да предложа нещо? — Наталия гледаше Елпида, която пляскаше Костис по бузата, за да го свести. — Живея тук наблизо. Искате ли да отидем всички у нас, да се посъвземем и да се разберем?

Дъждът все повече се засилваше.

Костис се поокопити и му помогнаха да стане. Неизвестно защо, но приеха предложението на Наталия, при все че нямаше никаква логика. След верижна катастрофа не се озоваваш в дома на един от замесените с купа горещ чай в ръце, с дрехи, нахвърляни криво-ляво върху радиатора да съхнат, обличайки каквото падне, и с виновника, хъркащ в леглото. И въпреки това... стана така. Костис спеше блажено поради пиянството си, докато трите жени, облечени в дрехите на Наталия, пиеха чай с аромат на ванилия.

Така започна всичко...

[1] Софокъл. Антигона. София: Народна култура, 1982. Превод от старогръцки проф. д-р Александър Ничев, 233 с. — Б.пр. ↑

[2] Става дума за романтичния мюзикъл „Аз пея под дъжда“ (1952), в който главния герой, влюбения Дон (Джийн Кели), се наслаждава на поройния дъжд и се носи плавно между тротоара и локвите, „просто пеейки и танцувайки в дъжда“. — Б.пр. ↑

[3] „Амбелокипи“ — квартал недалеч от центъра на Атина. — Б.пр. ↑

[4] Алонисос остров в Егейско море, принадлежащ към групата на Спорадите. Към нея се числят още Скирос, Скиатос, Скопелос и др. — Б.пр. ↑

[5] Скарлет О‘Хара — главната героиня от романа „Отнесени от вихъра“ от Маргарет Мичъл. — Б.пр. ↑

[6] Луксозно предградие в северната част на Атина. — Б.пр. ↑

[7] Район и спирка на метрото в туристическия център на Атина с антикварни магазини, букинисти, заведения и др. Там се намира и битпазарът Юсурум. — Б.пр. ↑

[8] „Колонаки“ — квартал в центъра на Атина, недалеч от Парламента, където по традиция живеят заможни слоеве от старата аристокрация и буржоазната класа — Б.пр. ↑

АПРИЛ МЕСЕЦЪТ НА ЗЕВС

Зевс — Баща на смъртни и безсмъртни. Обича и закриля добрите и справедливите. Бог на дадената клетва и на семейството. Закриля дома на всеки смъртен и в равна степен се грижи за друмници и поклонници. Само той, всемогъщ, какъвто е, можеше да съхрани равновесието между хората и Вселената...

*Познават хората това,
което става в този миг.
А бъдещето знаят боговете —
еднички, пълни притежатели
на всяка светлина.^[1]*

Константинос
Кавафис, „А мъдрите —
това, което приближава...“

Наталия се протегна и отдели погледа си от монитора на компютъра. Погледна през прозореца. Сияйно слънце стопляше природата, опитвайки се да я накара да забрави, че през предишните дни бе блеснало с отсъствието си. Всичко беше различно след седмица дъжд и кал. Върна се към текста, който трябваше да редактира и въздъхна. Изглежда, авторът му беше забравил, че в писаното слово се среща и точка. Всяко изречение надхвърляше шест реда, което правеше четенето много уморително особено когато умът на читателя не бе съсредоточен върху текста; а нейният никак не беше.

Вчерашната вечер беше различна. Започваше нещо, без да знае какво бе това. Остави ума си да се върне назад, към онези часове, когато след сблъсъка всички се бяха озовали у тях. Костис вече беше извън времето и пространството. Дори не разбра, че го съблякоха и го положиха в леглото. Само дето в някои мигове сред непонятните слова, които му се изплъзваха, очите му се изпълваха със сълзи и жал. Елпида, която водеше жестока битка, за да го освободи от мокрите дрехи, беше започнала да се изнервя.

— Какво да те правя, като съвестта не ми позволява да те оставя както си, да хванеш някоя пневмония, та да ти дойде умът в главата! Хайде, драги момко, извърти си така ръката, да съблечем тая проклета риза! Ти, госпожо, с високите токчета, я да свършиш някоя работа! — беше се обърнала тя към Марина.

— Че какво да направя?

— Вземи мокрите дрехи и ги метни върху някой радиатор!

— В случай че те интересува, и аз съм вир-вода!

— Как си представяш, че въобще има някаква вероятност това да ме интересува? Засега, както виждаш, се занимавам с пияндурата, който се изпречи на пътя ни!

— Че аз какво съм виновна? Какво ме интересува този загубеняк? В края на краищата заради него стана, каквото стана! А ако искаш да знаеш, при нормални обстоятелства сега би трябвало да съм при моята приятелка, която напразно ме е чакала, щях да съм суха и с непокътната прическа, да си пия кафенцето, да си играем карти и да...

— Имай милост, момиче! Винаги ли приказваш толкова много, и то без да са те питали? А как, вярно, казахме, че ти беше името?

— Марина. Но не мисля, че...

— Стоп! Не започвай отначало! Аз се казвам Елпида... а домакинята...? Как се казва?

— Наталия — отвърна тя.

— Е, Наталия, дали нямаш да ни дадеш да облечем по нещо, тъй като предвиждам, че него ще спасим, а ние ще се разболеем!

Тя беше изтърчала и бе донесла анцузи и жилетки и за трите. По-късно беше поднесла чай, тост и кравайчета. Непознатият дотогава мъж спеше. Но стенеше в съня си. От затворените му очи се стичаха сълзи.

— Във всеки случай изглежда приличен господин! — беше казала по-късно Марина. — И дрехите му са от известна и скъпа марка!

— Какво ли друго ще забележиш и ти? — иронизира я Елпида, а Марина се нацупи. — Длъжна съм обаче да се съглася с теб, че има благородно излъчване.

— Защо такава болка? — запита се Наталия и отстъпвайки пред импулсивен порив, го погали нежно по косите.

Той, сякаш усетил ласката, се успокои и потъна в дълбок сън.

Седнаха върху козяка на пода, сред големите възглавници и около ниската масичка, която Наталия беше отрупала с всичко, което съдържаша кухненските й шкафове. Беше запалила и повечето свещи, защото Елпида пушеше много. Корава жена. По принцип би трябвало да се страхува от нея, но нещо я привличаше към това строго и неусмихващо се лице с ъгловатите черти и пронизващия поглед.

— Ти какво работиш? — я беше попитала ни в клин, ни в ръкав.

— Началник-отделение съм в Центъра за борба с рака — беше отговорила безизразно Елпида.

Марина не беше съдържала спонтанната си реакция.

— Господи! И как издържаш там?

— Какво искаш да кажеш?

— Искам да кажа. Толкова болка... смърт... хора без надежда...

— Така ли ги виждаш ти?

— Но това е болест, от която никой не може да избяга!

— Изглежда, не си информирана, че науката е напреднала много от средните векове насам! Не са ли достигнали последните медицински открития до... твоя замък?

— Разбира се, че са! Къде смяташ, че живея?

— Това се питам и аз! На коя планета живееш?

— Но ти не ме оставяш да довърша! Защо работиш нещо... толкова трудно?

— Може би защото лесните неща ме оставят безразлична! Може би така се чувствам по-полезна!

— Аз се страхувам от смъртта!

— Аристофан е казал, че да се страхува човек от смъртта е голям абсурд, тъй като на всички хора е писано да умрат!

— Не по този начин, във всеки случай! Аз не бих издържала подобна работа.

— Наистина, какво вършиш ти в толкова качествения твой живот, което ти дава правото да съдиш моя, без да имаш ни най-малка представа за него?

— Аз ли? Аз не работя!

— Защо ли нямах никакво съмнение относно това? И от какво живееш?

— Ами... Баща ми... Тоест, не баща ми, мъжът ми... тоест и двамата... Искам да кажа...

Наталия се озова в трудно положение, когато видя Марина да се върти неловко и да свежда очи. Не обичаше хората около нея да бъдат притеснявани. Затова взе думата с по-весел от необходимото и отколкото се чувстваше тон.

— Каква късметлийка си, че не е необходимо да работиш! Събуждаш се, когато искаш, целият ден е твой, нямаш началник на главата си... Колко хубаво!

Последва мълчание. Неловкост. Марина изправи гръб и се обърна към Елпида с различен тон:

— Извинявай, ако съм прозвучала критично за работата ти, нямах такова намерение. Толкова е трудно това, което правиш, че заслужава само уважение, а не безсмислени коментари. Ракът е болест, на която повечето хора се страхуват дори да произнесат името. Ти живееш, работиш и даваш от себе си, борейки се. Така че извинявай. Изказах се лекомислено.

Тя погледна Елпида право в очите. Съвсем откровено. Издържа дори пронизващия ѝ поглед, без да сведе очи. След това се обърна към Наталия.

— Стига толкова за нас. Ти, Наталия, с какво се занимаваш?

Беше казала едва няколко думи за начина, по който си изкарваше хляба, точно когато Костис се обърна на другата страна и простена тежко.

Погледът ѝ се върна към монитора на компютъра и спомените се пръснаха, но не и приятният уют, който изпитваше от завчера, от онова смешно сблъскване. Странното усещане, че вече не е сама, не я напускаше. Може би причината беше в това, че щеше отново да ги види днес!

Марина се протегна мързеливо в огромното си легло. Никитас отдавна беше излязъл за офиса си. Слънцето проникваше дори през спуснатите завеси, знак, че заедно с новия месец беше започнал и хубав ден. Накрая април щеше за пореден път да извърши чудото си. Щеше да доведе пролетта. Тя не искаше дори да си спомня последната седмица на март, която избра да си отиде сред дъждове и бури. Много превратности, та чак и катастрофа! Последното тя не знаеше как да окачества особено след странния завършек.

Трябваше да си спомни да поиска от готвачката да включи в хранителните доставки и чай с аромат на ванилия. Много ѝ беше харесал. И Наталия ѝ се беше понравила — мило момиче, затрогващо, разбиращо. Колкото до другата, би искала да я окачества като антипатична, но не можеше. Нещо в нея я привличаше. Само за миг се уплаши, че тази странна жена с толкова строгото лице беше успяла да открие някогашната Марина. Онази, която толкова неочаквано се беше възмогнала и с такова усилие се беше скрила отново в дълбоките недра на собственото си „аз“ през онази странна нощ на верандата.

Стана и дръпна пердетата. Слънцето нахлу вътре, завладявайки с щурм всеки ъгъл в стаята. Марина се върна в леглото. Полуизлегнатата сега, тя се отнесе мислено в малкия и уютен апартамент на Наталия. Анцугът, който тя ѝ беше дала, за да смени мокрите си дрехи, сигурно беше познал и по-добри времена, но както беше прясно изпран, ухаеше с дискретен аромат и държеше топло. Дрехите ѝ, разбира се, бяха за изхвърляне, обувките ѝ също, но не след дълго въобще не мислеше повече за тях. Беше се отпуснала в приятния разговор с двете жени, с които се беше запознала току-що. Беше достатъчно искрена и можеше да признае, че така както се разви вечерта, по нищо не можеше да се сравни с онази, която бе планирала.

Домът на Мери ѝ изглеждаше толкова далечен, колкото и отблъскващ в сравнение с топлото гнездо на Наталия, което благоухаеше на канела, карамфил и ванилия. Чашата с ароматния чай в действителност беше пръстена купа, върху която беше изрисуван усмихнат мечок с червен шал и, естествено, нямаше нищо общо с порцелана Rosenthal, в който щеше да си пие кафето при Мери. Но тя предпочиташе мечока с червения шал.

Когато разговорът се беше насочил към книгите благодарение на работата на Наталия, откриха, че и трите бяха чели почти едно и също и харесваха приблизително едни и същи заглавия. Марина все още си спомняше учудения поглед на Елпида при тази констатация.

— Е, значи, сигурна ли си, че не си с раздвоена самоличност? — стигна дотам да ѝ каже тя.

— Защо казваш това сега?

— Но, мила моя, когато човек се запознава с теб, отначало може спокойно да си заложи главата, че филологията те оставя напълно безразлична и любимите ти четива се изчерпват с модните списания!

— Тогава този някой, който дава прибързани оценки, справедливо ще изгуби главата си! Не мислиш ли?

— И я ми кажи, русите косички естествени ли са или боядисани?

— Напълно естествени!

— А, значи хем руса, хем речовита!

— Да не би да имаш нещо против блондинките?

— Ами... А разните вицове, дето ги разправят, чувала ли си ги?

— Слухове, драга ми госпожо! Разпространявани от кестеняви и брюнетки с расистки комплекси!

— Аз съм червенокоса!

— Боядисана обаче! И не ми казвай, че не си, защото имам дълъг стаж във фризьорските салони и мога да позная!

Тогава се бе намесила Наталия, смеейки се.

— Ще престанете ли някога? Не ви ли омръзна да се заяждате от първия миг, в който се запознахте? Като момиченца от детската градина се държите!

— Да, но се забавляваме! — беше отвърнала неочаквано Марина и другите две я бяха изгледали учудено.

При този последен спомен тя се усмихна и се намести по-удобно в леглото си. От години не се беше чувствала толкова жива. Сякаш беше изминала цяла вечност от последния път, когато си спомняше да е участвала в толкова искрометен разговор, който имаше начало, среда и край и не се водеше просто за да става приказка. Часовете, които прекара в онзи миниатюрен апартамент, държаха духа ѝ бодър. Смехът ѝ, който самата тя от години не беше чувала, изпълваше пространството — чист и непресторен както тогава, през студентските ѝ години.

Не искаше вечерта да приключи дори когато виновникът се събуди. Сега вече Марина въобще не я беше яд за колата; изпитваше само благодарност заради случая, който им беше даден, за да се запознаят. Елпида го беше подложила на истински разпит и той отговаряше с обезоръжаваща искреност за всичко. Почти целият му живот се разгърна пред тях, които бяха просто три непознати. Не се поколеба да излее цялото си огорчение не само от жена си, но и от цялото женско съсловие, както и да ги осъди, забравяйки, че насреща си има жени.

Марина си спомни последната му фраза и се усмихна. Беше толкова абсурдна!

— След като сътворил жената, Бог спрял от страх да не допусне и втора грешка! — беше казал той. — Как са станали толкова много, не мога да разбера! Защо Господ не е спрял такова зло?

С изключително самообладание Елпида се беше обърнала към него.

— Представяш ли си един свят без жени? — беше го попитала. — Истинска скука, драги мой! Дори аз, която не съм почитателка на твоя пол, не бих искала свят без мъже! Добър или лош, Бог ни е повелил да живеем заедно!

— Тоест, какво искаш да кажеш сега за мъжете?

— Аз ли? Нищо! Народът казва: „От сто мъже ще откриете двама умни. От сто жени ще намерите една глупава“.

Марина се засмя само като си припомни изражението на Костис след приказката на Елпида.

Защо беше свършила толкова бързо онази вечер? Беше един след полунощ, дрехите им бяха вече изсъхнали, но никой не изглеждаше петимен да си тръгва. Свещите на Наталия бяха на път да догорят до фитила, от тостовете и кравайчетата бяха останали само трохи в чиниите, но те четиримата не бяха готови да се завърнат обратно всеки в живота си. Времето беше спряло върху козяка и около старовремската масичка, там, в пряката на булевард „Панорму“. За щастие, въпросът с верижната катастрофа продължаваше да е висящ. Бяха си разменили телефони, за да уредят документите за застрахователите си.

За щастие не беше само това! Всички се бяха съгласили да отидат в дома ѝ. Очакваше ги днес...

Елпида погледна доктор Каливокас, който разписваше нареждането за изписване от болницата. Имаше всякакво основание да бъде доволен, както и тя. Така беше всеки път, когато някой борбен пациент побеждаваше чудовището. По едно дяволско съвпадение жената, до която се отнасяше отлагането на смъртната присъда, днес имаше рожден ден. Четирийсетгодишният ѝ живот беше продължен благодарение на нейната педантичност.

Рядък случай, достоен за Книгата на Гинес. Почти беше изисквала да постъпи за операция само поради някакво съмнение. Изпокарала се с всички познати и непознати лекари. Определението „мнимият болен“ ѝ беше дадено от мнозинството от възмутилите се от нея. Беше стигнала до Центъра за борба с рака и до Каливокас със смъртната тревога за безценното време, което се губеше.

Малко, почти невидимо отклонение при изследването на туморните маркери привлече вниманието му. Пристъпи към по-специализирани тестове, преди да я вкара в операционната. Микроскопичният тумор беше открит, вклинен в края на гръдната кост, в основата на гърдата, и беше изрязан, преди да успее да се разрасне и да се превърне в убиец. Биопсията беше показала, че става дума за рак и беше последвала съответната терапия. Излекувана беше напълно и сега жената можеше да гледа в бъдещето, надявайки се, че съдбата беше приключила с коварните козни срещу нея.

— Сестро, днес цялата си една усмивка! — беше ѝ казал лекарят, след като жената си тръгна, след като в напрегнат, емоционално натоварен момент бе стигнала дотам да му целуне ръцете, плачейки като дете.

— Всеки ден, когато някой се спасява от тук, е като празник, докторе! — беше отвърнала Елпида без никакво усилие да скрие сълзите, които напиреха в очите ѝ.

Сега, останала сама в кабинета си, наблюдаваше трепкането на слънчевите лъчи по стените. Прекрасен ден! Най-после този отвратителен дъжд приличаше на лош сън. Дъжд. Какво може наистина да ти коства един дъжд? Да ти коства или да ти подари? Тя се усмихна. Сега можеше да се усмихва, когато си спомняше онзи следобед и как се беше развил той. Наталия, Марина, Костис. Такава

потребност ли изпитваше от човешко присъствие в живота си, или тези тримата докоснаха някаква струна у нея против всякаква логика? От години не беше усещала такъв уют в един дом, макар че сега, като се замислеше отново, никога не беше познала това чувство. И все пак в дома на Наталия...

Странно момиче! Ако човек прибързаше, би я нарекъл безцветна. Ако изчакаше, щеше да усети спокойна сила; почти мълчалива, но не куха; несъмнено мила, но не сладникава; самотна, но не изглеждаше да е такава по избор. От малкото, което почти се беше промъкнало в думите ѝ, беше проличало, че съществуваше „заговор“ да я оставят сама онези, озовали се в близост с нея. Защо ли обаче? Може би защото беше различна, а повечето хора се страхуват от различното и го изолират. Не искат да знаят за него, понеже, каквото не знаят, не може да им навреди.

Колкото до другата... Марина се нуждаеше от психиатрично наблюдение. Как другояче да обясни съществуването на два различни характера в едно и също лице? Сигурно не беше повърхностната богаташка щерка или, най-малкото, не беше само това. Тогава защо такава борба да убеждава, че единственият ѝ проблем бяха дрехите, обувките, косите ѝ? Умна, извън всякакво съмнение, велеречива, подплатена с доказателства в словесните им пререкания и със сигурност не само повърхностно образована. Анализите на книгите, които правеше, показваха човек, който вниква в текста, продължавайки в дълбочина, човек „четящ“ и между редовете, който успява да открие и да анализира авторовите послания. Познанията ѝ по английска литература бяха удивили Наталия.

— Марина, четеш ли английска проза? — беше я попитала тя.

— Естествено! Но не в превод. Убедена съм, че повечето преводи се правят с погрешни критерии. В стремежа си да предаде на гръцки текста колкото е възможно по-вярно преводачът превежда с абсолютна точност, от една страна, но губи аромата, вкуса на оригинала, който авторът е искал той да излъчва, когато го е писал на собствения си език, разбира се. Не знам дали ме разбираш.

— И съм абсолютно съгласна! — изкоментира разпалено Наталия, която се беше въодушевила. — И аз съм си го мислила много пъти, но не го бях формулирала толкова ясно. Значи, четеш текстове в оригинал? Следователно знаеш добре английски!

— Завършила съм английска филология!

Елпида не се беше въздържала.

— И млада, и красива, и богата, и образована! — беше я иронизирала.

— Виждаш ли колко качества може да съсредоточи в себе си един човек? — беше ѝ го върнала Марина в същия дух и се бяха разсмели всички без причина.

Бяха се смели много онази вечер като девойки, избягали от училище. Те бяха избягали всяка от живота си. Или може би нищо повече нямаше да бъде същото след онзи следобед с аромат на ванилия, карамфил и канела?

Освен това там беше и Костис; единственият искрен. Поне той беше приел, че животът, който държеше в ръцете си, не струваше кой знае колко. Той беше онзи, който се осмели да каже:

— На трийсет и осем години съм. Имах нужда от почти четири десетилетия от живота ми, за да разбера колко грешно съм живял! Всеки избор, който съм направил, е бил погрешен и тези грешки се изпречват сега пред мен! Огромни канари, които са се срутили и са ми препречили пътя! И не мога да продължа напред.

Елпида взе в ръце една химикалка, но вместо да пише, започна да си играе разсеяно с нея, зареяна в онова, което си бяха казали онази вечер. Костис имаше право. И нейните грешки бяха канари и имаше подозрението, че и другите две преживяваха личното си свлачище в живота. При все това знаеше, че както и повечето хора, и те четиримата, ако започнеха отначало живота си, пак до същата точка щяха да стигнат да съзерцават купчина скали, срутили се късове от живота им, да им препречват пътя.

И така, Костис беше искрен. И единственият мъж, освен колеги и лекари, когото тя нямаше желание да види с око на жена като мъж. Първите тя отбягваше, тъй като не ѝ бяха притрябвали коментари на работното ѝ място, а Костис защо... Защо ли впрочем? Може би причината беше твърде романтична, за да приеме, че я е почувствала. Костис ѝ прилягаше вместо брата, който винаги беше искала да има. Съвършено абсурдно, но какво ли логично имаше в това запознанство между четиримата? Къде беше логиката, когато беше станало един часа и никой от тях не даваше признаци, че има намерение да си

тръгва? Отсъстваше! Както и когато се договориха да се видят днес в дома на Марина.

Костис отвори очи и ги затвори отново. Предишната вечер беше забравил да пусне пердетата и слънцето бе нахлуло в стаята му, неканено, разбира се, но не и дразнещо след толкова дъждовни дни. Стана и ги дръпна. Главата не го болеше и стомахът му беше съвсем наред от много време насам. Вчера не беше пил. Приличаше на човек, който се съвзема след дългогодишно и тежко боледуване.

Отвори прозореца да влезе чистият въздух, който обаче се оказа много мразовит. Жена му не беше пропуснала да опакова всичките му халати в багажа. Избра най-топлия, наметна го на раменете си и застана пред отворения прозорец. Погледна околните балкони, които принадлежаха на апартаменти в кооперации — саксии, кофи, няколко прострени дрехи и сред всичко това по някое детско велосипедче. Запита се къде ли намираха пространство малките собственици на тези двуколесни возила да играят в една Атина, пригодена само за възрастни на ръба на нервна криза. Погледна небето. Беше яркосиньо. Всички облаци, подхранвали дъждовете през последните дни, бяха изчезнали. Така както резервът им изглеждаше неизчерпаем, всичко се промени. Дори душата му вече беше олекнала. Дали слънцето беше довело до промяната или сблъсъкът в дъжда?

Що за странно запознанство беше това? Защо се чувстваше, сякаш на пътя му се бяха озовали не три обикновени жени, а три мойри орисници^[2], способни да преобърнат даденостите на живота му? Какво бе онова, което го беше накарало да говори толкова открито пред три непознати жени и да излее цялата си болка и огорчение? Не знаеше какво предпочиташе. Съжалението в очите на Марина, съчувствието в очите на Наталия или очите на Елпида, които режеха като бръснач, но същевременно казваха: „Говори! Не спирай! Аз мога да те разбера, но не очаквай от мен да те погаля!“

И той си беше казал всичко. Беше говорил съвсем откровено и въпреки че обобщи коментарите за жена си, включвайки целия женски пол, призна и собствените си грешки. Точно там Елпида го беше прекъснала.

— Сигурен ли си, че искаш да говориш за грешките си? — прошепна тя.

— Изговорих толкова други неща, защо да не спомена и грешките си?

— Защото Гъоте е казал някога, че лесно забравяме грешките си, когато ги знаем само ние! Ти сега се каниш да ги направиш... всеобщо достойние!

— Благодаря ти, че се опитваш да ме възпреш от това да изложа себе си, но не искам да си заравям главата в пясъка!

— В някакъв момент трябва да започнем да режем глави, за да не ги заравяме в пясъка! Къде ли съм чувала това?

Наталия беше заговорила. Обърнаха се и я погледнаха. Тя се почувства неловко.

— Извинете, изрекох на глас онова, което си мислех — промълви тя.

— Това по принцип би трябвало да правят всички — отвърна ѝ Марина и в гласа ѝ се процеждаше силна горчивина. — Поне онези, които съм познавала и познавам, единайсет пъти от десет изричат точно противоположното на онова, което мислят!

— Дори и ти ли? — беше я попитала Елпида.

— Защо аз да съм някакво изключение? Когато се намираш в някой светски салон, заобиколен от сто безхаберници с чаши в ръка, а срещу теб е жената на този индустриалец или на някой корабособственик, не се залавяш да им кажеш какво точно мислиш! Затова разговорите са толкова скучни, затова усмивките са толкова еднакви, толкова застинали, че можеш да разбереш, че всички там сме тренирали самите си лица мускули, за да подсигурят този резултат!

— И ти все още не си умряла от скука след всичко това?

— Не, Елпида! Не съм умряла! Човек притежава удивителна издръжливост!

— Но не и душата му! Тя умира, замръзва.

Костис извика пред себе си образа на Наталия, която бе проговорила. Тази жена с юношеско лице имаше странно въздействие върху него. Очите ѝ бяха готови да се насълзят във всеки момент или поне така му се струваше. Устните ѝ, ще речеш, че от тях току-що бе изцедена цяла чаша прохлада и последната капка е останала върху им. Някаква особена, странна красота, която не беше свързана само с

външността ѝ, а извираше направо от душата ѝ. Цялата излъчваше свежест, живост.

Макар че беше много красива жена, умна и образована, Марина, напротив, предизвикваше у него необяснима жалост. Сигурно нямаше причини човек да я съжалява, но колко пъти само у него се породиха желанието да я прегърне и да я утеши.

И накрая другата, Елпида. Тук сценичният декор се променяше напълно. Един последен противник на един въображаем ринг, където юмручният удар не беше резултат от мускулна сила, а от наточен ум и проникателност на духа. Жена с чар, която го привличаше като магнит, но без еротика. Подобна жена той винаги бе желал в живота си, но никога в леглото си... Не. Никога от тях трите той не можеше да види като еротична партньорка и се питаше защо ли. А и трите бяха хубави, всяка по свой начин!

Отдалечи се от прозореца. Запали цигара и пропъди от главата си празните мисли. Ядоса се на себе си. *Смешен мъжкар! Непроменен от векове! С ум, осакатен от първичния инстинкт! Намерил си три жени да те подкрепят и веднага умът ти се приплъзва в леглото!* Усмихна се. Вечерта, когато го изгони Антигони, през онези първи часове си мислеше, че никога отново лицето му нямаше да познае изражението на усмивка, още по-малко щеше да се засмее. И все пак, откак се беше запознал с тези трите, се беше усмихнал много пъти. Дори беше стигнал дотам да се превива от смях на виц, който Марина разказа, който обирал точките напоследък в светските салони. Всички се бяха засмели, с изключение на Елпида, която просто се беше подсмихнала и беше заявила:

— Вицовете ме отвращават!

Изявление, което предизвика нов залп силен смях в компанията и още по-строга изражение у Елпида.

Мобилният му извън. Беше Евгения. Вдигна го и още преди да отвори уста, тя беше заговорила:

— Ало, началство! Как си? Спадна ли температурата? Боли ли те някъде? Повика ли лекар?

— Ако не спреш да задаваш въпроси, няма да мога да ти отговоря по простата причина че няма да смогна!

— Уф! Слава богу! За пръв път след толкова дни звучиш добре!

— Да, по-добре съм, благодаря ти. Ти как си?

— Скучая без теб! Кога възнамеряваш да дойдеш?

— Не знам още — отговори той рязко и гласът му изгуби живостта си.

— Костис, какво става? — попита тя. За пръв път се обръщаше към него на малко име. — И не ми казвай „нищо“, понеже няма да мине! Ако не искаш да ми обясниш, кажи ми да не се бъркам, но нещо става! Обадох се у вас и жена ти ми каза, че съм имала грешка; това първия път, защото на втория ми затвори телефона!

— Права е била!

— За кое?

— Грешка е било да ме потърсиш там. Това вече не е мой дом, ако допуснем, че някога е бил! Господата ме изхвърли преди седмица...

— А, затова ли е сериозното заболяване! И къде се намираш сега?

— В един хотел.

— И какво правиш?

— Пия и окайвам съдбата си... предполагам.

— Тоест саморазрушаваш се!

— Може да го наречеш и така. Слушай, Евгения, ще ти поискам една услуга. Не искам никой да научи... нали разбираш...

— Сега ще започнеш и да ме обиждаш ли?

— Извинявай, но още не съм дошъл на себе си.

— И няма да се съвземеш, ако не се върнеш към работата си!

— Може би си права. В края на краищата нищо не се получава от това да стоя между четири стени.

— Та кога ще дойдеш значи?

— Не знам. Може би след ден-два... Какво да ти кажа?

— Тогава ще ти кажа аз! Ако в понеделник не те видя на мястото ти, ще отида при президента, ще му разкажа всичко и нека той постъпи, както сметне за добре, за да те накара да дойдеш на себе си!

— Това се нарича изнудване!

— Радвам се, че си го разбрал! Хубав ден и бързо оздравяване!

Тя му затвори телефона. Изведнъж всичко отново му се стори черно. Канарите бяха отново там, препречваха пътя му, пресичаха дори дъха му. Как щеше да се върне на работа? Как щеше да запази в тайна разпадането на живота си? Как щеше да ги погледне всички? Той,

преуспелият, човекът, който се разпореждаше в една колосална фирма, се беше провалил в най-простото, в това, в което успяваше и най-незначителният разсилен: да запази сплотено семейството си. Ръката му посегна импулсивно към бутилката уиски, но той я отдръпна засрамен; провалил се глава на семейство сигурно, но не и алкохолик. В края на краищата днес в дома на Марина го очакваше новата му и странна компания. Не трябваше да отива пиян. Как щеше да се справи с Елпида под въздействието на алкохола?

Вдигна телефона и поръча да му донесат кафе.

Обиграното око на Марина обходи сантиметър по сантиметър малката гостна. Там беше избрала да посрещне новите си приятели. Големият салон ѝ изглеждаше твърде студен за топлотата, която имаше спомен, че излъчва компанията. Масичката в средата на малкото помещение беше отрупана от готвачката с всевъзможни кейкове, кравайчета, кроасани. Погледна намръщено златния бордюр по ръбчето на чашките. Беше сигурна, че най-вече заради тях я очаква някоя хаплива забележка на Елпида, но не разполагаше с нищо по-обикновено. Не свари да купи. Беше стресирана, трябваше да го признае. След топлото кътче на Наталия, забравяйки колко много се гордеше с него, нейният дом изглеждаше грозен и с лош вкус.

Безпричинно премести за трети път един пепелник и погледна часовника си. Времето не минаваше... Подскочи при вида на мъжа си, който гледаше с недоумение помещението.

— Гости ли чакаме? — попита я той.

— Да. Тоест аз очаквам неколцина приятели.

— Ако съдя по приготовленията, трябва да са доста на брой тези „неколцина“ приятели! Защо не седнете в салона? Ще ви е сбутано тук! Колко ще бъдат?

— Трима.

— И всичко това за трима души? Толкова ли ще са изгладнели?

— Исках да им благодаря! Ти какъв проблем имаш сега?

— Аз ли? Никакъв, любов моя! Просто се учудих. И кои ще бъдат те?

— Не ги познаваш.

— Не говори глупости, котенце! Познавам всичките ти приятели!
— отрязва я Никитас и седна срещу нея, усмихвайки се снизходително.

— Е, тези са нови! Това са онези, с които се блъснахме завчера!

Получи удовлетворението да го види как подскочи от стола си, изгубвайки самообладание.

— И ти си ги поканила у дома?

— Защо не? Те са добри хора и се сприятелихме!

— Кога? След два дни? А доколкото ми каза, тези хора въобще не са от нашия кръг!

— Ами... ако бяха, нямаше да станем приятели! Известно ли ти е на теб да цъфти такава цвете в свещената, но спечена пръст на нашия „кръг“?

— Не те разбирам!

— Трагичен факт след четири години брак, не мислиш ли? Във всеки случай след малко Наталия, Елпида и Костис ще бъдат тук. Ще се запознаеш с тях и ще ми кажеш мнението си!

— А, не, мила моя! Няма да се занимавам с новата ти ексцентрична прищявка!

— Смяташ за ексцентричност да се запознавам с нови хора, вместо да рециклирам вече наличните, които са всичко друго, но не и приятели?

— Че какво друго е, щом каниш у дома онези, които са разбили колата ти и са станали причина да не отидеш у Мери. Тя ми се обади вчера и няма да скрия от теб, че ти беше много ядосана!

— Дошло му било времето, значи! Първо на първо, щетите по колата са всичко на всичко два строшени фара! Колкото до Мери, ако е толкова вкисната, колкото казваш, нека да пийне оцет, та да ѝ мине!

— Марина! Що за маниер е това?

— За момента такъв ми се намира под ръка!

— Не мога да те позная!

— Никитас, не е за пръв път! А сега, ако имаш да вършиш нещо по-добро от това да ми разваляш настроението, върви да го вършиш и ме остави на мира!

Беше успяла да го накара да зяпне от учудване. Натисна копчето на стереоуредбата. Хадзидакис^[3]. Беше забелязала множеството компактдискове в дома на Наталия, значи ѝ харесваше. Никитас си беше излязъл. И по-добре!

Наталия паркира колата си пред прекрасния мезонет. Погледна номера, свери го с този на визитката, която ѝ беше дала Марина, и се увери, че това е адресът. Излезе навън в мразовития въздух. Заклучи колата, загърна се в палтото си и застана нерешително.

— Видя ли в какво палатче се е подредило Маринчето?

Обърна се и видя Елпида да ѝ се усмихва. Отвърна на усмивката ѝ, преди да отговори.

— Ако трябва да съм искрена, не го очаквах...

— След като ни каза, че живее в „Полития“, ти какво очакваше? Някоя барака ли?

— Между барака и това тук има и средно положение.

— Карай! Моето момиче, или си богат, или не си! Хайде! Да влизаме вътре, че премръзнах! А казват, че април вече бил встъпил в правата си!

Преминаха през порталната градинска врата. Стигнаха до елегантния вход и преди Наталия да успее да отдръпне ръката си от звънеца, вратата се отвори. Не очакваха, разбира се, да видят жизнерадостното момиче от обслужващия персонал, което ги посрещна с „добре дошли“. За миг се бяха уплашили, че са сбъркали, но веднага видяха и самата Марина да се задава, забързана и радостна, за да ги посрещне. За секунди се възцари неловко усещане, но дискретният аромат на едно приятелство, което разцъфваше, го пропъди. Марина ги прегърна, целуна ги и ги прикани във вътрешността на дома.

И тя не знаеше какво да прави, когато ги видя да се спират и да се възхищават от салона ѝ. Почувства се почти неловко. Очакваше първите коментари от Елпида и се изненада, когато единственото, което излезе от устата ѝ, беше одобрително подсвирване.

— А аз си мислех, че такива къщи съществуват само в списанията за интериорен дизайн! — каза ѝ накрая и Марина не знаеше какво да отговори.

Пое си дъх едва когато не след дълго преминаха в малката гостна.

— Помислих си да седнем тук, за да се чувстваме по-удобно. Салонът ми е толкова голям!

Елпида я изгледа недоумяващо.

— Марина, какво ти става? Имаш вид, сякаш се срамуваш от дома си, а тази не е от къщите, от които човек се срамува, понеже ги има!

— Ако трябва да бъде откровена, опасявах се донякъде от твоите коментари!

— Коментарите ми никога не биха се отнасяли до нечие финансово състояние! Преди много години съм прескочила етапа, когато мислех, че всички хора сме еднакви! Ти, малката, защо не говориш? — обърна се тя към Наталия.

— Когато мога, ще го направя! За момента не съм се наситила да гледам наоколо! Колко е красива тази стая! — Наталия погали с поглед комфортните фотьойли, дизайнерските решения с изискан вкус и се спря пред библиотеката, която покриваше голямата стена. — Бих могла да прекарам остатъка от живота си в подобно пространство! — допълни тя.

— Радвам се, че ти харесва! Истината е, че и аз обичам тази стая. Тук се отдавам на покой, чета, слушам музика. Това е... как да го нарека? Моето пространство.

Елпида държеше в ръце една рамка и гледаше Никитас, който ѝ се усмихваше от снимката със самочувствие.

— Това мъжът ти ли е? — попита я.

— Да... Никитас.

— Хубав мъж!

— Да.

Елпида имаше нужда от десет секунди, за да прозре в мислите ѝ, и после, без да каже дума, остави рамкираната снимка на мястото ѝ. Седна на един фотьойл и запали цигара.

— Палатът ще почерпи с кафе, нали? — попита тя, разсейвайки моментното напрежение.

Десет минути по-късно и Костис се присъедини към компанията. Елпида го срази като с гръм преди още да е успял да седне.

— Е? Колко изпихме днес и колко коли блъсна, преди да дойдеш?

Костис ѝ се усмихна.

— Тук не си познала, драга моя! Изпил съм три кафета от сутринта и една оранжада!

— Жалко! От теб би излязъл много симпатичен алкохолик!

— А, да си имаме уважението! Понеже семейството ми е разбито и съм изпил няколко чаши в повече, това не означава, че съм станал или че ще стана алкохолик!

— Не се отчайвай! Винаги има бъдеще, което не знаеш какво ще ти донесе!

— Я престанете най-после! — на мига се бе намесила Наталия. — Елпида, я сложи в уста едно кравайче да я подържи заета известно време, да си кажем и ние някоя приказка! Още не е дошъл човекът, и се нахвърли върху него!

Елпида се постъписа, но в следващия миг придърпа една чиния с маслени кравайчета и започна да дъвче. Наталия ѝ се усмихна, а след това се обърна към Костис.

— А сега какво смяташ да правиш? — попита го тя.

— Не знам. Предполагам, че Антигони е задвижила процедурата за развода. И аз трябва да си намеря адвокат. Налага се да сложа в ред живота си и ако трябва да бъда откровен, не знам откъде да започна... Не съм ходил на работа цяла седмица!

— А не бива така! — подхвърли Марина, която го гледаше напрегнато, готова да му се скара.

— Преди да започнеш да ми четеш конско, Марина, казвам ти, че не знаех как да отида... Какво да им кажа?

— Хайде сега! Не си нито първият, нито последният, който се развежда!

— Вярно е! Освен това работата ще ти помогне да го преодолееш по-лесно!

— Същото ми каза и моята секретарка, Наталия, но...

— Няма „но“! Тук говори опитът!

— И ти ли си разведена?

— Аз, моето момче, аз съм майстор шеф-готвач на тази рецепта! Какво значение има, че не съм била женена? Раздялата си е винаги раздяла и боли все толкова.

— Да, но в моя случай има и дете! И ако познавам добре Антигони, както всъщност смятам, че я познавам, в момента дъщеря ми няма да иска да ме види пред очите си!

— Не е възможно! Едно дете има интуиция, то не се влияе. Дъщеря ти сигурно знае, че я обичаш.

— Марина, не бъди толкова сигурна в това! Антигони беше права за много неща и едно от тях е, че в продължение на толкова години, изложен на стреса да успее професионално, се провалих като баща. Никога не се занимавах с детето, не си играех с нея, а сега, когато я загубих, разбирам колко ми липсва. Какво ще правя?

Замълчаха. Костис сведе глава, другите две бяха готови да се разплачат.

Елпида ги гледаше, дъвчейки. Изведнъж тръшна шумно чинията върху масата, преглътна набързо, отпи глътка вода, запали цигара и най-после бе готова да се възползва от вниманието им, което вече бе привлякла.

— Ако сте приключите с хленченето и преди да сте започнали с мелодрамата, тъй като и кравайчетата свършиха, мога да взема думата! Най-напред, напети момко, трябва да отвъртиш два здрави шамара на самия себе си, за да се окопитиш! Ако ти не си в състояние, аз съм на твоё разположение! Ще ти услужа с най-голямо удоволствие!

— Благодаря!

— Сега говоря аз! Затвори си устата и слушай, значи! Първото, което ти е необходимо, след шамарите, е дом! Топъл и хубаво подреден дом, където ще те посещава детето, и така ще му докажеш, че не си отрепката, която му втълпява, че си, бившата ти другарка в живота! Накрая, имаш нужда от време! Време, което ще посветиш на детето си, за да те опознае! Разбра ли?

— В общи линии...

— Не съм и очаквала повече!

Нощта ги свари да кроят планове за живота на Костис. И трите бяха готови да помогнат. Щяха да го изправят на крака, със или пряко неговата воля, и съвсем ясно му дадоха да разбере това. В единайсет вечерта Никитас ги свари седнали върху копринения персийски килим с бира в едната ръка и парче пица в другата. Замръзна като солена стълб, когато съзря Марина да облизва пръстите си с пълна уста. Обърнаха се и го погледнаха.

С безупречно изгладения си костюм, копринената вратовръзка и добре лъснатите обувки той звучеше като фалшива нота.

— Най-после! — възкликна радостно Костис. — Появи се още един мъж! Ела, приятелю, защото не мога да изляза наглава тук с три жени!

Никитас го погледна почти ужасен. Марина стана и се приближи към него.

— Хайде, Никитас! Ела да се запознаеш с хората. Разказвала съм ти...

Опита се да му се усмихне, но не успя. Той проговори, а може би щеше да е по-добре да си замълчи.

— Извинете, но няма как да ви угодя! Уморен съм, а и мисълта да седна на килима и да ям като полудивак, с ръце, предизвиква отвращение у мен! По-добре да се оттегля! Лека нощ!

Излезе. Марина наведе глава. Не смееше да погледне никого. Беше се опитала да създаде по-добра представа за мъжа си, а Никитас с три изречения бе успял да направи съвсем очевидна различната действителност.

— Струва ми се, че не му станахме симпатични! — чу се гласът на Костис.

— Не думай бе, човек! Грешно си разбрал! — дойде отговорът на Елпида.

В следващия момент Марина усети ръката на Наталия върху рамото си. Извърна се и видя две пълни с разбиране очи.

— Не се разстройвай — каза ѝ тя. — Може би е бил уморен. А като ни видя и нас, окупирани персийския килим с бирите и пиците...

— Нищо не го оправдава! Вие сте мои приятели, нямаше право да се държи така! Моля ви за извинение, не очаквах такова поведение!

— Не си разваляй настроението, моето момиче! — подкрепи я сега и Костис. — В края на краищата, не е и задължително да му харесваме! Но понеже е желателно човек да не предизвиква късмета си, май е по-добре да си тръгваме!

— Не! — извиси се умоляващ гласът на Марина. — Рано е още! Моля ви, не си тръгвайте!

Мълчаливо съглашение... Седнаха отново по местата си. Елпида запали цигара, Наталия разсеяно взе да навива и отвива крайчето на блузата си, Костис сгъваше и разгъваше една салфетка, а Марина... Така, без предисловие, заради тях беше възкресено онова лято на Алонисос. До устните им достигна соленият дъх на морето, ръцете им се изпълниха с раковини и камъчета от острова. Заедно с тях оживяха отново и останалите четири години. Стаята се изпълни със спомени. Благородният образ на Филипос се присъедини, за да допълни

компанията. Отнякъде се намери и негова снимка. Затрудниха се да разпознаят в момичето с разбърканите коси и любовта, изписана върху негримираното лице, днешната светска дама. А след това беше дошло решението за раздялата... Нейната нерешителност... Горчилка върху устните, строшени раковините... Морските камъчета се превърнаха в сълзи, които се затъркаляха от очите ѝ, преди да навлажнят ризата на Костис, който я прегърна, за да я утеши. Накрая самонаказанието дойде с едно изречение:

— Не трябва да плача. Взех, имам и разполагам с това, което заслужавам!

Сълзите бяха попити със салфетка. Изражението ѝ се промени, гърбът ѝ беше изправен.

— Какво ме прихвана? Защо си припомних всичко това ни в клин, ни в ръкав? Каквото било, било, а са минали и толкова години оттогава! Май бирата ме хвана.

— Точно така! — не закъсна иронията от страна на Елпида. — Когато си навикнал на френско шампанско и хайвер, бирата в комбинация с пица предизвиква криза! Затова, кукло, не се отдалечавай от навиците!

В погледа на Марина се четеше благодарност към Елпида. Започна да подозира кога хапливият ѝ език влизаше в употреба, но запази тази мисъл за себе си.

Елпида се изправи и всички я погледнаха. Не ги остави да чакат.

— Е, доколкото разбирам, сме започнали един по един да изваждаме скритите скелети от гардероба на живота си. Костис започна, Марина продължи. Кой е на ред? Аз или Наталия?

Беше ред на Наталия. Неделя по обед няколко дни по-късно. След моментна импулсивност и няколко бързи телефонни обаждания решиха да се разходят до Лагониси^[4]. Качиха се всички в колата на Костис и поеа към срещата с морето в един ден, който флиртуваше със слънцето.

По пътя никой не говореше. Задружното наслаждаване от гледката и от ароматите, разнасяни от морския ветреца, който нахлуваше през полуотворените прозорци, компенсираше потребността от какъвто и да било разговор. Впрочем имаха време за приказки. Всички бяха забягнали отново от реалността.

Костис остави меланхоличната хотелска стая, която от толкова дни напояваше със самотата си. Елпида игнорира всички позвънявания от Солун и забрави за малко стаи номер 506 и 332, където лежах онези тежки случаи. Наталия затвори зад себе си вратата към изсушеността и пропъди мисълта, че също в такъв хербарий бе на път да се превърне и животът ѝ. Марина напусна замъка си, пренебрегвайки недоволния вид на мъжа си, когото нямаше да придружи на онзи обяд с някакви приятели и отегчителните им съпруги. Постъпи по същия начин и с родителите си, които ѝ предлагаха да я посетят следобеда.

Ледчето потъна в чашата и веднага разпръсна млечни облачета в прозрачната напитка, докато белият цвят стана преобладаващ. Уханието на анасон започна да се надига от узото и се смеси с миризмата на прясно изпечените калмари пред тях. Чукнаха енергично чаши и се усмигнаха, преди да са отпили първата глътка. До тях морето смълчано и безметежно приемаше слънчевата топлина, прие спокойно и поражението си. Нямаше как да отвлече вниманието на тази компания. Тези четиримата вече се бяха намерили един друг и може още да не го осъзнаваха, но докато бяха заедно, няхаха нужда от никого.

Бяха привършили и третото шишенце узо. Мезетата пристигаха и чиниите веднага се опразваха. Смеховете на тримата бяха по-силни. Усмивката на Елпида по-щедра, още малко ѝ трябваше и щеше да се засмее и с глас. Дори самата тя усещаше лицето си различно. Мускулите ѝ, несвикнали да се свиват и разпускат толкова често, ѝ създаваха усещането, че се случва нещо неестествено; нещо рядко, което обаче се отразяваше благотворно на душата ѝ. Усещане, което не беше разпознаваемо, я обгръщаше. Другарство? Не, малко беше това. Нежност? Да... и пълнота. Най-странното бе усещането, увереността, че същото трябва да изпитваха и останалите трима. За пръв път беше с хора, отъждествяването с които я караше да свали гарда.

— Родена съм на село с баща свещеник. Петото дете на едно вече голямо семейство... — Наталия посрещна недоумението им за това въведение ни в клин, ни в ръкав със смях с аромата на узо. — Какво? Не беше ли мой ред за откровения? — попита тя. — Как го рече Елпида? „Да извадя всички скрити скелети от гардероба на живота си“!

Съгласиха се и тя продължи. Сега, когато усещаше, че не е сама, можеше да говори за самотата си. Сега, когато беше познала приемането от страна на човешки същества, можеше да описва отхвърлянето, което беше познала от деня, в който се беше родила. Сега усещаше, че е с приятели. Говореше и гледаше морето, сякаш разчиташе върху едва доловимите гънки на синята повърхност целия свой живот. Когато стигна до края, млъкна и ги изгледа един по един. Страхуваше се от този момент. Може би смятаха, че грешките, отвели я до самотата, бяха нейни. Може би последователните неуспехи в еротичния ѝ живот щяха да ги накарат да я определят като кръгла нула. Може би дори я съжаляваха и не знаеше дали щеше да го понесе, ако съзре жал в очите им. Но такова нямаше; различи само разбиране.

— Не искам да приключа, преди да съм ви разказала как, колкото и абсурдно да изглежда... Искам да кажа... Беше толкова странна тази наша среща, но се радвам, че влязохте в живота ми, и се надявам да останете.

Тя млъкна. Последното изявление все още витаеше във въздуха. Никой не каза, че всички се чувстваха по същия начин.

— Туйто! — дойде както винаги спасителна намесата на Елпида. — И узото не ни се отразява добре! Трябва да се откажем от него, както и от бирата!

Но и кафето по-късно не възпря откровенията на Елпида. Не беше алкохолът, който се лееше, а потребността от човешки контакт, от който и четиримата бяха лишени в продължение на години. Тя караше устите да се отварят и душите да се разголват. Елпида разказа събитията от живота си, за брака и за отношенията с родителите си, както правеше, когато даваше наставления на медицинските сестри. Кратки и отривисти изрази, но те не успяха да излъжат никого. Самота... Това беше допирната им точка. Това ги свърза в крайна сметка.

Сега, когато кръгът на разкритията се беше затворил, бяха разбрали. Когато разказът за години на самота и търсене свърши, самата Елпида сложи и точката.

— Значи, когато се събираме ние четиримата, не бива да прием дори вода. Зле ни се отразява!

— Защо? — попита Марина. — Лошо ли е, че се осмелихме да кажем неща, които от толкова години пазим скрити? Че се

разговорихме за това, от което ни боли?

— Правилно! — съгласи се Наталия. — Почувствахме се комфортно, почувствахме, ако щеш, че сме с хора, които могат да ни разберат, които могат да ни станат приятели.

Елпида я прекъсна:

— Това, draga моя, не се нарича приятелство! Групова психоанализа. А най-лошото е, че тук нямаме и психоаналитик, който да помогне.

— Ако желаете, мога да отговоря аз на тази потребност! — предложи услугите си Костис, усмихвайки се.

— Ти, моето момче, гледай да се събереш в ръце, остави ни нас! В края на краищата не сме ние онези, които изпразваме бутилки и вкарваме хората в беля! — отби го тя, но очите ѝ се смееха.

— Заради тези бели обаче сме заедно!

— Сега да не би да искаш да ти се чувстваме и задължени?

— Във всеки случай аз се чувствам задължен! Благодарение на вас дойдох на себе си и от утре се връщам на работа!

Усмивката на Евгения беше широка, когато го видя зад бюрото в понеделник сутринта, и не изчезна, когато той ѝ каза уж сериозно:

— Закъсна пет минути и искам кафето си заедно с всички папки, записки и имената на онези, които са ме търсили, докато съм отсъствал! Хайде, защото ми се струва, че съвсем сме разтурили предприятието!

— Разбира се, началство! — отговори му тя в добро настроение и след малко всичко потръгна, сякаш не беше отсъствал и един ден.

Дори когато се свърза с адвоката на жена си, успя да запази самообладание. Съгласи се с всичко, което той му каза и за издръжката, която трябваше да плаща за детето. Два часа седмично и една събота и неделя в месеца, при положение че му е осигурил покрив и детето го иска. Той прие всичко спокойно. Може би защото вечерта щеше да ходи на кино с момичетата!

Посещението на президента бе очаквано. Искаше да научи защо неговото протеже беше отсъствал толкова дни от работа, той, когото по-рано дори висока температура с треска не можеше да задържи далеч от папките му. Каза му съвсем накратко какво се беше случило.

Не скри от него пълния си срив, нито за часовете, които бе прекарал, плачейки и пиейки. Само за трите жени в живота си не му каза нищо, тъй като щеше да бъде трудно да му обясни как една верижна катастрофа може отново да те изправи на крака.

Президентът слушаше навъсен.

— Няма да скрия от теб, че никак не ми харесва това, което чувам! — каза му, когато Костис спря да говори.

— Не беше приятно, господин президент!

— Не само заради това! Реакцията ти ме изненада! Мислех те за по-силен!

— Всеки човек има собствен предел на издръжливост!

— Не очаквах обаче, че ще го удариш на пиене, точно ти!

— Не съм ви казал, че съм станал алкохолик, господин президент!

— И какво възнамеряваш да правиш от тук нататък?

— Да продължавам напред, разбира се! Достатъчно плаках, достатъчно наказвах себе си! Нищо не се променя! Ще си намеря квартира и ще се опитам да възстановя връзката с детето ми! Във всеки случай мога да ви уверя, че работата ми изобщо няма да се повлияе! В състояние съм да направя, както винаги, най-доброто!

— Само така, браво! Това исках да чуя от теб!

Президентът остана доволен и понечи да си тръгне, след като понапред го потупа приятелски по гърба.

— Не се страхувам за теб! — каза му, преди да затвори вратата зад себе си.

Костис имаше откровеността да признае, че не заслужаваше похвалата. По право тя принадлежеше на една верижна катастрофа под силен дъжд и на връхлитането му върху трите мойри орисници.

Филмът беше удивителен. Бяха му се насладили и четиримата както се насладиха след това и на огромния сладолед в „Кифисия“^[5], в шумно заведение, където сред силната музика и врявата на кибиците се опитваха да анализират сюжета на току-що гледаната кинотворба. Накрая се отказаха. Тръгнаха си, но не бяха готови да се разделят, както впрочем всеки път. Нощта беше мека и паркът ги приканваше да се разходят сред дърветата. Направиха го. По пътя говореха

непрестанно и се смееха. Вероятно пречеха на двойките, които криеха любовната си близост в парка по липса на друг избор, но на тях им беше безразлично. Имаха да си кажат толкова много неща!

— След две седмици идва Великден! — спомена в някакъв момент Марина. — Какво ще правим?

— Ще възкръсваме, предполагам — подхвърли Елпида сухо.

Изведнъж настроението се изпари. Самотата се възправи, за да ги сграбчи. Този път Костис беше онзи, който развали плановите ѝ.

— Това е съвсем сигурно! — изкоментира. — Но къде ще празнуваме Възкресение?

— Аз във всеки случай през нощта на Възкресение съм дежурна в болницата!

— А на самия Великден?

— Почивен ден!

— Прекрасно! Ти, Наталия?

— Аз почивам от Разпети петък нататък!

— Чудесно! Теб, омъжената в компанията, не те питам; ти имаш семейни задължения! Чуйте, значи...

Планът беше прост. Три самотни души нямаше никаква причина да бъдат сами, след като можеха да бъдат заедно. Марина щеше да се присъедини към тях, щом успееше да се откопчи от задълженията си. Настроението се върна въпреки роптаенето на Марина, че тя щеше да бъде впримчена. Излязоха от парка в по-добро настроение, като смеховете им отекваха наоколо. Време им беше! Двойките бяха започнали сериозно да се смущават от безчувствените размирници.

Разбра, че ще се скарат, щом си влезе у дома. Марина остави жилетката си и погледна навъсения Никитас, който седеше с чаша уиски в ръка. В пепелника до него имаше доста фасове, знак, че я очакваше от доста време. Приблужи се към него.

— Добър вечер!

— По-добре да кажеш „добър ден“! Знаеш ли колко е часът?

— Ако часовникът ми е верен... два и десет!

— Правилно! Къде беше?

— Макар че начинът, по който питаш, да е дразнещ, ще ти отговоря, но се погрижи да го промениш, ако имаш и други въпроси,

защото в противен случай няма да получиш отговор! Бях на кино, а след това ядохме сладолед в „Кифисия“ с моята компания!

— И каква беше тази компания? Да не би да са новите ти... приятели?

— Няма нужда да се запъваш! Приятели са ми!

— Значи пак си била с ония!

— Именно! Какъв ти е проблемът?

— Какъв да не е!

Никитас смачка цигарата, която току-що бе запалил, и се изправи изнервен. Застана срещу нея и Марина посрещна погледа му.

— Слушам те, макар че съм уморена! Кажу ми, каквото имаш да казваш, да свършваме!

— Първо на първо, прибирам се вкъщи и жена ми не е тук!

— Не знаех, че съм длъжна да те чакам да се върнеш! Програмата ти никога не е ясна! Впрочем откога ти пречи моето отсъствие?

— Въпросът не е в отсъствието ти! Разбирам, че и двамата си имаме своите задължения! Но да скиториш с тия...!

— Първо на първо, снижи тона на гласа си, защото не мога да търпя да ми крещят, и то в МОЯ дом! Разбра ли, Никитас? И нека да свършваме, пълнолетна съм и няма да давам сметка никому с какви компании излизам, най-малкото на теб! Вече четири години влизаш, излизаш и не ми даваш отчет нито къде ходиш, нито какво правиш! Нито съм ти го дирила, нито ще ти го потърся! Никога по-рано също така, не те е занимавало какви са компаниите ми! Ще ми кажеш, че не би имал възражения да хайманосвам с целия отбор сноби от нашия кръг, но не и с други! Можеш ли най-после да ми кажеш какво имаш против тези хора?

— Е, какво да ти кажа?

— Истината! Защо такава антипатия? Никога не си бил такъв сноб, защо си станал сега?

— Не е снобизъм!

— Тогава какво е?

— Не ми харесват тези хора...

— Да, но защо?

— Ами не виждаш ли? Не разбираш ли какво правят с теб?

— Добро ми правят, но доколкото разбирам, ти си на различно мнение!

— Точно така! Откак си се забъркала с тях, си различна, държиш се странно. Станала си една Марина, която... как да го кажа... ме плаши!

Тя го погледна право в очите, но той отбягна погледа ѝ. Седна на мястото си и запали цигара. Марина седна срещу него.

— Щастieto ли те плаши, Никитас? — попита го тя.

— Какво означава това?

— Означава, че Марина, която казваш, че те плаши, е една щастлива жена! Истински щастлива! С усещане за пълнота!

— Тоест, преди да се забъркаш с тях, не си била щастлива?

— Преди... не знам дали съм била способна да почувствам каквото и да било! Предполагам, че цялата беда е била предизвикана от кухня ми социален живот!

— Ама какви ги говориш? Ти и „кух социален живот“? Органайзерът ти е пълен с телефонни номера!

— Но празен откъм качество!

— Затова ли не ходиш вече никъде? Дори в тенис клуба! Знаеш ли, че са започнали да коментират отлъчването ти?

— Така ли? Няма ли нищо по-сериозно, с което да се занимават? А в края на краищата, мисля, че имам правото да избирам с кого искам да бъда в една компания!

— И сега искаш да бъдеш в една компания с тези шантавелници! Някаква невзрачна чиновничка, един провален пияница, заради когото сте се сблъскали, и една също толкова невзрачна медицинска сестра!

— Няма да седна да ти анализирам какво представлява всеки един от тях, а ще те попитам онова, което ме попита веднъж... невзрачната медицинска сестра: Какво вършиш ти в толкова качествения твой живот, което ти дава правото да съдиш другите?

— Моля?

— Никитас, не искам да бъда въввлечена в подобен разговор с теб, понеже се опасявам, че ще си разменим горчиви думи! Гледай си живота и не се занимавай с другите! И най-вече недей да ги съдиш!

— Моят живот си е много хубав! Да видя ти какво ще правиш, когато ти омръзне новата ти занимавка и, междувременно, ще те е отхвърлил целият наш кръг! Ще останеш напълно сама!

— Винаги съм била сама, Никитас.

Марина се оттегли. Нямаше причина да продължава един разговор, който не водеше доникъде. В стаята си отвори широко прозореца да нахлуе нощната прохлада. Нямаше нужда да се тревожи дали мъжът ѝ щеше да дойде. Както всеки път, когато се спречкваха, той щеше да спи в другата стая в знак... на протест!

Фойерверките прекъснаха по средата възкресния тропар „Христос възкресе!“.

Наталия погледна заслепена разноцветните чадъри, окичили небето, преди да се разсеят, пръскайки скъпоценни камъни върху нощния небосклон. До нея Костис се усмихваше.

— Напомняш ми на дъщеря ми! — каза ѝ в някакъв момент той. — И тя е така омагьосана от фойерверките! Само дето ти си по-кротка! Тя пищи от въодушевление!

— Но те са толкова красиви! Гледай, гледай! Тази е различна!

Тя се захласна отново, докато се появяваха нови съцветия. Наталия не беше ходила от години на Възкресната служба. Гледаше я по телевизията, запалвайки свещичка. Чукваше сама две яйца и отправяше пожелание сама на себе си. Може би беше детинско, но щеше да е тъжно да иде сама на църква, да застане със запалената свещ сред семействата и компаниите, които бяха нетърпеливи да се върнат у дома, където ги очакваше украсената възкресна трапеза. Беше го направила веднъж и в мига, когато всички бяха започнали да се прегръщат, за да си разменят целувката на любовта и пожелания, тя си тръгна разплакана и не отиде никога повече. Беше се почувствала такава натрапница, толкова излишна на един празник на радостта. Но това Възкресение бе различно. До нея беше Костис. Разцелуваха се и си размениха пожелания. Не беше сама.

Дворът на църквата бе започнал да се опразва. Топлата магирица^[6] у дома беше накарала хората да забравят за религиозната реалност; чудото на Възкресението!

Костис погледна Наталия.

— Имам идея! — каза ѝ. — Да отидем ли при Елпида?

— Къде? В болницата?

— Защо не? Ще ѝ честитим Възкресение и ще си тръгнем! Какво ще кажеш? Не би могла да имаш по-добра идея! Никой не трябва да бъде сам в такава нощ. Да вървим!

Елпида се стъписа, като ги видя.

— Какво търсите вие тук? — попита ги.

— Дойдохме да ти кажем „Христос възкресе!“ — каза ѝ Костис и я целуна.

Наталия повтори след него:

— Христос възкресе, Елпида.

Буца заседна болезнено в гърлото ѝ. Тези двамата тук бяха успели да я трогнат. Една вечер като тази, в една нощ, когато животът побеждаваше смъртта, те доброволно бяха прекрачили една врата, където смъртта дебнеше, само и само да ѝ честитят и да ѝ отправят пожелания. Само и само да ѝ кажат по техен си начин, че не е сама. Не каза нищо. Не можеше. Щеше да избухне в сълзи, а не позволяваше на себе си такава слабост. Онова, което не можеше да задържи под контрол, бяха очите ѝ. Погледът ѝ бе много по-приказлив и издайнически, от нея самата.

Отначало помисли, че телефонът щеше да я спаси от нахлуването на вълнението. Отчая се. Беше Марина, която ѝ се обаждаше да ѝ честити Възкресение. Остави звука на „отворено слушане“, за да го чуват и другите.

— За много години! Христос възкресе! — пожела засменият ѝ глас.

— Воистина възкресе! Тук са Костис и Наталия! — отвърна Елпида.

— А, там ли сте били вие! Ти, господине, защо не отговаряш на мобилния си?

Костис погледна трите пропуснати обаждания на дисплея на мобилния си, преди да ѝ каже:

— Дори не съм го чул! Фойерверките бяха оглушителни! Христос възкресе! Къде си?

— У дома с родителите ми, с мъжа ми и десетина безхаберници и се отегчавам! Наталия къде е? Не я чувам!

— Тук съм! Но както обикновено, не успявам да взема думата, като съм се забъркала с такива като вас! Христос воскресе!

— Воистина воскресе! Къде ще бъдете утре?

— Тъй като двете дами нямат къща с градина, а аз отново съм без покрив, мислим да отскочим до Вари^[7] да хапнем агнешко печено!
— каза ѝ Костис.

— А след това?

— След това... някъде по крайбрежието за кафе, сладолед, соди... каквото е нужно, в края на краищата, за да се... свестим! А ти?

— Поканени сме у родителите ми заедно с още петдесет души, но ще си тръгна рано! Дръжте мобилните си включени, за да знам къде ще бъдете, и ще дойда да ви намеря!

Затвориха телефона. В крайна сметка вечерта не отидоха никъде. Седяха при Елпида, докато свърши смяната ѝ. За щастие, нощта беше спокойна. Никакъв звънец не иззвъня, никой нямаше нужда от нищо, дори от болкоуспокояващо. Чудото на Възкресението на Богочовека бе внесло пауза на безметежност в изтерзаните тела.

В ранни зори Костис успя да намери отнякъде да им донесе нещо за хапване, а преди да се разделят, изпиха заедно и първото за деня кафе.

Нищо не можеше да задържи Марина, когато дойде време да си тръгне. Беше изпълнила задълженията си, и то в повече. Беше говорила и се бе опитала да се смее на всички безвкусици, които бе чула. Дори си разправяха едни и същи вицове.

Изяде без апетит добре изпеченото месо. Родителите ѝ бяха докарали цял отбор професионалисти да въртят шишовете, за да доставят удоволствие на гостите си. Срещна хора, които не бе виждала отдавна, запозна се и с някои нови. Сред тях и с новия борсов агент на родителите си. Беше чувала много за него от тях и не бе съгласна с нищо от чутото. Този човек изобщо не ѝ харесваше и си отбеляза мислено, че трябва да им го каже при първа възможност.

В мига, когато оповести, че си тръгва, не я натъжи изпълненият с укор поглед на майка ѝ, нито строгото изражение на баща ѝ, което показваше недоволството му. За щастие, Никитас се беше уговорил с приятелите си да се видят в тенис клуба и така въобще не стана нужда

да му дава обяснения. Беше свободна. Тръгна си, сякаш я преследваха, за да се присъедини към приятелите си.

Завари ги да пият сода с горното копче на панталона разкопчано в знак на протест. Агънцето във Вари било изумително. Продължението на деня се доближаваше до съвършенството!

Април се изнизваше. Два месеца щяха да се изпълнят от началото на тази странна компания, която с всеки изминал ден се сближаваше все повече, придавайки ново измерение на израза „сродни души“. Нищо не бяха скрили един от друг. През този месец Зевс — богът на дадената клетва беше успял да остави отпечатъка си и те мълчаливо се бяха вrekli да бъдат винаги заедно. Покровител на друмниците и на поклонниците; поклонници бяха и те самите. На едно приятелство, което не вярваха, че може да съществува на годините, които носеха на гърба си.

В края на април вече не съществуваха тайни помежду им. Костис си беше казал всичко. Всички знаеха за провалите на Наталия и за безразличието на близките ѝ, които бяха престанали да ѝ се обаждат по телефона дори за да видят как е. Знаеха за живота на Марина, който включваше Никитас и кухите светски сбирки, но бяха научили, че невинаги е била такава, както и че тази жена не беше само онова, което изглеждаше на повърхността. Накрая можеха да изброят връзките на Елпида, които се бяха отдалечили, често пъти безславно, и както бяха разбрали, че тя не беше онази, която изглеждаше.

Безкрайни кафета, чайове, бири и уискита помогнаха да се разгърнат и накрая да се слоят животите на тези четирима души, както съдбата щеше да повели!

[1] Кавафис, Константинос. Итака. Избрани стихотворения. София: Народна култура, с. 115. Превод Ст. Гечев. — Б.пр. ↑

[2] В древногръцката митология трите мойри — Клото, Лахесис и Атропос — изпридат, отмерват и отрязват нишката на човешкия живот. — Б.пр. ↑

[3] Манос Хадзидакис (1925–1994) — световноизвестен гръцки композитор, интелектуалец и поет. Смятан за първия, който съчетава в произведенията си високочелата музика с народната музикална

традиция. Много от композициите му днес са смятани за класически. — Б.пр. ↑

[4] Лагониси — крайбрежна местност в Атика, в околностите на Атина, с хотели, плажове и заведения. — Б.пр. ↑

[5] Кифисия — Едно от скъпите северни предградия на Атина. — Б.пр. ↑

[6] Дроб чорба, с която по традиция се отговява в Гърция след четирийсетдневния великденски пост в нощта след Възкресението и преди празничния обяд с печено агне. — Б.пр. ↑

[7] Вари — селище в Атика на около 26 км южно от Атина, известно с таверни, където се сервират печено месо, чевермета, шашлици и пр. — Б.пр. ↑

МАЙ МЕСЕЦЪТ НА ХЕСТИЯ

Хестия — най-почитаната от всички олимпийски богини седи в средата на храмовете и в средината на всеки дом. Тя е научила хората как трябва да строят жилищата си. Никога не пожелала да се омъжи и единствената ѝ грижа била да съхранява неугасващ пламъка, който трябвало да гори във всяко семейно огнище...

*Кой бог е толкова жесток,
че да злорадствува над теб?
И кой не би се възмутил
пред твоето тегло?^[1]*

Усещаше нервност. Наоколо му в заведението за бързо хранене имаше и други като него. Бащи, които упражняваха правото на свиждане, предоставено им от закона, разговаряха с децата си, споделяха мислите си и кетчупа за картофките, слушаха за училищните им подвизи. За него не беше същото. Дъщеря му седеше срещу него безмълвна. Ядеше огромен сладолед, съсредоточена върху него, избягвайки да го погледне дори случайно. Приказките, които бяха разменили вече цял час заедно, бяха оскъдни. Отговорите ѝ бяха едносрични.

Единственото, което окриляваше надеждите му, бе, че се бе съгласила да го види, въпреки че Антигони, дори пред него, ѝ беше обяснила, че не е длъжна да отива. Най-неочаквано обаче Измини отговори положително.

Срещата беше за три следобед в неделя. Взе я от вкъщи.

На вратата се появи жена му.

— Детето е обяввало. Да я доведеш обратно точно в пет и половина! — каза му рязко тя, щом го видя, и той само кимна утвърдително с глава.

Появи се и дъщеря му. С джинси и коси, сплетени на стегната плитка, с една-две непокорни къдрици, щръкнали както винаги наляво и надясно. Якетото — червено, любимият ѝ цвят.

— Здравей, Измини — каза просто той.

Нито прегръдки, нито целувки. Детето изглеждаше стегнато, трябваше да бъде внимателен.

— Готова ли си?

Малката кимна утвърдително. След това погледна майка си. Костис ѝ подаде ръка и се почувства оптимистично, когато усети миниатюрната ръчичка на дъщеря си в своята. Отидоха да ядат сладолед.

— Е? Как беше сладоледът? — попита я, когато Измини изличи и последната следа от шоколадовия сироп в купичката пред себе си.

— Добър...

— А сега, като свърши, ще ми кажеш ли как я караш в училище?

— Добре.

Беше съвсем очевидно, че дъщеря му нямаше за цел да улесни нещата. Може би и не можеше. Погледна я. Седеше стегната, с ръце, скръстени в скута, а погледът ѝ беше забоден в празната купичка. За пръв път си помисли, че може би тя беше голямата жертва в цялата тази история, тъй като събитията се бяха разиграли без нея и без самата тя да има право на мнение, както се случва с всички деца, чийто дом се разпада. Изведнъж се засрами от себе си. През цялото това време той беше толкова погълнат от собствените си чувства, че не се беше замислял нито за миг за последствията от тази раздяла върху най-невинното създание. Върху едно деветгодишно дете, което не може да разбере какво се е случило изведнъж и как тъй вятърът е отвял дома му.

Пое дълбоко дъх, преди да заговори.

— Измини, защо отбягваш да ме погледнеш?

Детето вдигна очи, за да срещне погледа на баща си.

— Най-последно! Толкова време си задавам въпроса, дали не ми е излязла някаква огромна отблъскваща пъпка на носа и не можеш да ме

гледаш!

Едва забележима усмивка се прокрадна и му даде кураж да продължи.

— Сърдита ли си ми? — попита я.

— Не знам.

— Намирам за логично да си объркана. Но, Измини, аз съм ти баща... И те обичам.

— Наистина ли?

Не го подразни, че го прекъсна, колкото съмнението в гласа ѝ, примесено с мъчително очакване.

— Естествено, че казвам истината! Обичам те и ти ми липсваше през цялото това време!

— Тогава защо не дойде да ме видиш?

За секунди реши, че няма да изкара Антигони лъжкиня. Нямах да казва на детето за всичките онези пъти, когато го бяха пропъждали на бърза ръка. Не. Нямах да постави дъщеря си във възела на този спор. Доста рани бяха отворени, нямах самият той да отваря други, макар Антигони да не беше негов съюзник в това отношение.

— Миличка — поде той, — когато една двойка се развежда и има дете, което и двамата родители обичат твърде много, когато и двамата го искат толкова много, тогава, тъй като не могат да намерят някакво решение, с това се заемат адвокатите. Докато бъде уредено всичко, минават известен брой дни...

— Така ли стана с теб и мама? — попита тя мнително.

— Някак така. Важното е, че сега сме заедно и ако го искаш, можем да бъдем всяка седмица! Искаш ли?

Затаи дъх, докато дойде отговорът, който бе едно просто кимване с глава. Слава богу, дъщеря му беше отговорила утвърдително.

— Къде живееш? — попита го тя ненадейно.

— В един хотел, засега. Обаче си търся квартира.

— Защо? Мама казва, че ти нямаш нужда! Стигало ти едно легло в офиса ти!

С удоволствие би удушил Антигони, ако беше наоколо в онзи момент, но на детето просто се усмихна.

— Тази мама винаги преувеличава! Не, миличката ми! Не е така! Просто преживях един твърде дълъг период, през който трябваше да работя много усърдно, за да успея!

— Спомням си това! Работеше там и нямаше време за мен! Никога не сме си играли заедно! Никога не си ме водил на люлките! Нито си ме учил да се гмуркам в морето!

Обвиненията на дъщеря му предизвикаха у него разломи. Скалите заплашваха отново да се превърнат в свлачище. Пътят щеше да бъде преграден. Само истината можеше да предотврати катастрофата.

— Права си, пиленце. Беше грешка от моя страна да работя толкова много тогава и да пропускам толкова хубави мигове с теб. Разбирам го сега, но не мога да променя случилото се. Мога обаче да го коригирам, ако ми дадеш шанс.

— Какво ще рече това „да коригирам“, татко?

— Ще рече, че ако ми позволиш, ти и аз ще прекараме много хубави и забавни часове и ще изличим всичко грозно от ума си!

— Ами мама?

— Майка ти е твоя майка, както аз съм ти баща! С мама ще живееш, а ние ще се виждаме всяка неделя... засега... и ще се забавляваме! По-късно обаче, когато си намеря квартира, ще можеш да идваш и да оставаш и с мен по някоя събота и неделя или през ваканцията!

— В дома ти ли?

— Естествено! Ще ти подредя най-прекрасната стая, която е имало някога някое момиче!

— Мама ще ме пусне ли?

— Мисля, че мама няма да има нищо против, ако го искаш и ти. Това, което искаме ние и двамата, е да бъдеш щастлива!

— Тогава защо не се върнеш у дома?

Много би искал да ѝ каже, че не бе имал намерение да напусне дома си, ако майка ѝ не го беше изхвърлила, и би се замислил дали да не се върне, ако не беше установил съществуването на „другия“. Но не каза нищо.

— Това, което искаш, не може да стане, кукличката ми! Мама и татко не могат да живеят повече заедно. Това обаче няма връзка с теб! Ти винаги ще бъдеш нашето любимо момиченце. Когато пораснеш, ще разбереш и останалото, което сега ти се вижда странно.

Времето, което му се полагаше, бе свършило. Трябваше да се връщат, както трябваше и да разговаря с Антигони. Това не търпеше

отлагане. Трябваше да постигнат съгласие по определени въпроси, преди да са навредили на собственото си дете.

Когато остави Измини у дома, малката изчезна на мига, както я беше помолил баща ѝ. Костис издърпа жена си навън и затвори вратата. Тя го погледна свирепо.

— Решил си да станеш брутален ли? — извика тя. — Що за маниер е това? С какво право...

— Антигони, затвори си за малко устата най-последно! Искам да говорим и понеже знам, че не съм желан там вътре, те издърпах навън! Нито насилник съм решил да ставам, нито да се държа зле с теб! За бога! Познаваш ме от толкова години!

В онзи момент вратата се отвори и се появи познатият „друг“ със заплашителни намерения, но го спря сухият тон на Костис, който говореше на Антигони, игнорирайки присъствието му.

— Кажете на господина да се прибере обратно вътре и да ни остави да поговорим, тъй като ти давам думата си, че ще направя живота ти невъзможен за развода, ще те улича в прелюбодеяние, ще поискам настойничеството над детето, ще те влача по съдилищата по всяка възможна причина, която успея да измисля — аз или моят адвокат, — и въобще ще направя каквото зависи от мен, за да направя живота ти безкрайна въртележка! Все още сме женени, имаме и дете, можем и се налага да имаме някакво общуване — не защото го желаем, а защото е за доброто на самото дете, което с нищо не е виновно, за да плаща за нашите глупости!

За кратко се измериха един друг с поглед. Костис се беше задъхал. Антигони кимна в съгласие и другият изчезна.

— Слушам те! — каза му тя и скръсти ръце на гърдите си.

— Време беше! Най-напред искам да разбера какво става с този господин! Заедно ли живеете?

— Не, разбира се! Как ти мина през ум подобна идея?

— Не е съвсем абсурдна, като се има предвид, че колкото пъти съм идвал, той неизменно е тук! Какво точно си казала на детето?

— Че той е много добър приятел! Тоест истината!

— Антигони, не говориш с Измини, с мен разговаряш! Може, докато траеше бракът ни, да съм бил наивен и глупав, но все пак не съм идиот!

— Не те разбирам!

— За много от нещата, в които ме обвиняваш, може би имаш право...

— Аха, значи признаваш, че се отнасяше с безразличие към нас!

— Не! Каквото съм правил, за вас съм го правил!

— Евтино оправдание, за да прикриеш личните си амбиции!

— Както и твоето за... „добрия приятел“!

— Но аз...

— Антигони, сега нищо от това вече няма значение! Ти си с някой друг и не искам да знам от колко време ме мамиш! Аз, от своя страна, полака-лека намирам твърдата почва, която ти издърпа изпод краката ми.

— Тогава за какво искаше да говорим?

— За Измини. Ще те помоля да не ѝ внушаваш идеи за мен, които нямат почва в главичката ѝ! Недей да ѝ влияеш!

— Какво искаш да кажеш?

— Знаеш много добре! Детето не трябва по никакъв начин, каквото и да изпитваш ти към мен и аз към теб, да се озове между кръстосан огън! Нека поне ме опознае, преди да ме отхвърли!

— Какво те кара да мислиш, че вече не те е отхвърлило?

— Ако се беше случило нещо подобно, нямаше да се съгласи да излезе днес с мен! Накарала си я да мисли, че не я искам и затова не съм идвал толкова време да я видя, а всъщност и двамата знаем начина, по който ме отпъждахте ти и твоето приятелче!

— Не ми е приятелче!

— Стига, Антигони! Няма да продължавам повече този разговор, нито пък съм дошъл тук, за да съдя личния ти живот! Това, което изисквам, е да бъдеш дискретна и най-важното да не настройваш отново детето против мен! Ще разговаряме пак следващата неделя... О, и ако нямаш нищо против, ще взема малката в дванайсет и ще отидем да обядваме.

Остави я и си тръгна, без да се обърне назад, но беше сигурен, че я е стреснал. Влезе в колата, подсвирквайки си. Компанията го очакваше в дома на Наталия. Вече го обгръщаше уханието на ванилия.

— Мислиш ли, че е успял? — Марина дъвчеше бисквита и беше примряла в очакване.

Всички знаеха, че Костис щеше да се срещне за пръв път с дъщеря си след толкова време.

— Ще го разберем, щом влезе! — отвърна ѝ Елпида. — Ако влезе, олюлявайки се. Значи не е успял!

— Това не искам дори да си го помислям! — каза Наталия и отпи глътка от чая си. — За Костис връзката с дъщеря му означава много.

— Да не мислиш, че малката не го иска? — рече Марина, насочвайки се лакомо към кейка.

— Престани да ядеш като невидяла, защото ще станеш кръгла като бъчва и после мъжът ти няма да те иска! — подметна ѝ Елпида строго и Марина остави засрамена сладкиша.

— Права си — отвърна тя, — ям от нерви. Ама защо се забави толкова?

В този момент се чу звънецът. Костис влезе и ги завари прави.

— Какво става, момичета? Защо сте на крак? Да не си тръгвате?

Елпида се приближи към него; погледът ѝ бе изпитателен.

— На пръв поглед не се олюляваш. Това означава, че не си пил! Да предположим ли, че всичко е минало добре?

Костис се усмихна. Продължи навътре, седна на халището, наля си чай в една купа и започна да яде с апетит. Трите жени се спогледаха, преди да седнат до него.

Марина се възмути.

— Ще ни кажеш ли най-последно? Чакахме те толкова часове, закъсня, не знаехме какво да предположим, а сега ядеш като темерут, без да говориш!

— Извинете, момичета, но от притеснение съм седял гладен цял ден и сега, като видях всичко това... — Преглътна набързо последния залък и след това запали цигара. Обясни им какво се беше случило от първата до последната минута и после млъкна.

— Ето на! Казах ви всичко! И така, какво е мнението ви?

— От значение е как ти виждаш ситуацията!

— Аз съм оптимистично настроен, Елпида, и не мисля, че това е абсурдно!

— Смяташ ли, че жена ти ще започне да се съобразява?

Костис погледна Наталия, която го бе попитала.

— Не знам. Имам впечатлението, че никога не съм познавал тази жена, нищо че съм бил с нея толкова години! Дори се съмнявам дали някой някога би могъл да каже, че познава една жена! Странни и чудати същества!

— Гьоте е казал някога, че никой мъж не е в състояние да оцени стойността на жената, така че да я уважава!

— Обвиняваш ли ме в нещо, Елпида? Смяташ, че не съм се отнесъл с уважение към жена си, че не съм я ценил ли?

— Не знам... Ти какво мислиш, че си направил или НЕ си направил, за да стигнете дотук? Казват, че жените никога не са отговорни за грешките си, понеже са предизвикани от мъжете! — продължи Елпида.

— Тоест аз съм принудил жена ми да намери друг, да ме изхвърли от къщи и да ме злепоставя пред детето ми?

Наталия се намеси със спокоен тон.

— Ти обаче призна, че не си бил идеалният съпруг и баща... Нали така?

— Да, но тя можеше да говори с мен, преди да стигне до крайности! Никога не се оплака, никога и дума не каза! И изведнъж... тряс! Вън от този дом, господине!

— А ти, напълно откровено, можеш ли да ни кажеш дали щеше да смениш тактиката си, ако ти беше казала нещо тогава?

— Какво искаш да кажеш, Марина?

— Че ако искаш да си честен пред себе си, трябва да признаеш, че нищо нямаше да се промени! Щеше да й кажеш, че мърмори и е неблагодарна! Бил си изпълнен с амбиция, Костис, и решен да успееш не само заради семейството си, а най-напред заради себе си!

— И не си единствен, ако това те утешава — допълни Наталия.
— За да успеят, повечето мъже, да не кажа всички, пренебрегват семействата си!

— Както и много жени! Но какво ви става? Защо ме нападате така, и то несправедливо? Три срещу един? Срамота!

— Остави тези приказки и не се опитвай да се измъкнеш! В края на краищата, момко, този разговор може да ти е за добро!

— Я виж ти. Че защо, Елпида?

— Ако имаха приятелства с жени и говореха с тях искрено, всички мъже щяха да станат по-добри съпрузи и бащи! Обаче се страхувате! Шекспир е казал, че един мъж се образова по-добре чрез размишленията и духовните събеседвания с целомъдрена жена, отколкото от цялата схоластична философия на книгите!

— Не е имал предвид вас поетът! Вие, целомъдрени жени? Милост! А като сме захванали да цитираме думите на велики мъже, и аз знам някои! Шекспир, значи, дето ми го спомена, е казал и друго: *Някои жени са усмивката на Твореца, а някои са неговата гримаса.* И не мисля, че е имал предвид единствено външността! Казал е също така, че жената е храна, достойна за боговете, когато не е приготвена от Дявола! А Волтер е казал: *Единственото създание, което не може никой да оклевети, е жената, тъй като притежава всички злини!* Искаш ли още?

— Господи, боже мой! Престанете най-после!

Марина не знаеше дали трябва да се смее, или да се разсърди.

— Не можете ли да разговаряте, без да се изпокарате?

— Мен ли питаш? Попитай госпожата до мен! Тя започна атаката, а аз просто се отбранявам! И не е само тя! Всички се нахвърлихте да ме изядете!

— Не се страхувай! Ти не ставаш за ядене! Нито суров, нито печен!

— Елпида! — намеси се и Наталия. — Костис, май ти започна всичко, когато обобщи проблема ти с Антигони и подведе под един знаменател всички жени! Не сме еднакви всички, нито пък твърдя, че нямаме недостатъци! Не съществува човек без недостатъци!

— Тук съм съгласен!

Костис приличаше на дете, хванато да прави пакост.

— Искам обаче да те попитам нещо: нека допуснем, че намериш жена, която няма и най-малкия недостатък. Какво би направил?

— Макар че няма такава жена, понеже разсъждаваме хипотетично, ще ти отговоря: щях да се ожения за нея и не бих се отделял от нея нито за миг!

— Да, но една съвършена жена би изисквала равностойно съвършенство и от теб! Ще бъдеш ли в състояние да ѝ го предложиш?
— продължи Наталия.

— Моля?

— Ти съвършен ли си, Костис, че съдиш толкова строго жените и особено собствената си?

— Предполагам...

— Това, което се опитваме да ти кажем и трите, е съвсем просто. Допуснал си сериозни грешки във връзката си. Внимавай да не ги

повториш в следващата! Поучи се от грешките си, както се опитва да направи всеки човек. Не се хаби в безкрайни обвинения, а поправи себе си! Разбра ли най-после?

— Мисля, че да...

— И тъй като беше денят на мъдрите сентенции, чуй една и от мен. *Колкото повече една жена обича един мъж, толкова повече тя коригира недостатъците му. Колкото повече обаче един мъж обича една жена, толкова повече раздува недостатъците ѝ!*

— Да му се не знае и съдбата!

— Защо?

— Защото, ако допуснем, че ме обичате, искате да ме... поправите, но аз, който съм мъж, ще ви угаждам!

— В общи линии!

Засмяха се и четиримата. Хармонията се завърна в компанията им. Насладиха се на питието си с Алкистис Протопсалти^[2], която пееше:

*„В какво се превръща човек
след преминаването му.
В звезда сърцето се превръща,
тялото му в огън.
В какво обаче човекът се превръща
след като угасне любовта.
Там, свидна моя, се крият тление
и болка смъртна...“*

Наталия не вярваше на очите си. Нещо подобно беше прекалено хубаво, за да бъде вярно. И все пак листчето с обявата в съседната кооперация се четеше съвсем ясно. Даваше се под наем таванският етаж. Апартамент с две спални. При такъв късмет трябваше да си купи и лотариен билет! Апартамент в сърцето на „Амбелокипи“, и то точно до нейния! Трябваше обаче и да побърза. Прокле се, че нямаше мобилен телефон. Качи се като обезумяла у дома си и се обади на Костис.

— Идвай веднага! — каза, след като му обясни.

Истината е, че той наистина дотърча презглава. Остави като гръмната удивената Евгения, без да ѝ казва нито къде отива, нито дали и кога ще се върне, и излетя. Завари Наталия да оглежда един наистина превъзходен апартамент: удобни помещения, светли стаи и огромна веранда, откъдето цяла Атина се простираше в краката им. Предплатата бе дадена веднага. Договорите бяха подписани още на момента и Костис се озова с ключовете в ръка да го разглежда замаян, щом собственичката си тръгна.

— Какво го гледаш така? Твой е! — подкачи го Наталия.

— Струва ми се като сън!

— То е, защото всичко стана толкова набързо!

— Не искам да мисля и колко други неща трябва да бъдат свършени! Наел съм четири стени, които трябва да превърна в дом!

— Като за начало, стените са много повече от четири!

— Това го казваш, за да се почувствам по-добре ли?

— Не, за да се уплашиш!

— Ужасен съм, ако искаш да знаеш!

— Лошо! Имаш до себе си три много умни, отзивчиви, превъзходни...

— Ще последват ли още суперлативи?

— Би могло, но съм умерен човек! Хайде! Не се дръж като невръстно дете! Не си сам! Още следобед ще бъде свикан извънреден военен съвет на тема „Как да направим този дом обитаем, а теб човек!“.

— Ох! Защо ли не ми харесва всичко това?

— Вече е късно да започнеш да се страхуваш! Вече си в дълбокото и трябва да се научиш да плуваш, ако не искаш да се удавиш! Ясна ли съм?

— И плашеща също така!

— В края на месеца, и това е обещание, няма да познаеш нито апартамента, нито себе си!

Хестия. Първото дете на Кронос и Рея. Щом излязла от стомаха на баща си, се притекла на помощ на Зевс. Застанала редом с него ден и нощ, докато траело противоборството му с титаните и гигантите.

Сега Хестиите бяха станали три. Не беше въпрос на клониране, а на приятелство... Денем и нощем бяха до Костис, докато траеха борбите с неговите титани и гиганти, които понякога приемаха формата на мебелите, които трябваше да бъдат избрани, друг път на електрическите уреди, при трети случай на пердета или картини... Обзаведен беше цял един дом!

Онова, с което се занимаваха цели дни и нощи, беше стаята на Измини. Имаше омирически кавги, хиляди мнения бяха обсъдени на масата за преговори, докато накрая се получи стая, сякаш излязла направо от приказките. Дори Елпида, изглежда, се наслаждаваше на сътворяването на тази стая, нищо, че беше заявила още отначало, че не разбира от деца, нито пък има желание да научи. Действията ѝ опровергаваха думите ѝ. С часове спореше с Костис за цвета на стаята, дори се обади на педиатър да попита кой би бил най-подходящият цвят и триумфираше, когато лекарят подкрепи нейното мнение, че това е мекият цвят на ванилия, за който поради наименованието му, се бяха обявили и Наталия и Марина. Леглото беше изработено по поръчка, тъй като нито едно от тези, които видяха, не отговаряше на подходящите условия. Освен всичко останало, имаше и балдахин със звездички, които светеха в тъмното. Беше малък шедьовър. Толкова красиво, че никоя принцеса, колкото и взискателна да беше, не би могла да не му се възхити. До него имаше нощно шкафче с лампа, която напомняше на въртележка с кончета, извадена от приказките.

Завесите бяха избродирани с цветчета и пропускаха слънчевата светлина да се процежда през тях, така че цветята изглеждаха готови да заухаят. Когато бяха закачени, всички се съгласиха, че доста се доближават до съвършенството. Под прозореца бе поставено малко елегантно бюро с фотьойл от бамбук към него, в случай че собственичката на стаята пожелаеше да напише нещо. Мебелировката се допълваше от тоалетка за принцеси със седалка, потънала в дантели. Малък палат, който очакваше малката царица. Само че тя нямаше и представа от всичко това, което щеше да се случи в онзи неделен ден, когато излезе с баща си да обядват.

Бяха само двамата в една таверна. Отново същата неловкост го уверяваше, че напразно беше говорил с Антигони. Детето отново беше объркано и в отбранителна позиция. Погледна я, докато ядеше бифтека си безмълвно.

— Да не би да не ти харесва храната? Искаш ли да вземем нещо друго?

— Не. Нямам проблем с яденето...

— Тогава какъв проблем имаш?

Видя, че тя се поколеба.

— Измини, искам да разговаряш с мен. Каквото искаш да разбереш, можеш направо да ме питаш и аз ще се постарая да ти обясня, каквото не разбираш.

— Какво правиш през цялата седмица, когато не ме виждаш?

— Каквото правят всички хора! Работя!

— А след работа?

— Излизам с приятели... приятелки... ходя на кино или на кафе, а след това се връщам в хотела и заспивам. Защо питаш?

— Опитвам се да си те представя.

— Това ли било всичко?

— Не е... тоест искам да те попитам и още нещо.

— Слушам те.

— Няма да се ядосаш, нали?

— Не мисля...

— Татко, ще се ожениш ли отново?

— Това, което ме питаш, не е толкова просто. Рано е още за подобно нещо. Може би по-късно. Тоест, ако намеря някоя.

— А не си ли я намерил?

— Не, разбира се!

— Ама ако не си обикнал друга, тогава защо ни остави?

Изкуши се да попита кой ѝ бе казал подобно нещо, но се въздържа. Тъй като можеше да предположи, нямаше смисъл да поставя в трудно положение детето.

— Миличка, не съм ви оставил! Просто се договорихме с мама, че не можем повече да живеем заедно, и пред това да се лъжем един друг беше по-добре да се разведем.

— Ами чичо Василис?

— Кой е той?

— Този, когото видя у нас миналата неделя! Непрекъснато е с мама! Мислиш ли, че тя го обича?

— Защо не попиташ мама да ти каже?

— Попитах я и тя ми каза, че е неин много добър приятел!

— Тогава повярвай на това, което ти е казала! Всички имаме приятели! И аз имам три приятелки, с които искам да се запознаеш!

— Три? Не са ли много?

— Какво да се прави? Вървят всички заедно в пакет!

— И как се казват?

— Елпида, Наталия и Марина!

— Красиви ли са?

— Ммм... Мисля, че да...

— А добри ли са?

— Много! Но ще изчакам и твоето мнение!

— Кога ще се запозная с тях?

— Ще видим! Засега трябва да се опознаем ние двамата.

— Мама каза, че някоя събота и неделя бихме могли да прекараме заедно, но не може, защото нямаш къща!

— Мама е права. Ти би ли искала да прекараш с мен един уикенд?

— Мммм... Мисля, че няма да ми хареса да остана в хотела.

— И на мен не би ми харесало нещо подобно, затова съм взел под наем един апартамент!

— Наистина ли? И защо не ме заведе днес да го видя?

— Защото още не е готов! Искам най-напред да го подредя и след това ти ще бъдеш първата ми официално поканена гостенка! Какво ще кажеш?

— Татко, няма да успееш! Мама казва, че си неспособен да се погрижиш за себе си! Как ще успееш да подредиш цяла една къща? Кой ще ти готви? Мама казва...

Прекъсна твърдо подгласничката на Антигони.

— Сериозно се опасявам, че мама допуска грешка, миличка! Спомня си някогашния Костис, но оттогава много неща са се променили! Най-напред, както ти казах, имам три чудесни приятелки, които ми помагат от цялото си сърце! Те ще ме научат да живея сам и да се грижа за себе си, а и за теб, когато идваш!

— Ще те научат ли и да готвиш?

— Естествено! Не можем да ядем непрекъснато навън!

— Татко?

— Да, моето момиче.

— Знае ли някоя от приятелките ти как се прави шоколадов кейк?

— Не знам. Защо питаш?

— Защото бих искала да се научиш да го правиш и ти! Как иначе ще се получи дом без шоколадов кейк?

— Странни възгледи имаш ти за дома! Сигурна ли си, че говорим за шоколадов кейк?

— Ако отгоре има и шоколадова глазура, още по-добре!

Усмихна ѝ се и я погали по бузата. Би могъл да запее от радост, ако не го озадачаваше онзи шоколадов кейк, който трябваше да има и глазура отгоре!

— На всяка цена трябва да се науча да правя шоколадов кейк! — съобщи съкрушен той на компанията още същата вечер.

— Моля? — Елпида погледна останалите, недоумявайки да не би приятелят им да е мръднал.

Всички бяха там и чистеха новата му къща, а Марина непрекъснато протестираше, че маникюрът ѝ се поврежда, докато накрая на Елпида не ѝ дойде до гуша. Щеше да избухне кавга, ако Наталия не беше донесла от дома си чифт ръкавици. А сега и този шоколадов кейк!

— Какво каза току-що? — продължи Елпида.

Разказа им с няколко думи за какво бяха говорили с детето и заключи:

— Мисля, че нещата вървят много добре!

— Само добре ли? — попита Наталия и се приближи към него. — Личи си, че детето те обича много въпреки всички пречки, които поставя жена ти, и въпреки цялото твое безразличие толкова години!

— Казвах ли ти аз, че децата имат интуиция! — триумфираше Марина, покачена на стълбата, за да дооправи високите шкафове. — Малката знае, че я обичаш!

— Смятате ли?

— Искат ли питане?

— Да, но какво ще стане с шоколадовия кейк?

Елпида се плесна отчаяно по челото.

— Гледай го за какво зацikli сега! Моето момче, преди кейка трябва да се научиш да си сваряваш някое и друго яйце! Да переш някоя и друга риза! А преди всичко това запретни ръкави и измий прозорците! — избухна тя и му метна един парцал.

Той се подчини.

Резултатът надминаваше всякакви очаквания. Можеше да се гордее с дома си. Докато живееше с Антигони, обръщаше минимално внимание на подробностите, а сега се радваше на всяко нещо. Единственият проблем, тоест поддържането му, беше решен с помощта на собственичката, която познаваше госпожа Нели. Жена, която щеше да идва два пъти в седмицата и щеше да се погрижи за това. Но и самият той се научи да пуска пералнята, без да разбърква дрехите. Благодарение на интензивния курс с Наталия преодоля бързо объркването на програмите с различна температура и така се отърва от задължителната подмяна на гардероба си. Онова, което намираще за изключително лесно, беше метенето и бърсането на прах. Понякога му помагаше и Марина, но тя беше по-невнимателна от него и доста пъти се наложи да подмени разни вещи, които беше счупила. Гладенето беше голям проблем, но Елпида не го остави на мира, докато най-накрая никой не можеше да се похвали, че глади ризи по-добре от самия него. Госпожа Нели му се караше, че не ѝ оставял работа, но той искаше да се научи да прави всичко. Оставаше, разбира се, проблемът с кейка, но предимство имаха уроците по готварство.

В кухнята цареше абсолютен ред. Върху кухненския плот седеше в очакване да бъде сготвено апетитно парче месо, но имаше време. Готвачката от дома на Марина се наслаждаваше на първото си за деня кафе, придружено с кравайчета. Това бе любимият ѝ час. Започваше работа в седем и половина и си тръгваше в три всеки ден, с изключение на неделя.

Първото ѝ занимание бе да приготви подносите със закуска за господарите си. Непосредствено след това идваше време за нейното кафе. В задълженията ѝ се включваха да сготви за обяд и да направи някаква салата, тъй като никой от двойката не ядеше вечер. Впрочем

повечето пъти те дори не си бяха у дома. Освен общоприетото, месеше гевречета, правеше кейк и тарталети, които се харесваха на Никитас. Нейно задължение бе и пазаруването на хранителните продукти. Хладилникът и шкафът трябваше да бъдат винаги пълни, в случай че и Марина пожелаеше да сготви нещо. Четири години обаче, откак Ангела работеше в дома ѝ, сутрин намираще кухнята, както я беше оставила. Никой не я беше посещавал, никой не беше варил дори кафе.

Разбира се, когато Марина имаше гости вечер, Ангела работеше през целия ден и си тръгваше едва когато си тръгнеш и последният поканен и кухнята отново блеснеше от чистота. Но не се оплакваше. Плащаха ѝ добре, правеха ѝ подаръци, а и Марина беше много добър човек, без странности. Никога не я притесняваше, никога не ѝ се бъркаше в работата и винаги имаше добра дума за нея. Мъжът ѝ не ѝ беше симпатичен, но него тя почти не виждаше.

Кравайчето, което държеше, цопна в кафето и остана там, а Ангела скочи на крака от удивление, като видя пред себе си Марина.

— Госпожо Марина?! Вие тук? — попита тя и очите ѝ бяха опулени по много комичен начин.

— Защо реагирате така, госпожо Ангела? Толкова ли е странно да вляза в кухнята на собствения си дом?

— Не, но понеже нямате навик...

— Значи, време е да променя навиците си! Освен ако не ти преча.

— Но какво говорите?

Марина седна и готвачката направи същото. После обаче осъзна какво беше направила и отривисто се изправи.

— Да ви приготвя ли нещо? Едно кафе? Може би чай или предпочитате сок?

— Не искам нищо! Искам да поговорим!

— Да не би да има някакъв проблем? Да не би закуската да не е била наред? Да не би вчерашното ядене да не ви е харесало? Баницата е била пресолена! Знаех си аз! Сиренето, което ми донесоха, не беше същото като друг път!

— Спокойно, госпожо Ангела! — прекъсна я засмяна Марина. — Всичко е безупречно, както винаги! Нямам никакви оплаквания от теб!

— Слава тебе, господи! Изплашихте ме! Но тогава... защо сте в кухнята рано-рано? А, разбрах! Ще имате гости! Кога? Какво да ви

приготвя? Рибя? Или може би предпочитате...

— Аман, госпожо Ангела! Оставете ме да говоря! Нито гости ще имам, нито нещо друго се случва!

— Ами тогава...

— Знаеш ли да правиш шоколадов кейк с шоколадова глазура?

— Моля?

— Трябва ли да повторя?

— Не, не! Разбрах!

— И така, знаеш ли?

— Естествено, че знам, но не го правя, понеже не харесва на господин Никитас, а вие винаги внимавате за линията си. Искате ли да ви направя?

— Не! Искам да ме научиш да го правя аз!

Очите на готвачката отново се опулиха от изненада, но този път се прибави и недоумението в погледа ѝ.

Във всеки случай беше по-добър от изражението на майка ѝ покъсно. Тя беше влязла в кухнята в момента, когато под будното око на Ангела Марина слагаше глазурата на кейка. Беше се справила прекрасно за жена, която до този момент не умееше да различи брашното от пудрата захар. Във всеки случай майка ѝ, изглежда, не се радваше на напредъка ѝ.

— Когато камериерката ти ми каза къде си била, не исках да го повярвам! Дори сега, когато съм изправена лице в лице с това... зрелище, мисля, че не виждам добре! — каза ѝ тя строго.

— Защо, мамо? Толкова странно място ли е кухнята за една жена?

— За дъщеря ми не е странно! То е недопустимо! Какво правиш там?

— Слагам глазура върху кейка, който госпожа Ангела ме научи да правя! Какъв ти е проблемът?

— Ще ти кажа, ако ме последваш в гостната, след като свалиш престилката, с която си препасана! Господи! Какво още има да видят очите ми.

Фотини се обърна кръгом и излезе. Марина смигна хитро на Ангела, която преживяваше последователни изненади и довършваше работата си, без да се притеснява. Знаеше какво я очакваше от страна

на майка ѝ и въобще не бързаше да чуе поредното конско... относно неподобаващо поведение.

Излезе от кухнята, след като даде инструкции на Ангела:

— Остави го да изстине, след това намери някаква подходяща кутия и го сложи вътре! Ще го взема следобед!

В гостната Фотини беше нетърпелива. Седнала в един фотьойл, почукваше нервно с нокът по масичката. Скочи и се изправи, щом дъщеря ѝ влезе.

— Най-после! Очаквам те от толкова време!

— Трябваше да довърши глазурата! Нали знаеш, ако изстине, след това не се размазва толкова лесно и не можеш да я притоплиш отново, понеже ще стане на бучки!

— Моля те, направи ми тази услуга! Престани с новопридобитите си кухненски познания! Въобще не ме интересуват!

— Добре, няма да те занимавам! Каж ми какво искаш! На твое разположение съм!

— Защо не дойде днес във фризьорския салон?

— Ох! Час ли съм имала? Съвсем забравих!

— Забрави да дойдеш във фризьорския, но помниш да идеш в кухнята, така ли?

— Искях да се науча да правя шоколадов кейк!

— Злато мое, добре ли си? Какво ти става напоследък? Изчезнала си от твоите компании! Не се появяваш на никоя от сбирките, съмнявам се дали си спомняш, че играят карти, а за тенис клуба по-добре да не се сещам, че ще изпадна в криза! В салона за красота правиш само абсолютно необходимото и след това си тръгваш, сякаш някой те гони! Днес не дойде във фризьорския салон, а разбрах, че си отговорила отрицателно и на поканата за приема у Кирицис! Марина, какво става с теб?

— Обвиняваш ли ме в нещо конкретно, мамо? Каза ми доста неща и се обърках!

— Ще те попитам открито и искам откровен отговор — любовник ли имаш?

В отговор Фотини получи звънкия смях на дъщеря си.

— Моля?! Смейеш се! И то силно! И това не е естествено!

Смехът секна внезапно. Марина прикова майка си с един поглед.

— Значи, намираш за неестествен смеха, мамо? Предпочиташ замръзналата усмивка на восьчната кукла, която сте ме обучили, че е по-шик ли?

— Какви ги говориш? И защо не отговаряш на въпроса, който ти зададох?

— Дали имам любовник ли? Не, мамо! Няма такова нещо!

— Тогава какво има? Мъжът ти има ужасни оплаквания от теб!

— Защо? Дошъл е да се изплаче пред вас ли?

— Що за израз! Чуй се само, „да се изплаче“! Никитас да не е някоя женичка! Просто ни спомена за проблемите, които среща с теб, заради някакви... случайни хора, които напоследък си позволила да влязат в обкръжението ти! И те питам още веднъж. Да не би да има нещо друго? Да не би онзи, как се казваше...?

— Костис се казва!

— Е, значи, да не би с този...

Кейкът беше поставен върху седалката до шофьорската по такъв начин, че да стигне непокътнат до дома на Костис, където беше и неговото предназначение. Не искаше да си спомня онова, което бяха обсъждали с майка ѝ сутринта, и бе надула радиото, за да заглуши мислите си, но напразно. Това бе от редките случаи, когато се беше спреквала с майка си, и сега, като се замислеше отново, нещо не ѝ харесваше. Изглеждаше много нервна, тя, която бе образец на невъзмутимостта.

Или Никитас я беше подкокоросал, или се случваше нещо друго... Ами... по-скоро мъжът ѝ бе използвал чудодейните си способности.

Във всеки случай тя искрено се беше опитала да даде на майка си да разбере какво означават тези хора за нея. Естествено, не беше сигурна дали е успяла. Имаше думи и понятия, които не съществуваха в нейния речник.

— Какво ще рече *пълнота*, *задружност* и *топлота* — беше я попитала тя в някакъв момент. — Я се чуй само, *топлота*! Тоест, преди да се запознаеш с тях, да не си студувала?

— Това ли разбра ти?

— Ама какво да разбере от несвързаните приказки, които ми говориш от толкова време? И не разбирам защо седя и те слушам, вместо да ти дам телефона на психоаналитика!

Вече беше по-ясно от бял ден, че не можеха да се разберат. Как да ѝ обясни, че се чувстваше жива? Как да ѝ даде да разбере, че обичаше тези три същества, че сега животът ѝ беше станал интересен? Че изведнъж сивотата, която усещаше да я заобикаля, беше осветена от лъча на приятелството? Хапливите забележки на Елпида, милият маниер на Наталия, хуморът на Костис, всичко това, което накара душата ѝ да се впусне наново в истинския живот, очите ѝ да се отворят за действителността...

Никой от тези аргументи не можеше да бъде проумян от Фотини. Поне тя се убеди, че в тази история нямаше нищо за порицаване, нищо скришно. Тръгна си с увереността, че дъщеря ѝ нямаше любовник, а преживява период на ексцентричност, която водеше до омешването ѝ с народните слоеве. Тази диагноза я поуспокои.

Марина натисна меко спирачки и потърси място, за да паркира. След петнайсет минути трескаво и безплодно търсене се закле, че следващия път ще вземе такси. Качи предната гума на един тротоар и излезе, без да хвърли и поглед назад. Най-много да я вдигнеше паякът...

Костис погледна с отвращение суровините пред себе си. Елпида беше поставила каймата в една купичка, Наталия беше прибавила лука, натрошения сухар, яйцето и всичко останало.

— А сега, момичета? Какво се прави с това?

— Сега, пиленце, запряташ ръкави, измиваш си ръцете и го замесваш.

— Най-малкото е отблъскващо! — запротестира по-късно той с ръце, натопени в каймата.

— Да, но кюфтенцата, които ще хапнем по-късно, ще бъдат превкусни и освен това направени от собствените ти две ръчички! — иронизира го Елпида, но вътре в себе си признаваше, че Костис се справяше много добре. Бързо научаваше и проявяваше воля. Беше оценила факта, че той никога не се бе възползвал от готовността им да му помогнат, а се бе ограничил до уроците... по домакинство.

Предишната вечер например отново ги беше поканил на съвсем достойни спагети с вкусен сос, а сега кюфтетата бяха готови за фурната. — В крайна сметка, добро момче си ти! — подхвърли му неочаквано тя и Костис знаеше колко много означава тази простичка забележка, когато идваше от Елпида.

След това дойдоха Марина и... кейкът. Всеобщо одобрение.

— Аз съм го правила! — заяви гордо тя.

— Тогава трябва хубаво да си помислим, преди да го опитаме! — подразни я Костис и Марина се хвана на въдицата.

— А, значи така! Никой не ми е виновен! Аз съм си виновна, че накарах готвачката да ме научи, за да ти покажа! Жалък и неблагодарен тип! Защото, ако искаш да знаеш, аз никога досега не съм...

— Милост, моето момиче! — прекъсна я Елпида. — Да не би да работиш с навита пружинка? Пошегува се момчето и малко остава да му вземеш главата!

Наталия донесе нож.

— Позволяваш ли ми да опитам? — попита тя.

— Шегуваш ли се? Целия да го изядеш и до трохичка да не се дореди да хапне ей този тук! — отвърна ѝ засегната тя, като погледна свирепо Костис.

Изражението на Наталия показваше задоволството ѝ след първата хапка.

— Не съм яла по-добър шоколадов кейк! — осведоми ги тя, а Костис побърза да опита и да се съгласи, както и Елпида, която имаше подобна реакция.

— Дължа ти извинение... — поде уж разкаял се Костис.

— Да, но ще си помисля дали да го приема!

— Дори ако го съпровожда с целувка ли?

Играеха си като деца... Сега вече не беше нужно да чакат друго. Беше дошло време малката принцеса Измини да инспектира усилията им и всички се надяваха на нейната благосклонност.

Във всеки случай Костис беше в готовност. Изправен и гордо изпъчен заради всичко, което беше постигнал. От доста време беше разбрал, че не само животът му, а и самият той беше станал по-добър. Беше станал по-добър човек, каквото и да означаваше това. Работата му беше спечелила откъм качество и предизвика похвали от страна на президента. Онова обаче, което имаше по-голямо значение, беше

друго. Най-последно беше прогледнал! Не с безразличния и формален негов поглед отпреди, а с изпълнения с човешчина и същностен поглед от настоящето.

Евгения се шашна, когато един ден той ѝ каза:

— Какво ти е? Да не те боли нещо? Видях те преди малко да гримасничиш.

— Еее... не... малко нещо главата ми — отвърна тя.

— Да не би да си болна? Искаш ли да си тръгнеш? Искаш ли да те откарам у вас да си полегнеш?

— Ама няма нужда! Взех болкоуспокояващо и вече съм по-добре!

— Видът ти във всеки случай не е много сносен. Защо ме гледаш така?

— Защото, шефе, не знам какво става с теб, но напоследък не мога да те позная!

— Защо, Евгения? Какво съм направил?

— Не... не е въпросът, какво си направил. Ами...

— Трябва ли да се разтревожа?

— Напротив! Станал си по-човечен, шефе. Когато ме гледаш, вече знам, че ме виждаш. Когато ти нося папките, се сецаш да кажеш „благодаря“ или нещо също толкова учтиво. Днес забеляза, че не се чувствам добре. Завчера ми донесе баничка, понеже щяхме да работим извънредно заради новия филиал и беше предположил, че може би ще огладнея...

— Тоест толкова ли безчувствен съм бил преди това?

— По-скоро погълнат от собствения си свят, бих казала. А този свят беше изпълнен само с леки коли. Понеже си дойдохме на думата, какво добро можеш да чакаш от някого, чиято единствена компания са автомобили?

— Винаги си любезна и добронамерена, но в конкретния случай искам истината!

— А истината е, че гледаше на всички нас като на машини и единственото, което те интересуваше, беше да си вършим точно работата.

— И не си ми казала нищо?

— Не е обичайна практика да правиш забележка на началника си! А след това, как да протестира човек, когато ти първо наложи тези

темпове на самия себе си? Пръв идваше и последен си тръгваше. Аз ли трябваше да си поглеждам часовника?

— Съжалявам, не бях разбрал, че съм стигнал чак дотам.

— От значение е, че си го разбрал навреме и си се променил.

— По-скоро... са ме променили и много голямо добро са ми сторили!

Разказа всичко на Наталия. Беше отишъл у тях да ѝ помогне да сгънат най-после козяците и одеялата ѝ и да ги приберат в килерчето над вратата. Покрай неговите сътресения тя не беше успяла да свърши собствената си работа. Лазейки на четири крака, забит в тясното, посипано с нафталин пространство, той продължаваше ту да говори, ту да си говори сам.

Изправена на стълбичката, Наталия се облакът на перваза на килерчето над вратата и го наблюдаваше, усмихвайки се.

В някакъв момент Костис я забеляза. Постави навитото на руло одеяло на мястото му и след това приседна по турски.

— Можеш ли да ми кажеш защо се усмихваш? Смешно ли ти изглежда моето дередже?

— Дали не преувеличаваш малко?

— Наталия, собствената ми секретарка ми каза, че съм се бил превърнал в безчувствен темерут и не е смеела и дума да ми каже завалийката! Не съм се бил интересувал от хората, а само от това, дали добре си вършат работата!

— Не е ли това работата на един началник? Да не би да си мислиш, че издателят, за когото работя, когато ме гледа, ме и вижда? Пукната пара не дава дали имам главоболие, дали съм болна, дали страдам! Единственото, което го интересува, е да върша добре работата, за която ми плащат!

— Бях убеден, че съм различен! С Евгения имах различни отношения... приятелски!

— Ти си романтик, ако мислиш, че може да съществува приятелство между началник и подчинен! Я ела на себе си! Навсякъде е едно и също! Освен това не си представям нещата да са били толкова трагични, колкото казваш! Добре, може да си бил малко по-погълнат от работата си, но...

— Наталия, и ти си твърде любезна, за да ми кажеш истината право в очите! Освен това не забравяй, че се запозна с мен, когато шамарите вече бяха попаднали в целта! В крайна сметка, права беше Антигони! Не вярвам, че го признавам, но тя беше абсолютно права! Бях егоист, работохолик, сляп, безчувствен...

Силна кихавица прекъсна обвинителната му реч. Наталия се разсмя. Костис я погледна, недоумявайки, и тя побърза да му обясни:

— Седнал си в моя килер, а аз — изправена на стълбата, и разговаряме, сякаш сме в гостната на Марина, а отгоре на всичко те хвана кихавица от нафталина! За смях сме и двамата!

Онази вечер в последна сметка останаха само двамата. Елпида беше нощна смяна, а Марина имаше гости. Отидоха на кино, но филмът ги хвърли в меланхолично настроение и за да се съвземат, отидоха да пийнат по нещо. В барчето ги свари лаконичното обаждане на Марина.

— Обадох се съвсем случайно на Елпида и не е добре. Нещо се е случило тази вечер там. Аз приключих с гостите и сега тръгвам към болницата — каза им тя.

Пристигнаха и тримата едновременно и се срещнаха на входа. Завариха Елпида в кабинета ѝ със стиснати устни и поглед, втрещен в стената отсреща. Не им проговори, не ги попита защо са се озовали там, а и те не казаха нещо. Влязоха, седнаха и изчакваха момента, когато щеше да бъде готова да им каже какво я беше докарало до това. Почти се уплашиха от тембъра на гласа ѝ двацет минути по-късно. Сякаш някоя от гласните и струни се бе скъсала и издаваше различен звук.

— Счупихме рекорд тази вечер. Никога не бяхме губили трима за една нощ — заговори тя. — Беше ужасяващо... не знаех накъде да тичам по-напред. Докато склопим очите на единия, чувах викове и стенания от другия край... Ненаситно беше чудовището тази вечер. Не знам защо продължавам все още да върша тази работа. Във всяка друга болница болните се връщат у дома си. Тук, в най-добрият случай, излизат, спечелили незначителна отсрочка.

— Елпида — осмели се да я прекъсне единствено Костис, — не бъди несправедлива в скръбта си, и в другите болници умират хора!

— Да, но не с честотата, с която се случва тук! Никой не се е отървал!

— Самата ти си ни казвала колко сте спасили. Колко са си тръгвали с втори шанс за живот.

Наталия се покуражи. Приблужи се и коленичи пред нея. Взе ръцете на Елпида в своите.

— Ние хората се радваме на успеха много по-малко, отколкото съжаляваме — опита се да я успокои. — Спомни си колко радостна беше, когато беше подписан болничният лист за изписване на онази жена с тумора в гръдната кост. Спомни си колко пъти си се радвала на подобни случаи! И ще се радваш отново! Просто тази вечер...

— Тази вечер изгубихме трима! Единият нямаше навършени и четирийсет, другата беше на моя възраст, а третата... Не ми се мисли! Само на деветнайсет години! И не е смъртта, която ме кара да настръхвам, нито се страхувам от нея! Смразява ме пътят, който изминават всички те, докато я срещнат! Не можете да си представите какво виждат очите ми всеки ден! Човешкото достойнство се превръща в тъжна шега! Тялото стига до крайния предел на изнемога! Стигам дотам да мисля, че за жалост, някои преминават и този праг! По-добре да умираха с достойнство!

— Елпида, говориш абсурдни неща! — прекъсна я Костис, който зае мястото на Наталия пред нея. — Тези хора идват, защото освен лечението, което доста от тях и намират, търсят и надеждата!

— Която, противно на това, което се говори тук вътре, не умира последна, а най-напред, за да се отърве от поругаването си! — отвърна тя и се изправи.

— Мисля, че не си компетентна да кажеш това!

— Аз ли? Аз ли не съм компетентна? Че кой тогава е? Не съм ли аз до тях във всеки един момент, не съм ли аз, която ги виждам да отпадат ден след ден? Да се мъчат и от симптомите на болестта, и от лечението? Ако аз не знам, то кой знае тогава?

— Самите болни! Питала ли си ги някога? Питала ли си ги как се чувстват? И така, какво мислиш? Че някой от тях иска да умре? Всички се надяват, че онова, през което преминават, е временно, и за някои то наистина е така! Всички се надяват, че ще си тръгнат оттук живи и здрави, и някои успяват! Така че никога да не си посмяла да подхвърлиш на съмнение работата, която се върши тук и навсякъде другаде, където се борят с болестта; с всяка една болест!

Елпида замълча по-спокойно този път. Беше овладяла себе си, независимо че изглеждаше изнемогваща от шока.

Марина се приближи към нея плахо.

— Елпида, не губи кураж. Не си виновна ти за станалото и е логично да се чувстваш така, както се чувстваш. И ти си човек... Тази болница е най-доброто, което съществува в тази война. Разбира се, има изгубени битки, но самата война продължава, нали така?

— Предполагам, че да. Изглежда, съм остаряла и съм се уморила. Не понасям обречените битки.

Останаха с нея до сутринта. Всеки път щом се чуеше звънец от някоя от болничните стаи, замръзваха. Молеха се да свърши тази нощ, без да се случи нещо друго трагично, защото после нямаше да знаят какво да правят с Елпида. Въпреки че външно показваше да си е възвърнала самообладанието, знаеха, че е на предела си.

Костис и Наталия отидоха на работа направо от болницата, а Марина твърдо и решително пренебрегна всички нейни възражения и взе Елпида у дома си, за да се погрижи да не остане сама след това, което беше преживяла. Когато пристигнаха, я заведе право в кухнята. Отново смаяна, Ангела видя своята госпожа да обгрижва онази жена, очевидно преживяла някакъв шок, почти да я храни в устата с мляко и кейк, а след това да я придружава до стаята за гости. Може би щеше да изумее още повече, ако беше видяла с каква нежност, безотговорното до онзи момент същество, за което работеше, бе помогнало на приятелката си да се съблече и да си легне. С колко любов я беше завила и колко търпеливо беше изчакала да заспи, за да излезе от стаята, затваряйки безшумно вратата след себе си.

На стълбите срещна Никитас.

— Най-последно! — възкликна той. — Къде беше цяла нощ?

— В болницата за борба с рака, с Елпида. Вътре е и спи. Много трудна нощ беше вчерашната, понеже...

— Била си цяла нощ в една такава... болница!

Ужасяването беше променило чертите му.

— Защо реагираш така, Никитас? Ракът не е заразно заболяване.

— Знам това! Не съм някой безхаберник!

— Обаче си безчувствен!

— Какво съм направил пак? Тоест толкова ли е абсурдна реакцията ми след случилото се вчера. Щом си тръгнаха гостите ни, ти

ме зарязва, за да отидеш... в някаква си болница?

— Ти си беше съвсем добре, но Елпида беше за окайване! Наистина, знаеш ли какво е да си съсипан и свършено сам, или блаженството, в което живееш, не допуска подобни човешки чувства?

— Отново ли ме обиждаш?

— Опитвам се, но се съмнявам дали ще успея някога да те събудя!

— Но аз не спя!

— Елпида обаче спи и има нужда от сън, затова те моля, отивай да си гледаш работата, преди да си я събудил!

Елпида се събуди малко преди обяд. Макар да не беше спала дълго, се чувстваше спокойна и отморена. Погледна стаята около себе си и се усмихна. Не беше за чудене, че се чувстваше толкова добре. Когато човек спи в палат, върху копринени чаршафи и облечен в също толкова фина копринена пижама... Длъжен е да се събуди най-малкото в добро разположение. Знаеше, разбира се, че причината за доброто ѝ настроение нямаше нищо общо с материалното, тъкмо напротив. Предната вечер имаше до себе си близките си хора; почувства го с всяка своя клетка. Едно случайно обаждане на Марина, долавянето само по гласа ѝ, че нещо се беше случило, това, че би тревога в компанията, непосредственото им и същинско присъствие, всичко това, взето заедно, ѝ беше казало онова, което беше нужно да знае за това толкова внезапно и силно приятелство.

Стана от леглото и разучи стаята: финес във всеки детайл; истинска къща за гости. Телевизор, радио, няколко книги, дори малък хладилник с вода, разхладителни напитки и сокове, в случай че гостът ожаднееше, комфортни мебели, задушевна атмосфера и дискретен лукс. Отвори вратата, водеща към малка баня. Възхити се от интериорния дизайн и щом видя сгънатата бяла пухкава хавлия върху бамбуков фотьойл, реши да я използва.

Излезе от стаята половин час по-късно, все още облечена в хавлията. Едно момиче, което чистеше стълбите, ѝ каза, че Марина я очаква в малката дневна. Намери я да разлиства с безразличие някакво списание.

Щом видя Елпида да влиза, Марина се изправи начаса.

— Добре ли спа? Искаш ли кафе? Не си ли гладна? Как се чувстваш?

— Що за извращение е това винаги да изстрелваш въпросите като картечница?

— Вземам си обратно последния въпрос! Напълно си във форма! Елпида седна, а същото направи и Марина. Запали цигара.

— Да поръчам ли да ти направят кафе?

— Остави, малко съм своенравна по отношение на гръцкото кафе и невинаги се получава по вкуса ми. Ще пийна от негърската пот в каната.

Марина й наля чаша от пълната кана и й го подаде, усмихвайки се.

— Това е шварц кафе — поправи я меко тя.

— Тоест филтрирана водниста течност! Сядай тук, Марина! Искам да ти кажа нещо!

Марина се подчини кротко.

— Какво има? Не се ли чувстваш добре?

— Не ми е лесно, може би защото никога досега никой не е правил нищо за мен, никой не се е интересувал... това, което искам да кажа, е... благодаря!

— Но не...

— Казах, че ми е трудно, не го прави още по-трудно, като ме прекъсваш! Снощи беше лоша нощ за мен и всички се притекохте. И това не е за пръв път! Костис и Наталия го направиха и през нощта на Възкресение и знам, че ако можеше, и ти щеше да бъдеш там. Ти, която стигна дотам да ме вземеш при теб в дома си и да се погрижиш за мен, сякаш съм твоя сестра. Не знам дали щях да се справя сама в състоянието, в което бях...

Тя млъкна неловко.

— Е, добре? Свърши ли? Мога ли да говоря?

— Мисля, че да.

— Нямаше нужда от тази благодарност! За пръв път в живота си имам трима приятели и не биха могли да бъдат по-истински, дори да ги бях познавала през целия си живот, а не само от няколко месеца! Мога дори да ти изброя десетки други, които познавам от дете, и те са всичко друго, но не и приятели! Достави ми радост, че можах да се почувствам полезна, защото признавам — това ми се случва рядко! А

сега, като приключихме с вълнуващите изявления, да продължим по-нататък!

Елпида я погледна многозначително.

— Бързо се учиш, малката! Този маниер... Напомня моя!

— Е! С какъвто даскал се хванеш...

— Вярно, мъжът ти къде е?

— Отиде в офиса.

— Каза ли му, че съм била твоя гостенка?

— Е... да... тоест.

— Разбрах! Понесъл го е тежко!

— Не знам какво му става напоследък! Освен... Елпида, как ти се струва мъжът ми?

— Ама аз ти казах още първия път. Чаровен, хубав мъж...

— Като характер имам предвид!

— Само веднъж съм го виждала!

— Елпида, не се опитвай да се измъкнеш! Ти правиш... магнитна томография само за миг! Казвай, значи!

— Никога не изказвам мнение за съпрузи!

— Елпида, аз поисках мнението ти! Моля те!

— Хубаво, но помни, че ти настояваше! Мъжът ти, мило мое момиче, ми напомня на красива ваза!

— На ваза ли? Само това не съм очаквала да чуя!

— Не бързай! Значи, на красива, добре изработена ваза, украсена с вкус, но... празна!

— Празна ли?

— Точно така! Без цветя, без зеленина, без дори малко вода в нея! А една празна ваза, колкото и красива да е, е тъжно нещо! Да оставим настрана, че ако се счупи, парчетата ѝ ще се разхвърчат и ще наранят този, който се случи наблизо!

— Какво имаш предвид с това „ако се строши“?

— Говоря по принцип, Марина. Не знам какво общо имате вие двамата. Човек би могъл да те обвини в различни неща, но не е и в празноглавие. Ти имаш душа! Потърси и открий защо се преструваш на нещо, което не си! И след като свърших с поставянето на диагнозата, която ти така ме притисна да дам, си тръгвам!

— Къде отиваш?

— У дома, естествено! Тук ли ще изкарам лятото?

— Сигурна ли си? Искам да кажа... окей ли си?

— Не се тревожи! Преодолях и това. Животът продължава, войната също, както много правилно спомена вчера! Колкото до онова, което казах за Никитас, това е личното ми мнение, което няма особена тежест! Той е твой мъж и за да сте заедно, сигурно виждаш в него нещо различно от това, което виждаме всички ние!

— Може би не...

— Какво каза?

— Нищо. Отиваме да се преоблечеш. А, да не забравиш! В неделя е голямото събитие!

Великият ден. Костис щеше да готви обяд за дъщеря си. Малката щеше да дойде от сутринта и щеше да остане до следобед. Безкрайни часове бяха посветени отново на подготовката на този велик ден. Детето трябваше да остане доволно. Знаеха, че като се върне, Антигони щеше да използва всички нравствени и безнравствени средства, за да научи с подробности. Почти всичко.

Беше взето общо решение, че ще присъстват и трите жени. Измини беше поискала да се запознае с тях, след като баща ѝ ѝ бе разказвал толкова много. Естествено, Костис щеше да сготви, за да покаже напредъка си. Менюто щеше да бъде семпло, за да няма непредвидени изненади. Един от най-големите му успехи беше месото с червен сос и спагети. Това щеше да бъде основното блюдо. Естествено, салата, но и баница, която малката особено обичаше. Колкото до сладкиша, въобще не стана въпрос. Шоколадов кейк с шоколадова глазура! Докато се научи да го прави Костис, два кейка бяха изхвърлени в кофата за боклук, следващите два — първите успешни, ги бяха изяли всички заедно, а другите два, когато всички възмутено го заплашиха с обезглавяване, той даде на Евгения, която още не беше преодоляла шока от изненадата. Във всеки случай сега вече се беше научил да го прави, и то по-добре от самата Ангела.

Обратът настъпи от страна на Антигони. Костис усети кръвта му да се качва в главата, когато в петък самата тя му се обади по телефона в офиса.

— Добър ден! — каза му сухо, но този начин на говорене от доста време беше престанал да му влияе.

— Щом звъниш толкова отрано, твърде много се съмнявам дали ще бъде добър денят! Казвай! — отвърна той.

— Става дума за посещението на малката у вас!

— Какъв е проблемът? Нали се разбрахме: ще дойда да я взема в дванайсет!

— Там е проблемът! Няма да дойдеш да я вземеш!

— Защо?

— Защото ще ми дадеш адреса и ще я доведа аз!

— Ти? И как можа да си помислиш, че си добре дошла в моя дом?

— Не се безпокой! Естествено, не става въпрос за светско посещение! Искам просто да се уверя, че е подходяща среда за детето!

— Антигони, прекаляваш! Тоест, ти какво си представяш? Че живея в публичен дом ли?

— Не слагай в устата ми думи, които не съм казала! Питам се обаче какъв дом поддържах ти, който...

— Преди да изречеш нещо чудовищно и да се наругаем взаимно, ти казвам, че домът ми е съвсем нормален, и...

— Затова искам да се уверя!

— ... и ми помогнаха да го подредя три добри приятелки! — допълни Костис.

— Три... приятелки ли?

— Да не мислиш, че съм отворил харем? Приятелки, Антигони! Добри приятелки!

— И къде ги намери? Ти беше в добри отношения само с компютъра си!

— Случват се и чудеса, Антигони! Хората се променят!

— И теб те промениха трите приятелки ли?

— Това, че ти не прояви интерес да ме накараш да осъзная грешките си, понеже ти беше безразлично и се обърна към друг, не означава, че...

— Това не трябваше да го казваш!

— Много неща не трябваше да сме си казвали ние двамата, но изглежда, че никой от нас не може да разговаря цивилизовано с другия! Какво искаш сега?

— Казах ти: да дойда и да видя къщата! Ако всичко е наред и не държиш под наем някоя кочина, ще си тръгна и ти ще доведеш детето

следобед, както се бяхме договорили. В противен случай ще я отведа със себе си още в същия момент! Е?

— Бих могъл да откажа, но няма да го направя, тъй като нямам нищо за криене! Да знаеш обаче, че там ще бъдат и трите ми приятелки, защото Измини иска да се запознае с тях!

— Детето знае за тях?

— Естествено!

— Но тя не ми е казала нищо!

— Чест ѝ прави! Не е нужно да ти предава всичко, за което си говорим, както аз не я питам никога какво става във вашия дом! И тъй като там ще бъдат и трите дами, те предупреждавам: бъди любезна!

— Ще имам грижата!

Затвори телефона, след като ѝ даде адреса, и прибягна до никотина, за да се успокои. Беше забравил за дарбата на Антигони да го изважда от кожата му. Докато гледаше кълбенцата от дима, се опитваше да си спомни как е било отначало с нея. Как се е чувствал, когато я беше целунал за първи път, когато я беше прегърнал за първи път... Странно, не си спомняше нищо! Никакво сладостно усещане за уют не го обгръщаше, никакво вълнение; празнота. Изплуваха спомени за множество събития, но не и чувства. Тази жена беше преминала през живота му, без да остави нищо в него. Само детето беше доказателство, че някога се бяха обичали и живели заедно. Ако обаче се бяха обичали, как беше възможно да не беше останало нищо от тази любов? Как беше възможно да се чувстват като чужди и да се държат като врагове?

Повдигна безразлично рамене. Изглежда, че става така.

Разсъмна се паметният ден. Поради ненадейното посещение на Антигони напрежението и стресът се бяха увеличили. Напрасно трите жени се опитваха да го убедят, че няма причина за безпокойство. Всичко беше безупречно, дори за Антигони, която не беше обективна. Къщата светеше, кейкът стоеше изпъчен върху кухненския плот, а месото с червен сос ухаеше, правейки по-осезаема семейната атмосфера, която вече изпълваше пространството. Костис обаче беше възврял повече, отколкото месото в тенджерата.

Когато се чу звънецът, всички спонтанно се изправиха, сякаш вътре в тях беше иззвъняла една и съща аларма. В рамката на входната врата Антигони държеше за ръка Измини. Поздравиха се хладно и запознанствата станаха в същата атмосфера. Само малката разглеждаше с интерес наоколо, хвърляйки погледи крадешком към трите жени.

— Това ли е къщата ти, татко? — попита тя.

— Това е само холът — отвърна той и ѝ се усмихна. — Как ти се струва?

— Харесва ми! Има светлина. И телевизорът е много голям!

— Радвам се, че ти харесва. Какво ще кажеш да ти покажа и останалото?

Посочи ѝ пътя. Зад тях ги следваха трите жени. Беше настъпил часът да бъдат възнаградени всички. Последна идваше Антигони.

Влязоха в неговата стая и малката разглеждаше всичко с доволно изражение. Същото и в банята. Не ѝ убягна, че имаше и детска козметика.

— Тези неща за кого са? — попита тя.

— За теб, естествено! Не знаех какво предпочиташ, но когато дойдеш да останеш тук, може би ще искаш да се изкъпеш!

Игнорирайки перманентно киселата физиономия на Антигони, тя продължи напред. Беше дошъл моментът за стаята на приказките. Щом влезе вътре, Измини се огледа наоколо, сякаш не вярваше на очите си. Обърна се към баща си, който беше затаил дъх.

— За мен ли е? — успя да промълви само.

— За теб...

Дъщеря му направи първите колебливи стъпки. Докосна благоговейно бюрото, тоалетката, малката библиотека с книгите и играчките, поспря загледана в леглото и след това се обърна към баща си. Втурна се в обятията му, които я очакваха разтворени. Душевното състояние на Костис беше изписано в очите му, когато погледна жените, които го бяха подкрепили в трудни за него времена. И те прочетоха неговата благодарност.

— Татенце! — каза му Измини. Той я погледна. — Прилича на палат от приказките! — допълни тя.

— И аз за една принцеса съм го приготвил — отвърна ѝ той и детето отново се гушна в прегръдките му.

Този път срещна очите на Антигони, но не прочете нищо в погледа ѝ. Единствено устните ѝ изглеждаха, сякаш се бяха превърнали в тънка бяла линия. Имаше същия вид и когато се върнаха в дневната. Там Измини забеляза кейка.

— Шоколадов кейк! — възкликна тя и плесна с ръце въодушевено.

— Ти ми беше казала, че дом без този кейк не се получава! — каза ѝ мило Костис. — И аз се погрижих да се науча да го правя!

— Тоест искаш да ми кажеш, че си го приготвил ти? — попита го Антигони и това бе първият път, когато отваряше уста от мига, в който бе прекрачила прага.

Костис я изгледа студено.

— Аз съм го направил! Питай и дамите, които бяха първите... жертви на моите експерименти! Ако искаш, мога да ти дам рецептата! — отвърна ѝ той. — Много неща научих, откакто останах сам!

— Предполагам, най-после си се научил да бъдеш и човек!

Костис не очакваше такова захапване и побърза да се огледа къде беше дъщеря му, но малката беше изчезнала в стаята си, за да я огледа отново на спокойствие. Едновременно чу изненадано Елпида да отговаря на Антигони:

— Извинете ме, но това последното не се научава! Или си човек, или не си и това е... по рождение! А Костис няма какво да научава! Бил е човек, и то добър!

— Аха, така значи! Имаме и адвокати, както виждам!

— Само виновните имат нужда от адвокати, а доколкото знаем, Костис не е бил виновен за нищо! Нито е изгонил жена си, нито ѝ е намерил заместничка!

Всички се обърнаха и погледнаха Наталия, която беше проговорила, пламнала в червенина от срам, но и от гняв. Антигони прикова поглед в Костис, който беше скръстил ръце и я наблюдаваше, усмихвайки се.

— Нали ти казах, че са ми добри приятелки? — попита я, преди Антигони да е успяла да каже нещо, а Марина стана и хващайки я за ръката, я издърпа от канапето, усмихвайки се ледено.

— И така — поде тя, — мисля, че е настъпил моментът да се сбогуваме. Нали виждате, че е време за обяд и не искаме да изстине яденето, което Костис е сготвил специално за дъщеря си. Драга ми

госпожо, сигурна съм, че всички сме останали очаровани от запознанството с вас. Не ви казвам кога да дойдете отново, мисля, че разбирате и сама!

Беше я придружила до входната врата. Антигони заедно с говора беше изгубила и цвета на лицето си. В този момент се появи Измини с кукла в ръце.

— Тръгваш ли си, мамо?

— Ннн... д-да. Тоест време е.

— Мамо, сега, когато татко има толкова хубав дом и ми е подредил и прекрасна стая, мога ли да идвам и да оставам тук, колкото искам?

— Еее... да... но, имаш и уроци...

— Ама аз ще си уча и тук! Не видя ли какво хубаво бюро имам? Моля те, мамичко! Толкова ми харесва домът на татко!

Антигони погледна Костис с вид на хванато в капан животно. Беше на ръба да се разплаче. Той се приближи към дъщеря си и коленичи до нея.

— Миличка, недей да притискаш мама и не я притеснявай. Естествено, че си винаги добре дошла в този дом. Ще прекарваме всяка неделя заедно и веднъж в месеца ще оставаш с мен през уикенда!

— Само веднъж ли? Но защо?

— Защото през седмицата имаш уроци и занимания, а и мама трябва също да има време да ти се порадва. Тя също иска да прекарва известно време с теб!

— Но това не е справедливо! Само един уикенд заедно и всички останали с мама!

— Да, ами неделите? Щом ще идваш тук и в неделя, значи, какво остава за мама?

Измини погледна майка си и после се обърна към баща си.

— Имаш право.

— Ти си много добро и разумно момиче. Впрочем не е нужно да се притесняваш! Ако някой уикенд искаш да дойдеш просто така, извънредно... не мисля, че мама ще възрази! Нали така, Антигони?

Това беше първият спокоен поглед, който си размениха.

— Естествено...

— Значи, следващия уикенд ще дойда и ще остана?

Антигони се усмихна.

— Това въобще не подлежи на обсъждане! Дори ако татко ти може, нека да дойде да те вземе от петък! Така ще спиш две нощи в прекрасното си легло!

Костис замръзна от изненада. Детето изтича и прегърна майка си.

— Благодаря ти, мамо! Съвършена си!

— Измини, какво ще кажеш да ми помогнеш да подредим масата?

Предложението дойде от Наталия и малката се втурна въодушевена. Последваха я Марина и Елпида.

Антигони отвори вратата, но преди да излезе, се обърна към Костис.

— Е, знаеш ли нещо? Жалко е...

— Кое?

— Че си се променил, когато вече беше късно за нас.

— Ако бъдем откровени, трябва да признаем, че за нас открай време е било късно! — прошепна Костис.

— В крайна сметка е било грешка, че сме се оженили. Нали това искаш да кажеш?

— Не, от нашия брак съществува Измини, а тя не е грешка!

— Благодаря ти, че преди...

— Антигони, не претендирам за детето! Единствено искам малко от времето ѝ! Да бъда и аз част от живота ѝ, а не някакъв чужденец! Колкото и да не ти се вярва... обичам много детето ни!

— Да, не го вярвах, но май ми доказа обратното. Направил си толкова много и невероятни неща! И не говоря за онова, което си купил! Имам предвид онзи Костис, в който си успял да се превърнеш!

— Какви ми ги говориш сега?

— Продължавай! Няма да ти попреча! Нито пък ще застана отново между теб и Измини! За да бъда откровена, направих го малко от лошотия, но и за да не бъде наранено детето, ако ти не си това, което изглеждаше! Нали разбираш, малката беше започнала да се надява. Сега обаче... Продължавай!

— Благодаря много!

— При едно условие!

— Антигони, моля те... Не...

— Искам рецептата за шоколадовия кейк!

Погледна я смаян, а тя му намигна и си тръгна. Остана за малко неподвижен. След това затвори вратата и се върна при Елпида, която междувременно се беше приближила.

— Значи, знаеш ли нещо? Това се казва „укротяване на опърничавата“ — бе нейният коментар.

Костис се разсмя. Грабна Елпида в обятията си и я завъртя. Когато я остави, тя го порази като с гръм.

— Никога няма да станеш сериозен! — сгълча го, но усмивката беше там, в очите ѝ.

Щеше винаги да се усмихва, когато си припомнеш този ден, който беше последван от други, още по-хубави. Яденето имаше голям успех, а сладкишът още по-голям. Часовете се изтърколиха, без те да ги усетят, и когато Костис излезе с Измини, в дома му останаха трите жени.

Елпида направи кафе и запали цигара.

— И това отмина! — каза сама на себе си тя и се отпусна на канапето.

В онзи момент Наталия събираше настолната игра, която бяха играли с малката.

— Мило дете — каза тя. — Прилича на Костис.

— И възпитано! — добави Марина, бодвайки си по малко от кейка. — Във всеки случай денят мина много по-добре, отколкото очаквахме!

— Като се замислиш, дори жена му закопа томаховката — допълни Елпида и хвърли поглед на Наталия, която събираше разсеяно пуловете от играта. — Какво ти е на теб, малката? — попита я.

— Нищо. Мисля си, че все някога бих искала да имам дете!

— И какво ти пречи да го направиш?

— А, не, Елпида! Детето има нужда от истинско семейство.

— Да, видяхме се и ние, които имахме семейство в консервативния смисъл на това понятие! — отвърна тя.

— Няма значение! Впрочем не съм толкова... напредничава! За мен едно дете предполага брак.

— И къде е проблемът?

— В това, че никой досега не само не е искал да се жени за мен, но и да живее с мен! Предполагам, че не ми е било писано. Ти, Елпида,

докато си била омъжена, не си ли искала да имаш дете?

— Опазил ме Господ! И през ум не ми е минавало. Не мисля, че съм майчински тип жена. Знаеш ли какво казва Бърнард Шоу за децата? *Детето е нещо, което сутрин вика, по обед плаче, а в полунощ пици кански*. Не съм аз за такива работи! Не си падам по децата!

— Да, но с дъщерята на Костис...

— Измини не е бебе! Тя е истинско девойче и освен това има любезни обноски, познания и добро възпитание, говори умно. Не е същото!

Наталия се обърна към Марина.

— Ами ти? Омъжена си от четири години! Не сте ли се замисляли с мъжа ти да си родите дете?

— Да ви кажа право... никога не сме го обсъждали. И Никитас не дава вид да го иска, в противен случай, предполагам, би ми казал. Не знам. — Марина изглеждаше объркана. — По принцип обаче би трябвало да имам поне едно! Нали така? Какво ли е впрочем да си майка?

— По-лошо от това да си баща! Я си помисли само — започна да изброява Елпида, отмятайки пръст след пръст. — Първо, докато го родиш, тялото ти става напълно безформено! Превръщаш се в балон! Второ, изтърпяваш всички болки сама, докато истинският виновник се размотава в чакалнята пред родилното! Трето, събуждаш се, за да го кърмиш, когато и две не виждаш пред себе си, толкова ти се спи; четвърто, радостта от нацапаните пелени е изцяло твоя; пето, превръщаш се в ходещ труп да тичаш подире му, когато проходи; шесто, притесняваш се, докато проговори; седмо, не те оставя на мира, когато най-после проговори; осмо...

— Какви ги приказваш от толкова време? — прекъсна я Наталия със смях.

— Изброявам десет причини, поради които една жена не би трябвало да има деца. Защо ме прекъсваш...

— Защото преувеличаваш! Няма радост, по-голяма от тази на майчинството. Едно същество, което е излязло от теб, което е твое!

Наталия говореше със затворени очи, опитвайки се да си представи, което казваше.

Елпида плесна с ръце и Наталия подскочи стреснато.

— Изкара ми ангелите! — запротестира тя.

— Исках да прекъсна унеса ти! За да се завърнем към реалността лека-полека! И кой ти е казал, че едно дете принадлежи на майка си? Дете е! Не е строителен парцел!

— И все пак, представи си...

— Не! Не искам да си представям! Горко ни, ако всеки път, когато виждаме Измини, ще минаваме през всичко това!

А този контакт беше много редовен. Самата Измини се стремеше към него. Не криеше предпочитанието си към Наталия, но търсеше също така и Марина, а разбира се, и Елпида. Последната дори бе загадка за малката. Никога не ѝ обръщаше особено внимание, но и никога не отказваше да говори с нея, когато Измини търсеше близостта ѝ.

— Защо никога не се смееш? — беше я попитала съвсем сериозно, а Елпида я изгледа безизразно.

— Какво искаш да кажеш? — върна ѝ тя въпроса с напрегнато изражение, но малката не отклони поглед.

— Ето, забелязала съм, че когато всички се смеем на нещо, ти стискаш устни, сякаш не искаш да се засмееш с нас!

— Замисляла ли си се върху факта, че може да не намирам за толкова смешна... вашата смешка?

— Но ти се опитваш да не се разсмееш! Не е същото! — запротестира Измини, докато всички следяха с интерес пререканието.

Елпида поспря за миг, без да знае какво да отговори.

Измини докосна Елпида по рамото с разбиране.

— Ако не искаш да ми кажеш, няма значение — каза ѝ мило тя. — Можеш да ми кажеш онова, което ми казват всички.

— И какво ти казват всички?

— Когато не знаят или не искат да ми отговорят, ми казват, че още съм малка, но като порасна, съм щяла да разбера!

Този път Елпида се усмихна.

— Е, няма да ти кажа като другите! Истината е, че не се смее, защото съм забравила как се прави! Може би и се страхувам малко.

— От мен ли?

— Изобщо...

— Разбрах! — извика победоносно Измини.

— Какво си разбрала?

— Че се правиш на строга, а всъщност не си, за да не го разберат другите и след това да си правят с теб каквото искат! С други думи, преструваш се „на трудна“!

Този път Елпида се разсмя, а Измини ѝ намигна заговорнически. Костис реши да се намеси.

— Я ми кажи, госпожице, откъде си научила ти такива приказки?
— попита той строго, но Измини го гледаше хитро.

— Ами, татенце, всички деца в училище говорят така! Ти на коя планета живееш?

— Може би детето трябва да смени училището! — обърна се към Елпида Костис, за да получи от нея ироничен поглед.

Във всеки случай през първата събота и неделя, когато остана при баща си, всички се оттеглиха дискретно, за да оставят баща и дъщеря да наваксат изгубеното време. Костис я беше взел от петък и следобед отидоха на кино. В събота сутринта отидоха на пазар, а след това Измини седна да чете. Докато обядваха, малката поиска да научи къде бяха те трите.

— Няма ли да дойдат да ни видят — попита тя.

И така, следобед компанията се събра. Щом Измини видя конската опашка на Наталия, тя се намести в скута ѝ, като крадешком я наблюдаваше.

— Какво има? — промърмори Наталия.

— Харесва ми косата ти! — отвърна ѝ тя. — Сама ли си я вързала?

— Естествено! Искаш ли да вържа и твоята така?

— Можеш ли? — лицето на малката светна.

— Донеси ми гребена си и едно ластиче!

Измини стана, а когато се върна, държеше в прегръдките си любимата си кукла, огромно бебе, което ѝ беше купил Костис. Положи я в скута на Елпида, която загуби ума и дума.

— Бебето плачеше самичко! Можеш ли да го бавиш за малко, докато ме срещи Наталия? Ако се наложи да ѝ смениш пеленката, Марина ще ти помогне.

Елпида погледна ужасено куклата, сякаш беше истинско бебе, и не знаеше какво да прави с нея. Всички се разсмяха, с изключение на Измини, която напълно сериозно посъветва временната бавачка:

— Недей да гледаш така свирепо бебето, защото ще се разплаче и след това няма да можеш да го успокоиш!

Май отиваше към своя край. Всичко се бе нагласило добре. Ненадейно добре. Хестия беше успяла. Още един дом работеше до съвършенство, приютявайки в себе си щастливи хора. Какво ли криеше бъдещето? Кой ли бог щеше да остави своя отпечатък върху юни?

[1] Есхил. Прикованият Прометей. София: Отечество, 1976. Превод от старогръцки проф. д-р Р. Ничев. 14 с. — Б.пр. ↑

[2] Алкистис Протопсалти — род. 1954 г. в гръцко семейство в Александрия, Египет — е популярна гръцка певица, изпълнителка на съвременна музика — Б.пр. ↑

ЮНИ МЕСЕЦЪТ НА ХЕФЕСТ

Хефест — син на Хера и на Зевс, първородният от брака им. Несъразмерен, грозен и куц. Покровител на огъня. Работи непрестанно в ковачницата си, където огънят гори денем и нощем. Забавлява се с враговете си, а отмъщението за него е игра.

*... и да завиждам на лудостта,
от зли божества причинена —
израслият с нея не страда.
Най-злата съдба е промяната:
тежък живот е за смъртните да си
нещастен, след като бил си щастлив.*

Еврипид, „Ифигения
в Таврида“^[1]

Колата се движеше по крайбрежната улица и единственото, което се чуваше вътре, беше звукът от климатика. Марина се беше свила върху предната седалка до шофьора и гледаше с безразличие наоколо. Никитас беше съсредоточен в шофирането и в някакво предаване по радиото. Тя опита да намери тема за разговор, но това се оказа невъзможно. Нещо се въртеше натрапчиво в мислите ѝ, но не знаеше как да започне да говори. Може би беше по-добре да го обсъдят, когато се приберат у дома. За да може да го гледа в очите, да наблюдава реакцията му. Започна да измисля план за действие. Щяха да изпият по едно питие на терасата, да се поотпуснат. Не че вече не бяха пили

достатъчно тази вечер. Пак прием, в крайбрежно заведение. Случваше се много често!

Тези покани за приеми, партита, неофициални вечери по незначителни поводи нямаха край. Сега, като се замисляше, бяха присъствали на почти всички събития и тя самата трябваше да организира нещо, но нямаше никакво желание за това. Защо тези хора търсеха толкова отчаяно начин на забавление и защо избираха конкретно този вариант, след като всички се отегчаваха?! Защо излизаха от вкъщи само за да отидат на клуб, а оттам на прием?! Далеч от реалния живот, далеч от истински хора! Дори не искаха да знаят, че наоколо съществуват болести, болка, нещастие, проблеми. Не допускаха никого в своето обкръжение от страх да не би по принуда да научат какво се случва извън стената, която бяха издигнали, за да опазят своя свят.

Погледна скришом мъжа си. Той изглеждаше доволен. Последните три часа се бяха засекали много за малко. В един момент се видяха случайно сред тълпата, която „се забавляваше“. Той, погълнат от разговори с разни хора, тя, принудена да разговаря със съпругите, дори не помнеше за какво... да не би да имаше някакъв смисъл?! Стигнаха у дома малко преди два часа. Тя събу сандалите, които носеше и които се бяха оказали изключително неудобни.

— Спи ли ти се? — попита го.

— Не особено.

— Искаш ли да изпием по едно питие на верандата? Нощта е много приятна!

Той повдигна с безразличие рамене и отиде до бара.

— Остави на мен — каза му, — ще наля аз.

Седнаха с чашите в ръце. Нощта беше спокойна, а градът наоколо, потънал в мълчание, събираше сили за идващия ден.

— Как прекара тази вечер? — обърна се той към нея.

— Скучно, както обикновено. Чудя се защо приехме поканата и изобщо защо отидохме!

— Защо говориш така? Аз мисля, че беше един от най-добрите приеми, на които сме присъствали напоследък! Разбира се, не е без значение и изборът на клуба. Невероятен! И много скъп! Забеляза ли?

— Какво значение има това? Компанията е тази, която играе роля! Ако имаш добра компания, прекарваш добре и в най-евтината

рибна таверна!

— Е, не е чак така! „Рибна таверна“, моля ти се! Как ти хрумна? Освен това какво ѝ беше на компанията? Аз, да ти кажа, направих много интересни запознанства! На такива места не се ходи за забавление! Ако си умен, разбира се! Има глупави хора, които си хабят силите в празни приказки с ненужни хора! Ако даден човек не може да ми бъде от полза, защо да си губя времето с него?!

— Може би си прав.

Тя не продължи разговора. Не искаше да спорят и затова не му каза, че не одобрява неговите виждания. Беше много дребнаво от негова страна да класифицира хората според единствения критерий, колко биха му били необходими в бъдеще. Дразнеше я фактът, че той няма приятели, а само обкръжение от познати. Но при все това сега не беше моментът да му каже тези неща.

— Много си тиха тази вечер! — отбеляза той.

Най-после това му беше направило впечатление!

— Да, измъчва ме един въпрос.

— Финансов?

Тя остави чашата и се изправи. Облегна се на парапета, скръсти ръце и го погледна.

— Съществуват и други проблеми, които нямат връзка с парите, Никитас! — отговори тя, опитвайки се да запази спокойствие.

— Като например?

— Например... Никитас, вече сме женени от четири години!

— Знам, но не виждам проблем в това!

— Нямаме деца!

Погледна я объркан.

— Как ти хрумна точно сега?

— Мисля много за това напоследък!

— Защо?

— Ти никога ли не си се замислял по този въпрос?

— За да съм честен, никога не ми е минавало през ума!

— Странно...

— Защо да е странно? Преди да ми го кажеш толкова ненадейно сега, ти беше ли мислила за това?

— Казах ти, че мисля много за това напоследък! Пък и мъжете обикновено искат деца, когато се оженят.

— Аз пък знам, че това се случва с жените!

— Така да е! Няма да спорим сега за нещо толкова незначително! Какво ще кажеш по този въпрос?

— За да съм честен отново, сварваш ме неподготвен. Не знам какво да ти отговоря. Истината е, че все някога трябва да имаме деца, но...

— Никитас, не създаваш деца по задължение! Аз съм вече на трийсет години!

— Много си млада още!

— Знам и затова искам сега, когато съм млада! После и да искам, няма да мога!

— Има много години пред теб, докато престанеш да можеш! Не е там въпросът!

— Тогава къде е? Аз си мислех, че веднага ще се съ согласиш с мен, че е време да попълним семейството си!

— Ама, любов моя, трябва да разбереш, че детето е огромна отговорност!

— И кого от нас двамата смяташ за безотговорен? Теб или мен?

Той се изправи ядосан. Започна да обикаля наоколо с ръце в джобовете.

— Не мога да разбера как стигнахме до този разговор от едно питие, което искахме да изпием!

— Но аз затова ти го и предложих! Искан да разговаряме!

— А, значи си ми заложила капан! Била си си го наумила предварително!

— Никитас, бъди по-сериозен! Не говорим за престъпление, а за дете! Да разбирам ли, че изключваш това да се случи, след като реагираш по този начин?

— Разбира се, че не го изключвам, но...

— А според теб кога ще дойде подходящият момент? Колко години трябва да минат, за да имаме дете?

— Значи, когато говориш за дете, имаш предвид близкото бъдеще ли?

— Възможно най-скоро!

— И очакваш да ти отговоря сега?!

— Ако можеш!

— Не мога... Искан да помисля. Детето иска разходи...

Подигравателно повдигнатата вежда на жена му го спря. Щеше да засегне тема, която и двамата по негласна уговорка никога не обсъждаха: Лукас и Фотини, неговите сватове — пожизнените спонсори на луксозния им живот — и неговата пълна безучастност към разходите на семейството.

Разхлаби вратовръзката си и се втренчи в Марина, която вече не го гледаше. С гръб към него, облегната на парапета, тя галеше с погледа си една Атина, осветена, но самотна... като нея самата.

Той се приближи до нея и я прегърна, пренебрегвайки спонтанното потръпване на тялото ѝ при този допир. Целуна я по косата.

— Мила моя, не искам да ме разбираш погрешно. Беше малко неочаквано за мен, но сега, когато знам, че го искаш, ти обещавам, че ще помисля сериозно и ще ти отговоря скоро. Съгласна ли си?

Тя дори не се обърна да го погледне, защото се страхуваше от това, което биха издали очите ѝ. Поклати одобрително глава, а той се отдалечи. Безшумно, плахо, сякаш напускаше потъващ кораб. Разочарованието щеше да остане скрито под затворените ѝ клепачи. Там, откъдето малко по-късно започнаха да се стичат сълзите.

Нещо не вървеше добре, нещо ѝ убягваше или може би и самата тя умишлено искаше да ѝ убегне? А детето? Беше ли сигурна, че това, което липсва в живота ѝ, бе именно дете? Опитваше се да си представи Никитас като мил баща, но това се оказа невъзможно. Никога не го беше виждала да се отнася с нежност към някое същество, дори към нея самата. Беше учтив, да, любезен — със сигурност, но нежен — никога. Понякога се питаше какво можеше да почувства мъжът, за когото се беше омъжила.

Пропъди мислите възможно по-далеч. Събра чашите и ги занесе в кухнята. Изми ги, понеже беше разсеяна, после се усмихна. Най-вероятно на следващия ден Ангела щеше да се прекръсти, виждайки ги измити, но това не беше единствената промяна напоследък.

Атмосферата беше влажна и гореща, точно това, от което се нуждаеше. Марина затвори зад себе си вратата на сауната. Беше сама. Още по-добре. Днес нямаше настроение за празни приказки, нито пък искаше да научи какво ще е на мода през зимата. Седна и затвори очи.

Може би трябваше да отиде и на масаж. Чувстваше всички нерви по тялото си на възел. Не беше спала добре предната нощ след разговора с Никитас.

Когато се качи при него в стаята, той спеше дълбоко. Тя не можеше да заспи въпреки многото алкохол, който циркулираше в организма ѝ и горещата баня преди сън. Часове наред остана будна, размишлявайки, като наблюдаваше мъжа си. Наистина, как успяваше да изглежда толкова... елегантен дори в съня си? Никога ли не се отпускате този човек?!

Вратата на сауната се отвори. Познат силует.

— Мамо!

— Марина, и ти ли си тук? Не ми каза, че и ти си запазила час!

Фотини седна срещу нея.

— Недей да правиш никакви предположения, защото ще сгреша! Просто по това време всички са на работа! Иначе щях да предпочета да съм с тях и съм сигурна, че щяха да ме разберат.

— Какво да разберат?

— Проблемите ми!

— Имаш проблеми ли? От какъв род?

— Мамо, татко искаше ли деца, когато се оженихте?

— Какво значи това? Не сме сядали да го обсъждаме, разбира се, но когато се жениш, е нормално да имаш деца! При всички положения, когато забременях с тебе, страшно много се зарадва!

— А защо нямате други деца?

— Жена бях, скъпа моя, не заек! А и в края на краищата, не исках да си развалям тялото, за което плащах и продължавам да плащам цяло състояние, за да го поддържам!

— А, да... разбирам.

— Сега можеш ли да ми разясниш причината за всички тези въпроси?

— Искам дете... Може би.

— Какво означава това „може би“? Искаш или не искаш?

— Не знам. Но, мамо, аз съм вече на трийсет години!

— Това не е аргумент, скъпа моя!

— Да, но не е ли логично да искам дете?

— И къде е проблемът?

— Никитас...

— Не ми казвай! Не може ли?

— Не съм казала такова нещо! Може би не е много готов. Обсъдихме го вчера вечерта.

— Пак не виждам проблем! Ако той не иска...

— Сама ли ще забременея, мамо? Или може би имаш предвид да намеря някого друго и да забременея от него?

— Но какви ги приказваш?! Никога не бих ти предложила подобно нещо, освен ако мъжът ти няма проблем! Тогава другият би бил решение, но само за тази цел и, разбира се, без никой да научи за това!

— А мъжът ми?

— Би бил горд от своята плодовитост!

Марина погледна термометъра. Сигурно температурата се беше повишила. Каква друга би била причината да не ѝ достига въздух?

— Мамо, осъзнаваш ли какво говориш?

— Разбира се! Знаеш ли колко много жени от обкръжението ни са го правили? Да не ти споменавам имена, че ще настръхнеш!

— Не ми казвай, моля те! Не искам да знам! При всички положения проблемът не е физиологичен! Никитас не иска!

— Е, и? Ти искаш ли?

— Казах ти, че мисля по въпроса!

— Когато се решиш, не ти остава друго, освен да престанеш да пиеш хапчетата!

— Без да му казвам ли?

— Не бъди наивна! Естествено, че без да му казваш!

— А после?

— Ще се престориш, че искрено съжаляваш за пропуснатото една вечер хапче! Той или ще повярва, или няма да повярва! Но ще е късно за каквото и да било, а ти ще си постигнала целта си!

— Но това е измама!

— Не бих се изразила толкова грубо! Бих казала, че... се грижиш за доброто на брака, което мъжът ти се затруднява да види и да приеме!

— Много е удобно по този начин!

— Мила моя, ако мъжете искат да се възприемат като умни, а само един господ знае колко грешки допускат, тогава ние избираме да сме хитрите!

— Ти, мамо, мислиш ли, че трябва да имам дете?

— Това е друг въпрос! Разбира се, не съжалявам, че те имам, но не искам и да си спомням деформацията от бременността, мъките при раждането и битката, която водих, за да си върна предишната линия!

— Аз измъчила ли съм те, мамо? Бях ли трудно бебе?

— Откъде да знам?! Мисля, че бавачката ти доста се поумори!

— Разбирам!

— При всички положения трябва добре да помислиш, преди да вземеш решение да имаш дете! Откъдето и да го погледнеш, се измъчваш да...

— ... да намериш бавачка! Добре, мамо! Разбрах! По-добре да сменим темата! Татко как е?

— Това е въпросът! Голям проблем!

— Защо? Какво му е на татко?

— Не знам, но нещо става!

— Да не би да е болен?

— Не, разбира се! Но се държи странно — постоянно е умислен, с часове стои в кабинета си и разговаря непрекъснато с финансиста по телефона.

— Сега, като ми споменавах това... този финансист...

— Христу ли?

— Да. Знаем ли какъв тип е той?!

— Изключителен е! Баща ти му се доверява напълно! Дал му е генерално пълномощно да управлява всичките ни акции!

— Всичките ли? При това с генерално пълномощно? Татко да не е полудял?! Чувам, че на борсата нещата вървят зле, а татко винаги е бил много предпазлив в инвестициите си. Затова и е успявал във времена, когато много хора са губили милиони! Веднъж дори, преди да започне срывът, бях чула, че е изтеглил голяма част от капитала си!

— Е, и?

— Пак ли е заложил на борсата?

— Как искаш аз да знам?! Баща ти, скъпа моя, е толкова умен! Освен това не смятам, че пропуска да следи какво се случва на борсата!

— Но току-що ми каза, че сега друг управлява парите му, някой, когото до вчера никой не е познавал, а става дума за много милиони!

— Ох, златна моя, не ми замайвай главата с тези неща! Аз все още се опитвам да се приспособя към новата валута^[2] и все не успявам! Как да разбирам от борси и инвестиции, а и защо да го правя в крайна сметка?!

— Трябва да говоря с татко!

— Не се намесвай изобщо! Какво общо имаш ти с тези неща?! Господин Христу и баща ти са компетентните!

— Мамо, знаеш ли колко лесно може всичко да се изгуби, когато всички пари са на борсата и нямаш нищо настрана?

— Какви са тези приказки?! Защо се опитваш да ме плашиш?

— Опитвам се да ти отворя очите и да говориш с татко! Каж ми да поеме всичко в свои ръце, да изтегли по-голямата част от средствата оттам и да ги вложи другаде, преди да е станало твърде късно!

— Аз ли да му кажа всичко това?! Ще сметне, че съм полудяла! Никога не съм се намесвала в работите му и никога не ми е липсвало каквото и да било!

— Нито на мене и това е въпрос, който също искам да обсъдя с татко! Защо той плаща и нашите разходи? Какво прави Никитас с парите, които изкарва? Защо не поддържа той нашия дом?

— Марина, този разговор прекрачи всякакви граници! Колко пъти съм ти казвала, че една дама никога не говори за пари?!

— В кой век живееш, мамо? Жената днес работи и има своя принос в семейството!

— Ето до това водят лошите компании! Видяла ли си някоя дама от обкръжението ни да... работи? Господи боже! Чула ли си някога да се обсъждат подобни теми в нашите среди?

— В нашето обкръжение не съм чувала никога съществен разговор! Друг беше въпросът! Четири години сме женени, а Никитас не е донесъл вкъщи дори... килограм картофи!

— Боже мой! Какъв е Никитас? Да не е зарзаватчия?!

— Предполага се, че е глава на семейството! Не би ли следвало да плаща и той за всичко, от което се ползва?

— Не, естествено! Освен това такава беше договорката с баща ти преди сватбата!

— Тоест един вид зестра, но на... доживотни вноски! И защо аз не съм била информирана за това?

— Защото това са мъжки разговори!

Дали сауната или разговорът я бяха изтощили толкова много? Излезе от спа центъра в по-лошо състояние, отколкото беше, когато отиде там.

Сега даже ѝ се виеше свят. Лошото беше, че не знаеше къде да отиде. Не искаше да се прибира, започваше да се задушава само при мисълта за това. Състоянието ѝ беше такова, че предпочиташе да не шофира, чувстваше се уморена, за да върви пеша, затова застана на тротоара, неподвижна като статуя. Една девойка неволно я бутна и когато вдигна очи, за да види непознатата, която ѝ се извиняваше, разбра, че всъщност е позната.

— Извинявайте... Марина?!

Наталия погледна смаяно Марина заради празния ѝ поглед.

— Какво става? Защо изглеждаш така?

— Да, не съм много добре.

— Ела. Ела да седнем някъде.

Наблизо имаше малко заведение, което предлагаше бърза храна и кафе. Наталия помогна на Марина да седне и ѝ донесе сандвич и портокалов сок. Състоянието ѝ се подобри. Погледът на Марина се избистри, мозъкът ѝ отново заработи. Тя погледна към Наталия и ѝ се усмихна.

— Горкичката, изплаших те... Сега съм добре.

— Слава богу! Естествено, че ме изплаши! Къде си била, та си се докарала до това състояние?

— В спа центъра, на сауна.

— Ти полудяла ли си, моето момиче?! На тази жега?! Защо ти е трябвало да ходиш в центъра? Същия ефект щеше да постигнеш, ако беше вървяла половин час пеша по булевард „Патисион“^[3]!

— И пак до същото състояние щях да се докарам!

— Остави смеха настрана, защото всичко това беше много опасно! За малко да припаднеш, ако не те бях намерила! Беше напълно пребледняла и не знаеше къде се намиращ!

— Сигурно ми беше паднала захарта!

— Случвало ли ти се е и друг път?

— Не, не си спомням подобно нещо!

— Тогава трябва да отидеш на лекар!

— Да, сигурно. Между другото, ти накъде се беше запътила, когато попадна на мен? В този час не трябваше ли да си в офиса?

— По работа бях тръгнала. Издателят ми ще изнася лекция след час за образователната система в Древна Гърция и ме беше помолил да му помогна с една писмена разработка, която обаче забравил да вземе със себе си, и трябваше да му я занеса. Връщах се в офиса. Ти накъде отиваш?

— Най-вероятно у дома.

— Искаш ли утре да отидем на плаж? Костис и Елпида казват, че сме единствените, които още не са ходили на плаж!

— Както винаги, преувеличават! Но защо не! Никитас утре има турнир по тенис, а на мене ми е досадно да ходя с него! Къде мислите да отидем?

— Не знам. Костис ще ни води някъде с колата. А пък и какво значение има къде ще ходим?

Можеше да бъде сцена от игрален филм, но не беше. Беше миг от реалния живот... Синьо море, ослепително синьо и неподвижно, подчинено на волята на всички, които бяха там, за да му се насладят. Ярко слънце, което сгръвяше пясъка, морето и хората. Лек ветрец, който галеше и освежаваше. Съвършена картина.

Костис беше организиран безупречно деня. Когато отвори багажника на колата, всички го поздравиха — чадър, плажни шезлонги, масичка, термос със студена вода и, естествено, хладилна чанта с малки сандвичи, плодове и безалкохолни напитки. Намериха удобно място — близо до морето, но далеч от хората, които с напредването на времето ставаха все повече. Костис разпъна чадъра, шезлонгите и масичката. Марина седна на сянка, а Елпида и Наталия седнаха на слънце.

— Там ли ще останете? — попита Марина, докато нанасяше върху лицето си гъст крем.

— Защо? Какъв е проблемът?

— На слънце сте, Елпида! На силно слънце! Знаеш ли колко е вредно в наши дни?

— Не знам, защото не искам да научавам, но предполагам, че няма да ме оставиш непросветена!

— Разбира се, че няма да те оставя! При това си медицинска сестра! Няма да споменавам най-страшното — рака на кожата, защото,

предполагам, знаеш много добре за това поради мястото, където работиш! Но не се ли замисляш за стареенето? Ами бръчките?

Марина говореше с тон на учен, докато полагаше втори слой крем на лицето си.

— Ей... — прекъсна я Наталия. — Вече си сложи крем на лицето! Пак ли го мажеш?

— Единият, скъпа моя, е за едно, а другият — за друго! Кожата ни е чувствителна, иска ежедневна грижа и се нуждае при всеки един случай от подходящия продукт! Започнах с обикновена хидратираща грижа, защото слънцето изсушава кожата, вследствие на което се напуква след време. Познатите бръчки. Сега продължавам с един добър слънцезащитен крем с висок фактор, а по-късно ще се намажа с...

Марина прекъсна изречението наполовина. Пред нея стоеше Елпида и я гледаше подигравателно.

— Преди да продължиш — каза ѝ тя, — ти препоръчвам да оставиш поведението на светска глупачка и да си припомниш, че говориш с нас, а ние не сме тъпата ти компания, която плаща по сто, сто и петдесет евро за тубичка крем, колкото и чудотворен да е той! И да не се налага да ти припомним, че някога си била обикновен човек, който е обикалял Алонисос без кремове и други гадости, невчесана и боса! Така че остави лекцията и бъди пак Марина, която познаваме и която можем да приемем в тази компания!

Марина погледна Елпида, която говореше с усмивка, но очите ѝ издаваха истината, с която току-що я беше пробола като с нож. Обърна се към Костис, който ѝ се усмихваше и ѝ намигаше, сякаш искаше да ѝ припомни, че тази, която говореше, беше познатата Елпида. Наталия, изглежда, беше съгласна с него. Затова тя остави крема настрана и поклати утвърдително глава.

— Имате право — каза. — Извинявайте, говоря глупости. Вместо да се радвам на слънцето и морето като нормален човек, седя и повтарям като папагал думите на майка ми и козметичката!

— Недей така — прекъсна я Наталия в желанието си, както обикновено, да не я остави да се самообвинява. — Не бъди толкова строга! В края на краищата всички казват, че слънцето вреди, ако не се предпазваш както трябва!

— Елпида има право обаче! Надувам ви главите с приказки за кремове, за които би отишла цялата ви заплата, а може и да не стигне! Изказах се като... как го каза, Елпида?

— Като „светска глупачка“ казах! — Елпида продължаваше да ѝ се усмихва, но този път присмехът беше стигнал до очите ѝ.

— Щом като свършихте с вечните ви спорове, можем ли най-после да се потопим във водата? — подхвърли Костис, който вече се беше изправил.

И трите момичета го последваха. Прекараха почти час във водата, наслаждавайки се на водната стихия — плуваха, гмуркаха се, състезаваха се по плуване, спречкваха се и се пръскаха.

Играеха си като деца сигурно защото знаеха, че вече не са на тази възраст, но жадуваха да се върнат, макар и за малко там, където невинността е даденост, а безгрижието — тяхно право. Легнаха задъхани на горещия пясък. Костис предложи на всички сок.

— Отдавна не съм се забавлявала толкова в морето! — заяви Наталия и веднага след това констатира сама: — Но защо ли ми прави впечатление това? Как би могъл да се забавляваш сам?

— От устата ми го взе! — провикна се Елпида. — Не си ли чувала простата народна мъдрост „Сам не прекарваш добре дори в Рая“!

— Безкраен е репертоарът ти от мъдри сентенции! — пошегува се Костис, за да получи в отговор един свиреп поглед от нея.

След това отпи от сока и лицето ѝ се намръщи от отвращение.

— Опитваш се да ме унищожиш ли? — го попита тя. — Какво е това, което ми даде да пия?

— Спокойно, скъпа! Сок от различни екзотични плодове е!

— И защо имат толкова лош вкус?

— Аз ли съм виновен, че съм ви донесъл такъв сок!

— Изчезнали ли са нашите плодове, които ни познават и които ние познаваме? Каква съм аз? Хавайка ли съм, че да пия сок от екзотични плодове?!

— Освен че си скучна, си и мърмореща жена в крайна сметка!

— Ако не престанете, ще взема Марина и ще си тръгнем! — заплаши ги Наталия и двамата противници се сдобриха.

— Защо не вземем детето с нас днес? — опита се да смени темата Марина.

— Защото щеше да пътува за два дни с Антигони. И бездруго училищата започват да излизат във ваканция, така че ще мога да я виждам повече! — отговори Костис.

— Костис... — Марина се поколеба да отвори дума за това, но Костис я окуражи с поглед да продължи мисълта си. — Искях да те попитам... Как се почувства ти, когато разбра, че Антигони е бременна?

— Ами, както знаеш, когато се случи това, не бяхме женени и за момент ми се стори прибързано, но се зарадвах страшно много. Толкова много, че веднага се ожених за нея! И въпреки че нещата се развиха по този начин, не съжалявам! Защо питаш?

— А... нищо! Попитах от любопитство.

Разбира се, никой не повярва и затова всички се скупчиха около нея.

— Казвай, какво се е случило? — заповеднически я подкани Елпида.

— Нищо сериозно не е станало.

— Да не би да си бременна? — поиска да разбере Наталия, но Марина поклати отрицателно глава.

— Не — отговори тя, — само споменах на Никитас за дете. Тоест за вероятността да си имаме дете.

— И? — попита Елпида и запали цигара, без да отделя поглед от нея.

— Май не се въодушеви особено от идеята. Не знам, объркана съм.

— Виж, не че го оправдавам, но един мъж не сяда да мисли за деца. Разбира се, обикновено не реагира... Въпросът е, че вече от четири години сте женени! От друга страна...

— Да ѝ помогнеш ли се опитваш, или да я объркаш още повече? — Елпида прекъсна Костис и се обърна към Марина. — Тоест отказа ти категорично ли? — попита тя. — Не иска ли да имате деца?

Марина им разказа всичко отначало до край. Дори и разговора с майка си. Те онемяха, като чуха за съветите ѝ.

— Ако друг ми беше разказал всичко това, нямаше да повярвам! — Елпида проговори първа. — Нали не смяташ да се вслушаш в съветите на майка си!

— Разбира се, че не! Още повече че се е случвало да забравям хапчето и сега внимавам двойно повече! Не, няма да забременея чрез измама!

— Гледай, моля ти се, колко хитра е жената!

— Добре че го разбра най-накрая — каза подигравателно Елпида на Костис, който недоумяваше. — А после казваш, че са виновни моите мъдри сентенции! Волтер, господине, е казал: „Господ е сътворил жената само за да опитоми мъжа“!

— Нека да го опитоми, сладка моя, приемам това! Защо е необходимо обаче и да се подиграва с него?

— Защото имате нужда от това! Често само с приказки ви караме да се чувствате добре!

— Това, което ѝ е казала майка ѝ, не е приказка! Измама е!

— Трябва да призная, макар и да не харесвам това, че съм съгласна с тебе! Измама е, а едно дете не трябва да бъде резултат от измама!

Наталия хвана ръката на приятелката си и я погледна.

— Маринче, мисля, че тази история все още не е приключила. Мъжът ти не ти е отказал, но и ти трябва да признаеш, че не си му го казала по много... ясен начин. Провели сте, да кажем, един вид подготвителен разговор!

— Може би имаш право!

— Намери удобен случай да поговорите отново! Накарай го да разбере колко много желаеш това.

— Проблемът е, че аз самата не знам дали искам. Тази идея се е превърнала в натрапчива мисъл, без обаче да жадувам за дете. Не знам дали въобще съм готова да стана майка, дали съм способна. Струва ми се толкова трудно!

— Така е! Но... не чак толкова! — Костис се усмихваше отново. — Сега говоря от позицията на родител!

— Ти да не говориш нито като родител, нито като нищо друго! Всичко си оставил на жена си! И не бързай да се ядосваш, защото ти казвам, че не правиш изключение от обичайния случай! Всички това правят! И баща ти, и баща ми, и всички мъже, които познавам! — сръза го Елпида с обичайния си рязък тон.

— Включи и майка ми в този списък! — допълни Марина. — От думите ѝ разбирам, че не се е уморила особено! Имала е бавачка от

първия ден!

— Сега говорим за общия случай, не за изключения! — отговори Елпида и отново се обърна към Костис: — Наистина, като си говорим за родители, от много отдавна искам да те питам нещо. Как приеха твоите родители новината за раздялата ви?

— Въпреки че няма връзка с темата, не се зарадваха! Дори мога да кажа, че ме смаяха! Навремето не искаха да чуят за Антигони, сега ме обвиняват, че съм я изоставил! Когато им казах, че ще се оженя, и се запознаха с нея, от първия момент се породиха взаимна антипатия! Подозираха я, съвсем необосновано, признавам, че е забременяла, за да ме... задържи!

— Как така не сме се запознали с тях толкова време? — подхвърли Наталия, докато изсмукваше последната капка от сока.

— Те не живеят в Атина! Три години след раждането на Измини заминаха за Крит. Дядовците ми починаха и оставиха къщата на майка ми. Естествено, поканих ги да ме посетят в новия ми дом, но ми отговориха да оставя настрана глупостите и да се върна при жена си и детето, сякаш съм си тръгнал оттам по мое желание! Не искат да разберат! Нареккоха ме дори посредствен за това, че разрушавам семейното си щастие! Започнаха да ми изреждат качествата на Антигони!

— А, това не ме учудва! — коментира Елпида, която, изглежда, се забавляваше. — Моите родители обожаваха и все още обожават бившия ми мъж и знам, че поддържат семейни отношения с него, откакто се ожени отново! Всеки път, когато разговарям с майка ми, вече толкова години, ме обвинява, че съм изпуснала такава изгодна партия, и ми дава подробен отчет за неговия живот и за децата, с които често го дарява новата му съпруга! А после мен ме наричат своенравна! Да не би всичко това да е нормално, после аз съм им пречела!

Всички се разсмяха от нейното излияние, но Марина изглеждаше разсеяна. Наталия се обърна към нея.

— Защо си такава? Има ли и нещо друго?

— Нищо, което може да се каже. Нищо конкретно. Само едно предчувствие... Сякаш нещо кръжи наоколо. Нещо, което ще избухне всеки момент и ще ме разтърси.

Кожата беше силно зачервена, леко щипеше. Временно облекчение от свежестта на крема. Наталия погледна Елпида и се разсмя.

— Защо се смееш — попита я тя, готова да се разгневи.

— Защото си като клоун с киселото мляко на носа!

— Тогава иди да се погледнеш и ти! Ако аз съм смешна, ти си за оплакване!

— Как се докарахме дотук?

— Това ни е за наказание, защото се подигравахме на Марина и нейните кремове!

И двете бяха в къщата на Наталия. Безгрижният ден на плажа беше привършил. Марина щеше да излиза с мъжа си, а Костис имаше бизнес вечеря. Елпида остана с Наталия, защото бяха решили да завършат заедно почивния й ден. На следващия ден беше дежурна в болницата. От един час насам се опитваха да намалят поразията, която им беше причинило слънцето. Пред тях, на миниатюрна масичка, на малката тераса стояха два ледени чая с лимон. В началото Елпида отказа да излезе на балкона.

— Момиче, ти луда ли си?! — беше извикала тя. — Да излизаме в това състояние?! Ще ни гледат враговете ни и ще тържествуват!

— Нямам врагове, Елпида, само съседни, а от тях не ми пука от години насам, предпочитам така, отколкото да крия каквото и да било! Такива, каквито са апартаментите в Атина, всички живеем заедно живота на всички! Често си мисля, че ако протегна ръка, ще докосна прането на госпожата отсреща! Когато онази отгоре се кара с мъжа си, се разплаквам и аз!

— Не се поздравяваме, като се видим, а иначе... съжителстваме!

В крайна сметка седнаха навън — с киселото мляко по лицето. Отсреща възрастен господин седеше на терасата и четеше вестник. Усмихна им се с разбиране, като ги видя. В горния апартамент детенце, което играеше на балкона, сигурно се уплаши и се прибра. От време на време го виждаха да ги наблюдава скришом. Непосредствено до тях излезе момиче, което простря банския си костюм, намазано и то. Размениха си солидарни погледи за общата им мъка.

Когато обаче завързаха разговор, забравиха за всички наоколо.

— Притеснява ме Марина — започна Елпида.

— И теб ли? — Наталия гонеше и разбъркваше ледчетата в голямата чаша. — Нямам навик да обсъждам хората и особено когато изобщо не ги познавам.

— За мъжа ѝ ли говориш?

— Да, тоест не знам какво да мисля за него.

— Каквото и да си помислиш, гледай да е нещо лошо, защото иначе ще останеш излъгана!

— Ясно, и на теб той не ти допада.

— Точно така! — измърмори Елпида. — И понеже нямам проблем да обсъждам хората, ти казвам, че той не е човек! Студен, сноб, егоист, безчувствен и, разбира се, зестрогонец! Особено последното!

— Виждам, че ти се удават определенията за хората!

— Кажи ми едно от тези определения, за което съм се излъгала!

— Хм...

— Остави! Признай, че имам право!

— Ама ние почти не го познаваме! — възрази Наталия. — Как може да бъдеш толкова сигурна?

— От това, което чуваш за него толкова време от самата Марина, и от краткото ни запознанство, да не би да имаш различно впечатление?

— Единственото, което мога да кажа, е, че не ми допада. Нещо може би в погледа му.

— Свиреп поглед се казва това, момиче! Лошото е, че в случая не става въпрос за обикновена връзка! Той е неин съпруг и не може дума да кажем по негов адрес! Поне не това, което казах преди малко! Такива неща не се говорят!

— Мислиш ли, че Марина... искам да кажа... чудя се дали го обича — измърмори Наталия.

— Ако го обича, тогава и тя не е такава, за каквато я мислим! Смятам обаче, че би било непонятно, ако същество като нея, нежно и чувствително, каквато е доказала, че е, обича това... бездушното тяло!

— Именно! Точно поради това, че е нежна и чувствителна, се страхувам, че не вижда истинския Никитас!

— Тогава спи права, въпреки че за последното съм сигурна! Тя, скъпа моя, на моменти изглежда с раздвоена самоличност! Както говори нормално, изведнъж започва да се проявява като друг човек!

Разглезена мадам Сусу^[4]! Бих била любопитна да науча дали всички богати са такива.

— Не мисля. Познавам и други, които не са такива! Например моят издател. Не си знае парите, обаче е прекрасен човек и децата му са съвсем приземени, работят за семейния бизнес повече, отколкото и последният служител там!

— Представи си колко добра работа са свършили родителите на Марина, за да я превърнат в такова растение, и то заспало! — въздъхна Елпида.

— Какво ще се случи, ако се пробуди обаче? Виждаш, че полага усилия и напоследък се е променила!

— Недей да се самозалъгваш! Никога няма да се събуди напълно, за да се освободи от зестрогонца! Той няма да я пусне! Докато Марина има пари, ще прави всичко, за да я приспива непрекъснато! Дори и дете ще се съгласи да имат, и то в най-скоро време!

— А ние, които виждаме и разбираме за какво става въпрос, така ли ще я оставим? Просто ще наблюдаваме безучастно ли?

— Момиче, приятелите не се намесват в живота на другия! Разбира се, винаги са в готовност, но за съжаление се намесват едва когато бурята се е развихрила! Не я предизвикват те!

— Имаш право, какви ги приказвам?! Ще се намесим просто ей така в техните отношения на двойка само защото подозираме, че Никитас не е човек ли?! Беше голяма глупост от моя страна!

— Беше добросърдечна глупост обаче!

Спогледаха се и се разсмяха. И двете мислеха за Марина.

Макароните бяха приготвени. Карбонарата щеше да бъде готова веднага щом сложи сметаната и сирената. Марина погледна бекона, който започваше да се запържва. Напоследък покрай Костис се беше научила да готви и тя. Утре сутринта Ангела пак щеше да се усмихне с разбиране, но тя вече беше свикнала с идеята, че кухнята не ѝ принадлежеше изцяло, както едно време. Намали котлона, сложи останалите продукти и разбърка сиренето, което се разтапяше в соса.

Никитас влезе в кухнята и облещи очи, когато жена му си сервираше щедра порция.

— Марина, какво правиш?

— Не спиш ли? Искаш ли малко карбонара? Май се получи добре!

— Ти си приготвила карбонара?

— Защо реагираш така? Спагети съм приготвила, не неутронна бомба!

— Да, но часът е един!

— И какво от това? Има ли закон, който забранява готвенето след полунощ? Не си наблюдателен, любов моя! Защото ако беше, щеше да забележиш, че не хапнах абсолютно нищо в този... въображаем френски ресторант с ястия, чиито имена дори не можеш да произнесеш, камо ли да ги ядеш! Да не си припомням сега вида им, че ще ми се догади! За какво са им толкова много сосове със странен цвят?! Сигурно за да прикриват отвратителната храна, която се крие отдолу! Три декара чиния, а вътре една хапка с неизвестен произход. Бих искала да знам кой глупак беше избрал това място и беше завлякъл и нас там!

— Хронопулос, директорът на банката ни!

— И защо го казваш с такъв апломб? Понеже е директор на банка, е по-малко глупав ли? Каква е тази мания с френските ресторанти? След като никой никога не яде там като мен тази вечер! Да не ти казвам, че всички тези хора са минали през някоя бира-скара да похапнат!

— Трудно ми е да следя мисълта ти!

— Поне компания ще ми правиш ли, докато си изям карбонарата?

— Не, благодаря!

— Ти губиш!

Марина седна и започна да яде с апетит. Никитас за момент се поколеба какво да направи, но в крайна сметка седна срещу нея.

— Откога се занимаваш с готвене? — попита. — Когато се оженихме, не знаеше дори къде се намира кухнята, а и не показваше интерес да научиш!

— Оттогава са изминали четири години, а човек се променя с времето, Никитас!

— Аз не съм се променил!

— Това не го споменавай като предимство! Хората имат способността да се променят и да се приспособяват!

— Обвиняваш ли ме в нещо?

— Чувстваш ли се виновен за нещо?

— Защо вече не можем да разговаряме нормално?

— Защото може би никога не се научихме на това! На всичко отгоре не си спомням някога да сме обсъждали нещо сериозно!

— Както и да е, искам да се разберем за нещо ние двамата... и то е важно! — Никитас бе смекчил тона.

— Тоест става дума за нещо сериозно ли?

— Не, но може да се окаже такава!

— Тогава те слушам внимателно — отговори Марина.

Чинията ѝ беше вече празна. Можеше да проследи мисълта...

— Чуй сега, Марина. Днес Хронопулос ми направи важно предложение. Покани ме да го придружим, него и жена му, на круиз с неговата яхта в началото на юли. И други ще присъстват, естествено, и това е най-важното! Сред тях ще е Геруланос, корабният магнат, и онзи, страшно богатият, Симарданис! Чувала си, естествено, за него! Напоследък се говори, че се е замесил в петролни афери. Както разбираш, това е прекрасен шанс.

— Един момент, защото се пообърках! За ваканция ли говорим или за работа?

— Стига, любов моя, недей да се държиш като дете! Какво означава ваканция? Аз ти говоря за една изключителна среща! Важни икономически фактори, и то на международно ниво, и ние заедно с тях! Цели десет дни на наше разположение, за да се опознаем взаимно! Да завържем връзки! Разбираш ли какво означава това?

— Естествено, че разбирам! Десет дена на един кораб със скучни старци и докато ти създаваш великите си контакти, аз ще бъда принудена да общувам с техните снобски съпруги, които си мислят, че светът е създаден само за да се върти около тях! Моля ти се, Никитас!

— Но какви ги говориш сега? Кого наричаш старец? Всички те едва ли са навършили и шейсет и пет, а и...

— Всички заедно обаче надхвърлят десет века!

— Но ти какво очакваш? Това са хора на определена възраст, ти да не би да познаваш някой млад богаташ, освен ако не произлиза от такова семейство, но пък тогава няма влиянието, от което се нуждая аз! Освен това съпругите им са прекрасни дами, които развиват мащабна благотворителна дейност!

— Престани, Никитас! Много добре познавам този тип... Благотворителни дами! Разбира се, че има чудесни и блестящи примери в обкръжението ни, но те уверявам, че тези, които споменаваш, не са сред тях! Отдавна ги познавам! Бях чула, много преди ние с теб да се оженим, че веднъж всички се били задействали да спасяват мадам Герулану, тъй като името ѝ било замесено в сериозна измама за сметка на някаква фондация, която, подобно на други, се радвала на... благотворителността ѝ!

— Това няма отношение към нашия разговор! Мен ме интересува самият Геруланос и, естествено, Симарданис! От тях имам нужда и с тях искам да се сближа!

— Тогава защо не отидеш сам? Аз за какво съм ти?

— Не мога да отида без съпругата си! Представяш ли си какви коментари ще направят?

— Може да се окажат по-малко в сравнение с онези, които ще направят, ако в крайна сметка те придружа!

— Тоест ме заплашваш с... непристойно поведение ли? — Никитас изведнъж стана сериозен.

— Нищо подобно! Аз ще бъда такава, каквато съм, но не мисля, че ще им допадна!

— Ако си такава, каквато си, имаш право, няма да им допаднеш! Ако обаче станеш отново Марина, каквато беше преди, тогава няма да се притеснявам!

— Сега май ти ме обвиняваш в нещо?

— Трябва да признаеш, че си се променила! Не знам какво или кой е виновен за това, но не си вече жената, за която се ожених!

— Съжалявам, че се чувстваш по този начин. Може и да си прав, но ако наистина съм се променила, не мога да се върна назад и да стана такава, каквато съм била преди! А и не смятам, че искам! Затова ти казвам, че ако трябва непременно да отидеш на този круиз, е по-добре да отидеш сам! Така ще имаш и по-добро поле за действие!

— Какво имаш предвид?

— Виждала съм те как ласкаеш всички тези наконтени руини с диамантените пръстени и признавам, че си много убедителен в комплиментите си! Това личи от престорените им глупави усмивки!

— Не ми казвай, че ревнуваш!

— Не, любими, недей сега сам да се ласкаеш! Освен това знам, че в такива моменти работиш, а ти никога не смесваш работата със забавлението! Просто знаеш, че като се сближаваш с тях, стигааш по-лесно до портфейлите на мъжете им!

— Думите ти ме засягат! Не съм никакъв мошеник! Върша си работата!

— Която в последните години е забулена в мистерия, бих могла да добавя!

— Какво искаш да кажеш в края на краищата?

— Нищо! Не е времето сега да обсъждаме и този въпрос!

— Добре тогава! Ще ми кажеш ли защо реагираш така за това пътуване? Ти каква програма си намислила?

— Не знам дали има смисъл да ти приказвам за това вече.

— Настоявам!

— Е добре, тогава — кимна Марина. — Мислех си да отидем някъде двамата — на някое спокойно и романтично островче, далече от хората и светския живот... да се разхождаме по залез, да събираме мидички призори, да плуваме през нощта... да...

Без да си дава сметка, мисълта ѝ отново се беше отправила към Алонисос. Описваше на Никитас онова лято и спомените ѝ се връщаха с лицето на Филипос. Тя млъкна внезапно. Видът на съпруга ѝ я увери, че опитите ѝ бяха напразни. Никитас я гледаше подигравателно.

— И искаш от мене да се откажа от важно светско пътешествие, за да... събирам мидички по плажа като някакъв глупав беден студент?! — отвърна той със саркастичен тон.

Невидима тръпка премина през нея. Не, за щастие, Никитас не знаеше за него. За щастие, неговата иронична забележка беше съвсем случайна. Тя го погледна. Пренебрежителното му отношение беше изписано дори на лицето му.

— Само студентите ли са романтични, Никитас? — го попита тя.

— И онези, които нямат пукната пара! Освен това какво друго искаш да ти кажа? Толкова време ти обяснявам колко е важен този шанс, който ни се предоставя, а ти ми говориш за мидички, плажове и залези! Какво могат да ми предложат тези неща, а?!

— Възможността да сме повече заедно, да се сближим, да помислим за бъдещето си, да решим да си имаме деца!

— А, значи пак стигнахме дотам! Затова било всичко!

— Толкова ли е чудно, че искам бракът ни да се развие с дете — мое и твое? Мислех си, че ме обичаш!

— Това няма никаква връзка с детето!

— Напротив! Двама души, които са заедно, женени, които се предполага, че нямат проблеми в брака, имат поне едно дете!

— Чуй, Марина! Казах ти, че ще си помисля по този въпрос, а ти продължаваш да ме притискаш! Не ми харесва тази тактика! Моля те да ми помогнеш в кариерата ми, а ти отказваш, изтъквайки куп несериозни оправдания! Не сме вече деца!

— Специално за тебе се чудя дали някога си бил!

— Мисля, че доста неща изрекохме тази вечер! Очаквам от теб да реагираш разумно! Лека нощ!

Той я остави сама. Тя усещаше главата си натежала. Беше я подпряла с ръце. Лошото предчувствие отново я обземаше. Леден дъх докосна гърба ѝ. Грабна чинията пред себе си и я строши в отсрещната стена. Засрами се. Събра парчетата от земята, но не успя да възпре ненормалното усещане, че много скоро ще трябва да събира парчетата от собствения си живот. Изхвърли счупената чиния, избърса следите по плочките и излезе от кухнята.

Не се чувстваше добре. Стомахът ѝ се бунтуваше. Влезе в малкия салон и легна на канапето. Сви се на кълбо, искаше ѝ се да може да се превърне в зародиш. Да се върне в онзи етап, да се потопи в сигурността и топлината на утробата, която щеше да я предпазва и нямаше да позволи да ѝ се случи нищо лошо.

Всички мълчаха. Марина току-що им беше разказала в подробности всичко, което бяха говорили предната вечер в кухнята. Около нея стояха безмълвни Костис, Елпида и Наталия. На терасата на Костис беше сенчесто и прохладно. Наоколо имаше огромни кашпи с цели дървета, а сред тях по-малки саксии с цветя, но, както изглеждаше, никой от компанията не им обръщаше внимание, нито се наслаждаваше на обстановката наоколо, която можеше да ги накара да забравят, че този следобед се намират в горещата Атина.

Марина ги огледа един по един.

— Нищо ли няма да ми кажете?

— Какво би искала да чуеш? — попита я Елпида.

— Нещо, каквото и да е! Вие сте ми приятели, няма ли да ме посъветвате какво да направя?

— За кое?

— Елпида, подиграваш ли ми се? Мъжът ми иска да ме завлече на круиз, където със сигурност ще умра от скука!

— И ни питаш дали трябва да отидеш?

— Точно така!

— Извинявай — намеси се Костис, — но това не е отговор, който можеш да търсиш от приятели! Тоест какво трябва да ти кажем?! „Недей да ходиш“ ли дори ако това може да породя проблем в брака ти?

— Тогава, значи, ми казваш: „Отиди“!

— Проблемът в круиза ли е? — Елпида запали цигара и погледна в очи Марина.

— Но какво ви разправям толкова време?!

— Аз разбрах, че проблемът е друг, но нека засега да се съсредоточим върху този круиз! Позволи ми обаче първо да ти задам няколко въпроса и сама ще разбереш къде е проблемът!

— Въпреки че засега нищичко не разбирам, заповядай! Питай, каквото пожелаеш!

— Къде бяхте с мъжа ти миналото лято?

— Хм... мисля, че пак някой ни беше поканил на яхта и отидохме, но...

— Остави настрана недоволството и отговаряй на въпросите ми! На Коледа какво правихте? Къде бяхте?

— На ски в хижата на един приятел!

— А по-миналото лято?

— На Миконос и на Родос, а през септември отидохме за една седмица на Френската ривиера заедно с родителите ми. Но защо задаваш тези въпроси?

— За да ти докажа, че мъжът ти не е поискал нищо по-различно от теб тази година! Ти си поискала нещо, което за него е странно, да не казвам... недопустимо и нелогично!

— Нелогично ли е да искам да отида на ваканция със съпруга си, двамата, а не заобиколен от всевъзможни хора?

— Би било добре, ако си искрена със себе си! Поискала си да преживееш с Никитас онова, което си изживяла с Филипос!

— И така да е, не виждам какво лошо има в това!

— Тогава да се беше омъжила за Филипос, вместо да го оставиш да си тръгне и да изчезне от живота ти, избирайки да живееш така, както сега!

— Това беше зловно!

— Проста логика, момичето ми! И ако искаш да знаеш, аз съм съгласна с гнева на мъжа ти!

— Съгласна?

— Да! Оженил се е за една хубава, наивна, светска кукла, която внезапно решава да се промени и да се превърне в истинска жена с изисквания за реална връзка! Кой е виновен, а?! Разтревожила си го и си го объркала! Можем ли да разберем защо се връщаш към човек от миналото, който в този момент може да живее в Ксанти, да е женен за нормална жена и най-вероятно да има деца?

В следващия момент Марина скочи права, нервирана и готова да нападне Елпида. Беше време да се намеси Костис и той действа решително.

— Дами — започна той, — стигнахме много далеч, а и терасата ми не е място да се дърпате за косите, да не говорим какво приказват сега съседите след вашите крясъци! Марина, седни си на мястото! Елпида, мери си приказките!

Елпида му се усмихна подигравателно, а след това захапа парче праскова. Марина се подчини намръщена, а Наталия, която беше пребледняла от напрежение, благодари на Костис с поглед.

Никой не очакваше Марина да проговори. Тя започна обаче с тих и спокоен глас. Опитаха се да я изслушат.

— Предполагам, че Елпида има право, затова и се ядосах. Аз съм се променила. Преди може и да съм се наслаждавала на подобен круиз, където по цял ден бих сменяла дрешки и бански, а всяка вечер, когато спрем за нощувка някъде, бих се веселила по барове. Обаче разбирам, че повече не искам такова нещо! Лошо ли е, питам теб, Елпида, че искам да привлека и мъжа си към подобна промяна? Лошо ли е, че искам да направя връзката ни по-реална?

— Не е лошо, но може би е напразно. Помисляла ли си за това? Разбрала ли си дали мъжът ти има желание за промяна, или поне... за подобряване на връзката ви?

— Не.

— И още нещо. Разсърди се, че споменах Филипос. Той и Никитас са коренно различни! И да убедиш Никитас да те последва, не си мисли, че ще изживееш отново Алонисос. Приключило е, Марина. Най-вероятно ще се приберете, преди да са минали и два дни!

— За толкова ли лош смяташ мъжа ми?

— Не казах „лош“. А „различен“.

— Мога ли и аз да попитам нещо? — Наталия, чието напрежение беше спаднало, можеше отново да диша спокойно. — Защо сте стигнали до конфликт с мъжа ти, вместо да намерите средно решение? Най-лесното би било да отидете там, където е необходимо по работа и заради контакти, но и да запазите три дни само за вас! Не сте чиновници, та да имате броени дни отпуск!

— Никой от нас не се сети за това.

— Тогава предложи му го ти, още тази вечер!

— Какъв смисъл има вече? И бездруго разбрах, че греша. Елпида е права, не мога да изживея отново Алонисос, ако до мен не е същият човек, а това е невъзможно.

Марина погледна Елпида, която ѝ намигна одобрително. До нея Наталия се отпусна на стола, оправи блузката си, придърпа косата си назад — беше явно от неудобството, което изпитваше всеки път, когато се готвеше да пристъпи към въпрос, който смяташе за недискретен.

— Извинявай — каза тя, — но от много време се каня да те попитам нещо. Ако не искаш да отговориш, ще те разбера.

— Нямам тайни от вас!

— Обичаш ли Никитас?

Безизходица. Въпросът на Наталия беше предизвикал редица реакции у нея. Най-лошото беше, че не можеше да отговори. Пред очите ѝ изникваше мигът, в който погледна приятелката си, която сякаш я беше ударила през лицето. Като в сън различаваше Елпида и Костис, които я гледаха в очакване да отговори. Не каза нищо. Под предлог, че е забравила някаква уговорка, си тръгна, изоставяйки приятелите си обезпокоени. Осъзнаваше това, но не можеше да остане, не можеше да обясни, не можеше изобщо дори да говори. Единственото, което можеше да понесе, беше самотата си.

Тя не знаеше къде отива, докато колата навърташе безшумно километрите, но не се и учуди, когато установи, че подсъзнанието ѝ е управлявало волана и я беше откарало до морето. Единственото ѝ убежище, още от дете. Летата... тя и гледачката прекарваха безкрайни часове на плажа. Всяка година родителите ѝ избираха различен курорт, наемаха луксозна мебелирана къща и настаняваха там единствената си дъщеря заедно с жената, която я беше поела от първия ден след раждането ѝ. А те я посещаваха в промеждутъците на светската си ваканция.

С времето, докато растеше, Марина все повече се привързваше към новата си приятелка, която беше безкрайно предана и имаше време да я изслушва. На нея тя споделяше всичките си детски тайни и когато ѝ беше мъчно, гледайки другите деца да играят с родителите си на плажа, а тя стоеше сама с една обична, но чужда жена, тогава нейната приятелка я галеше нежно по крачката, за да я успокои. Когато плуваше, имаше чувството, че се намира в огромна и гостоприемна прегръдка. Никой не се притесняваше, когато малкото момиченце изчезваше от къщи. Всички знаеха, че ще го открият седнало на пясъка да наблюдава лазурната необятност, сякаш очакваше да излязат оттам русалките от детските ѝ книжки.

Когато Марина навърши петнайсет години, раздялата беше много тежка. Вече не беше дете. Време беше да навлезе в светския живот на мама и татко. Те започнаха да я вземат със себе си, гледачката напусна срещу щедро обезщетение, а за отглеждането на младата светска госпожица се погрижи нейната собствена майка. За щастие, където и да ходеха, наоколо имаше море. Марина винаги намираще малко време, за да остане насаме с него. Тогава оставяше пясъка да гъделичка ходилата ѝ, докато вървеше по него, а на водата — да милва нежно краката ѝ.

Точно както в този момент, но въпросът на Наталия дълбаеше мозъка ѝ: „Обичаш ли Никитас?“ Какво да отговори?! Никога не се беше запитвала, дори когато ѝ предложи да се оженят. През всички тези години, докато бяха женени, никога не ѝ беше минало през ума. Просто беше с него. Никога не ѝ беше хрумвало да го напусне, нито да му изневери, както правеха толкова много жени около нея. Той беше нейният съпруг и приемането на тази действителност държеше

чувствата ѝ под контрол и не ѝ позволяваше да навлиза по-навътре — синдромът на спящата красавица!

Искаше да бъде искрена. Нито Наталия, нито пък някой друг от новата ѝ компания беше виновен за пропукванията в стъкления ѝ замък. Те започнаха да се появяват от онази нощ на терасата, докато капките дъжд се стичаха бавно по тялото ѝ. А сега? Къде по-точно се намираше? Знаеше ли тя самата? Единственото, което можеше да каже, беше, че Никитас е нейният съпруг, част от нейния живот и това не можеше да се промени. Трябваше да го приема така, както е, и да не се опитва да го променя. В крайна сметка Елпида беше права: не той беше виновен за това, че тя поемаше в друга посока. Единственото, което постигаше с това си поведение, беше да го обърква, а тя знаеше едно нещо за мъжа си — никак не му харесваше да се чувства объркан.

— Никога няма да си простя тази глупост! Как можах да я попитам такова нещо?! Защо, по дяволите, не си държах устата затворена барабар със съмненията си?!

Наталия беше наистина разтревожена, обикаляше напред-назад по терасата, а Костис и Елпида я наблюдаваха.

— Не е чак толкова страшно да попиташ дали го обича! — опита се Костис да я успокои.

— Страшно беше! Не видя ли как се притесни?! Как хукна, сякаш я гонят! Къде ли е отишла, Господи?

— По моя преценка сигурно до морето! — отговори Елпида, която беше спокойна.

— Какво ще прави там нощем?

— При всички положения няма да се удави! — продължи Елпида. — А и ти я познаваш нашата приятелка! Има... хармонична връзка с морето! Освен това ще ѝ се отрази добре да остане сама и да помисли. Не ѝ се случва всеки ден!

Костис се обърна към Елпида:

— Днес си много зловна или само ми се струва така?

— Струва ти се! Истината, приятелю, не е в зловбата! Що се отнася до съсредоточаването и самопознанието, те са тези, които водят човека винаги до мир в душата и това не е... мъдра сентенция! Марина трябва сама да открие това, което иска. Колкото до теб, приятелко,

седни си на мястото, че иначе ще пробиеш дупка в земята! Не беше грешен въпросът ти. Да се питаш обаче какво се крие вътре в нея и защо не ти отговори направо!

— Какво искаш да кажеш?

— Много просто, моето момиче! След четири години брак, ако не знаеш дали обичаш, или не обичаш мъжа си, значи сигурно имаш проблем! Ако искаш да имаш и дете от него, тогава, значи си затънала много и има опасност да се удавиш!

— Думите ти не ме карат да се чувствам по-добре!

— Тогава си остани с угризенията! При все това обаче според мен много добре направи, че попита! И така, какво ще правим? Ще се разходим ли?

В крайна сметка не отидоха никъде. Костис беше поставил въпроса за ваканцията. Отдавна не беше ходил на почивка и беше твърдо решен да посвети на Посейдон десет дни от това лято. Искаше обаче с компания — тяхната.

— Знам, разбира се — допълни той, — че имате родители и сигурно искате да ги видите, но бих бил наистина щастлив, ако прекарам първата ваканция след толкова години заедно с вас. Какво ще кажете?

Елпида се беше усмихнала, без да прикрива горчивината, която се беше смесила с иронията, а същевременно Наталия, която стоеше срещу нея, изглеждаше по абсолютно същия начин.

— Какво има, момичета? Защо имате такъв вид? — учуди се Костис. — Да не би да казах нещо, което не трябваше?

— Голяма глупост каза, както обикновено, приятелю!

— Защо, Елпида? Не е ли нормално да искате да видите родителите си?

Наталия поклати с разбиране глава, преди да вземе думата:

— Въпросът не е дали искаме ние да ги видим, а че те нямат желание за това. Разбира се, говоря за себе си, но от доста време насам контактът ми с родителите ми се ограничава до три разговора годишно! Коледа, Нова година и Великден! И ако не бяха пожеланията, нямаше да има какво да си кажем дори!

— Колкото до мен — побърза да каже Елпида, — какво да правя, ако отида в Солун? Да слушам отново за децата на бившия ми и една благородна проповед за това, че оставям живота си да минава, без да направя нищо ценно? Не, благодаря!

— Извинявайте, не исках да ви притеснявам.

— Да! Ти ни притесняваш, как пък не! Стига, Костис, вече сме се примирили със семейния хал!

— Добре! Да продължим тогава!

Разгърнаха карти, календари, поръчаха пица, пиха бира, обсъдиха въпроса за парите на терасата, мненията се разделиха, островите бяха отхвърлени, тъй като подозираха, че ще са пренаселени и ще е скъпо, Навплион влезе в преговорите и победи, може би защото Бурдзи^[5] не умееше да губи. Интернет помогна с намирането на хотел и те усетиха сред тях повей на ентузиазъм и очакване.

Единствено въпросът на Костис помрачи усмивките им:

— А Марина?

Питането витаеше във въздуха, докато Елпида не отговори категорично:

— Марина има съпруг, следователно и задължения, не може да ги зарече и да изчезне с нас за десет дни в Навплион!

— Представяш ли си обаче как ще се почувства тя, когато научи? Със сигурност ще се притесни, а може и да ни се обиди! Не сме се разделяли от деня, в който се запознахме! А сега ще ѝ кажем, че я изоставяме и ще отидем тримата на ваканция ли? После няма да ни поздравява дори! — коментира Наталия и прехапа притеснена устните си.

— Чакай малко, Елпида е права! Да не правим голяма история от това! Какво можем да сторим?! Да не ходим на ваканция, за да е спокойна Марина ли?! Нито тя може да ни покани да отидем с нея по светските ѝ задължения, нито пък ние можем да я поканим да дойде с нас заедно със съпруга си! Доколкото разбирам, Никитас получава обрив, като ни види! — Костис се задъха и замълча.

Елпида го потупа приятелски по гърба.

— Браво, младежо! Дори аз нямаше да мога да го кажа по-добре!

— Ако това означава, че започвам да приличам на тебе, трябва да се притеснявам!

Наближаваше полунощ, когато Марина се прибра у дома. Включи мобилния си телефон, който беше изключен от доста време. Беше пропуснала десетки обаждания и две съобщения, все от баща ѝ с една и съща молба — да се свърже незабавно с него.

Тя ги изтри ядосана. Значи Никитас се беше оплакал на тъста и тъщата си и те като добри родители искаха да я вкарат отново в правия път. Нямаше да им даде тази възможност обаче! Нямаше настроение да слуша проповед за задълженията на добрата съпруга. Трябваше да я оставят на мира да живее така, както самата тя смяташе, че може да живее. Знаеше, че няма да се измъкне лесно, особено от баща си. Но щеше да го отлага, колкото може, както и неприятния разговор. Може би, ако кажеше на Никитас, че ще го последва като вярна съпруга на глупавия круиз, всички щяха да се успокоят.

Въпреки всичко не успя да се измъкне. След два дни гонитба стоеше пред баща си, но ситуацията беше различна от това, което си беше представляла, и странно... оказа се напълно погрешно. Нещо не беше наред. За пръв път майка ѝ нямаше обичайния укорителен вид и сякаш беше плакала. Можеше даже да си помисли, че през последните дни бе пропуснала да мине през фризьорския салон. Баща ѝ беше небръснат и изглеждаше внезапно остарял, с увиснали рамене и поглед. Този поглед тя никога нямаше да забрави.

След няколко минути разбра, че това, за което я търсеха, нямаше никаква връзка с брака ѝ, нито, разбира се, с безпорядъка около нея. Сърцето ѝ я накара да подскочи, но желязната хватка на страха я стисна с твърдите си пръсти и я прикова на земята. Щом баща ѝ заговори, земята под нея се разлюля и накрая тя съвсем изгуби почва под краката си, покривът над главата ѝ изчезна, а последното, което успя да види, беше бяла светлина, която се разливаше пред очите ѝ във всички цветове на дъгата.

Това не беше нормално. Марина никога не беше пропускала среща с тях. Сутринта се беше чула по телефона с Наталия и Костис и беше приела предложението за нощен пикник в Порто Рафти^[6] без никакво възражение. Те я чакаха два часа в дома на Наталия, откъдето щяха да тръгнат заедно, но напразно. Мобилният ѝ телефон беше

изключен и никой не отговаряше у тях. Дори домашният персонал, който обикновено приемаше обажданията. Изнервени, те започнаха да изразяват безпокойството си.

— Не е възможно да е потънала вдън земя! — каза с недоволство Наталия, която, съвсем непривично, беше повишила тон. — Нито пък има право да ни кара да се притесняваме!

Елпида загаси цигарата си и се изправи.

— Отиваме у тях! — заяви рязко тя, а Костис не се поколеба да я последва.

След пътуване, през което никой от тях и дума не продума, се озоваха пред вратата ѝ. Не очакваха да им отвори самият Никитас. Но и той не по-малко се учуди. Покани ги в дневната, въпреки че всички забелязаха неговото моментно нежелание.

— Къде е Марина? — Елпида смяташе за излишна всякакъв вид учтивост в тази особена ситуация.

— Не знам. Прибрах се преди малко и открих празна къща! Дори и персоналът отсъства! Марина не е ли с вас?

— Имахме среща с нея, но тя не дойде! Мобилният ѝ е изключен — заговори Костис, докато хвърляше красноречив поглед на куфарите, които стояха до вратата.

— Мои са — отговори Никитас, сякаш го бяха попитали. — Бях два дни в Закинтос по личен въпрос!

— Извинявай, но ти разговарял ли си изобщо с нея днес? — попита Наталия.

— Да, сутринта, каза ми, че ще ходи у родителите си. Странното е, че преди малко им се обаждах — никой не отговаря и там! Сякаш всички са изчезнали!

— Нещо сериозно се случва... — констатира пребледнялата Наталия, която се подпираше на Елпида, за да не падне.

Костис се доближи до Никитас.

— Имаш ли нещо наум? — го попита.

Никитас го погледна безизразно.

— Какво да имам тоест? Много е ясно, че жена ми е отишла някъде с родителите си и се е отплеснала!

— Толкова ли е просто?! — коментира Костис, който беше заел враждебна позиция.

— Не разбирам! Дошъл си в дома ми, за да ме обвиняваш за нещо ли? Или може би жена ми трябва да иска разрешение от теб, за да отиде някъде? — избухна Никитас, който също не се владееше.

— Или си глупав, или си безчувствен! Марина е наша приятелка и се притесняваме, както впрочем би трябвало и ти да се чувстваш сега! Не се случва да изчезва така, поне не с нас! — допълни Костис с напрегнат тон.

— Може да ѝ е писнало от вас! Как по друг начин да ви го покаже? Може най-накрая да е разбрала къде се е забъркала и да иска да се освободи от вас!

Елпида се намеси в точния момент. Двамата мъже за малко да се хванат за гушата. Тя заби поглед в очите на Костис.

— Костис, време е да тръгваме. Веднага! — заповеднически каза тя, пресичайки каквато и да било друга негова реакция.

Излязоха на улицата, без дори да се сбогуват. Там обаче избухна Костис.

— Този е голям тъпак! Точка по въпроса! — повтаряше многократно той. — Просеше си два-три шамара и се чудя защо не ме остави да го ударя!

— Защото нашият проблем е Марина, а не онзи арогантен тип там вътре! — отговори му спокойно Елпида.

— Какво ще правим сега? — Наталия гледаше ту единия, ту другия. — Къде да я търсим? Да отидем до морето? На някой плаж?

— Къде по-точно от всички наоколо? Около Атика са все плажове! — отбеляза Елпида.

Тих звук предупреди Костис, че е получил съобщение на мобилния. Лицето му засия, като видя подателя.

— Съобщение от Марина! — извика той и двете жени се скупчиха около него, за да го прочетат: *Порто Рафти. Еротоспиля*. Три думи, които дадоха ясни координати.

Колата бръмчеше в ръцете на Костис. Поне знаеха къде да я намерят. Това, което ги тревожеше, беше състоянието, в което щяха да я открият. Всички си спомняха за нейното лошо предчувствие. Това, което я обземаше напоследък.

Намериха я, седнала на пясъка, напълно неподвижна, обгърнала коленете си, с поглед, вперен в тъмния хоризонт. Съвсем сама. Костис я наметна с жилетка. Нощта беше влажна. С помощта на фенерче той

събра клонки и запали огън. Марина не беше продумала и дума, нито беше отместила погледа си. Те не знаеха какво да направят пред една толкова голяма и неописуема болка. Тя цялата приличаше на отворена рана и те не знаеха къде да я докоснат. Осмели се Костис. Той седна до нея и я прегърна през раменете, без да осъзнава, че по този начин пали фитила. Почти се изплаши от силните ридания, които я разтърсиха. Нечленоразделни хлипания се смесваха със сълзите, пробождаха я в гърдите, но поне вече можеше да ги изтръгне от себе си.

Сълзите изсъхнаха, погледът ѝ се проясни и тя се втрени в аления огън, преди да започне да разнищва, малко неразбираемо в началото, кълбото на тайната.

— Вече нямам нищо... всичко е загубено... за един миг. Всичко е пепел... Днес ми го съобщи баща ми.

Времето се върна назад. *Сега* се превърна в *преди*.

— Марина, най-последно! Търся те цели два дни! Не получи ли съобщенията ми?

Току-що беше влязла в къщата, а баща ѝ изглеждаше повече от нетърпелив.

— Получих ги — отговори му тя, — но предпочетох да ги игнорирам! Нямах никакво желание за проповеди! Мисля, че...

— Марина, за пръв път те моля да си затвориш устата и да ме чуеш! Не знам за какво говориш, но в този момент това не ме интересува! Случват се много по-сериозни неща от безсмисленото ти бърборене!

Никога досега баща ѝ не ѝ беше говорил по този начин. Не си спомняше да е виждала някога майка си да плаче. Тя замълча уплашена, а баща ѝ продължи:

— Много ми е неприятно да ти съобщя за нашата катастрофа. Тя е същинска, пълна... Христу е погубил всичко онова, което не е откраднал! Сега, в момента, в който разговаряме, той вече е изчезнал... Вече нямаме нищо.

Припадъкът, изгубеният контакт със света, паниката, докато се съвземе... въпросите... Всичко оживя отново пред огъня на един пуст плаж. Юни свършваше, обратът беше дошъл неочаквано.

Огнената стихия се беше изплъзнала от Хефест, за да намери нова цел — живота на Марина. Един живот, сътворен от злато и украсен със сребро, се разтапяше. Като аморфна маса се

разпростираше той върху наковалнята на безсмъртния ковач и очакваше довършителния удар с чука, който щеше да го разтроши на хиляди парченца. Кой от боговете и богините можеше да вземе късчетата на този живот и да ги събере наново?

[1] Преводът на цитата от старогръцки е на Доротея Табакова, Тамара Кръстева: Еврипид. Избрани трагедии. Колекция Архетип. С., 2008, с. 116. — Б.пр. ↑

[2] Става дума за въвеждането на еуровалутата като национална парична единица в Гърция. Гърция се присъединява към Еврозоната на 1 януари 2001 г., а курсът на гръцката драхма се определя въз основа на нейната стойност спрямо еврото на 19 юни 2000 г. — Б.пр. ↑

[3] „Патисион“ — централен атински булевард, където е измерен един от най-високите проценти на замърсяване на атмосферата — Б.пр. ↑

[4] Заглавие на пиеса от Димитрис Псатас, по която са заснети едноименен игрален филм (реж. Такис Музенидис, 1948 и популярен телевизионен сериал на Гръцката национална телевизия ЕРТ реж. Танасис Папагеоргиу, 1986). Мадам Сусу е живописен образ, жена, отдадена на блянове за живот в богатство и разкош. Когато наследява състояние, тя оставя мъжа си, който се издържа като обикновен трудов човек на надница и се пренася в аристократичния квартал „Колонаки“, за да изживее своята мечта. — Б.пр. ↑

[5] Бурдзи — малко островче с крепост срещу пристанището на Навплион, построена от венецианците през 1473 г. Място, емблематично за туристическия и живописен облик на градчето. — Б.пр. ↑

[6] Порто Рафти — историческа местност в Атика с три островчета Рафта, Рафтопула, Прасо и красива брегова ивица от пещерата Еротоспилия до Авлаки. Днес едноименното селище е известно курортно място. — Б.пр. ↑

ЮЛИ МЕСЕЦЪТ НА ДЕМЕТРА

Деметра — дъщеря на Кронос и Рея. Животът ѝ не бил щастлив, но тя никога не престанала да помага на смъртните, въпреки огромната болка от отвличането на дъщеря ѝ от Хадес. Деметра, тъжната богиня, търси и намира всяко нещо, което може да направи живота на смъртните по-приятен и щастлив. Въпреки че рядко се усмихва, когато преминава отнякъде, кара хората да се усмихват и носи в душите им радостта от надеждата.

*Дойдоха преоблечени като приятели,
стотици пъти враговете ми дойдоха...
Дойдоха със златни еполети
и на севера петлите, и на изтока
зверовете!
За нас е, за нас е кървавото желязо
и тройно изкованото предателство.
Одисеас Елитис,
„Достойно ест“^[1]*

— Добре ли си сега? Съвзе ли се?

Тя само кимна леко с глава. Гърлото ѝ беше пресъхнало, а гласните ѝ струни не бяха способни да произведат какъвто и да било звук. Чувстваше се парализирана и за да опровергае това усещане, кръстоса ръце. Сега вече знаеше защо напоследък я измъчваха предчувствия, които нямаха образ и предназначение. Злощастната съдба обаче беше намерила своя път и там беше изписано нейното име.

Седнала неподвижна на коженото канапе, тя наблюдаваше баща си, който стоеше прав наблизко. До нея майка ѝ мачкаше в ръцете си кърпичка, с която от време на време избърсваше сълзите, които се стичаха от очите ѝ.

Баща ѝ се изкашля сухо, преди да продължи:

— Тъй като си по-добре сега, трябва да ме чуеш. Както ти споменах, вече нямаме абсолютно нищо. Катастрофата е пълна. Всичко е загубено.

— Как се случи това, татко? — едва успя да промълви тя.

— Това е дълга история, а сега не мога да навлизам в подробности. Важното е, че този негодник ни разори, а аз вече не мога да направя нищичко по този въпрос. Да кажем, че той е използвал законна измама за наша сметка. Доколкото разбрах, не сме единствените, които е излъгал, но никой не е загубил всичко като мен. Още не мога да преживея факта, че съм бил толкова глупав! Защо и как се случи всичко това...

— Излъга ни нещастникът! Измами ни!

Майка ѝ беше направила кратка пауза в своето ридание, но веднага се разплака отново.

— Както разбираш, нещата се променят сега, и то драматично.

— Тоест?

— Не си глупава! Разбираш! Нямаме никакъв капитал и единственото успокоение е, че поне нямаме задължения! Уволних целия персонал тук и у вас, преведох им обезщетенията, изплатих всичките си задължения. Поне няма да се разчуе!

— Как ще се запази в тайна този срыв?

— По всякакъв възможен начин! Разбира се, ще се разчуе, че съм загубил пари, но никой няма да знае колко точно!

— И защо се притесняваш, ако научат? Какво те интересува?

— Мозъкът ти не работи ли? Не ни стига катастрофата, ами и да се опозорим ли искаш?!

— Да речем, че има логика в това, което казваш. Но друго искам да знам! Какво възнамеряваш да правиш от тук насетне, татко?

— Най-напред се нуждаем от пари! Ще разпространя, че търся да купя къща в южните предградия и затова продавам тази тук! Така ще имаме необходимия претекст!

— Да, уви!

— Не ме иронизирай, моето момиче! Не е време за това! С парите от продажбата на къщата ще започна отначало! Ако нищо не излезе наяве, ще мога спокойно да се движа в средите на инвеститорите!

— Пак ли на борсата?

— Не ставай глупава! Има и други начини, но при създаването се положение не искам да се окажа притиснат на Софоклеус^[2]! Това е моя работа! Знаем какво ще направя!

— И с Христу се предполагаше, че знаеш, но виж докъде се стигна!

— Марина, как можеш да говориш така на баща си?!

— Остави ме, мамо! Тук светът се е преобърнал с краката нагоре, а вие не искате да се вразумите! Проблемът ви е какво ще кажат хората! Кого го интересува какво ни се случва? Вас ви притеснява това, че може да се озовете във от тези глупави среди!

— Каква ще е ползата, ако сригват ни излезе наяве? Всички ще ни възприемат като бедните роднини! Знаеш ли как реагират хората при такива случаи?! Никой няма да ми се довери, нито пък ще разчита на мен! Ще ме гледат не като инвеститор, а като... комарджия, който проиграва последната ръка на зарове! Тези „глупави и безсмислени“ среди, както ги наричаш, държат ключа на нашето повторно приобщаване! Ако не ме приемат при тях, как бих могъл да започна отново? Къщата струва десетки милиони и когато я продам, ще имам на разположение един приличен капитал!

Баща ѝ се изпъна, сякаш думите му имаха някаква особена сила. Блянът за богатство и власт, който щеше да се завърне, оживя пред него. Той заби поглед в нея.

— Както виждаш, има параметри, които мозъкът ти не успява нито да осмисли, нито да разбере, а и не го изисквам от теб!

— За глупава ли ме смяташ, татко?

— Просто си жена!

— Което според теб означава горе-долу същото, нали?

— Не смятам, че моментът е подходящ за такива разговори!

Марина се изправи и застана пред него.

— Не съм съгласна! — каза тя. — Искам да знам дали собственият ми баща ме смята за неспособна и интелектуално неравностойна!

— Не съм казал такова нещо!

— Защо тогава толкова години нямах никаква представа за финансовото ни състояние? Защо едва напоследък научих за сключения помежду ви договор с мъжа ми да ни издържаш ти? Защо никога не си искал мнението ми по въпроси, засягащи твоята работа?

— Защото работата ми бяха инвестициите, а не... облеклото! Единственото, което интересуваше теб и майка ти, бяха дрехите и модата! Прибави и козметичните центрове, фризьорския салон и безкрайните партита и тогава сигурно ще разбереш защо не съм се допитвал до теб!

— Вие ме направихте такава! Вие искахте да стана една непотребна светска дама! Когато имах възможността да живея като нормален човек до един също нормален човек, се изплашихте и изплашихте и мен! Спомняш ли си Филипос? Аз го прогоних тогава и когато срещнах Никитас, хвърчахте от радост! За да се ожени за мен, вие го купихте! Плащате му и до днес, само и само да ми осигурявате този стерилен живот!

— Да не би да не ти харесваше? Това ли искаш да ни кажеш? Значи, си неблагодарна!

— Това не е неблагодарност, татко! А жалба! Осъзнавам, че корабът на живота ми е улучен от мълния! Той попадна на буря и не смятам, че тези, които са го създали, са предвиждали да му се случи нещо подобно, нито пък са налице необходимите фактори, за да издържи на тази беда!

— Ставаш мелодраматична, а не ти отива! Аз и майка ти сме правили всичко, което сме смятали, че е най-добро за твоето бъдеще!

— А сега? Сега, когато настоящето няма бъдеще, какво ми предлагаш?

— Най-напред, имаш съпруг! Чувам, че делата му вървят забележително! Ти поне няма да се сблъскаш с финансови проблеми! Освен това всички вещи в къщата ти принадлежат, а те имат голяма стойност! Нищо няма да се промени в твоя живот, освен това, че Никитас ще поеме вашите разходи, разбира се!

— Тоест това, което отдавна трябваше да се случи!

— Нищо не е трябвало да се случва, след като такава беше нашата уговорка!

— Той наясно ли е с всичко това?

— Разбира се, че не! Ти ще разговаряш с него! Надявам се, естествено, че това ще бъде временно, че съвсем скоро ще възстановя състоянието си и ще се върнем към обичайния ритъм на живот!

— Къде ще живеете, когато къщата бъде продадена? Ако искате, можете да дойдете у нас, докато се уредите някъде.

— Благодарим ти за предложението, но по-добре да не сме ви в тежест сега, когато ще се приспособявате към новата действителност. Говорих със сестра си по телефона. Тя е в чужбина и ни отстъпва къщата си за колкото време ни е необходимо. Сега ти трябва да говориш със съпруга си.

Никитас можеше да почака... Когато се озова сама на плажа, забила поглед в точката, където се пресичат морето и небето, тя се сети за тримата приятели, които я чакаха и които сигурно се притесняваха за нея, тогава им изпрати съобщението, за да дойдат при нея. Имаше нужда от тях. Тежестта на всичко изречено в кабинета на баща ѝ беше огромна. Лошото предчувствие отново я обхващаше. Чувстваше, че това не беше най-лошото. Очакваше я още нещо, вероятно по-силно, по-разрушително от предходното, което се беше случило. Злото не идва никога само — беше чула да го казва и Елпида. Страхуваше се. Имаше нужда да се опре някъде, а интуицията ѝ подсказваше съвсем правилно, че не би могла да разчита на Никитас. Погледът ѝ се спря отново върху морето, този път наблизко. Точно там, където морето пристигаше изморено — при нозете на земята. Прибойт подмяташе счупено клонче, откъртено от дървото му. Морето ту го притегляше навътре към себе си, ту го избутваше на брега.

Изведнъж Марина видя собственото си отражение в това незначително клонче. Също толкова незначителна се чувстваше и тя самата, по същия начин се държеше и тя. Откакто се помнеше, вълните на живота я водеха, където те искаха, а тя никога не можеше да стъпи на краката си и да вземе решения за онова, което я засягаше. Нямахше посока, нямаше крайна цел. Ту навътре, ту навън. Също като клончето. Не беше правилно, като каза на баща си, че животът ѝ прилича на кораб. Корабите потеглят отнякъде и стигат донякъде дори да попаднат на буря. Тя обаче никога не си беше поставила някаква цел. Носеше се безучастно в един безразличен живот, въпреки че нерядко чувстваше,

че може да направи нещо по-съществено. Клончето изглеждаше... измъчено, също като нея. Искаше ѝ се да заплаче, но сълзите упорито продължаваха само да лютят на очите ѝ, не можеха да потекат, за да смекчат мъката, която причиняваше болка. Горестна болка, която изгаряше тялото, която го измъчваше и която го правеше да изглежда недъгаво.

След това дойдоха те. Прегръдката на Костис приличаше на пристан, милувката на Наталия — на лек за раните ѝ, а мълчанието на Елпида задържаше ветровете на Еол на разстояние. Сълзите и обясненията се преплитаха, но изводът беше един. Трябваше да говори с Никитас.

Той стоеше вече пред нея. Гледаше я, недоумявайки защо бе изчезнала така, защо беше закъсняла, защо изглеждаше странно, изобщо за цялата ситуация, в която обратът беше виден, но не и оправдан. Той имаше куп въпроси, а тя беше единствената, която можеше да го осветли, стига да успееше да проговори.

Наближаваше полунощ. Къщата беше наобиколена от призраци. Те, малки и много грозни, свистяха заплашително. Тя ги чуваше съвсем ясно, а насреща ѝ Никитас я наблюдаваше изнервен.

— Очаквам някакво обяснение, Марина! Цял ден отсъстваш, няма никого от персонала у дома, Ангела не се е погрижила да стотви, а ти се прибираш в полунощ с налудничав поглед и имаш вид на... по-добре да не коментирам! Какво става, за бога?!

— Ще ти обясня всичко. Може би е по-добре да седнем, имам основателни подозрения, че краката ми повече няма да ме издържат.

За момент той се поколеба да каже нещо, но после се спря и се приготви. Седна на канапето. Марина избра креслото срещу него. Въпреки че той гледаше към килима, тя усещаше тежкия му поглед върху себе си.

— Дълго ли още ще чакам разясненията, които в крайна сметка мисля, че ми дължиш?

— Не, Никитас. Събирам сили, защото това, което имам да ти кажа, не се изказва лесно.

— Но какво се случва, за бога?!

Тя изрече всичко на един дъх. Без да спре за миг, без да сложи точка, защото знаеше, че ако спре, нямаше да има кураж да продължи отново. Остави настрана мислите си и се съсредоточи върху думите. Лошото предчувствие все повече я завладяваше, а видът на Никитас го правеше и мъчително, докато тя продължаваше да му разказва. Тя спря задъхана и го погледна. Не ѝ хареса онова, което виждаше изписано на лицето му.

— Знаех си! Затова може би бях взел мерки — каза той със сух тон, докато се изправяше.

Марина го последва, за да му налее питие.

— Сега вече аз съм тази, която не разбира. Какво искаш да кажеш?! Какво си знаел и очаквал?! Срива на баща ми ли?!

— Естествено, не по този нелеп начин, но изглеждаше напълно вероятно. Хвалеше се навсякъде с онзи Христу, новата му находка! Сякаш беше негово творение! В света на парите арогантността е опасно нещо!

— Тогава и ти трябва да бъдеш внимателен!

— Смяташ ме за арогантен ли? Нещо си се объркала, Марина! Аз имам самочувствие, защото не оставям нищо на съдбата! Успехът ми е резултат на знание! Винаги действам правилно!

— И баща ми си мислеше така!

— Баща ти е глупав! Повери цялото си състояние на едно парвеню, което го впечатли, като не направи и най-малкото усилие поне да го провери!

— Ще те помоля да внимаваш как говориш за баща ми!

— Не съм длъжен да уважавам вдетинен старец, който се срина, заслепен от един лаик!

— Това му се случва за втори път. Първият стои пред мене в този момент!

— Осмеляваш се да ме наричаш лаик ли?

— Ако не искаш да те наричам така, престани да се държиш като такъв! Човекът, когото нарече глупав и вдетинен старец, е твой тъст и те прие в обятията си. Той застана до теб и те подкрепи!

— За да ме измами! Друго ми беше обещал, преди да се оженя за тебе! Друго ми беше предложил!

— Да те е измамил ли?! Никитас, полудя ли?! Мислиш си, че баща ми се е разорил само и само за да не ти угоди ли? Разбираш ли

изобщо какво приказваш?!

— Онова, което разбирам, е, че всичко се променя вече!

— Това ми е известно! Ето защо трябва да говорим, да видим какво ще правим!

— Какво ще правим?! Ние двамата... заедно?

— Не сме ли двойка? Не е ли редно да го обсъдим? Нямам идея какво е твоето финансово състояние и затова трябва ти да ми кажеш. Може би трябва да намеря по-малка къща, да се преместим? Поддържането на тази тук струва скъпо.

Никитас се усмихна, но начинът, по който го направи, пресече дъха ѝ. Тя не можеше да си поеме въздух. Как беше възможно толкова много злоба и ирония да се поберат в една обикновена усмивка!

— Защо ме гледаш така? — попита тя, без да е съвсем сигурна дали наистина искаше да разбере.

— Оказва се, че ти си също толкова глупава, колкото баща си! Какво те кара да мислиш, че ще правим нещо заедно?!

— Нали сме женени!

— Разбра ли защо те нарекох глупава?! И така, хайде да приключваме този разговор! Защо, смяташ, се ожених за теб?

— От това, което каза току-що разбирам, че не е било от любов!

— Значи мозъкът ти работи все пак!

— Само заради парите ми... И защо за мен? В нашето обкръжение има и други, много по-богати. Доколкото си спомням, можеше да имаш, която си пожелаеше тогава! Защо избра мен?

— Защото ти беше подходяща за моите планове! Разбираш, нали, не блестеше с много ум! По-късно, разбира се, установих, че не си глупава, а само разглежена. Не че съм се интересувал особено от това!

— А от какво си се интересувал в крайна сметка?

— Нали ти казах! От парите ти! Освен това нито едно от момичетата, които бяха... около мен тогава, нямаше такива родители, които в желанието си да те уредят някъде, плащаха мило и драго без никакви претенции! Напротив! Бяха готови да изпълнят всяко мое изискване!

— Сбърках, наричайки те лаик, това е твърде малко за теб.

— Не се опитвай да ме обидиш, усилието ти ще е напразно. Мнението ти изобщо не ме интересува!

— Кажи ми нещо, моля те. Толкова години си живял, любил си се с мен, без никакви чувства ли?

— Добре де, не съм бил чак толкова зле! Ти беше отзивчива, красива, с добро възпитание, правеше добро впечатление навсякъде, където те представях, и нямаше изисквания. Напоследък, разбира се, се постара да развалиш това, но аз имах търпение. Освен това не забравяй, че основното винаги беше налице — парите! Родителите ти ми осигуряваха скъп начин на живот, уютен и стилен, който ми помагаше да се издигна. Не забравям, естествено, и първоначалния капитал, с който...

— Дали са ти пари ли?

— Ти не знаеше ли? Сума с много нули... разбира се!

— За пръв път чувам това сега!

— Не беше нужно да знаеш! Както и да е, след като вече не е налице единствената причина, поради която се ожених за тебе, бракът ни ще приключи!

— Заедно с парите!

— Те са взаимно свързани!

— Гордееш ли се, че си толкова циничен, толкова брутален?

— Не е лошо човек да е поне за малко откровен! Виждаш любов моя, да се жениш по сметка, има и своите недостатъци! Трябва да внимаваш какво приказваш, да не би да разочароваш... своите спонсори!

— А сега, когато... изворът пресъхна? Какво ще правиш?

— Истината е, че имах нужда от още някоя и друга година, но нищо! Благодарение на този извор, както го нарече, аз направих състояние, може би не като на баща ти, но все пак доста внушително!

— Значи, си забогатял благодарение на баща ми, но го обвиняваш в недомислие и напускаш кораба, както правят мишките! Неблагодарен и малодушен!

— Просто съм практичен! Какво си си въобразявала?! Че след като съм направил състояние, съм готов да го поделя с проваленото ти семейство ли?! Не, драга моя! Тези пари са спечелени със здрав труд последните четири години! Търпях родителите ти, теб, твоите капризи и своенравието ти, освен това и глупостта на майка ти и безкрайните й глезотии!

— Никитас, разговорът приключи! Достатъчно! Можеш да си вървиш.

— Не съм и възнамерявал друго. И без това трябва да останеш сама и да помислиш какво ще правиш без пукната пара.

— Да остана сама ли? Че аз винаги съм била сама!

— Не ставай мелодраматична, тъкмо щях да се възхитя от хладнокръвието, с което посрещна истината! И за да съм откровен, не го очаквах от теб!

— А ти какво очакваше?! Да те ругая, да те удрям, да плача, да викам ли?! Можеше всичко закуп да направя, ако бях в състояние! Но не чувствам нищо — само празнота.

— Празнотата не е нещо ново за тебе! Съмнявам се дали някога си чувствала нещо, така както си отгледана!

— Възпитанието ми обаче все пак те е устройвало! Върви си, Никитас. Ти не си виновен, задето ме подценяваш по този начин. Аз съм виновна, че ти дадох това право! Приключихме!

Никитас протегна ръката, с която държеше чашата си, сякаш искаше да вдигне тост, преди да я изпразни. Без да бърза, я остави на масичката и се отправи към куфарите си, които бяха на входа. Пътуването до родното му място, от което се бе завърнал току-що, се оказа в крайна сметка знаменателно. Беше предвестник на окончателното му напускане. Той се обърна към Марина.

— Останалите си неща ще взема утре, ако ми позволиш!

— Естествено.

— И преди да си тръгна, искам да подчертая още нещо...

— Какво още остана да кажеш?

— Че няма да приема никакви финансови претенции от твоя страна! Ако възнамеряваш да претендираш дори и за едно евро, бих те посъветвал да премислиш добре. Вече имам много влиятелни приятели, повечето адвокати! Мога много да кажа за теб! Няма да се поколебая да използвам приятелчето ти и да те обвиня в изневяра. Знам как треперите за мнението на другите и мога да те уверя, че ще те ореза по такъв начин в нашите среди, че нито ти, нито родителите ти няма да може да се оправите! Разбра ли ме добре?

— Избрал си хубав начин да кажеш сбогом! Съжалявам... В крайна сметка и ти си глупав! Трябваше да ме познаваш по-добре!

След всичко, което научих тази вечер, не бих искала нищо повече от тебе! Бих предпочела да изляза навън и да прося!

— Може и дотам да стигнеш, но това, разбира се, не е мой проблем! — отвърна той и понечи да си тръгне.

— Момент! — повиши тон тя и го прекъсна. — Искам да ти разясня и аз нещо, преди да си тръгнеш. Нямам никакви претенции и след развода няма да чуеш повече нищо за мен. Това мога да ти обещавам, но заедно с още нещо! Ако си отвориш устата и ако кажеш дори една дума за срина на баща ми, тогава ще се погрижа всички да научат какъв тип зестрогонец и използвач си бил! Бъди сигурен, че ще го направя по такъв начин, че няма да има човек, който да не ми повярва, и... обкръжението, на което толкова държиш, ще те изхвърли, преди да успееш и дума да кажеш! Ще забравиш последните четири години и няма да се занимаваш никога повече с нас! Ако някой те попита за развода, ще казваш, че е поради несходство в характерите! Ако помислиш добре, и теб те устройва това обяснение! Така ще можеш да преследваш необезпокояван следващата си жертва! Която и да е тя, колкото и пари да има, жал ми е за нея и дано Господ да ѝ е на помощ, за да оцелее с нещастник като теб!

— Свърши ли?

— Договорихме ли се?

— Напълно! Както много правилно изтъкна, това устройва и мен! Искаш ли нещо друго?

— Да! Дължа ти нещо! Това!

Шамарът прокънтя в цялата къща. Пръстите ѝ се отпечатаха по лицето му, а ръката ѝ изгаряше от силния удар по бузата му. За миг Марина си помисли, че той ще остави куфарите на земята и ще ѝ отвърне с плесник. Успя дори да почувства кръвта да сладни в устата ѝ, но когато чу как той затваря вратата зад себе си, разбра, че тя сама беше прехапала устните си до кръв.

Часовникът отброяваше часовете и минутите на нейното мълчание. Беше три часът. Като призрак, като привидение Марина се носеше из празната къща, виждайки и наблюдавайки предмети, които преди никога не беше забелязвала. Всяко нещо ѝ се струваше много различно. Когато влезе в спалнята, която делеше с него през всички

тези години, тя имаше усещането, че я вижда за пръв път. Животът ѝ с Никитас се въртеше в главата ѝ и нямаше място за заобикалки. Факти, някои дребни, а други по-значими, ѝ показваха колко много се беше лъгала. Още от първите дни бе получавала знаци за това, но явно тя е била глупава и не им е обръщала внимание, защото винаги бе оправдавала неговите грешки. Тя погледна към леглото и осъзна, че няма нито един вълнуващ спомен от миговете, прекарани заедно. Сега, когато отговорите бяха налице, можеше да разграничи желанието и страстта от обикновения съпружески дълг, онова, което щеше да изглажда търканията в съпружеския живот и щеше да накара... спонсорите му да го порицават. Глупачка! Винаги е била такава! Сега щеше да си плати цената за това!

Отчаянието я връхлетя на разсъмване заедно с първите слънчеви лъчи, които нахлуха в празната къща. Заедно с всичко, което се събуждаше наоколо, у нея се пробудиха вледенените чувства — ярост заради предателството. Горчивина от загубеното време. Гняв за това, че толкова години е била сляпа за всичко това... Отчаяние... За пръв път в живота си тя почувства несигурност и страх за бъдещето. Усети слабо замайване, което ѝ напомни, че близо двацет и четири часа не беше яла нищо. Отиде в кухнята, а стомахът ѝ се бунтуваше и отказваше да приеме каквато и да било твърда храна. След като изпи на един дъх чаша прясно мляко, се сети, че не беше пила мляко от десетгодишна. При все това се почувства по-добре. Сега вече можеше да се обади и на другите да дойдат. Беше събота и никой не беше на работа.

Тя се беше превърнала в спешен случай и беше накарала приятелите си да действат като същинска бърза помощ, но сега осъзнаваше, че няма към кого друго да се обърне, нито на кого друго да се опре.

Колата на Костис спря пред дома на Марина точно в осем сутринта, но никой не слезе. До Костис седеше Елпида, а зад тях — Наталия. Мъжът загаси двигателя и ги погледна.

— Стигнахме. Какво ще правим сега? Тук ли ще си стоим? — попита ги той.

Елпида го погледна, без да каже нищо.

— За да съм откровена — измърмори Наталия, — за първи път умувам толкова много дали да вляза у тях. Освен това кой би могъл да издържи в такъв ранен час поведението на Никитас?

— Да, но Марина ни повика — прекъсна я Костис. — И за да позвъни в седем сутринта, значи, има нужда от нас!

— Точно това ме тревожи! Би трябвало вчера да му е казала новините. Защо ще ни се обажда толкова рано сутринта? Нещо не е наред! Ти, Елпида, ще продължаваш ли да мълчиш?

— Пред къщата ѝ сме. Ако влезем вътре, ще си отговорим на всички въпроси! Защо да правя предположения?!

— За да сме по-добре подготвени! Никитас...

— Знаете мнението ми за него, значи, разбирате какво точно си мисля, че е станало! Не се е зарадвал особено от това, че тъстът му няма да го издържа повече!

— Мислиш, че...

— Много се опасявам от това.

Всички се стреснаха, когато видяха жената, която им отвори вратата. Марина стоеше пред тях пребледняла, уморена, със сигурност недоспала, с поглед, от който се процеждаше болка. Тя не им проговори. Обърна се и влезе вътре, а те я последваха. Седна на едно кресло с наведен надолу поглед. Те седнаха срещу нея, но само Костис проговори.

— Какво е това състояние, в което те намираме?! Срамота! Ще се погубиш само заради някаква беда, която е сполетяла баща ти ли? Случват се такива работи! Нали си говорихме вчера вечерта?! Ще се изправи пак на крака човекът! Други на негово място биха се самоубили!

— Само това липсваше!

Най-накрая тя бе проговорила и Костис събра кураж да продължи.

— Виждаш ли?! Баща ти обаче, тъй като е силен човек, вече е намерил начин да се пребори, да започне отначало, а ти, както изглежда, изобщо не приличаш на него!

— Костис, ти не знаеш...

— Какво да знам? Ти имаш съпруг, който е много способен и преуспяващ! Сигурно е в състояние да помогне на тъста си да се

изправи на крака по-бързо! Ще видиш, че всичко ще бъде, както преди! Въпрос на време е!

Усмивката на лицето ѝ не беше от радост. Тя беше пълна с горчивина, която достигаше и до тримата. Дори сякаш вкусиха от нея. Те се спогледаха. Наталия коленичи пред Марина. Хвана я за ръцете.

— Марина, защо не казваш нищо? Какво става? Нещо друго ли се е случило? Говори ли с Никитас?

— Веднага щом се прибрах снощи.

— И какво ти каза?

Въпросът увисна във въздуха за кратко, но след малко се чу звънецът. Марина се изправи, отдалечи се от изпитателните им погледи и се упъти да отвори вратата. Бяха нейните родители. Марина приличаше на тях по удивителен начин. Тя беше същата като майка си, но беше взела очите на баща си.

— Къде е Никитас? — попита баща ѝ.

— За какво ти е?

— Исках да се разберем по някои въпроси, да го информирам!

— Можеш да говориш с мен. Същото е!

— Да, но... — отвърна той и хвърли красноречив поглед на хората наоколо.

— Недей да гледаш приятелите ми, татко! Както знаеш, те не са от нашите среди! Те са обикновени хора, които обичам и които ме обичат. Това, че са тук в този час, е достатъчно красноречиво и не бива да имаш никакво съмнение в този смисъл! Знаят всичко от първия момент. Можеш свободно да говориш пред тях. Така ще ме улесниш, да не им препредавам после.

— Много добре. Дойдох да съобщя на мъжа ти, че наемът на къщата покрива престоя ви до края на този месец. Сметките, които включват разходите до днешна дата, също ще бъдат платени от мен, щом дойдат. Тоест няма да се притеснявате за тях. Но от днес всички разходи трябва да бъдат поети от Никитас. Не знам кога ще имам отново възможност да ги поема, но...

— Седни, татко! И ти, мамо!

Настоятелният ѝ тон прекъсна всякакъв разговор. Всички я погледнаха с учудване, но погледът ѝ не издаваше нищо. Седнаха всички. Марина се облегна на едно кресло, преди да започне да говори.

— Това, което никой от вас не знае, е, че вчера вечерта, когато Никитас научи за случилото се, ми съобщи, че вече няма никакъв смисъл бракът ни да продължава, и напусна къщата. Развеждаме се! Първата задача за понеделник е да се придвижи разводът!

Майка ѝ избухна в плач почти веднага. Елпида запали цигара, а Наталия прехапа устни. Двамата мъже скочиха от местата си, но се отправиха в различни посоки. Костис, видимо ядосан, застана до прозореца и се загледа в улицата с неразгадаем вид. Баща ѝ пък застана пред нея, настоявайки за разяснения.

— Какво говориш?! Как така си е тръгнал?!

— Е, татко, недей така! Не разбираш ли, или се преструваш? Това, че си е тръгнал, не е странно, по-странно щеше да бъде, ако беше останал, след като златната мина е пресъхнала! Какъв смисъл би имало да продължи брак с жена без пукнат грош?

— Това ли ти каза?

— Не толкова деликатно! Каза ми го много по-грубо! Я да видим какво мога да си спомня. А, да! Обясни ми ясно, че се е оженил за мен, защото съм имала пари, защото съм била глупава и съм имала глупави родители, които, само и само да ме уредят някъде, са си плащали, и то без никакви претенции към него! Благодарение на семейната ни глуповатост, но и на подобаващия капитал, който си ми завещал, преди да ме вземе, и за който нямах никаква представа, успял да натрупа голямо състояние, което не възнамерява да сподели с... как го нарече? А, да, „с провалено то ми семейство“!

— Не вярвам на ушите си!

— И аз не повярвах в началото, но той каза и други неща, които не оставиха никакво съмнение, че съм се заблудила!

— Какво друго ти каза?

— По-добре да не разбираш! При всички положения смята себе си за най-ощетен от четирите години, през които е понасял мен със своенравието ми, както и вас! Не мога да кажа, че има добро мнение за семейството!

— Не е възможно! Не може да бъде! Никитас ли е казал всичко това?!

— Ти какво очакваше? Какво очаквахте и двамата? Направихте от мен една светска кукличка, способна само да обикаля салоните на нашите среди, и на всичкото отгоре се гордеехте с това! Научихте я да

няма почти никакви интереси, а ако има, те да са за светския живот! Навсякъде разтръбявахте каква зестра имам! Не е ли било естествено, че съм привлякла като магнит един нещастник, зестрогонец като Никитас? Питам ви?! И вместо да ме дръпнете от него, сте му плащали, за да вземе какво?! Боклук като мен?! Гордеехте се със зет си, изпълнявахте всяка негова прищявка, не изисквахте никога неговия принос и най-важното, никога не пожелахте да научите нещо за него самия и за миналото му! Точно както с Христу! Татко, теб те бива да намираш възможно най-разрушителния тип и да се лепваш за него, само че последствията ги плащат всички останали около теб! Разбирате ли, че ме съсипахте?! Аз съм на трийсет години, ненужна и неспособна да се оправям сама, а и на всичкото отгоре без пукната пара! Нямам представа как ще живея занапред, нямам къде да се опра, страхувам се от утрешния ден, страх ме е от истинския живот, страхувам се от всичко! Радвайте се сега на това постижение от вашето глупаво възпитание!

Марина щеше да каже и други неща, ако Елпида не беше подскочила като на пружина от стола си, за да се озове пред задъханата Марина и да прекъсне монолога, който щеше да доведе до истерия — тя улучи точния момент. Баща ѝ беше разбит. Плачеше, но Марина не виждаше никого през своите собствени сълзи. Тя само усети присъствието на Елпида и чу гласа ѝ, рязък както винаги.

— Достатъчно, Марина! Това няма да помогне на никого! Родителите ти са направили това, което са смятали за най-добро!

— Но се е оказало, че не е! — възрази тя.

— Може би! Но ти им приписваш и своите грешки! Ти си била достатъчно голяма, а си отказала да вървиш по своя път! Светският живот те е устройвал! Що се отнася до Никитас, сама си го намерила, не са ти го наложили насила! Сега, когато си е тръгнал, обвиняваш родителите си, защото са искали да ти осигурят живот без проблеми! И това прави всеки родител според възможностите си! А на факта, че си е тръгнал, трябва само да се радваш! Нещо добро е излязло от тази финансова катастрофа! Отървала си се от един глупак, без когото ще си по-добре!

— Наистина ли вярваш в това, което казваш?

— Познаваш ме! Казвам винаги това, което мисля, независимо дали ще се хареса на другите! Той какво ти е осигурил?! Той беше една

пионка, а ти, както всички нас, имаш нужда от един свестен партньор и в някакъв момент ще го имаш!

— Сега обаче нямам нищо...

Наталия се доближи до нея.

— Ние „нищо“ ли сме, наивно момиченце? Тримата мускетари телохранители? Един за всички и всички за един! Не се ли разбрахме така?

До нея беше вече и Костис. Той я прегърна силно. Целуна я по косата и после хвана раменете ѝ и я разтърси нежно.

— Не се страхувай от нищо, нали имаш нас! Скоро всичко ще се промени към по-добро и ще се радваш, че си е тръгнал! Ще си стъпиш на краката и ще ти хареса!

— Сигурен ли си, че ще се справя?

— Щом като аз се справих, и то благодарение на вас, значи, можеш и ти! За малко да стана алкохолик, обаче я виж! Успях! Научих се дори и да готвя! Спомняш ли си шоколадовия кейк?

Усмивка се изписа по устните ѝ и се пренесе върху останалите. Наталия я докосна по рамото, а Марина, следвайки погледа ѝ, видя родителите си. Те бяха седнали един до друг, бездушни като восъчни фигури. Тя се беше отнесла с тях по много жесток начин, който те не заслужаваха, и сега я беше срам от всичко, което беше изрекла. За какво бяха виновни те?! Приблужи се и коленичи пред тях.

— Извинявайте, татко... мамо... Извинявайте, бях много жестока с вас и единственото ми оправдание е болката, която изпитвам от предателството на Никитас... Но не трябваше да ви говоря по този начин.

— Ти каза самата истина. И си напълно права. Ние сме виновни. Аз... — прошепна едва чуто баща ѝ.

— Не, не съм. Както каза и Елпида, направили сте онова, което сте смятали за най-добро, а аз съм тази, която е допуснала големите грешки. Но нека да не гледаме назад, след като ни очакват толкова много неща занапред.

Тя ги прегърна силно и почувства, че целите треперят. За първи път осъзна, че вече тя е силната. От нея очакваха да съберат кураж, за да започнат отначало. Въпросът на майка ѝ потвърди нейното чувство.

— Какво ще правиш сега, детето ми?

— Не се притеснявай, мамо, и престани да плачеш! Не е дошъл краят на света! Разбира се, не съм взела още никакво решение, всичко се случи много бързо, но както виждаш, не съм сама! Имам си тримата мускетари телохранители!

Преди майка ѝ да заговори отново, Марина видя в погледа ѝ угризенията и я спря.

— Не казвай нищо, майчице! Няма нужда! Разбрах!

— Толкова съм се зальгвала, че...

— Припиши мнението, което имаше някога за моята компания, към грешките на миналото! В крайна сметка излезе за добро всичко това. Може би е настъпил часът да станем по-човечни. Това, което искам от вас, е да не се притеснявате за мен. Вижте какво ще правите вие! Аз ще си стъпя на краката! Крайно време е!

— Искам да знам какво решение ще вземеш! — каза баща ѝ.

— Веднага щом реша, татко, ще дойда в къщата на леля Лела, където ще бъдете, и ще ви уведомя. При условие че ще ме информираш и ти! Край на тайните! Сигурно си разбрал вече, че не съм толкова глупава.

— Що се отнася до това... Макар вече да не смятам, че имам възможност да започна отначало...

— Защо? Какво се е променило? Когато продадеш къщата.

— Забравяш, че сега Никитас ще каже на всички! Кой ще погледне на мене като на равнопоставен?

— Не се притеснявай! Никитас няма да каже и дума!

— Откъде си толкова сигурна?

— Да кажем, че го поисках от него по начин, по който не можеше да откаже тази дискретност, колкото и да му се искаше да стори обратното!

— Какво си му казала?

— Подробностите не са от значение! Важното е, че му обясних, че ако иска да има бъдеще в прочутите ни среди, ще трябва да си държи устата затворена, защото в противен случай и аз ще отворя моята и всички ще научат какво егоистично същество е той и какви са неговите скрити намерения. Така всички ще държат парите си далеч от него!

— Заплашила си го?

— Когато искам, мога да бъда много, много лоша!

Баща ѝ я погледна, сякаш я виждаше за пръв път. След това я погали по косата и ѝ се усмихна.

— Когато можеш, ела да видим какво ще правим с капитала от къщата — каза ѝ той, а Марина разбра, че по този начин той ѝ гласуваше пълно доверие.

Преди да тръгнат родителите ѝ и да се сбогуват, баща ѝ се обърна и погледна тримата приятели. Постави ръката на гърдите си и им изпрати едно безмълвно „благодаря“. По-голямата благодарност запази за Господ, който в една дъждовна нощ бе отворил прозорец към Тюхе^[3] за неговото дете.

Слънчевата светлина обливаше Атина, град, който се опразваше от жителите си, тъй като повечето бягаха от ежедневието си в търсене на глътка въздух в някой туристически курорт — въздух, който щеше да им помогне да изкарат някак оставащите месеци до следващата ваканция; поради това и Атина също поемаше дъх, освободена от многобройното си население. Наближаваше обед.

Цикадите отвън, пред къщата на Марина, придаваха свой ритъм на атмосферата и като живи термометри отмерваха задушната жегата през юли. Във вътрешността ѝ обаче беше прохладно и спокойно. Свежестта идваше от климатиците, а спокойствието — защото след дълго настояване бяха убедили Марина да отиде да поспи. Елпида се беше принудила накрая да я заплаши с успокоителна инжекция, за да я изпрати да си легне. Наталия беше останала с нея, докато не се убеди, че клепачите ѝ се затварят, а след това излезе от стаята, без да затваря вратата. Слезе в салона. Елпида беше приготвила кафе и заедно с Костис пушеха безмълвни.

— Най-последно заспа — каза им тя. — Оставих вратата отворена, за да я чуем при необходимост. Все пак, струва ми се, изглеждаше спокойна.

Тя седна до Елпида и погледна Костис. Лицето му беше стегнато, а очите му присвити. Някъде се беше отнесъл и беше очевидно, че не му е приятно.

— Ако мислиш за Никитас и колко бой трябва да изяде, казвам ти, че има много по-важни проблеми в този момент!

Предположението на Елпида беше вярно и с резкия си тон го накара да се съвземе. Тя го беше приземила отново в действителността.

— Умът ми не побира това, което ѝ е причинил! — отговори той и смачка наполовина изпушената цигара в пепелника с такава ярост, че нито една от двете жени насреща му не се усъмни, че именно подобно нещо искаше да се случи и на самия Никитас.

Той се изправи и започна да крачи наоколо ядосан с ръце в джобовете.

— А колко много искаше дете... — въздъхна Наталия и прехапа устни. Замълча изведнъж, но след това сякаш се сети за нещо и продължи: — Животът ѝ беше толкова подреден, толкова хубав... — Тя замълча отново, но този път видът на Елпида я беше прекъснал.

— Хубав ли?! — повтори Елпида. — Извинявай, но аз не виждам нищо красиво в един празен живот, без предназначение, до мъж, който е с теб само за да пресмята теглото ти в злато!

Беше ред на Елпида да смачка цигарата си до тази на Костис и да се изправи вбесена, преди да продължи:

— Парите може и да са сериозен фактор за щастие, но сами по себе си не могат да го осигурят. Когато казах, че Марина ще е по-добре без него, именно това имах предвид! Ако за да се освободи от него, е било необходимо да се случи тази катастрофа, нека да е така! Още по-добре! Всяко зло за добро!

— Независимо от причината, поради която се пристъпва към развод, дори и когато ти си този, който го иска, процедурата е болезнена. Сякаш се изличава част от твоя живот! Още повече когато ти си този, когото са зарязали! Този нещастник я е захвърлил като парцал и даже е успял да я убеди, че е именно такава! Не е изличил само четирите години от нейния живот, зачеркнал е и нея самата като човек! В очите ѝ е казал, че не притежава никаква стойност, освен онази, която са ѝ осигурявали парите! Не я е напуснал просто ей така! Искал е да я унижи, сякаш му е направила нещо лошо! Нещастник!

Изведнъж Костис замълча. Гневът му беше прелял. Никога не го бяха виждали такъв. Дори Елпида не каза нищо по въпроса, а само поклати одобрително глава. Наталия се изправи решително.

— Мисля, че трябва да спрем да говорим. Виковете ни може да я събудят, а тя има нужда от сън — каза тя спокойно. — Отивам да

приготвя нещо за ядене. Наближава обяд, а когато Марина се събуди, ще трябва да сложи нещо в уста, макар и насила.

И тримата се отправиха към кухнята. Не беше необходимо дълго да мислят какво да приготвят. Знаеха добре, че приятелката им има слабост към макаронените изделия, а в кухненския шкаф имаше всякакви видове. Опитаха се да не вдигат шум. Често спираха, за да се послушат дали не се беше събудила, но наоколо цареше пълна тишина.

Костис слагаше масата, когато Марина влезе в кухнята и ги изненада. Те не бяха чули нищо. Тя се беше изкъпала, косата ѝ беше мокра, вързана набързо с ластик, носеше къси панталонки и тениска. И тримата я погледнаха. Краткият сън все пак ѝ се беше отразил добре. Погледът ѝ беше ясен, въпреки че очите ѝ, леко подпухнали и зачервени, издаваха мъката в душата ѝ. Тя ги погледна учудена.

— Какво правите тук? — попита.

Костис започна да разяснява. С прекалена приповдигнатост я стисна за раменете и я сложи да седне до застланата маса.

— Уважаема госпожо, часът е два. Всички се хранят сега! Това ще направим и ние! Особено ти, защото не искам и да си помисля кога за последно си яла нещо! Разбира се, ти си голяма късметлийка, защото в кухнята ти има трима превъзходни кулинари! Момичетата приготвиха чудесни спагети, а салатата е мое дело по невероятна рецепта, която приготвям рядко, и то само за малцина отбрани! Не позволявай видът ѝ да те подведе, че прилича на гръцка салата! Това е зрителна измама!

Усмивката ѝ накара Елпида и Наталия да погледнат с признателност онзи, който беше успял да я предизвика. Веднага след това сервираха храната и седнаха около Марина. Така се бяха втренчили в нея, че тя се разбунтува.

— Добре де, приятели! Ще ям! Още парят!

— Подухай, за да изстине! — ѝ каза Елпида и тя се вслуша в съвета.

Така или иначе, имаше нужда от това. Още с първите хапки се почувства по-добре и бързо опразни чинията. Не можеше да откаже и салатата, след като Костис ѝ хвърляше окуражителни погледи да опита неговото произведение. Щом се нахрани, тя остави вилицата си и ги погледна.

— Доволни ли сте? — попита.

— Напълно! — отвърна от името на всички Наталия.

— Добре! Сега можем да продължим по-нататък! — заяви тя.

— Къде „по-нататък“? — попита Костис. — Казахме, че сме добри готвачи, но нямахме време и за друго! Това беше основното блюдо!

— Подозирам, че основното блюдо е план за действие! Не е възможно вие тримата, докато сте готвели, да не сте... „измагерили“ и това, което ще правя аз от тук насетне!

— Кълна ти се, че не сме! — побърза да отговори Костис. — А освен това решенията трябва да вземеш ти! Ние само ще ги осъществим! Ще направим това, което ни кажеш!

— Де да знаех какво да ви кажа! Винаги други са решавали вместо мен особено когато решението се е отнасяло до сериозен проблем като.

— Марина, всичко това е вече в миналото! — прекъсна я с устрем Елпида. — Сега си сама и имаш трима приятели, които ще ти помогнат. Но само ще ти помогнат! Няма да решават вместо тебе! Пред теб са Костис, Наталия и Елпида, не твоите родители!

За учудване на всички Марина се усмихна.

— Скъпа Елпида — обърна се тя към нея, — какво щях да правя без теб, кой щеше да ме приземява всеки път? Излиза, че имаш талант на звероукротител! Знаеш ли?

— Без камшик обаче!

— А хапливият ти език какво е? Той е равен на десет камшика! Както и да е, права си, както обикновено. Решенията трябва да са мои. Само че не знам откъде да започна.

— Мога ли да предложа нещо? — Наталия поиска одобрение от Елпида, която не изказа възражение, и тя продължи. — Мисля, че трябва да започнеш от къщата. Повече не може да живееш тук!

— Това е сигурно! Няма да мога да я поддържам. Нали чухте какво каза баща ми. До края на месеца трябва да съм се изнесла. Но какво ще правя с всички неща, мебелите, картините?

— Имаш ли нужда от тях? — попита Елпида, впила поглед във фаса от цигарата си.

— Какво имаш предвид? Да ги продам ли?

— Естествено! Струват куп пари, а и никой нормален апартамент няма да успее да ги побере!

— Имаш право! Какво да правя с тях... Костис, ти какво мислиш?

— Принуждавах ме да се съглася с Елпида, а знаеш колко мразя да се случва това! В този момент имаш нужда от пари, за да се задвижиш и да организираш живота си. Ако ги продадеш, ще имаш добър капитал на разположение. Ако решиш, имам познат, собственик е на галерия. Или нещо подобно, не знам точно. И ще се заеме при пълна дискретност да продаде, каквото му кажем. Има клиенти и в чужбина. Така ще избегнем каквито и да били коментари от страна на твоите среди. Нали разбираш?

— И пет пари не давам за всички тях!

— Започваш да се издигаш в очите ми! — подхвърли Елпида.

— При всички положения обаче нищо не трябва да се разбере. Трябва да уважа желанието на баща ми. Аз дори не искам да виждам никого от прословутото ни обкръжение, за тях обаче е по-различно. Я ми кажи, Костис, твоят приятел ще може ли да ми помогне да се освободя от бижутата си?

— Много ли имаш?

— Доста са и признавам, че макар да не знам много за тях, трябва да са много скъпи!

— Ще намерим някого. Искаш ли да ги продадеш?

— Всичките са подарък от... предания ми съпруг! Предполагам, че когато ми ги е подарявал, е плакал за парите, които е давал за тях, но какво да прави, след като и той е трябвало да показва на родителите ми, че имам добър съпруг, и да се фука сред обкръжението си! Не искам да ги виждам, но и не възнамерявам да му ги връщам! Ще ги продам и ще смятам парите от тях като минимално обезщетение за четирите години престъпна подигравка! Справедливо ми се струва!

— Започваме да отглеждаме чудовище, така ми се струва! — промърмори с усмивка Елпида, но при следващите думи на Марина, всички отново станаха сериозни.

— Искам от вас обаче една услуга. Нямам какво друго да направя. Ще ви покажа кои мебели и вещи искам да запазя, но не мога да поема ликвидирането на къщата ми, няма да издържа да гледам как се разпада на парчета. Искам да я запазя в спомените си такава, каквато е била. Изкарах четири години в нея, мислех, че съм щастлива,

независимо от това, че щастието ми се оказа огромна заблуда. Така че ще направите ли това за мен?

— Няма място за обсъждане дори! — побърза да отговори Костис, защото се страхуваше от някаква реакция от страна на Елпида. — Аз ще се заема! Ти ще вземеш само личните си вещи и ще ми кажеш какво искаш да запазиш, останалото ще оставиш на мене! Както ти казах, като ги продадеш, ще имаш в ръцете си едно малко състояние!

— И един огромен провал в актива — брак с мъж, който нищо друго не е обичал в мен, освен парите!

Болката в гласа ѝ донесе мълчание и неудобство.

— Още не мога да повярвам — продължи тя — на всичко онова, което чух от него! Още се чудя как е могъл и как аз съм била толкова глупава! В крайна сметка ти беше права, Елпида! По-добре, че се случи това и че той си тръгна!

— И да не си беше тръгнал той, ти щеше да го направиш в някакъв момент! Винаги съм вярвала, че можем да живеем с някого, който има различни от нашите чувства, но не и с някого, който има низки чувства. Никитас беше пълен с такива! Егоист, самовлюбен, безчувствен, циничен, списъкът няма край! Нямах да се получи да сте цял живот заедно!

— Сега вече и аз виждам това, разбирам го, но и така да е, продължава да ме боли. Странното е, че не ме боли, защото си е тръгнал, нито пък смятам, че ще ми липсва. Напоследък бях започнала да виждам и аз някои неща. В крайна сметка и аз не съм го обичала!

— Тогава защо те боли? — попита я Наталия.

— Боли ме за годините, които съм изгубила, боли ме, че не съм имала никаква стойност за него. Неговото предателство, начинът, по който ми се подигра...

Чиниите бяха поставени в миялната машина, кухнята възвърна нормалния си облик — кратка почивка за разговор, който последва на верандата с кафе. Цикадите свиреха въодушевено, усещайки, че вече имат аудитория. Някои хора бяха оставили климатиците и бяха предпочели горещината на следобедна и тяхната монотонна песен като музикален фон за разговора си. Марина стоеше права, взела думата пред малобройната аудитория.

— Добре, да кажем, че си тръгна отгук. Къде отивам и най-вече какво ще правя?

Тя ги огледа един по един, но само Елпида ѝ отговори.

— Ще видим къде ще отидеш. Колкото до това, какво ще правиш, ясно е! Ще си намериш работа, за да се прехранваш, както всички нас! Нещата наготово свършват лесно, колкото и да са те!

— Да работя?!

Ужасът по лицето на Марина предизвика гнева на Елпида.

— Ами, да! Вярно! Ужасно нещо е работата за нашата принцеса! Я се осъзнай, момичето ми! Стъпи на земята най-последно! Вече не разполагаш с милионите на баща си, които да ти осигуряват бъдещето и мързелуването! Сега ще бъдеш като всички жени, които работят, перат, гладят, чистят и се грижат за дома и за себе си, защото няма кой друг да го свърши, нито пък, естествено, някой им носи закуска в леглото! По-нататък става и по-лошо! Всички тези жени си лакират сами ноктите, ако успеят, ходят на фризьор веднъж месечно в най-добрия случай, а що се отнася до козметичния център, в който беше свикнала да киснеш денем и нощем, можеш само да го сънуваш! Добре дошла в реалния живот, където няма място за глезотиите от миналото! Ясно ли ти е?

Елпида спря задъхана. Марина изглеждаше така, сякаш беше поразена от мълния. Наталия беше до нея и я сложи да седне на един стол, преди да се обърне с укорителен тон към разгневената си приятелка.

— Ех, Елпида! Нужно ли е винаги да удряш с камшика?! — меко я укори тя.

— За пореден път успя да го направиш! — каза в подкрепа Костис и погледна Марина. — Ела на себе си, скъпа! Нали си я познаваш нашата Елпида! Пряма, както винаги!

— Да, но както обикновено, е права!

Краткото изказване на Марина, която гледаше Елпида право в очите, ги стресна повече от предходната атака. Наталия я погледна, сякаш виждаше пред себе си обезумял човек.

— Не се тревожи! — успокои я Марина. — Добре съм! Малко ненадейно ми дойде това конско, но както обикновено, имах нужда от нещо такова. Естествено, че ще се наложи да работя! Имам диплома и със сигурност ще открия някакви способности, ако се разтърся!

Козметичните центрове са за богатите, а аз вече не съм! Колкото и пари да спестя от продажбата, ако не работя, ще се изпарят, а те са единственото обезпечение за бъдещето ми. Правилно ли говоря, Елпида?

— Толкова добре, че започвам да се чудя дали нямаш нужда от психиатър! Ти да не си с раздвоена самоличност, моето момиче? Преди минута скимтеше като ритнато коте срещу работата, а сега...

— Може и да имам раздвояване на личността, но имам и тебе, за да ме приземяваш! Кажете ми сега дали имате някаква идея, какво би могла да работи една бивша безделница богаташка.

Сред мълчанието, което настъпи, се чу само Наталия.

— Мисля, че в издателството, в което работя, ще имат нужда от преводачка. Това не е постоянна работа, преводачите се наемат като външни сътрудници и им се плаща на книга. Парите може и да са малко... Не знам дали те интересува...

— Мислиш ли, че ще се справя?

— Четеш чужда литература, имаш вярна интуиция, мнение и знания. Със сигурност ще се справиш!

— Тогава смятай, че проявявам интерес!

— Можеш да работиш и в езикови школи.

Елпида беше проговорила, а нейното обикновено вклиняване приличаше повече на предизвикателство, което очакваше последващо избухване, но не стана така. Марина я погледна спокойно.

— Много правилно! — съгласи се тя. — След като работата като преводачка не изисква присъствието ми в издателската къща, мога да работя не само в езикови центрове, но и да давам частни уроци.

Пушекът от цигарата на Елпида се разстла в пространството също както и усмивката по лицето ѝ. Погледите на двете жени се кръстосаха като шпаги на турнир по фехтовка, но Елпида призна превъзходството на противника и шпагата бе поставена обратно на мястото ѝ. Костис, който следеше развитието, се изправи.

— Дами, съжалявам, че прекъсвам този... истински двубой с очи, от който ми убягнаха някои подробности, но има още един проблем, който се нуждае от спешно разрешаване! Марина, трябва някъде да се настаниш, докато намериш свой дом. Бих ти предложил да останеш вкъщи, защото има повече място, но докато не излезе решението за развода, по-добре да бъдеш предпазлива особено след

като този нещастник те е заплашил, че ще те обвини в изневяра! Може и да сте се договорили, но аз му нямам никакво доверие! Предполагам, че и Елпида, и Наталия са готови да те приютят, докато решиш какво да правиш!

Марина погледна двете жени. Наталия ѝ се усмихна. Елпида заби отново поглед в нея. Тя им се усмихна, преди да започне да говори.

— Знам. Знам каква съм късметлийка, че имам вас... И ви обичам страшно много. — Тя се обърна към Елпида. — Бих искала да можех да дойда у вас, но би било един вид стъпка към самобичуване! В този момент ние двете не можем да се разберем! Истините, които изричаш, причиняват много болка. Искам ги, имам нужда от тях, за да отпъдя напълно, каквото е останало от старата Марина, но то би ме съсипало, ако е ежедневно.

Марина замълча. Останалите двама притаиха дъх, докато Елпида не пожела да отговори.

— От първия момент, в който се запознахме — заговори тя, — предположих, че не си безмозъчното и повърхностно същество, което изглеждаше! Сега вече знам, че предположенията ми са били верни. Имаш душа, имаш ум... Имаш и право. Но аз не мога да бъда друга. Отиди при Наталия. Личният ти звероукротител ще бъде винаги до теб!

Изписаха се четири усмивки. Приятен полъх обгърна компанията. Може би беше на богинята Деметра. Тя може и никога да не се усмихваше, но на хората даваше смях и надежда. И ако Хефест беше докарал огъня, тя беше предложила закрилата на приятелството!

Наталия крачеше напред-назад из малкия апартамент, готова да избухне. По принцип би трябвало да дойдат и двамата. Добре, Елпида беше на работа, щеше да дойде по-късно. Ами Костис, който живееше на две крачки? Защо се бавеше? В това, което се случваше, нямаше никаква логика. Тя не знаеше как да се справи със ситуацията.

В този момент се чу звънецът. Костис беше с Елпида, която щом влезе вътре се разкрещя.

— Какво става? Принудих се да си тръгна по-рано от работа, след като ти ми наговори куп несвързани неща по телефона! Къде е Марина?

— Върнах се от работа, а нея я нямаше тук. След малко се прибра, но в лошо състояние! Оттогава е в банята и плаче!

— Нищо ли не ти каза? — попита Костис.

— Нито дума! Плаче непрекъснато! Не знаех какво да направя! В началото я помолих да излезе оттам, после ѝ се скарах. Нищо! Въобще не ми отговаря! Десет дни си беше добре! Виждали сте я! Били сте с нея! Какво я прихвана изведнъж?!

Елпида избута настрана Наталия и отиде до банята. Почука силно на вратата. Отговори ѝ едно ридание, но то не я разколеба.

— Марина! — извика тя. — Излез оттам веднага да ни кажеш какво става, иначе не отговарям за това, което ще се случи! На мига дойдохме всички и искам да разбера каква е причината да зарежа хора, които имат големи и неразрешими проблеми! Престани да плачеш и излез! Веднага! Няма да допусна да остареея пред банята на Наталия в очакване да пресъхнат сълзите ти!... Марина, няма да повтарям!

Бяха необходими две минути, за да се появи пред тях, бледа и с подути от плач очи. Наталия побърза да я прегърне и да я заведе в малкия хол. Сложи я да седне и ѝ донесе вода. Костис седна до нея, а Елпида беше кръстосала ръце и я наблюдаваше.

— Какво става, Маринче? — Гласът на Костис, спокоен и нежен, я накара отново да се разплаче, а той продължи да ѝ говори. — Какво става? Защо е това хлипане сега, когато всичко започва да се подрежда? Мебелите се продават, и то на добри цени, намери си работа, разводът започна, всички сме до теб. Какво те прихвана?

Зъбите ѝ изтракаха, докато отпиваше от чашата вода, която Наталия ѝ поднесе. Тримата се спогледаха. Нещата ставаха наистина все по-странни. Марина понечи да проговори, но не успя. Хълцанията попречиха на думите да излязат. Елпида коленичи пред нея.

— Марина, караш ни да се тревожим! Не си реагира по такъв начин на случилото се досега. Какво е това, което те докара до подобно състояние? Каквото и да е, заедно ще го преодолеем. Трябва обаче да ни кажеш!

Марина се хвърли в прегръдката ѝ. Прегръщаше я силно и сгушена там, намери куража да проговори.

— Бременна съм! Чакам дете от Никитас! Кой ме е проклетел, Господи?! Защо на мен?!

Елпида се съвзе първа от изненадващата новина, която беше шокирала останалите. Отдръпна я от себе си, хвана я за раменете и я принуди да я погледне в очите.

— Тези два въпроса — произнасяше бавно тя — ги чувам всеки ден, но от хора, осъдени на смърт! Те не подхождат на жена, която не носи в себе си болест, а дете! А детето не може да бъде проклятие!

Елпида се изправи и се отдалечи, без да успее да види угризението в очите на Марина. Но го разбра, когато Марина заговори.

— Извинявай, имаш право. Преувеличавам, но опитай се да ме разбереш. Чувствам, че съдбата си играе с мен! Искях дете, когато бяхме заедно. Когато бях финансово обезпечена. А то кога дойде?! Когато се развеждам и нямам нищо!

— И пак не виждам защо трябва да те съжалявам! Нито си първата, нито последната, която се развежда и която ще отгледа сама едно дете! А що се отнася до това, че нямаш нищо... Пак си извън реалността! Когато привърши разпродажбата, ще имаш на разположение доста милиони, за разлика от нас, които работим цял живот, а нямаме нито грош! Събуди се и се огледай наоколо! Престани да се интересуваш само от себе си! Хиляди жени отглеждат сами не едно, а и повече деца, трепейки се по цехове, супермаркети, съсипва ги стоенето на крак като продавачки, но това не ги интересува! Ти, драга ми госпожо, имаш пари, имаш работа и на детето ти никога нищо няма да му липсва!

— Какви ги говориш? Кой ти каза, че ще задържа това дете? Защо си мислиш, че плача?!

— За единия час, който си прекарала, затворена в банята на Наталия, отдадена на ридания, си решила да сложиш край на един живот?! Такава зрялост! Браво!

— Момичета... момичета! Прекратете за малко, моля, за да сложим нещата по местата им — намеси се Костис. — Марина, сигурна ли си, че си бременна?

— Днес ходих на лекар. Имах съмнение. Нали разбираш. Но го научих със закъснение. Доколкото ми каза лекарят, аз съм от онези случаи, в които бременността не повлиява на цикъла през първите месеци. Бях забравила да взема няколко хапчета. Както и да е, съобщи ми, че до средата на януари ще стана майка! Господи! Аз не знам какво

ще правя със себе си, а ще трябва да се грижа за едно дете! Невъзможно е!

Наталия хвана ръцете ѝ, защото трепереха.

— Не е толкова страшно. Детето е радост, а ти си избързала с решението да се лишиш от нея! — каза ѝ спокойно тя.

— Ама вие добре ли сте?! Какво ще се случи, ако Никитас разбере по време на развода?

— Няма да се разчувства! — отново се намеси в разговора Елпида. — Не вярвам да приеме, че е негово! Ела на себе си, Марина! Детето ще е само твое! Стига да можеш! Стига да не се боиш! Аз нямам какво друго да кажа... Засега!

Тя си тръгна, преди някой да успее да я спре.

Всички пътища бяха затворени. Всички вероятности даваха един и същ отрицателен отговор. Това дете беше забранено. Знаеше, че колкото и да наблюдава морето, нямаше да получи отговор от лазурните му нюанси. Тя беше намерила убежище отново там. Сама. На плажа имаше много малко хора, а Марина беше избрала най-отдалеченото от тях кътче. Стоеше права и неподвижна, със заровени крака като някакво странно дърво, което имаше особеността да хваща корени във фино заоблените от морето камъчета.

Водата галеше прасците ѝ, но тя не усещаше спокойствието от детските си години. Душата ѝ се бунтуваше, а морето се чудеше на огромното вълнение, което виждаше. Мислеше, че единствено то може да ражда толкова лоши неща.

Марина се опитваше да си представи живота с едно дете. Опитваше се дори да го види. Как щеше да изглежда, на кого щеше да прилича. Но една огромна вълна, запратена от вътрешния ѝ разум, развали картината. Не, беше невъзможно. Тя сега прохождаше и се учеше да живее сама. Как щеше да се грижи за детето си? Детето ѝ... Вълшебни думи! Постави ръце върху все още плоския си корем, но рязко ги отдръпна. Не! Това беше погрешен жест, опасен! Не трябваше да се оставя на сантименталности, които щяха да ѝ попречат да последва разума си. Освен това и Никитас. Това дете щеше да я обвърже с него завинаги, а тя не искаше нищо да ги свързва. Не искаше никога повече да го вижда, не искаше да мисли за него като за

бащата на детето си. Когато той беше дошъл да си събере нещата, тя беше излязла. Бяха останали само Елпида и Наталия. Дори не и Костис, за да не избухне скандал. А и Елпида беше подготвена за всеки случай. За доброто на Марина беше успяла да се въздържи дори когато той, наред с дрехите и личните си вещи, беше потърсил бижутата, които ѝ беше подарявал. Елпида го беше погледнала студено и му беше отговорила спокойно, но с тон, който не търпеше възражения.

— Това го очаквахме! Съвсем нормално за един професионален зестрогонец! Марина обаче ми постави задача да ти разясня, че бижутата са нейни. Не претендира за нищо друго, естествено, но бижутата ще задържи тя!

— За да си спомня за мен ли?

— Недей да се ласкаеш! Ще ги продаде, а парите от тях ще приеме като минимално обезщетение за годините, които е изгубила!

— А ако настоявам да ги взема?

— Ще бъде напразно! Марина ми каза, че ако настояваш, ще трябва да ти припомня колко приказлива може да стане и в какви добри отношения продължават да са тя и нейното семейство... с обкръжението ви!

— Виждам, че си добре информирана за разпада на семейството ми!

— Не виждам никакво семейство, както впрочем никога не съм виждала! Установих, че има експлоатация, но мислех, че греша. Ти обаче не ме опроверга! И ако е последвало нещо добро от този фалит, то е, че Марина се отърва от теб!

— Не смяташ ли, че говориш твърде много?

— Не исках да казвам нищо, но ти ме предизвика!

За щастие, Никитас си беше отишъл, без да продължи разговора, който щеше да се превърне в остро пререкание.

От онзи ден насетне Марина не беше споменавала дори името му. Как щеше да го избегне обаче, ако задържеше детето? Нямаше как той да не научи. Какво щеше да каже? Как щеше да реагира? Как щеше тя да бъде добра майка, след като не можеше все още да бъде завършена личност? Освен това имаше да свърши толкова неща. Нямаше смисъл. Детето щеше да бъде голяма грешка. Дървото беше изкоренено по собствено желание от плажа с решението да пререже новата му клонка.

Никой не очакваше такава атака. Елпида нахлу като тайфун в дома на Наталия. Видя ги да се опитват да включат видеото, което Марина беше донесла от тях.

— Какво става? Защо изглеждаш така? — попита Наталия, щом ѝ отвори вратата.

Елпида обаче я погледна безизразно.

— Костис си е у дома и те очаква — каза ѝ тя. — Отиди при него. Ние с Марина ще дойдем след малко.

— Сега се опитваме да включим видеото! — възрази Наталия.

— Видеото може да почака, но разговорът, който трябва да проведе с госпожата, не може! Върви, Наталия... Моля те!

Марина следеше безучастно разговора им. Когато Наталия се подчини с нежелание на искането на Елпида и тръгна, хвърляйки притеснен поглед наоколо, тя стана от пода, където седеше, остави кабелите и застана срещу приятелката си със скръстени в отбранителна позиция на скута ръце. Елпида вече не бързаше. Седна и запали цигара. Първо дръпна дълбоко два пъти, а после прикова поглед в очите на Марина.

— За кога имаш уговорка с лекаря за аборта? — попита я тя.

— Вдругиден. Как разбра какво съм решила? Наталия ли ти каза?

— Не беше нужно никой да ми казва! Знаех какво ще решиш още от първите секунди, когато по сърцераздирателен начин ни съобщи новината за бременността ти! Преди даже да си го изказала ти самата! Виждаш ли, малкият напредък, който си постигнала, не е достатъчен да те направи по-малко боязлива при поемане на отговорности!

— Дошла си да ме ругаеш ли? А преди да си казала каквото и да било друго, те предупреждавам, че никой няма да ме накара да променя решението си! Няма да задържа детето!

— Кажи ми защо! От кого се страхуваш повече? От Никитас или от себе си?

— За бога, ти мислиш ли, че моментът е подходящ, за да имам дете? Та аз нямам дори дом!

— Дом ще имаш, когато пожелаеш! Това не е оправдание! Нито пък финансите ти са в такова отчайващо състояние, че да представляват пречка да имаш дете.

— Не съм казала нищо за пари! Обаче какво разбирам аз от бебета? Как ще го отгледам сама?

— Искаш да кажеш, че ако беше с Никитас, той щеше да разбира повече от бебета?! Марина, я ела на себе си! Нито един баща няма друга роля, освен... декоративна през първия етап! Вместо да трябва да се справя с двама паникьосани родители, детето ти ще има само един такъв! Къде е проблемът?

— А Никитас? Какво ще каже за детето?

— Първо се налага да решиш дали трябва да научава изобщо за него, а моето лично мнение е, че не заслужава да научи!

— Но той е бащата!

— Един миг на наслада, придружен от изхвърлянето на малко семенна течност, не прави никого баща особено ако той не е бил добър съпруг за майката! Да оставим настрана, че ще е по-добре детето да не получи никакво влияние от него! Стига му, че ще носи неговите гени! Нека да не го обременяваме допълнително!

— Тоест ти смяташ, че не трябва да му казвам нищо? Ами ако научи?

— Как ще докаже, че е негово?

— Нали има изследвания за това, Елпида?

— И ти смяташ, че той ще иска да се занимава с това? Но не там е въпросът сега! Въпросът е в теб, Марина! Ти искаш ли дете? Остави настрана Никитас и страха от неизвестното и отговорностите, ти искаш ли го? Ако не го задържиш, ако направиш този аборт, ще можеш ли да си го простиш по-късно?

— Не знам, не мога сега да...

— Но сега трябва! Вдругиден ще е късно! Детето няма да съществува!

— Ама какво те прихвана? Къде отиде всичко онова, което приказваше някога за децата? Ти никога не си искала дете!

— Едно съм аз, друго си ти! Както каза, аз никога не съм искала! Това е моят избор! Ти обаче съвсем наскоро беше изявила силно желание! Ето че се сбъдна!

— Да, но в неподходящо време!

— Не може да имаш всичко, когато ти пожелаеш! Марина, много ще сгрещиш, ако направиш подобно нещо! Толкова съм убедена, че ми идва да те вържа, за да те спра, след като не мога да те убедя! Дава ти

се възможност да промениш целия си живот. Началото е вече поставено! Това дете ще е билет за едно пътешествие в света на пълнолетните, към същината на живота. Толстой е казал, че една стъпка само дели величието от падението, и ти го доказва, но наопаки! От брака и смехотворния живот, който водеше, тръгна напред и сега е време за величието — майчинството.

Елпида спря задъхана. Марина мълчеше. Дори не я поглеждаше.

— Защо не казваш нищо?

— Мисля...

— Кажи ми, говори ми! Каквито и колебания да имаш, ще ги обсъдим! Какъвто и проблем да смяташ, че ще се появи, сподели го и ще намерим разрешение заедно! Дявол да го вземе, как да ти го кажа, за да разбереш, че никога няма да си сама с това дете! Всички ще сме до теб винаги! Каквото и да се случи помежду ни, дори и ако по някаква невероятна причина се скараме или престанем да си говорим, това дете ще е отговорност за всички нас! И понеже в този момент другите не са тук, аз лично ти давам думата си, че ще бъда винаги до теб! Кажи ми сега какво мислиш!

— Ще му станеш ли кръстница? — изненада я Марина.

— Какво каза?

— Ако това дете има една безотговорна, глупава и боязлива майка, то поне нека да има кръстница, която е точно обратното.

— Марина... Не знам какво да кажа... За пръв път губя ума и дума!

— А аз за първи път успявам да постигна такова нещо с теб и се гордея с това! И тъй, приемаш ли? В крайна сметка... на теб дължи живота си!

— Ще бъде голяма радост и чест за мен. Разчувства ме, момиче! Я ела тук!

Тя я прегърна силно. За първи път Марина видя сълзи в очите на Елпида и се разплака. Така разплакани и по-късно ги свариха Костис и Наталия, които влязоха малко по-късно. Шокът ги задържа неподвижни на входа. Първа се съвзе Елпида. Избърса очите си и отново намери да каже нещо, което да напомни обичайния ѝ строг тон.

— Мисля, че поръчах да изчакате да дойдем ние! — каза тя на Наталия.

— Начинът, по който влезе у дома, и това, че се забавихте толкова време... Търпението ми се изчерпа! — отговори.

— Какво е станало тук, момичета? Я вкарайте и мен в час! — Костис се усмихваше.

Нищо лошо не предвещаваше видът на двете жени. Може би се случваше тъкмо обратното. Нещо му подсказваше, че съвсем скоро щеше да преживее бащинството отблизо, така както не беше успял с дъщеря си.

— Всичко е наред — започна да обяснява Марина, отгатвайки мислите му. — Аз ще задържа детето, вие ще ми помогнете да го отгледам, а Елпида, освен всичко останало, ще му стане кръстница!

Минута мълчание и после настъпи въодушевление. Толкова силно, че отгласна надалеч черния облак. Онзи, който витаеше седмици наред над главите им. Бебешкото гукане, макар и на неродено, достигаше до слуха им и ги подтикваше да кроят планове за бъдещето. Бъдеще, което се очертаваше светло, но за момента нямаше определен цвят. Те не знаеха дали ще бъде синьо или розово, но и не ги беше грижа за това!

В същия момент Посейдон чукаше с тризъбеца си по вратата на компанията, за да ги извести, че той ще се възцари през следващия месец... През август...

[1] Елитис, Одисеас. Достойно ест. София: Народна Култура, 1987. Превод Цветана Панициду Владимир Левчев. 42–44 с. — Б.пр. ↑

[2] Фондовата борса в Атина се намира на ул. Софоклеус — Б.пр. ↑

[3] Тюхе — древногръцка богиня, дъщеря на Хермес и Афродита. Олицетворява щастливата съдба и случайност, късмета, сполуката. Почитана от древните гърци и като закрилница на градовете. Съответствието ѝ в римския пантеон е Фортуна — Б.пр. ↑

АВГУСТ МЕСЕЦЪТ НА ПОСЕЙДОН

Посейдон — син на Кронос и Рея. Повелител на моретата и водите. Непоколетим, смел, спонтанен и предан на онези, които обича. Когато се разгневи, сграбчва тризъбеца си и с него разбушува вълните, като същевременно „отвързва“ всички ветрове и предизвиква вихри и бури. Но не се оставя да бъде заслепен от гнева. Не след дълго се укротява. Усмивката огрява лицето му. Радостта и красотата се разпростират в царството му. Изчезват вълните, укротяват се ветровете, а делфините играят в лазурните води.

*О, ела заедно да положим начало на
сънищата,
ела заедно да съзрем безметежието.
Ела, тъй че отначало да преживеем
багрите...
Ела да направим постеля от светлината,
да заспим синята светлина
върху каменните стъпала на август.
Знаеш, всяко пътуване
се разтваря към гълъбите...^[1]*

Одисеас Елитис,
„Ориентации“

Морето бе разтворило обятията си и слънцето лека-полека се отпуснаше в тях. Позволяваше му да го обгърне, да го погълне, но за

кратко. Имаше нужда от неговата прохлада, имаше нужда да отмори за малко конете, теглещи огнената му колесница.

Дошъл беше ред на неговата сестра Селена да се възцари върху осеяния със звезди небосклон. Той щеше да прави компания на Посейдон, който седеше спокойно на трона си, а до него вярната Амфитрита^[2] го забавляваше с истории на поданици от нейното царство. Тази вечер и той щеше да му разкаже една история за четирима приятели, които от доста време насам бе открил и наблюдаваше житейските им пътища, следи се неочаквано и странно. Каква ли впрочем роля бе изиграла мойрата Клото? Беше дочул нещо на Олимп, че в това запознанство бил замесен Арес. Преди напълно да се потопи във водната шир, хвърли последен поглед към онази веранда, където седеше компанията и съзерцаваше неговото залязване.

— Е, от три дни сме тук, но все още не мога да повярвам, че сме на ваканция четиримата заедно! — каза Наталия и се протегна мързеливо в бамбуковия си фотьойл.

— Не сме четирима, а петима! — поправи я Марина. — Забрави ли, че и бебето е с нас?

Всички се бяха усмихнали на забележката ѝ. Сладостен уют, меланхолично спокойствие се бяха възцарили над природата, след като слънцето се бе потопило в лазурната шир. Декорът беше идеален. Хотелът в Навплион беше повече от свършен; просторен апартамент и за четиримата, след като игнорираха изпълнения с намеци и догадки поглед на господина от рецепцията. Знаеха, че е необичайно, но коментарите не ги интересуваха. Който желаше, можеше да предполага, каквото си ще! Нито пък обръщаха внимание на камериерките, които се подхилваха, като минаваха покрай тях. Всеки път, когато поръчваха да им донесат нещо в стаята, те се оглеждаха наоколо, сякаш се опитваха да открият следи от оргия. Бяха сигурни, че ако ключалките не бяха от модерните, ако все още съществуваха ключалки, сигурно там щяха да прекарват смените си, за да надничат през тях. Разбира се, ако това станеше, всички те щяха да установят, че нищо необичайно не се случваше в апартамент 445 на техния хотел. Все пак нищо от това не ги интересуваха. Те прекарваха ваканцията на своите мечти.

Сутрините в стаята с безброй кафета, с изключение на Марина, която предпочиташе сок; след това мързелуване с вестници и списания

под сянката на плажния чадър, разходки късно следобед из уличките на града, а вечерно време узо и мезета с Марина, която мрънкаше, понеже пиеше само оранжада.

И всички това те вършеха заедно... четиримата. Любимият им час беше преди залез-слънце и те го очакваха, седнали на верандата с по някоя настолна познавателна игра пред тях, която вече не се ползваше изключително с вниманието им, докато слънцето залязваше.

За пореден път Костис беше големият губещ през онзи следобед и събираше играта намусено.

— Няма да играя повече с вас! — заяви той, както всеки следобед, а вече беше всеобща тайна, че на следващия ден в същия час щеше да е отменил решението си и самият той щеше да донесе любимата им игра. — Карате ме непрекъснато да губя, за да ми прекършите самочувствието! Искате да подкопаете духа ми!

Влезе в стаята да подреди играта. Както обикновено, никой от тях не му отвърна. Марина стана и се приближи към парапета на верандата. Пое си дълбоко дъх, изпълвайки се цялата с мириса на море и цвета на небето.

— Истинска мечта! — говореше си тя сама на себе си, а след това се обърна към двете жени и Костис, който междувременно се беше върнал. — Не знам доколко ще прозвучи като две несъчетаеми противоположности, но се чувствам абсолютно щастлива! — каза високо тя.

— Че защо да прозвучи като несъчетаеми противоположности? — попита я Наталия. — На ваканция си, и то с нас, в хотел мечта, с любимото море в краката ти! Усещането ти за щастие е абсолютно нормално!

— Освен всичко това обаче съм и наскоро разведена и изоставена, с дете в корема...

— Да, Марта Вурци^[3]! — подкачи я Елпида.

Но Марина ѝ се изплези като дете и продължи сериозно:

— Нямам дом, нямам...

— Стоп! — прекъсна я Костис. — Още малко и ще ми кажеш, че нямаш и пари, нито семейство, нито приятели! Я ела на себе си, защото Елпида е права! Съвсем си го обърнала на мелодрама!

— Ама вие не ме оставяте да се доизкажа! Не съм казала нищо подобно! Тъкмо обратното, тъкмо защото имам всичко това, не се

притеснявам за нищо! Щом се върнем, ме очаква книга от триста седемдесет и шест страници, която да преведа, за което ще ми бъде заплатено, бебето е наред, какво повече мога да желая?

— Може би дом! — вметна Елпида.

Марина я погледна, но не свари да отговори, тъй като Наталия се намеси:

— И дума да не става! Марина ще остане при мен, докато роди! След това ще видим! — Всички я погледнаха недоумяващо и тя побърза да се оправдае. — Прозвуча рязко и безпрекословно. Извинявайте! Не виждам причина да си търси квартира точно сега. Бременна е, по-добре да не живее сама, а и Костис е до нас, ако стане нужда за нещо... Освен това ми харесва да бъда заедно с нея — завърши тя с известна неловкост.

Костис я извади от затрудненото положение.

— Правилно! Щом като не се карате, щом като едната не хвърля око на обожателите на другата, щом като не се спречквате в това гнезденце, което имате за дом, не виждам причина да се разделяте, макар че не знам как ще се побирате там, когато порасне коремът на Марина! Ти, Марина, която си и непосредствено заинтересована, какво мислиш?

Отговорът бе красноречив поглед към самата Наталия и едно едва забележимо кимване в знак на съгласие. В действителност ѝ каза много повече. Каза ѝ, че и тя не издържа на самотата, че би се страхувала сега, когато очаква дете, че ѝ бяха приятни часовете, които прекарваха двете заедно, че обожаваше миниатюрното им апартаментче... Всички нейни мисли бяха изписани в очите ѝ и щеше да сподели и други, ако Елпида не ги бе прекъснала.

— Разбрах! — възкликна тя. — Намира Филип Натанаил^[4]!

— Имаш ли някакви възражения? — учуди се Костис.

— Аз ли? Не, разбира се! Както каза и ти, щом като са преодолели жилищния проблем, да правят, каквото щат!

— А сега, момичета, като получихме одобрение и от тиранина на компанията, продължаваме по-нататък!

Костис, който бе проговорил, получи свиреп поглед от Елпида, но ѝ го върна с усмивка, преди да продължи:

— Я ми кажи, Маринче. Какво каза на родителите си? За детето имам предвид!

— А, разбира се! Покрай приготовленията за ваканцията забравих да ви осведомя!

Всички се скупчиха около нея, а тя започна да им разказва с усмивка.

Баща ѝ беше там. Дни наред, откак се бяха настанили в дома на сестра му. Огромен мезонет, почти до Ekalı Club^[5]. Декорът малко се различаваше от този в бащиния ѝ дом, който беше на път да бъде продаден, тъй като към него имаше изявен интерес и много кандидат-купувачи. Когато влезе, тя го завари приведен над книжа в кабинета му, който бе продължение на огромния салон. В един фотьойл до големия прозорец, който гледаше към басейна в задната градина, седеше майка ѝ, пиеше си кафето и разлистваше безразлично някакво списание. Марина се усмихна. Сякаш нищо друго не се бе променило, освен декора. Пиесата изглеждаше същата, актьорите отново играеха познатите роли.

Щом я видяха да влиза, и двамата се изправиха. Първо я прегърна баща ѝ, а след това и майка ѝ, която веднага ѝ каза строго:

— Марина, напълняла си!

— Да, така мисля и аз! — Марина все още се усмихваше.

— Не виждам причина да си в такова добро разположение, понеже си напълняла! — укори я тя.

— То е, защото не знаеш, мамо! Аз обаче, която знам...

— Фотини, отново започна да говориш за несъществени неща, а има сериозни проблеми! — прекъсна я мъжът ѝ, а след това се обърна към дъщеря си: — Седни, детето ми, и ми разкажи какво ново покрай теб! Беше изчезнала!

— Истината е, че бях изчезнала, но имах да върша много неща! Най-напред започнах процедурата по развода! Сложихме първите подписи с Никитас и сега изчакваме... — започна да им обяснява тя, но я прекъсна изхълцване от страна на майка ѝ. — Мамо, ако ще плачеш, няма да ви кажа нищо!

— Фотини!

— Добре, добре! Не ми се карайте и двамата... Струпаха се толкова много неща.

— Да продължаваме напред, мамо, има и още! Не бързай!

Учудените им погледи я накараха да продължи.

— Значи, започваме с неприятните неща. Естествено, изнесох се от вкъщи и продадох почти всичко, освен някои неща, които оставих на склад при един приятел, за когато ми потрябват. Заедно с всички мебели продадох и бижутата, подарени ми от моя любим съпруг, и дори бях стъписана от някои, тъй като се оказаха с по-голяма стойност, отколкото бях предполагала! И така, първата добра новина е, че съм събрала значителна сума. Татко, ако имаш нужда от нея за инвестициите, които възнамеряваш да направиш, на твое разположение е!

— Но какво говориш, детето ми? А ти от какво ще живееш?

— Тук идва ред на втората хубава новина! Намерих си работа!

Тихо изхлипване, идващо от разстроената ѝ майка, я възпря. Тя се извърна към нея.

— Какво има, мамо? Защо се разстрои? Мисля, че беше време да се захвана с нещо! Трийсетгодишна жена с диплома, а не съм работила никога през живота си! Срамота за мен!

— Каква е тая работа, която си намерила?

Тя се обърна към баща си, който я беше попитал.

— Не се тревожи, татко! Нищо, което да ни излага, макар че никой няма да го научи! Както знаеш, Наталия работи в едно издателство и ме предложи като преводач на чуждестранна литература. Вече ми възложиха първата книга. По-късно, разбира се, възнамерявам да си потърся място в школа за чужди езици, да го знаете!

— Присънва ми се някакъв кошмар! — отново я прекъсна майка ѝ.

— Не знам за теб, мамо, но на мен вече нито сънища ми се присънват, нито кошмари! Живея в реалния свят и ми харесва! Живея с Наталия в „Амбелокипи“, готвя, чистя, пускам пералнята, гладя.

— Стига! Не мога да слушам повече! Дъщеря ми да живее като някоя бедна студентка! Защо не дойдеш поне да живееш тук?

— В мезонет в „Екали“, като съседка на Лацис^[6], с прислуга и шофьор? Не, благодаря! Предпочитам дома на приятелката ми! Да продължавам ли, или ще изпаднеш в несвяст?

— Има ли и още?

— Опасявам се, че да! Първо, вдругиден заминавам с компанията на неколкодневна ваканция в Навплион!

— Това е много добре! — заяви баща ѝ. — И за разлика от майка ти, ще изразя несъгласие, тъй като до момента не чух нищо лошо! Разбира се, не са били приятни нито разводът, нито разпродаването на имуществото ти, но при настоящите обстоятелства това са били напълно разумни действия! Колкото до работата, браво на теб! Помислила си дори, че не трябва нищо да се разбере и че работата, която си си намерила, както много правилно отбеляза, не ни излага! Впрочем много момичета от нашия кръг си намират работа като хоби! Така че, ако се разчуе, същото ще твърдим и ние!

— Радвам се, че намираш всичко за приятно! Това ми дава куража да ви кажа и последното! Бременна съм в третия месец, детето, естествено, е от Никитас, ще го задържа, но не възнамерявам да му съобщя, нито пък искам да научи!

Мълнията, която бе хвърлила, бе толкова силна, че не можеше да не се раздвои и да поразии двамата родители. Онемели, те гледаха единствената си дъщеря, която се усмихваше. Майка ѝ се свлече на канапето, което, за щастие, се намираще зад нея.

Баща ѝ се запъти бавно към писалището си и също приседна на кожения фотьойл.

— Не знам какво да кажа — прошепна той.

— Обикновено се казва „честито“! — отвърна му развеселена Марина. — Добре, съгласна съм, беше неочаквано, но вие реагирате така, сякаш ни е сполетяла нова беда!

— А не е ли? — Гласът на майка ѝ се бе възвърнал, но не и самообладанието ѝ. — Разбираш ли какво говориш? Бременна си в момента, когато се развеждаш! Ще признае ли Никитас бащинството?

— Изглежда, от шока не си чула това, което казах, мамо! Никитас няма да има никаква връзка с това дете!

— Ама как ще стане това? И защо? Ако научи, че чакаш дете от него, може да се върне!

— И кой ти каза, че аз искам това? Каква връзка бих могла да имам аз или детето ми с този вулгарен зестрогонец, който винаги ще мисли единствено и само за пари? Не! Не го искам за баща на детето!

— Но той наистина е бащата!

— Е, и какво?

— Как си представяш, че ще бъде запазено в тайна такова нещо като бременността ти? В Гърция живеем, не в Америка!

— Ах, мамо... прословутият наш кръг, онзи, в който изключително се движи моят съпруг сноб, е толкова далеч от останалия свят, колкото и Америка, за да не ти кажа, че е и по-далеч! А аз, както знаеш, съм прекъснала всякакви връзки с този свят! Следователно смятам за невероятно да научи, но и да научи, малко ме е грижа! И колкото и да ти се струва непонятно, то още по-малко ще интересува Никитас! Да не мислиш, че е толкова чувствителен, че да се огъне пред бащинското чувство? Или че едно бебе ще го накара да промени характера си? Тъкмо напротив, ще намери отговор, който му изнася: че не е негово! Така ще се отърве от онова, от което най-много се страхува в този живот: отговорностите и... разходите, естествено! Представяш ли си го да плаща издръжка? Затова детето ще бъде само мое — и на име, и на дело!

— Тоест с баща неизвестен! Няма да понеса това!

— Мамо, започвам да се нервирам! В края на краищата, не търся вашето одобрение! Взела съм решенията си и просто ви ги съобщавам! Не можете да ми кажете нищо, което да ме накара да променя мнението си! През януари ще се сдобияте с внуче! Извънбрачно, но във всеки случай внуче!

Дори Елпида се бе подсмихнала на разказа на Марина.

— Как си им го казала така, безбожнице? — попита я Костис през смях.

— За тези неща няма деликатен начин! Просто ги казваш! — отвърна му тя.

— Когато ти си тръгна, в какво състояние ги остави? — поинтересува се Наталия.

— Бяха се посъвзели! Дори смятам, че мисълта да се сдобият с внуче беше започнала да ги забавлява!

— Замисляла ли си се върху възможността да действат зад гърба ти и да осведомят Никитас?

— Разбира се, че си го помислих, Елпида! Именно по тази причина ги заклех да не казват нито дума и пристъпих към заплахата, в случай че забравят обещанието си, да забравят и мен! Заявих им, че никога не бих им го простила!

— Доста драстично! — отбеляза Наталия.

— Какво ще правим сега? Тук ли ще останем, момичета? Аз съм гладен! — оплака се Костис.

— И аз! — съгласи се Марина.

Вечерта завърши в таверничка в тесните улички на Навплион с луната над тях да се надпреварва по багри с виното в чашите им. Около тях компании в добро настроение и две китари, които лееха ноти, преливащи се с аромата на цветята в саксиите наоколо, и така в единение посрещаха лунния светлик, като заедно с него се разпръсваха из калдъръмените сокаци на стария град.

Над тях крепостта Паламиди^[7] отброяваше вековете си и гледаше с разбиране и любов настоящето и бъдещето, които се забавляваха в сянката на миналото.

Онази вечер се беше наложило желанието на Наталия. Искаше да се разходят из града с туристическото влакче. Ваканцията им все повече приближаваше към своя край и нямаше начин да си тръгне от Навплион, без да се е повозила с влакчето. Всички отстъпиха охотно. Впрочем и останалите го искаха. Очакваха търпеливо пристигането на малкото влакче, което така напомняше за потиснато детско желание. До тях имаше шумни компании, а сред тях беше и Анастасия. Висока, стройна, с късо подстригани коси и външност на границата на ексцентричното. Костис привлече вниманието ѝ от първия момент и тя направи всичко възможно да го накара да я забележи, игнорирайки трите жени, които го заобикаляха и се радваха на абсолютното му внимание. Накрая тя се приближи към компанията с цигара в ръка и гледайки го право в очите, му поиска огънче и Костис най-после я забеляза. Анастасия се върна обратно при своята компания, но от онзи момент нататък очите се заеха да кажат онова, което желанията повеляваха да се превърне в действителност. Влакчето пристигна, всички заеха местата си, а тя се погрижи да застане в зрителното му поле.

— Я ми кажи — поде Елпида, — тази сваля ли те, или очите ме лъжат?

— Макар че от години не са ме сваляли и съм забравил как става, длъжен съм да призная, че тя ме гледа непрекъснато! — сподели Костис и на никоя от тях не убягна неловкостта му.

— Сладка е — заяви Марина, за да получи един странен поглед от Наталия, който не можа да си обясни.

— Добре изглежда! — съгласи се Костис. — Но знам ли и аз?...
Какво ли иска от мен?

— Съвети за закупуване на автомобил! — иронизира го Елпида.
— Какво може да иска една жена от един мъж? Голямо момче си,
трябва да се сещаш!

— Ей така? Изведнъж?!

— Е, тези неща те спохождат внезапно, драги ми Костис! — каза
му Марина, както би говорила на дете. — Видяло те момичето,
харесало те...

— А нас не ни ли е видяла?

Всички се обърнаха към Наталия, която беше заговорила толкова
отривисто, но сега тя нито замълча неловко, нито поиска извинение.
Напротив, продължи още по-рязко.

— Вижда един мъж не с една, а с три жени около него и вместо
да прояви уважение, тя му се пуска по толкова неприкрит на чин, че
става чак вулгарно! Не че външността ѝ не издава колко вулгарна е
самата тя!

Мълчание и неловкост последваха изявленията ѝ, които
формулирани по начин, който навярно би избрала Елпида, но не и
Наталия. В подходящия момент водачът на влакчето — техен
екскурзовод ги поздрави с „добре дошли“ на обиколката, а влакчето
потегли с леко раздрусване. Осветеният Навплион разтваряше пред тях
вратите си, гласът на екскурзовода представяше и даваше разяснения
за забележителностите. Посветиха се на това, което гледаха и слушаха,
но Костис усещаше погледа на Анастасия върху себе си и му отвърна
доста пъти. От времето, когато жена му беше решила и осъществила
отстраняването му от дома им през онази ужасна вечер, той беше
забравил, че е мъж, и то млад. Горещите погледи на тази девойка и
изпълнените с намеци нейни усмивки бяха като последователни
тонизиращи инжекции за самочувствието му. Беше живял месеци
наред като монах, време беше да промени нещата.

Влакчето напредваше бавно, пейзажите и забележителностите се
редуваха. Освен гласа на водача, от високоговорителите звучаха
музика и песни, които напомняха времето, когато из тесните улички на
атинския квартал „Плака“ певците на серенади са придружавали
мечтите на девойките и подхранвали скътани сред уханните дантели,
покриващи нежната младост, любовни увлечения. Пред погледите им

преминаваха реномираните сгради на първата столица на гръцката държава^[8], статуите на героите от Гръцката революция, но и на бавареца Отон^[9], който беше пристигнал като непълнолетен крал в многострадалната държава и въпреки всички надежди на народа, своите собствени не беше успял да предизвика нищо друго, освен антипатия, разочарование и нова революция, този път срещу него самия. Всичко оживя пред очите им. Историята получи за кратко съответстващия ѝ от настоящето дял.

Костис се опитваше да разпреди справедливо вниманието си между обиколката, компанията си и Анастасия, която сега пишеше нещо на някакво листче. Не беше нужна много мисъл, за да разбере, че онази бележка беше предназначена за самия него. Нито пък бяха необходими гадателски умения за разкриването на съдържанието ѝ. Сигурно беше номерът на мобилния ѝ телефон. Като дете, което са уловили в пакост, той се извърна към трите жени. Само Марина го гледаше, но погледът ѝ нямаше връзка с Анастасия. Видя примесени недоумението, радостта, но и тревожността в очите ѝ и те привлякоха вниманието му.

— Какво става, Марина? — попита я той обезпокоен и веднага Наталия и Елпида се обърнаха към нея, задавайки ѝ точно същия въпрос.

Марина ги погледна, а след това отпусна ръка върху корема си, усмихвайки се.

— Мисля, че бебето за пръв път заяви присъствието си! Току-що ме поздрави с едно леко, едва доловимо раздвижване!

Наталия, която седеше до нея, я прегърна, а Елпида и Костис уловиха ръцете ѝ. Анастасия бе забравена за момента. Не видяха нито каменния лъв на Навплион, нито чуха неговата история, нито бяха впечатлени от факта, че той беше дело на сляп скулптор. Новият живот, който за пръв път беше заявил присъствието си, се беше превърнал в център на тяхната вселена.

— Какво почувства? — попита развълнувана Наталия.

— Нежен допир, едно прошумоляване, сякаш пеперуда ме докосна с крилете си. Беше толкова недоловимо... толкова... — Марина млъкна, просълзена. Три ръце се протегнаха да я погалят. Тя ги погледна отново. — Беше толкова красиво. Никога няма да си простя, че толкова лекомислено бях решила да... — Тя прекъсна

отново фразата си по средата и ако не беше Елпида, щеше да се разплаче.

— И аз никога няма да ти го простя, ако продължаваш да натъжаваш моето кръщелниче с отрицателни мисли! — прошепна тя. — То чувства това, което чувстваш и ти! Така че запази само приятните моменти!

— Права си. Във всеки случай, за пръв път имам предчувствието, че бебето ще бъде момиче!

— Ох! Тогава да купуваме в синьо! — чу се гласът на Костис.

— Но момичетата носят розово! — запротестира Наталия.

— Знам какво говоря! Девет пъти от десет тези предчувствия са като сеизмологичните предвиждания! Не познават! През цялата си бременност жена ми имаше предчувствието, че ще роди момче, а я погледни Измини, за да разбереш колко права е била!

— Не знам за Антигони, но аз...

Влакчето спря и прекъсна думите на Марина. Огледаха се наоколо. Без да разберат, се бяха озовали там, откъдето бяха тръгнали. Обиколката беше свършила. В момента, когато слизаха, Костис, който бе оставил жените да избързат напред, усети в дланта си сгъната хартийка. Обърна се и погледна Анастасия, която се намираще зад него, усмихваше му се и му намигаше.

След това тя изчезна с компанията си сред многолюдието, разхождащо се по кея, заляпано в отраженията на луната върху морската повърхност и в лодките, подредени във военен шпалир.

Костис погледна като изгубен Елпида, която го наблюдаваше.

— Какво ти стана, че си застинал такъв като солена стълба? — попита го тя. Проследявайки погледа му, видя листчето в ръцете му и се усмихна. — Ами, ами! Какво виждам? Дамата е направила първия ход.

— Какво е това? — любопитства да узнае Марина.

— Информация от телефонния указател! — каза иронично Елпида. — Какво искаш да бъде? Сигурно е нейният телефон! Отвори го, моето момче! Какво ти стана?

Костис разгърна листчето и Елпида се оказа права. Със стегнат почерк, макар и малко набързо, което беше естествено при създалата се ситуация, върху листчето беше написан номерът на мобилния ѝ телефон.

— Как се озова в ръцете ти? — попита спокойно Наталия.

— Даде ми го самата тя, докато слизахме от влакчето! Какво да правя?

— За трийсет и осем годишен мъж май си твърде простодушен! — подигра го Елпида. — Как е възможно да питаш нас?

— Независимо дали вярваш, или не, наистина съм изтървал компаса! От времето, когато започнахме да ходим с Антигони, не съм поглеждал никоя друга, а откак сме се разделили, и през ум не ми е минавало!

— Е, време е отново да бъдеш пуснат в движение, освен ако не си решил да станеш монах! Освен това, от какво се страхуваш? Няма да те изяде момичето!

— Забравил съм всичките тези...

— Знаеш какво казват! Че е като карането на колело! Не се забравя никога!

— Казваш да ѝ се обадя ли?

— Трябваше вече да си го направил!

— А, не! Довечера съм с вас!

— И вчера беше с нас, и завчера, и утре, предполагам, и въобще да не ни беше давал Господ да се запознаем с теб! Хайде значи! Зарежи оправданията!

— Но вече е късно!

— Лято е, на ваканция сме, какво значение има часът? Остави увъртанията! Ние ще отидем да хапнем сладолед, а след това ще се приберем в хотела!

— Сами ли?

Марина се разсмя и го потупа приятелски по рамото.

— Ставаш смешен! Да не мислиш, че някой ще ни открадне?

— Ама не е редно...

— Хайде, дете мое, върви при късмета си, а остави и нас да видим дали няма да намерим своя! — продължи Елпида. — Кой ще припари до нас, когато ти си наоколо?

— Но може би тя няма да може тази вечер!

— Това ще разбереш, след като ѝ се обадиш!

— Ти, Наталия, няма ли да кажеш нещо?

— Не ми се полага думата. Във всеки случай, ако искаш да отидеш, както разбра, нямаш ангажимент към нас.

Елпида я погледна, но Наталия отбягна погледа ѝ. Накрая Костис отстъпи.

— Много добре! Къде ще бъдете, за да ви намеря след това?

— Където си искаме! Нито пък ще дойдеш... след това. Впрочем живеем в един и същ хотел и в една и съща стая! Мислиш ли, че ще се изгубим?

Елпида подкани другите две и те се отдалечиха, оставяйки го сам на кея. Още един маршрут започваше за туристическото влакче. Лодките, все така неуморни, го поздравиха с още едно поклащане. Костис извади мобилния си и набра номера.

В последна сметка не седнаха никъде. Предпочетоха да направят дълга разходка, зяпайки хората и осветените туристически магазини. Купиха си сладолед и се върнаха на тяхната тиха веранда, оставяйки зад себе си глъчката на дюкяните, преливащи от народ. Изядоха мълчаливо сладоледите си.

— Какво ли прави сега Костис? — запита се Марина, като обра сиропата и сметаната, която винаги си оставяше за края.

— В този момент логично е да се намират в някое барче и да се подгриват на тих огън — отговори ѝ Елпида, палейки цигара.

— Как ти се стори момичето?

Наталия пренебрегна въпроса на Марина, но Елпида сподели мнението си.

— Малко прекалена е за моя вкус — отвърна тя, — но е тъкмо това, от което има нужда Костис! Време беше вече!

— Какво искаш да кажеш? — заинтересува се внезапно Наталия.

— Ама толкова ли е трудно да разбереш? Той е мъж, и то млад и с привлекателна външност! Пет месеца, откак се е развел, и или е на работа, или с нас, или с дъщеря си! Нормално ли е това за него? Не беше ли време да предприеме нещо за личния си живот?

— Но не го предприе той! Тя му се пусна!

— Ама теб, Наталия, какво те е прихванало, че реагираш така още от първия момент?

— Не. Не ми харесва този тип жени! Не се съобрази, че бяхме с него!

— Първо на първо, ние сме му приятелки и това си личеше! Момичето видя, че нито прегръща някоя от нас, нито се държи за ръка с някоя от нас, и когато Костис отвърна на погледите ѝ, тя продължи!

— И ти смяташ, че подобна жена е подходяща за Костис?

— Да не съм му казвала да се ожени за нея, я!? Но малко любов по време на ваканцията няма да му навреди! И добре че се намери някоя — как го рече — „такъв тип жена“! И затова твърдя, че тя е тъкмо каквото му трябва!

— Понеже го предизвика ли?

— Именно! Ако не беше го сторила някоя, не мисля, че нашето приятелче щеше да се престраши! Не го ли видя как реагира? Като учениче, на което още не му е набол мъх!

— Наистина! — съгласи се Марина и се усмихна нежно. — Не очаквах такава реакция от Костис! Той, момичета, не знаеше какво да направи!

— Трудно е, когато години наред си бил обвързан с един човек, и то с брак... да влезеш отново в играта! Същото ме беше сполетяло и мен, когато се разведох! Първия път, когато флиртувах с мен, дори не го разбрах! В някакъв момент принудих човека да ми го каже право в лицето, а той си мислеше, че от толкова време само го съблазнявам! Ще ти кажа какво ще стане и с теб сега, като се разделихте с Никитас!

— С мен ли? Аз да завържа връзка?

— Защо? Да не смяташ да се покалугериш?

— Забравяш, че разводът току-що е задвижен, а че съм и майка!

— Не си все още!

— Но съм бременна, а това е пълен забранителен знак за подобни истории!

— Да, но няма да бъдеш винаги бременна! Все някога ще родиш!

— За момента дори не мога да си се представя с някого! Вие обаче, момичета, какво правите?

— За момента, както добре знаеш, нищо!

Марина се обърна към Наталия, която мълчеше.

— Ти, Наталия?

— Въобще не ме питай! Достатъчно пъти съм се проваляла, вече съм взела решение!

— Взела си решение да се обречеш на самота?

— Не съм сама! Имам вас!

— В живота — да, но в леглото си нямаш никого!

Елпида я погледна и Наталия се намести на стола си нервирана.

— Но що за разговор е този, който сме започнали? — реагира тя.
— В края на краищата, какво искаш да направя? Виждаш ли наоколо да се е подредила опашка от мъже, а аз да не искам никого? Изглежда, съм антиеротична по природа!

— Остави ги ти тези работи! Защо не преследваш ти този, когото искаш?

— И кой ти каза, че искам когото и да било? Пак ли едно и също ще повтаряме? Омръзна ми да се провалям, омръзна ми да бъда наранявана! Я погледни себе си!

— Аз за момента съм си много добре и сама!

— Разбрах! — намеси се развеселена Марина. — Всички надежди за задомяване са насочени към Костис! Единствено той от компанията ще свие свое гнездо, струва ми се, макар че... — Тя спря по средата на изречението и изглежда хитро другите.

— Какво хрумна пак на лукавия ти ум? — попита я Елпида.

— Е... Ето на... Струва ми се малко странно! Толкова време с Костис... Гледах на него другояче. Не се смейте, но не виждах в него мъжа!

— А, на какво ти приличаше тогава? На домашно животно ли?

— Хайде, Елпида! Разбираш какво искам да кажа! Не забелязвах пола му, как да ти обясня... Говорехме за всичко пред него, заедно с него, дори за много женски неща. Не си го представях като мъж, който може да има завоевания!

— Лошо! Аз често пъти през цялото това време съм забелязвала погледите, които му хвърлят другите жени! Забавлява ме, че се опитват да отгатнат каква е връзката му с нас, за да видят дали имат шансове за успех!

— Сериозно? И защо не си казала нищо?

— На кого? На Костис ли? Нямах да обърне внимание! Дори днес, когато тя не подходи с кой знае каква дискретност, нашият приятел се видя в затруднено положение.

— Дано всичко му се нареди! Той е рядко добро момче и се радвам, че се запознах с него!

— Това е факт и трябва да му го призная. Подкрепя ни по достоен за възхищение начин!

Замълчаха, всяка една потънала в мислите си, правейки кратка ретроспекция на онова, което бе дал за другарството им единственият

мъж в компанията.

— Гладна съм! — наруши мълчанието гласът на Марина.

Елпида я изгледа свирепо.

— Не е възможно да си гладна след килограм сладолед, който без следа от срам унищожи едва преди малко! — скара ѝ се тя.

— И все пак съм гладна! Впрочем сладоледът не е храна!

— Ами рибата, от която и люспа не остави преди разходката с влакчето, и тя ли не беше храна?

— Рибата, както е известно, е плод!

— А ти си станала безчувствена! Марина, внимавай! Ще се охраниш като прасенце и след бременността, когато ще си лепнала сума килограми, ще има да си скубеш косите!

— Преувеличаваш! Аз исках само няколко картофчета!

— Аз ще ида да ти взема — скокна Наталия. — От сладоледа ми прималя, и на мен ми се прияде нещо солено — оправда се тя и тръгна.

Срамуваше се, че не каза истината. Искаше да остане за малко сама и Марина ѝ осигури оправдание. Излезе на улицата почти на бегом, търсейки уличен павилион. На първия, който се изпречи пред нея, тя купи всички неща. На връщане предпочете крайбрежния булевард.

Яркожълтата луна се отразяваше самовлюбено върху морската повърхност. Разпръскваше силна светлина. Така че нямаше начин да греши! Двойката, която се целуваше страстно на няколко метра от нея, бяха Костис и онази.

За броени секунди тя се почувства неспособна да направи и крачка. В ума ѝ се запечатаха подробности, които не желаше. Които не можеше да понесе. Ръцете на Костис около кръста на жената, долепените тела, които обаче се опитваха да се слоят още повече, устните, които се изяждаха едни други. Най-последно краката ѝ се отлепиха от земята. Тя се затича с картофките в ръка и се спря едва когато стигна пред хотела. Облегна се на стената, запъхтяна. Опита се да успокои дъха си и да се овладее, но разбра колко напразни са усилията ѝ, когато почувства страните си навлажнени от сълзи. Приседна на едно стъпало и ги остави да се стичат свободно. Никой не трябваше да научи, никой не трябваше да разбере колко неразумно се беше предала на едно чувство, обречено поради своята едноточност. Костис никога не ѝ беше давал право да си помисля каквото и да било.

Той беше приятел и на трите и такъв щеше да си остане, ако не искаше напълно да го изгуби от живота си. Поне я ценеше като приятелка.

При предишните си връзки бе изгубила не само интереса на другия, но и себеуважението си. Имаше нещо сбъркано в нея, нямаше да рискува и той да го открие.

Тя избърса очи. Знаеше, че както Елпида, така и Марина сигурно разбираха, че нещо става с нея, но можеше да се осланя на тяхната дискретност. Колкото до причината за сълзите й... те никога не биха могли да се досетят!

Елпида се огледа доволно наоколо. Освен плажни шезлонги, имаше столове и най-важното — маси. Ако нещо я изнервяше прекомерно, то бе да оставя кафето си върху пясъка, където девет пъти от десет успяваше да го преобърне. Когато пък съумееше да го задържи изправено, неизвестно как в чашата попадеше пясък, който скърцаше в устата й и й причиняваше гадене. Нямаше нищо по-лошо от пясък в кафето! Освен това и заради Марина, която заради бременността не плуваше и трябваше да може да седне удобно под някоя сянка. Тя се беше размрънкала сутринта, когато Костис им съобщи, че ще ходят да се къпят на плажа на Каратонас, извън Навплион, но бе отстъпила под натиска на останалите.

— Е? Как ти се струва? — попита я Наталия, щом седнаха и поръчаха кафета.

— Длъжна съм да призная, че този плаж е... задоволителен. За щастие има столове и маси!

— За да се научиш да не роптаеш! — подхвърли й Костис, който се наслаждаваше на победата си.

— Ти престани да се надуваш като паун и по-добре ни разкажи какво стана вчера с красавицата от влакчето! — предизвика го тя.

— Анастасия се казва! — осведоми я Костис, целият грейнал.

— А, толкова хубава беше снощната вечер! — Елпида го гледаше с едната вежда повдигната, а върху устните й играеше лукава усмивка.

— Извънредно! Ако трябва да съм откровен, не очаквах такъв изход, но...

— Ненадейните неща са най-хубави! — допълни Марина, усмихвайки се.

— Кога ще я видиш отново?

— В това е проблемът... Тя предложи довечера.

— Че защо да е проблем?

— Защото сме дошли заедно на ваканция! Не е редно непрекъснато да ви зарязвам!

— Ама ти не си наред! — запротестира Марина.

Той погледна Наталия за помощ, но тя изглеждаше разсеяна и той се обърна към Елпида, която не го разочарова.

— Чуй, моето момче, за да сложим нещата в ред! — заговори тя.

— Откак си се развел и откакто ние те познаваме, водиш монашески живот и това не е добре! Предоставена ти бе възможност да си припомниш, че си мъж. Не я пропускай! Като е станало дума, още малко да останеш залепен за нас, и ще започнеш да си правиш косата на цветни кичури! Колкото до нас... не бери грижа, няма да се изгубим! Та наслаждавай се без угризения на това, което ти се е случило! А за да се почувстваш по-добре, ти казвам, че ако на мен ми се случеше нещо толкова хубаво, някой юначага, да речем, щях да ви зарежа още преди да сте го разбрали! Ясно ли е?

— Елпида има право — присъедини се Марина като адвокат от защитата. — Ти не си наш настойник, та да ни наглеждаш! Приятели сме и точно заради това проявяваме разбиране!

Неочаквано Костис се обърна към Наталия, която изглеждаше съсредоточена върху ледчетата в кафето си.

— Ти няма ли да кажеш нещо? — попита той.

Тя го погледна.

— Нямам какво да кажа. Мисля, че преждеговорящите изразиха и моето мнение! — отвърна малко хладно.

— Във всеки случаи нещо ти има! От вчера си разсеяна, все... нямаш настроение и почти не говориш. Какво става?

Съвсем ненадейно и както не знаеше какво да му каже, за да не му изкреци истината, помощта дойде от Елпида.

— Хайде сега, ще питаш Наталия какво ѝ е! Че кога ни е оглушавала с бърбривостта си? Познаваш я вече. Предпочита да бъде слушател! Остави я на мира и се разбери с Анастасия за довечера! И това е заповед!

Костис се усмихна и се обърна към мобилния си телефон, който иззвъня в момента, в който Наталия остави погледа ѝ да се зарее в

слънчевите зайчета върху морската повърхност. Някъде на хоризонта се виждаше кораб и в момента, когато го чу да се смее на нещо, което другата му казваше, тя си пожела и тя да беше на кораба и да заминаваше някъде надалеч. Чувстваше, че има много общи неща с безкрая, който съзерцаваше.

В дълбините му почиваха безброй корабокрушения, по същия начин, както и животът ѝ бе пълен с потънали гемии. Връзки, които бе вярвала, че ще пътуват в спокойни морета, бяха потъвали необяснимо как, оставяйки я напред морската шир сама, без планове, без спасителен пояс.

А сега... Ето я отново готова за пътешествие със собствената си участ. Една любов, каквато никога преди това не бе изпитвала. Знаеше, че това е любов, както знаеше, че този път трябваше самата тя да предизвика корабокрушението. Трябваше да сподави порива дълбоко в сърцето си преди въобще да беше опънал платна за пътешествие.

Костис затвори телефона и се обърна към Елпида, която го гледаше.

— Е? — попита го тя нетърпеливо.

— Окей! Ще се видим в дванайсет!

— Защо толкова късно? — полюбопитства да разбере Марина.

— Защото и тя не може да зареже компанията си! Да не би да искате да се отървете от мен, момичета?

— Ние сме си виновни, че проявяваме такъв интерес към реабилитирането на пола ти! — скара му се тя.

— Щом като сме решили този въпрос, отивам да се изкъпя! — съобщи Костис. — Някоя от вас ще дойде ли?

Тръгна сам. След първите махове обаче го видяха да излиза забързано от водата, като държеше ръката си и гримасничеше от болка. Завтекоха се към него, обезпокоени, за да видят какво се е случило.

— Какво ти стана? — попита го Наталия.

— Нещо ме опари — отвърна той и им показа ръката си.

— Най-вероятно медуза! — постави диагнозата Марина.

И трите го съпроводиха до мястото, където беше плажната му кърпа, а Елпида се разрови в чантата си, докато Костис роптаеше.

— Как е възможно! Сред толкова народ точно мен ли намери? — жалваше се той.

— По-скоро ти си я намерил и си налетял на нея! Да не мислиш, че тя те е взела на мушката? — скара му се Елпида, продължавайки търсенето в чантата.

В същия момент едно детенце изскочи от морето, пищейки.

— Както виждаш, за жалост е ужилила и детето!

— Изглежда, че не е имала нищо лично против теб! — присмя му се Марина.

Хората започнаха припряно да излизат от водата. Някакво течение изведнъж бе изпълнило крайбрежието с морските обитатели, срещата с които бе толкова болезнена. Елпида най-последно открила амоняка, който търсеше, а върху ръката на Костис все по-очевидно нарастваше зачервяването от атаката, на която беше станал прицел.

— Какво е това, което се каниш да приложиш върху мен? — попита я той подозрително.

— Амоняк, юначни момко!

— Ще смъди ли?

— Напразно те нарекох „юначен момък“!

— Пречи ли, че искам да знам?

— Пречи, че си побелял от страх, я се виж, двуметров мъж!

— Защо, мъжете не ги ли боли?

— Можеш ли да си затвориш устата и да ми подадеш ръката си, че да приключваме?

Накрая Наталия взе да духа на ръката му, която смъдеше, Марина му вееше с едно списание, а Елпида се наслаждаваше на гледката заедно с кафето и цигарата си.

— Това пари повече от ужилването на медузата! — продължи да мрънка Костис. — Сигурна ли си, че си ми сложила правилното лекарство?

— То е единственото и абсолютно препоръчително срещу опарване от медузи! Успокой се! След малко няма да ти има нищо! Сякаш нещо съм се догаждала, когато го взех! Човек трябва да носи със себе си всичко необходимо, когато придружава... малолетен!

— Мен ли наричаш малолетен?

— Защо? Да не би поведението и мрънкането ти да напомнят за мъж, който се стреми и към еротични приключения... да ти се не знае!

— Първо, не съм ги искал аз, а вие ми ги натрапихте!

— Да, пиленце, насила те изпратихме при госпожата! След като се изядохте един друг с поглед, решихте да си „извадите и очите“, а пък ние сме ти виновни!

Щяха да продължат с мерак караницата си още дълго, ако Марина не бе простенала. Обърнаха се и я видяха да стои преbledняла, загледана към пътя, на няколко метра оттам. Настана паника. Костис скочи на крака и я сграбчи, преди да се е строполила. Сложи я да седне на мястото си, Наталия ѝ даде малко вода, а Елпида ѝ повя със списанието, с което допреди малко бе правила същото за Костис.

— Добре съм... — изрече на пресекулки тя след няколко минути.

Цветът на лицето ѝ се бе възвърнал, очите ѝ се оживиха, но все още никой не се беше успокоил. Седнаха до нея.

— Но какво ти стана? — попита я Елпида, която сега измерваше пулса ѝ. — Нормален е. Какво почувства? Боли ли те някъде?

— Не, не. Не се тревожете, съвсем добре съм. Няма нищо общо с бебето. Смутих се малко.

— От какво? Само не казвай, че е от препирнята между Елпида и Костис! — поиска да узнае Наталия.

— Не, разбира се! Не знам как да ви го кажа...

— Достатъчно е просто да кажеш защо ни прати на оня свят от притеснение и особено мен — ранен човек!

Марина се усмихна нежно на Костис, който бе проговорил.

— Докато ти правех вятър, зяпах разсеяно минаващите коли. В една от тях видях. Тоест стори ми се, че видях...

— Кого видя, моето момиче, че за малко да останеш в ръцете ни? — подкани я Елпида да продължи, докато още мереше пулса ѝ. — Само не ми казвай, че си видяла Никитас!

— Опазил Господ! Тогава щях наистина да остана в ръцете ви! Не... Стори ми се, че видях... Филипос!

Всички се понаместиха, както седяха, и я изгледаха, недоумявайки.

— Знам, че звучи налудничаво, направо параноично, но го видях! — допълни тя. — Не може някой толкова да приличаше на него! Но какво ще търси в Навплион?

— Първо, не си сигурна дали е бил той! — поде Елпида. — В бързо преминаваща кола... мнозина могат да ти заприличат на него! После, може и да не е бил той. Толкова ли е странно някой от Ксанти

да е дошъл на ваканция в Навплион! Не си ли чувала никога за вътрешен туризъм?

— Онзи, когото си видяла... сам ли беше?

— Не. Беше заедно с други двама.

— Аз мисля, че така ти се е сторило! — намеси се Костис. — Смяташ ли, че и той те е видял?

— Изглежда...

— Ако е бил Филипос, щеше да спре, за да те заговори, нали така?

— Ами! Не мисля, че би искал дори да ме види. Много го нараних тогава.

— Преувеличаваш! Минали са толкова години! Както ти, така и той е продължил живота си. — Взе думата Елпида, но погледът ѝ претърсваше пътя. — Ще видиш, че грешиш! — довърши тя.

— Най-вероятно... Извинявайте, че ви уплаших така!

— Въобще не го мисли! Хайде, да вървим сега!

— Тръгваме ли си? — доста неохотно попита Марина.

— Какво друго да правим тук? — учуди се Елпида, която бе дала сигнал за оттегляне от плажа. — Кафе пихме, стреснахме се, медузи се появиха и поразиха мъжа в компанията.

— Най-послед да си спомните и за него! — Костис възприе познатия си маниер.

— Да не би да си ни позволил да го забравим и за миг дори? — застреля го Елпида.

Двамата бяха готови да се счепкат отново. Наталия хвана Марина за ръката.

— Ела и ги остави да се изядат един друг тези двамата — каза ѝ тя, преди да се обърне строго към тях. — Марина трябва да си полегне малко! Ако не дойдете до две минути в колата, взимам я и потегляме, а вие се връщайте, както можете!

Последваха я всички. Но съзнанието на Марина бе отнесено надалеч от синия джип. Беше почти сигурна, че бе видяла именно него.

Броеници от всевъзможни разновидности. Някои изработени от изкопаеми минерали, едни разноцветни, с чаткащ звук, който привличаше вниманието. Святкаха във витрините на магазините,

провокирайки туристите, които не оставаха безразлични към обаянието им. Марина не знаеше коя да избере за баща си. В крайна сметка, малко преди търпението на Костис и Елпида да се изчерпи след половинчасовия им престой в същия този магазин, тя се спря на една съвсем бяла, от слонова кост. Единствената, която даваше вид, че ѝ доставя удоволствие, беше Наталия. Милваше с любов и възхита превъзходните цветни мъниста, гледаше, заслепена, различните дребни предмети и бижута и накрая избра за себе си малка звездичка на верижка, изработена от кехлибар. Това даде на Марина идеята да потърси нещо за майка си и така престоят им бе продължен, което доведе до отчаяние Елпида и особено Костис, който започна да мрънка.

— Вместо да роптаеш — скара му се Наталия, — ела да избереш нещо за дъщеря си! Как ще се върнеш в Атина с празни ръце?

Костис се въодушеви от идеята на Наталия. Стигна дори дотам да я разцелува звучно по двете страни, за щастие, без да забележи смущението ѝ. Докато избираха между десетки елегантни гривнички, подходящи за малка госпожица като Измини, Елпида се озова до Марина, която, изправена пред витрината на магазина, беше получила същите симптоми, като сутринта на плажа. Този път се съвзе веднага и ги изгледа.

— Той е бил! — каза им. — Сигурна съм! Разглеждах едно колие за майка ми и както вдигнах очи, го видях да минава!

— Сигурна ли си? Улицата навън не е осветена и може да си се припознала! — опита се да я успокои Наталия и с помощта на другите двама успя.

Въпросът беше почти забравен. Купиха, каквото си бяха избрали, и решиха да отидат да си вземат сладолед. След малко Костис щеше да се отправи към рандевуто си, но нямаше начин преди това да не изяде любимия си сладолед с каймак и вишневи сироп. Седнаха, но преди още да успеят да поръчат, туристическото влакче мина на няколко метра от тях и Марина отново се смути.

— Не ми казвай, че си го видяла пак! — изказа предположение Елпида.

— И все пак! Той беше във влакчето! А ако не е бил той, тогава, значи, умът ми не е наред! Имам видения! — отвърна Марина.

— Истината е, че случаят започва да изглежда необичаен! — съгласи се Костис. — В края на краищата толкова време не ти се е случвало подобно нещо! Защо точно сега да ти се привижда навсякъде?

— Щом го виждам, следователно той е тук!

— Не бързай! — приземи я Елпида. — И трите пъти си го видяла отдалеч! Не си сигурна! Освен това от хормоните на бременността си станала свръхчувствителна!

— Ама бременна съм, не съм луда!

— Не казах, че си луда! Просто напоследък ти се събра много, обяснимо е да ти е повлияло. Понякога разсъдъкът ни играе странни игри!

— Може и да си права...

Разговорът бе прекратен, когато келнерът дойде с тяхната поръчка, и заговориха за друго, докато дойде време Костис да тръгва. Изведнъж обаче Наталия се върна на предишната тема, опитвайки се да разсее ума си от предстоящата му среща, която ѝ причиняваше болка.

— Марина, ако наистина този, когото си видяла, е бил Филипос... как ще постъпиш?

— Че какво бих могла да направя?

— Ако се срещнете... Ако той...

— Недей да продължаваш, Наталия. Минали са много години оттогава и както много правилно беше казала Елпида някога, най-вероятно той е женен, сега вече и с деца. Идеята за семейство му харесваше.

— Това обаче ти не го знаеш!

— Но знам колко объркан е моят живот сега. За да бъда откровена, не мисля, че някога съм успяла да го забравя, но вече е късно!

— А ако той все още те иска?

— Тогава може би ще иска Марина от онова време. Вече не съм същата, както, предполагам, и той. По-възрастни сме. Променили сме се...

— Хубав разговор подхванахте! — смъмри ги Елпида. — Полудели сте и двете! Едно случайно обстоятелство, и вече написахте цял сценарий! Хайде, да вървим да спим, преди да сме се натъкнали

отново на предполагаемия Филипос, че после няма да знаем какво да правим с бременната жена, която Господ ни е изпратил! Ставайте!

Тя издаде заповедта и никой от тях не пожела да ѝ се противопостави. Сякаш бързаха да се озоват в леглата си и всяка да потъне в мислите си.

Дните се изтърколваха с невероятна бързина, която никой не искаше да приеме. Желанието да се върнат към всекидневието липсваше. Август приближаваше към своя край, но четиримата не искаха да свършва и престоят им в онзи хотел, който беше в толкова нежно съприкосновение с морето в часа, когато слънцето го милваше.

Къде ли беше слънцето през онзи ден? Събудиха се без неговото докосване. Небето нямаше обичайния си син цвят. Беше го заменила меланхолна сивота, променяйки и цвета на морето. Вместо да е златиста, пясъчната ивица се простираше смътна и самотна без дечица, които да вдигат врява, без къпещи се летовници, които да се изтягат върху пясъка и да си играят с него, оставяйки златните зрънца да се изплъзват между пръстите им. Седнаха на верандата за сутрешното си кафе.

— Какво да правим днес? — попита Марина.

— Така, както се изпорти времето... — Елпида остави фразата си недовършена, но смисълът беше ясен.

— Защо не отидем да се поразходим в града? — предложи Наталия.

— Пак ли по магазините? — понечи да възрази Костис.

— Може да пообиколим, мрънкало такова! — присмя му се тя. — Навплион има богата история, прекрасни музеи и куп забележителности! При такова време ни се удава възможност все пак да научим нещо! По-късно, когато сигурно ще се оправи, ще отидем и на плаж! Е, какво ще кажете?

Съгласиха се всички. Идеята да обследват Навплион в крайна сметка ги беше въодушевила.

Дъждът ги свари на улицата. Изведнъж сивото небе причерня. Едри дъждовни капки намокриха плочите и веднага след това изчезнаха, след като всички тесни улички се изпълниха с вода. Хората

се завтекоха да се предпазят криво-ляво на сушина под козирките на магазините.

На тях се падна козирката на един бижутериен магазин. Така се сбутаха между останалите хора. Марина вдигна поглед да погледне мъжа, който за една бройка почти щеше да я прегърне, и дъхът ѝ спря, когато се озова право срещу две познати очи, които я гледаха. Потопи се в глъбините на две дълбоки тъмнозелени езера. Филипос ѝ се усмихна...

Времето спря внезапно, но това не му беше достатъчно. То пое обратно по пътя на завръщането към едно минало, толкова живо, че усещаше горещия му дъх да я опърля. Декорът от Навплион с леещия се проливен дъжд се разтроши на хиляди парчета. Пръсна се като пясък, развяван от силен вятър. Алонисос... Тя се върна назад. Морето, слънцето, очите му, целувките му, всичко се завъртя във вихър. Щеше да падне, ако той не я придържаше.

— Марина... — прозвуча гласът му. Този спокоен, мил глас, който тя мислеше, че никога повече няма да чуе, достигна до слуха ѝ. Беше същият, както тогава, когато ѝ казваше, че я обича, че тя е негова, че винаги ще бъдат заедно.

Тя си пое дълбоко дъх и се окопоти, но той продължи да я държи и Марина толкова би искала да му каже никога повече да не я оставя. Очите ѝ се откъснаха от неговите и се долепиха до устните му. Спомняше си всяка тяхна извивка. Дори онзи микроскопичен белег в долната им част, спомен от първия му опит за бръснене, когато беше петгодишен. Поискал да подражава на баща си в онова, което смятал за чисто мъжка работа. Експериментът завършил в окръжната болница в Ксанти с два малки шева. Сега Марина обхождаше с поглед цялото познато лице. Не се беше променило. Дори косите си не беше отрязал. Бяха много дълги, както тогава, и бяха вързани на опашка. Сред тях се различаваха тук-там сребреещи нишки, сигурно следа от някакво голямо премеждие.

Изведнъж тя дойде на себе си. Отдръпна се от прегръдката му и се огледа наоколо. Сякаш се събуждаше от летаргичен сън. Дъждът, изглежда, сякаш изчерпваше запасите си, но малцина бяха изоставили сушината. С изненада установи, че приятелите ѝ вече не бяха до нея. Видя ги под отсрещната козирка и разбра, че не е било случайно. Видя Костис да ѝ намига. Те също бяха разпознали Филипос и се бяха

отдалечили, за да я оставят насаме с него. Обърна се към Филипос и отново забрави всичко около себе си. Той ѝ се усмихваше.

— Планина с планина не се среща! Нали така казва народът? — каза ѝ.

— Ние обаче...

— Ние не сме планини! Как си, Марина?

— Добре съм. Не очаквах... Искам да кажа... Малко съм объркана!

— И аз бях отначало, но след като те видях толкова пъти, свикнах!

— Значи, ти си бил! Не съм сгрешила! И на плажа...

— ... и пред бижутерийния магазин, и след това във влакчето! — добави той.

— Мислех си, че съм полудяла! — прошепна тя.

— Също и аз, когато те видях за пръв път от колата на плажа на Каратонас.

— Защо не спря? Защо не ме заговори? — попита Марина.

— Не знаех дали ти би искала да говориш с мен.

— Как си могъл да допуснеш, че аз няма да... Както и да е. Писано било да се срещнем в крайна сметка. Какво правиш тук?

— На ваканция съм, както и ти, предполагам...

Не посмя да го попита дали е сам. Знаеше, че не би понесла да научи от самия него, че споделя с друга онова, което някога бяха споделяли двамата заедно. Непосредствено след раздялата им мисълта за някоя друга в обятията му беше способна да я подлуди. Плачеше тогава, както ѝ се искаше да заплаче и сега.

За щастие, следобед не валеше. Марина не искаше да се озове с него в магазин, пълен с хора. Предпочиташе плажа и му предложи да се срещнат там, когато той поиска от нея да се видят. Дъждът вече беше спрял и мътно слънце се опитваше да пробие там, където облаците позволяваха. Някъде сигурно имаше и дъга, може би с някое съкровище, скрито в основата ѝ, както се разказва в приказките, но да не би и самата тя да не се намираще в царството на нереалното през последния половин час?

Само преди няколко часа, когато трябваше да си тръгнат изпод козирката, където се срещнаха най-напред, никой от двамата не изглеждаше готов.

— Спря... — беше й казал той, щом небесните чешми се затвориха също толкова внезапно, колкото се бяха и отворили.

— Да, трябва да тръгвам... Чакай ме — бе измърморила тя.

— Знаем... Искам да те видя, Марина.

— И аз...

Сега стояха един срещу друг. На плажа с все още влажен пясък и няколко души далеч от тях. Филипос държеше в ръце голяма раковина и й я подаде.

— Ако я доближиш до ухото си, ще чуеш морето — каза й той и тя се подчини. — Намери я един приятел вчера. Гмуркач е. Поисках я от него, за да ти я дам.

Марина отдръпна раковината от ухото си, прекъсвайки звука на морския прибой, който идваше от дълбините й, и го погледна с недоумение.

— Откъде знаеше, че ще ме срещнеш днес сутринта и че ще дойда тук следобед?

— Не знаех нищо. Ако не беше станала тази случайна среща, щях да ти я донеса в твоя хотел.

— Знаеш къде съм отседнала?

— Да...

Нямаше смисъл да го пита нищо друго. Филипос никога не се спираше, ако искаше нещо. Само Марина беше успяла да го спре тогава, когато единственото, което той искаше, беше самата нея.

— Е? — попита я той, прекъсвайки нишката на спомените й. — Няма ли да ми разкажеш какво ново при теб? Какво прави през всичките тези години?

— Нищо особено...

— А бракът ти? Не го ли смяташ за нещо сериозно, за което си заслужава да ми кажеш?

— Знаеш за него?

— Да... научих. Омъжила си се приблизително две години след като се разделихме. Изчакала си да измине разумен интервал...

— Казваш го така, сякаш съм го планирала предварително! Така се случи.

— Да, само че ти се кълнеше, че никога няма да...

— Има ли смисъл този разговор?

— Правилно! Нека споменем само приятните неща! Щастлива ли си с него?

— Какво ме питаш сега?

— Питам те, за да се уверя, че си е заслужавало да пожертваш онова, което имахме ние двамата.

— Филипе, моля те!

— Имаш право. Вярно, не те ли попита кой съм аз? Ти какво му каза?

— Кой да ме попита?

— Мъжът ти, естествено! Видях го, че стоеше под отсрещната козирка с другите две. Приятелки ли са ти?

Ръцете ѝ стиснаха раковината толкова силно, че чак я заболя. Решението ѝ бе предложено наготово.

— Естествено, че ме попита! — отвърна тя, без да губи самообладание. — Казах му, че си ми състудент от едно време!

— Не си го излъгала!

— Не. Казах му само половината истина...

— Добър ли е към теб? Обича ли те?

Добре че питаше за онзи, когото смяташе за неин мъж, а не за Никитас. Поне сега без запъване можеше да му каже:

— Той е много добър човек. Нежен, топъл, грижовен към всички, а към мен най-вече. Има чувство за хумор, любезни обноски. Умее преди всичко да бъде приятел... И да... обича ме...

— Както и ти! Личи си от начина, по който говориш за него... По очите ти!

— Бих била несправедлива, ако не го обичах след всичко споделено между нас. Знаеш ли... очаквам дете.

Това беше изстрелът на милосърдието и най-напред я заболя самата нея, която беше натиснала спусъка, но не можеше другояче. Погледна го. Беше съкрушен, но правеше храбри опити да се усмихне.

— Поздравления! Първо ли ви е? — успя да попита.

— Да... Разкажи ми и ти сега какво ново покрай теб! — подкани го Марина с успешно престорена охота.

— Какво да ти кажа за себе си?

— Най-напред дали си се оженил, имаш ли деца...

— Единствената жена, за която съм искал някога да се ожена и която смятах, че е моя, беше ти, Марина!

— Филипе... Недей...

— Не го казах, за да те поставя в затруднено положение, а защото е истина! Обикнах те, обичам те и не мисля, че някога ще обикна друга. Поне не по начина, по който обикнах теб!

— „Никога“ е голяма дума!

— Може, но изминаха шест години, откак сме се разделили, и аз се чувствам така. За разлика от теб, не успях да продължа напред с живота си.

— Но аз...

— Не се оправдавай, като че ли си извършила престъпление. Истински се радвам, че си щастлива, понеже го заслужаваш...

Стотна от секундата щеше да ѝ бъде достатъчна да му каже истината. Една стъпчица само и щеше да прегърне него и истинското щастие заедно с всичко останало, което той представляваше. Прехапа устни, за да не проговори. Стисна отново раковината, за да не го прегърне. Нямаше право да го въвлича в бъркотията, пред която беше изправена, нито в неизвестното си бъдеще. Промени разговора. Смяташе, че така щеше да тръгне по безболезнени пътеки.

— В професионално отношение какво правиш? Отвори ли езиковата школа, за която говореше?

— Да...

— В Ксанти ли?

— Да. Но неотдавна я продадох заедно с всичко останало.

— Продаде я? Защо? Не вървеше ли добре?

— Извънредно добре. Случи се нещо обаче... Не можех да остана повече в Ксанти.

— Не разбирам...

— Изгубих родителите си.

— Кога?

— Преди четири месеца.

— Но как? Така изведнъж? Какво се е случило?

— Загинаха в автомобилна катастрофа. Бяха отишли до Солун и на връщане... Било е ТИР... Шофьорът заспа на волана. Смъртта е била мигновена и за двамата.

Наведе глава. Гласът му се прекърши. Ръцете ѝ се протегнаха и преди разумът да успее да я възпре, го прегърнаха. Той я притисна към себе си с копнеж и тя усети сълзите му да мокрят рамото ѝ. Опита се да ги пресуши най-напред с ръце, а след това с устни. Спряха, когато устните им се срещнаха, както спря и времето. Раковината със звука на морето се изплъзна от ръцете ѝ и пясъкът я обгърна, както Филипос прегръщаше нея. Изпиваше от устните му цялата любов, всичко онова, от което се бе лишавала толкова години поради боязън. Стана отново на двайсет години, съществува ѝ се изпълни с животи любов. Дори не знаеше къде щеше да ѝ излезе краят на тази целувка, ако бебето не бе избрало този момент да я прекъсне с ново леко подпърхване. Тя се отдръпна засрамена. Поклати глава отрицателно и му обърна гръб. Остана така, треперееща и задъхана.

Почти се уплаши, когато го усети отново до себе си да ѝ подава раковината с несръчно движение.

— Раковината ти — каза той шепнешком. — Извини ме... Нямам никакво оправдание...

— И аз съм виновна.

— Да речем, че се поувлякохме. Но искам да знаеш...

— Не, Филипепе! Не казвай нищо! Омъжена съм, чакам дете, нямам правото.

— Права си... Но аз те обичам, искам да те виждам. Сега, когато ще бъда в Атина за постоянно...

— Къде ще бъдеш?

— В Атина. Не ти ли казах? Продадох всичко в Ксанти. Отварям езикова школа в Галаци. Тоест можем да...

— Не, Филипепе! Не можем!

— Но защо? Като приятели! Кълна ти се, че няма никога нищо да поискам от теб!

— Това, което се случи преди малко, би трябвало да те възпира от клетви и обещания, които може би няма да успеем да удържим нито аз, нито ти. Би било несправедливо... искам да кажа, мъжът ми...

— По-точно?

— Мисля, че разбра.

— Отново ли ще ми кажеш „сбогом“?

— Не може да стане другояче. Пожелавам успех на езиковата ти школа... Сполука и на теб...

Тя му протегна ръка. Той я взе в своята и я задържа. Гледаше я в очите в мига, когато тя се опитваше да сдържи сълзите си. Когато Филипос се наведе и положи целувка върху ръката ѝ, тя изгуби битката. Побягна, сякаш я преследваха; притискаше раковината и плачеше. За пореден път го бе загубила и този път я болеше още повече. Тогава си беше тръгнала, понеже се беше уплашила от истинския живот. Сега истинският живот бе минал в атака; беше забранил всякакъв друг избор, освен раздялата.

Очакваха със затаен дъх завръщането ѝ. Дори обичайно спокойната Елпида пушеше цигарите една след друга. Три пъти се хвана, че пали нова цигара, докато предишната гореше недопушена между пръстите ѝ. Костис крачеше като звяр в клетка, а Наталия се бе свила в един фотьойл. И за тримата първият случаен сблъсък бе приятна изненада. Бяха минали под отсрещната козирка и наблюдаваха развълнувани срещата след толкова години. Когато Марина им съобщи, че са се уговорили да се видят, те се въодушевиха, но не успяха да изтръгнат от нея нито дума до момента, в който тя тръгна, за да се срещне с него; а сега времето, изглежда, сякаш беше спряло.

Не очакваха да я видят да се връща в лошо разположение, стиснала раковина в ръце, нито повярваха на онова, което им разказа веднага щом успя да се свърже достатъчно, за да заговори.

Костис скочи прав, беше извън себе си.

— Какво си направила, казваш? — развика ѝ се той. — Да не си полудяла? Защо си му казала такава чудовищна лъжа за нас?

— Не съм му я казала аз! И през ум не би ми минало! Той сам бе повярвал, че ти си ми мъж!

— И ти не го извади от заблудата му!

— Така е по-добре.

— Защо не вземеш да ни го обясниш, че се затрудняваме?

— Но толкова е просто! Ако му бях казала истината и след като, както той каза, още ме обича...

— ... щяхте да живеете вие добре, ние още по-добре, а хлапето ти най-добре с един свестен баща, който щеше да го признае, така както обожава майка му! И не ми казвай някоя чудовищна глупост,

защото всички видяхме как те гледаше! За него ти си целият свят, макар че не разбирам какво толкова намира у теб! Глупачка!

Костис беше извън себе си и не правеше никакво усилие да го скрие.

Наталия се приближи към него.

— Костис, моля те, успокой се и я остави да ни. Обясни!

— Че какво друго да ни каже? Прогонила е човека, разбираш ли?

— *Не е известно дали мъжът обича по-силно или жената. Сигурно е обаче, че жената знае как трябва да обича...* — заговори със спокоен тон Марина, гледайки Костис.

— Какво е пък това сега?

— Думите на един френски композитор, чието име в момента не си спомням!

— И какво иска да ни каже той?

— Не знам за него, но знам какво искам да кажа аз... Обичам го! Сега вече знам, че никога не съм го забравяла. Не съм превъзмогнала мисълта за него. Сега като се замисля отново, бракът ми с Никитас е бил като летаргичен сън. Приспивах себе си и чувствата си. Може би затова през всичките тези години преживявах отново миговете, които бях изживяла с Филипос. Вече с положителност знам какво изпитвам. Обичам го. Но няма начин да бъдем заедно. Аз съм в началото на един развод и, най-важното, очаквам дете. Би било несправедливо към него да го забъркам в перипетии, които не знам колко пагубни може да се окажат.

— И решаваш ти вместо него! С какво право?

— Защото чувствам към него онова, което чувствам. Именно заради това искам да го предпазя!

— Но той не е бебе! Кажи му истината и го остави той да избира дали да се забърка, или не! — Костис се спря и погледна Елпида и Наталия. — Извинявайте. Само аз ли смятам така? Вие нямате ли мнение? — попита ги.

Елпида загаси цигарата си и го погледна.

— *Онези, които ни научиха да говорим, забравиха да ни научат и да мълчим* — каза му тя.

— Какво е това?

— Гъоте!

— Да не сте решили да ме побъркате? Тук сме изправени пред кризисна ситуация, а вие сте го ударили на сентенции от велики мъже?

— Щом като в компанията ни няма велик мъж, се обърнахме към класиците!

— Да не би да ме обвиняваш в невзрачност, Елпида? Кажи ми и това, та да полудея съвсем!

— Успокой се, Костис! Не те обвинявам в нищо, но допускаш грешка. Обвиняваш Марина, че е искала да предпази Филипос, сякаш е малко дете, и от толкова време самият ти се държиш с нея, сякаш е някоя лекомислена пубертетка! Тя обаче е зряла жена и е направила...

— ... голям гаф! — прекъсна я Костис. — Само не ми казвай, че си съгласна с нея!

— Истината е, че... не съм! Съвсем не съм съгласна! Щом видях Филипос, щом видях начина, по който я гледаше... У мен не остана никакво съмнение. Тези двамата са създадени един за друг и това го казвам за пръв път за някоя двойка!

— Най-после не съм сам!

— Но...

— А, недей да правиш остър завой сега!

— Остави и някой друг да вземе думата, драги момко! — реагира Елпида. — Правилно или не, Марина е решила това и ние трябва да го приемем! За това са приятелите!

— А не са ли, за да предотвратяват глупостите?

— Това, което за теб е глупост, за нея е единственото правилно решение!

— Благодаря за разбирането! — чу се Марина, която изглеждаше по-спокойна сега.

Наталия се приближи. Седна до нея и я хвана за ръката.

— Марина, сигурна ли си? Искам да кажа, той ти каза, че все още те обича, а както ни призна, и ти споделяш чувствата му. Една любов, оцеляла цели шест години, и то при такива условия, не се захвърля така лесно!

— Кой ти каза, че е било лесно? — реагира Марина.

— Лесно може би не, но във всеки случай прибързано — отбеляза Наталия.

— Филипос ще живее в Атина, трябваше да му отрежа пътя, за да не поиска да ме вижда. Нито Костис може да играе ролята на

грижовния съпруг, нито аз да се преструвам. Разводът едва-що е започнал и нямам никакво доверие на Никитас. Нямах време, значи...

— Да, но нали си спомняш и когато научи, че си бременна? Спомняш ли си колко прибързано беше решила, че няма да задържиш детето? Ако не ти бяхме попречили, сега щеше горчиво да се каеш!

— Не е същото! Именно защото го има това дете, нямам правото да продължа с Филипос, сякаш нищо не се е случило! Така е по-добре. Някога имах своя щастлив случай с него и го пропуснах. Не мога да се надявам на втори шанс. Моля ви, приемоте решението ми и не ми казвайте нито дума повече по този въпрос! Вдругиден си заминаваме, а Атина, за щастие, е огромен град! Няма да го видя повече!

Образът от отражението на луната върху гладката морска повърхност бе онова, което тя искаше да отнесе със себе си като последен образ от Навплион. На другата сутрин се връщаха обратно, каквото и да означаваше това. Елпида бе застанала неподвижна в края на верандата. Най-хубавата ваканция през живота ѝ свършваше и финалът с луната беше абсолютно емблематичен за всички хубави мигове, които бе преживяла през тези десет дни. Може да не им го беше казала през цялото това време, докато бяха заедно, но тези тримата тя обичаше страшно много. Откак се бе запознала с тях, животът ѝ се бе завихрил в един неочаквано хубав тайфун. Не се чувстваше сама, не се нуждаеше от прословутите свои отбранителни щитовете, можеше да бъде вярна на себе си и тъкмо като такава да бъде приемана. Понякога ѝ се искаше цялата да се превърне в огромна прегръдка и да обхване в нея и тримата!

Най-напред усети присъствието на Костис зад себе си, а след това чу гласа му.

— И ти не спиш...

— Не ми се спи. Ами другите две?

— Вече сънуват. Марина от време на време простенва в съня си.

Замълчаха в нощния мрак, в пълното отсъствие на какъвто и да било звук. Костис запали две цигари и ѝ подаде едната. Пушиха известно време мълчаливо, един до друг.

— Хваща ме меланхолно настроение, че утре си заминаваме — каза Елпида и Костис поклати глава в съгласие.

— И аз съжалявам, беше много хубаво. Макар че краят на тази ваканция би могъл да бъде по-щастлив ако Марина...

— Знам, Костис, но не можем да направим друго, освен да чакаме.

— Какво да чакаме?

— Не знам в какво вярваш, в бог, съдба или предопределение, но каквото и да е било онова, което ги е накарало отново да се срещнат, изключено е да го е направило само за да се изгубят отново един друг сега, когато ще живеят в един и същ град.

— Не те познавах като чак такава фаталистка!

— Ориенталците говорят за късмет. Ако се замислиш добре, последните месеци на всички нас бяха повлияни от късмета. Спомняш ли си прословутото ни сблъскване?

— Как бих могъл да го забравя?

— Е, значи, не започна ли оттам всичко? Я помисли! Когато се блъснат с коли, хората се карат, не стават приятели, както стана с нас. Човек нито обиква, нито се изпълва с грижовност към някой друг за толкова кратко време. Кой го е очаквал?

— Елпида, толкова си различна тази вечер, че ме плашиш. Да не би да става нещо с теб?

Тя го погледна и в мрака очите ѝ проблеснаха странно. Костис спонтанно я притегли към себе си и нежно я прегърна.

— Какво има, моето момиче? Да не сме изпаднали в момент на слабост?

Тя не му отговори. Чувстваше се толкова добре в обятията му, че не искаше да разваля мига.

Отдръпна се сама, когато вече се беше посъвзела. Погледна го.

— Благодаря, имах нужда от това — каза му тя протичко.

— Затова са приятелите, Елпида!

— За мен не си приятел, Костис. Ти си братът, когото винаги съм искала да имам. Бих искала да знаеш това.

Той я погали нежно по бузата, а тя му се усмихна, както не се беше усмихвала никога.

— Добър човек си — допълни тя.

— Вие ме направихте такъв, Елпида. С вас проумях много неща и научих още повече.

Спогледаха се и се усмихнаха отново, докато общите спомени ги изпълваха.

— Ако другите две научат за този наш разговор — развеселен отбеляза Костис, — ще ни заведат на психиатър!

— Затова и ще си остане между нас! — напомни му строго тя и той се усмихна.

— Слава богу, пак си същата! Така мило, както ми говореше толкова време, не знаех какво да предположа. Знаеш ли какво? Може да ти се стори налудничаво, но понякога се питам дали ще намеря жена, която да съчетава това, което притежавате поотделно и трите!

— Моля?

— Просто е! Искам жена, която да бъде красива, умна, мила и нежна, като Марина и Наталия, взети заедно, но да може да ме ужилва и да ме предизвиква като теб!

— Няма да стане! По-лесно е да спечелиш от тотото!

— От това се опасявам и аз!

— Ами Анастасия?

— Анастасия беше окей, но...

— Свърши ли?

— Може и така да се каже. Анастасия е съвременна девойка, иска да прави кариера и не желае никакво обвързване. Разбрахме се, че може да се видим някой път и в Атина, но не за нещо сериозно. Нали разбираш...

— За едно извъргляне! Разбрах!

— Само ти би могла да разбереш!

— А на теб това не ти харесва, доколкото също разбирам! — изкоментира Елпида.

— На трийсет и осем години съм, Елпида, и искам отново да подредя живота си. Разбрах го след краткото приключение с Анастасия. Не искам връзки едnodневки. Предполагам, че съм от онези мъже, които се женят!

— Като топъл хляб ще продам телефонния ти номер сред медицинските сестри, ако им съобщя, че познавам такъв тип! — Усмихна му се, преди да продължи, вече сериозно: — Ще намериш това, което търсиш, Костис! А ако ти не намериш идеалната жена, може би тя ще те открие! Откъде да знаеш?

Беше негов ред да ѝ се усмихне.

Запалиха нова цигара. Зазоряването ги свари да си говорят на верандата. Изгревът пресече дъха им с великолепието си. Слънцето

впрегна всички сили да ги заслепи. След няколко часа щяха да се сбогуват с Навплион и с всичко, което им бе дало „прекрасното пътуване“^[10]. А то им беше дало много. За всеки от тях това пътуване бе личният път към неговата или нейната Итака. Тръгваха си помъдрели.

Или може би не беше така? Може би пътуването към красивия и загадъчен остров едва започваше...

[1] Превод на стиховете Здр. Михайлова — Б.пр. ↑

[2] Амфитрита — според древногръцката митология богиня на морето, съпруга на Посейдон. Една от Петдесетте Нереиди, женско олицетворение на морската стихия. — Б.пр. ↑

[3] Марта Вурци род. 1937 г. — кино и театрална актриса, изпълнявала предимно драматични роли; препратка към участието ѝ в мелодраматични кинотворби напр. „Голяма е болката“, „Обезнаследените на обществото“, „Сърце мое, престани да страдаш“, „С болка и сълзи“ и др., позната също и от различен тип филми като „Жълтите ръкавици“, „Коравият мъж“ и др. Изпълнявала е роли и на сцената на Атинския фестивал, играла е и в популярния телевизионен сериал „Жилищната кооперация“. — Б.пр. ↑

[4] Евангелски израз, който означава „намирам подходящ другар и съмишленик“: „Намира Филип Натанаила“ Евангелие от Йоана — 1:45. — Б.пр. ↑

[5] Ekalı Club — луксозен частен клуб-ресторант в „Екали“, едно от най-скъпите северни предградия на Атина. Собственост на една от влиятелните фамилии гръцки корабни магнати. Достъпът в него е разрешен само за членове. — Б. пр. ↑

[6] Лацис — една от най-влиятелните корабособственически фамилии в Гърция, едри предприемачи, с интереси в петролния бизнес и др. — Б.пр. ↑

[7] Паламиди — крепост в Навплион, построена през 1687 г. от венецианците. До хълма, на който се намира, може да се стигне по асфалтов път или изкачвайки 999 стъпала. — Б.пр. ↑

[8] Навплион — Център на окръг Арголида в Пелопонес. Един от най-живописните градове в Гърция, обявен е за архитектурен резерват. В периода 1828–1833 г. е бил столица на независимата гръцка държава. — Б.пр. ↑

[9] Ото Фридрих Лудвиг фон Вителсбех — баварски принц, провъзгласен за първи монарх на гръцкото кралство, управлявал под името Отон I (1833–1863), когато е детрониран. През 1833 г. на седемнайсетгодишна възраст, Отон стъпва в Навплион сред всенародни овации, придружен от баварско регентство и редовна баварска войска, за да поеме управлението на страната. — Б.пр. ↑

[10] Препратка към стиха на Константинос Кавафис от стихотворението „Итака“: „Итака те дари с прекрасното пътуване“ (превод Стефан Гечев). — Б.пр. ↑

СЕПТЕМВРИ МЕСЕЦЪТ НА АТИНА

Атина — дъщеря на Зевс. Много красива, много умна и много мъдра, тази богиня е познавала изкуството на войната по-добре от Арес. Нейното свещено дърво е маслината, а свещената ѝ птица — совата. На нейната мъдрост хората дължат много добрини, затова смъртните я обожават...

... Някои от вас казват: „Радостта е по-висша от тъгата“, а други казват: „Не, тъгата е по-висша“. Но аз ви казвам, тези две неща са неотделими. Винаги идват заедно и когато едното седи до теб на масата, помни, че другото спи в леглото ти.

Костис дръпна дълбоко от цигарата и се огледа наоколо. Беше сам в офиса си. И днес беше дошъл пръв. Сградата, опразнена от човешкото си присъствие, имаше друг вид. Стъпките му отекваха странно. През първите дни чистачките го гледаха учудени, сега му бяха свикнали и му се усмихваха. От деня, в който се върнаха от Навплион, спеше малко. Чувстваше, като че домът му го притиска. Стените се стесняваха, леглото му изглеждаше неудобно, чаршафите натежаваха. Предпочиташе да работи, за да не се чувства сам. Нямаше търпение компанията да се събере следобед и му беше трудно да се раздели с тях, когато вечерта напреднеше.

Взе кафето си и се заигра безцелно с ледчетата. Миналата вечер се бяха събрали в дома му да гледат филм. Обаче изборът на филма беше грешен. Наталия плака през три четвърти от него. Никога не беше виждал жена, която след толкова сълзи да продължава да е

красива и мила, а не ужасно променена, със зачервени очи и подпухнали устни и нос. Онази обаче, която му направи впечатление, беше Елпида. Не пи кафе, пуши малко и не сложи хапка в устата си от пицата, която бяха поръчали. Сега като си мислеше за това, две седмици, откак се бяха върнали от ваканцията, Елпида се беше променила. Не ядеше почти нищо, а цигарите, дългогодишният ѝ спътник, като че ли ѝ пречеха.

Изправи се и застана пред прозореца. По улиците имаше все повече хора. За повечето ваканцията беше свършила. Краткото прекъсване за отмора беше заместено от всекидневната борба за оцеляване. Всички онези, които за няколко дни бяха строшили оковите на ежедневието, бяха открили истинското си „аз“, бяха се занимавали със семейството си, бяха се успокоили от хилядите житейски грижи, се бяха завърнали. Навели примирено глави, приели отново да бъдат впрегнати в личната си рутина. Мислите му щяха да отидат още по-надалеч, но ги прекъсна влизането на Евгения в офиса. Внимаваше да не разлее преполовеното кафе, което държеше в ръцете си, преди да погледне и него с недоумение.

— Пак ли си дошъл, преди да съмне? — попита го.

— Не е ли това правило за всеки съвестен директор? Да идва пръв и да си тръгва последен?

— Това важи за тези, които работят! А не за онези, които прекарват времето си, зяпайки през прозореца! Какво става, шефе? От две седмици идваш в офиса, преди да е съмнало, пиеш безчет кафета, пепелниците преливат и не бързаш да се прибиращ вкъщи!

— Имаш предвид в празната ми къща!

— Разбрах! За всичко е виновна самотата! А приятелките ти?

— Срещаме се всяка вечер, но докато стане време за това... Не знам какво казва Париос^[1] за самотата, но аз не я издържам! Какво щях да правя, ако няха в живота си тези три жени?

— Може би онова, от което се нуждаеш, е да имаш една жена в живота си. Разбираш какво имам предвид.

— Да, но е трудно. Толкова месеци съм разведен и знаеш ли в какво се уверих? Нещата между мъжете и жените са се променили, като че ли са се променили правилата за общуване, какво да кажа! Чувствам се като неграмотен, на когото са дали интересна книга, а аз не мога да я прочета!

— Аз все пак мисля, че си се уплашил! Може да негодуваш заради самотата, но се страхуваш да направиш нещо, за да я пропъдиш.

— А, какво да правя? Да почна заведенията поред ли?

— Защо не? Там няма да е необходимо ти да правиш първата стъпка. Знаеш ли, жените са станали малко по-нападателни, отколкото си спомняш!

— И това не ми харесва. Аз съм свикнал мъжът да прави първата крачка!

— Ако всички мъже се колебаят като теб, добре правят жените, че поемат инициативата! А освен това, какъв ти е проблемът? Ти не понасяш самотата! Има ли значение кой ще направи първия ход, за да я пропъдиш?

— А ти, Евгения? Ти какво правиш, за да не си сама?

— Странно е, че питаш за това. Особено сега!

— Защо „особено сега“?

— Прекарах дълги години сама, знаейки каква е причината! Грозна съм. Знам го и съм го приела. Хората, колкото и да е красив вътрешният ти мир, първо са привлечени от външния вид. А аз не притежавам това качество.

— Нещо се е променило обаче. Правилно ли съм разбрал?

— Да, намерих един човек. Абсолютно случайно. От интернет. Месеци наред си общувахме през компютъра. После си говорехме по телефона и чак преди два месеца се осмелих да приема това, за което ме молеше от толкова време: да се срещнем. Разбира се, бях се подготвила, че ще избяга, щом ме види.

— Е, сега преувеличаваш!

— Просто съм реалистка!

— И какво стана?

— Не си тръгна...

— И искаш да кажеш, че сте гаджета?

— Това е израз на ученик от началното училище, но... да! Можеш да го наречеш и така! Той е на четирийсет и пет години, също грозноват, но има най-милите очи, които съм виждала! Щастлива съм, Костис, за първи път в живота си!

Костис се доближи до нея и я прегърна.

— Радвам се за теб, Евгения! Ти си чудесен човек и заслужаваше да намериш някого, който да се интересува и от друго, освен от очевидното! Браво!

— И ти направи същото, шефе!

— Какво да направя?

— Намери си някоя! Не забравяй, че имаш три жени до себе си!

— Ама те са ми приятелки!

— Това е... очевидното, за което говорихме! А трудното в една връзка е да можеш първо да си приятел с този, когото обичаш! Вие вече сте приятели! Може би някоя от тях може да стане и нещо повече!

— А ако проблемът е, че искам жена, която да има онова, което притежават и трите заедно?

— За да са приятелки, значи всяка има качествата на другата! Избери си и може да откриеш, че си намерил това, което си искал! Разбира се, аз не ги познавам...

— Лошо! Когато се запознаеш с тях, ще разбереш колко неосъществимо е това, което измисли! Наистина, какво ще кажеш, ако ти предложи да излезем някоя вечер всички заедно? Ще доведеш и ти... Как се казва човекът?

— Алекос.

— Ще доведеш и Алекос! Какво ще кажеш?

— Смяташ ли, че е редно?

— Защо не?

— Грешка е да се смесва работата с личните отношения!

— Напротив, аз вярвам, че това подобрява трудовите взаимоотношения!

— Надявам се! — въздъхна тя и погледна часовника си. — Сега какво ще кажеш? Дойде ли време да поработим?

Следващите два часа изминаха за Костис в лабиринт от работа — кореспонденция, телефони и една среща в десет. Върна се в дванайсет и намери Евгения на бюрото ѝ да тероризира компютъра с познатата скорост. Хвърли му поглед, изпълнен с разбиране.

— Горкичкият! Изглеждаш, като че ли са те бомбардирани! — каза тя.

— Главата ми е още по-зле! Намери ми едно хапче и задръж телефонните обаждания за още половин час! Искам да се успокоя!

— Трудно ще стане това! Имаш посетител в кабинета си!

— Ох! Кой е?

— Бившата ти съпруга!

— Антигони? Какво прави тук?

— Не ми каза, но не изглежда да е за добро! Изглежда развълнувана, като че е плакала, а сега, след като те е чакала толкова време, ще е и нервирана!

— Нека хапчетата да са две, Евгения, и ако има някое успокоително.

Когато видя Антигони, разбра, че става нещо сериозно. В погледа ѝ имаше само паника и безнадеждност.

— Най-накрая! — извика тя и Костис долови истерични нотки в гласа ѝ. — Чакам те вече цял час!

— Може би сме имали среща и аз съм забравил? — „Успокой се, Костис!“ — заповяда той сам на себе си. Спомените как може да завърши дори и най-обикновеният спор с Антигони още бяха живи.

Реакцията ѝ обаче го свари неподготвен. Тя се строполи в креслото и се разплака с глас. За секунда той остана неподвижен, без да знае какво да прави, но след това се приближи към нея притеснен. Нещата наистина бяха сериозни, не приличаха на обичайните ѝ истерични реакции.

— Антигони, какво става? Да не се е случило нещо с детето? Добре ли е?

— Много си е добре! Мен ще ме умори! — отговори му, плачейки.

Той се почувства по-добре. Дори само тези нейни думи му подсказаха, че не се е случило нищо непоправимо. Започна обаче да се нервира от непрекъсващия ѝ плач, който не им позволяваше да говорят.

— Антигони, можеш ли да спреш да плачеш и да ми кажеш за какво си дошла? Предполагам, че искаш да говориш с мен! Ако си искала да плачеш, да си беше стояла у дома!

Беше загубил самообладание, заговори ѝ рязко и сега се питаше какъв ли точно капан го очаква! Почти загуби ума и дума, когато Антигони спря да плаче, избърса очите си и го погледна извинително.

— Имаш право — каза тя, — извинявай, че ти досаждам в работното ти време, а дори не ти обяснявам нищо! Забравих се... Дойдох, защото имам нужда от помощта ти.

— За какво?

— Ето на... сега, когато приближава да излезе разводът. Василис... Знаеш кой е Василис, нали...

— Разбира се, че знам! Имах удоволствието и честта да ме изхвърли няколко пъти от моя собствен дом по времето, когато се молех да не се разпадне семейството ми, без да знам, разбира се, че вече съм бил заместен от него!

— Костис, моля те. Имаш право, каквото и да кажеш! Направих грешка тогава и съм го признала. Мислех, че ние двамата сме извървели доста път от онези лоши дни.

— Както и да е, та какво е направил този господин?

— Помоли ме да се оженим.

— Виждам, че не си губи времето! И какво искаш от мен? Благословията ми? Имаш я!

— Не си ти проблемът, а Измини! Като й казах, беше извън себе си!

— Казала си й?

— Ама разбира се! Василис иска да направим всичко веднага щом излезе разводът!

— Я виж ти, колко се е разбързал! А не помислихте ли, че може би детето няма да е готово още да премине от разпадането на семейството му към създаването на ново, с един чужд в дома му човек?

— Ама тя познава Василис!

— Като семеен приятел, не като пастрок! И какво стана?

— Каза ми страшни неща, Костис! Обвини ме, че аз съм виновна, че сме се разделили!

— И това не е толкова далеч от истината! По-нататък!

— Каза ми, че никога няма да приеме сватбата, че не иска да вижда отново Василис у дома, и най-лошото... заяви ми, че ако се омъжа за него, ще си тръгне от вкъщи и ще дойде да живее при теб!

— И това ли е най-лошото?

— Нима не разбираш? Каза ми право в лицето, че ако се омъжа, не иска да ме вижда никога повече!

Антигони започна да плаче, но Костис не я остави да продължи.

— Със сълзи няма да решим проблема. Спри, моля те, да видим какво ще правим! — каза й рязко и тя го послуша. — Преди всичко е необходимо самообладание!

— Детето никога не ми е говорило така! Измини винаги е била спокойна, любезна... Страхувам се, Костис!

— А не разбираш ли, че тя се страхува повече от теб и затова реагира така?

— Страхува ли се? Защо?

— Защото е малко дете, Антигони! Малко дете, което е почувствало, че почвата изпод краката му изчезва, когато се разделихме! Може да не съм бил много добър баща, но е усетила несигурност! Променихме нещата и онова, което трябва да помниш, е, че в началото ти нямаше особено желание да съдействаш да оправя отношенията си с детето! Преодоляхме и това и преди да успее да се приспособи към новата действителност, прибързано и абсолютно необяснимо стоварваш на главата ѝ пастрок! Изплашила се е! А когато се страхуват, децата стават агресивни!

Тя го погледна изпитателно през притворените си очи. За момент забрави паниката си.

— Кога успя да научиш толкова неща за детската психология? — попита тя.

— Вземах частни уроци! Това ли е проблемът ни в момента?

— Добре, а аз какво да правя сега?

— Като начало, ти и мъжът на мечтите ти бъдете търпеливи и забравете за сватбата!

— Докога?

— Докато детето го приеме! Освен ако не предпочиташ да я взема аз!

— Това си го избий от ума! Ако мислиш, че ще ти позволя да...

— Успокой се, Антигони! Не оспорвам майчинските ти права! Ще говоря и аз с малката! И за да ти докажа, че искам да ти помогна, ще се опитам да приема този господин и да покажа на дело на детето, че е така.

— Как?

— Ако сте съгласни вие двамата, ще излезем няколко пъти всички заедно, ще дойда у вас, ще ме почерпите с кафе, ще дойдете у дома да ви почерпя със сладко.

— Подиграваш ли ми се?

— Не, Антигони! Изобщо не ти се подигравам! Това обаче е единственият начин, който мога да измисля, за да се успокои Измини!

Ако ни види събрани всички заедно, любимите ѝ хора, ако почувства сигурност и, естествено, ако този господин се държи добре с нея...

— Уверявам те, че той я обича много и бяха в чудесни отношения, преди...

— ... ти да побързаш да се облечеш отново в булчинска премяна! Както и да е, мисля, че се притесняваш без причина! По този начин всичко ще се уреди. Както ти казах, ще говоря с нея и аз!

— Не знам как да ти благодаря!

— Платила си ми предварително! Забрави ли развода?

— Сърдиш ли ми се, Костис?

— Ако трябва да съм честен, не! Вече не! Начинът, по който ме изхвърли обаче...

— Бях лоша и жестока, признавам го. Обаче и ти...

— Антигони, няма смисъл да говорим за това! Аз сгреших, ти сгреши, ние сгрешихме и даже се питам дали сме направили заедно нещо правилно, освен Измини, разбира се...

— Имаш право. Нищо няма да излезе от това за пореден път да се обвиняваме един друг. Кога предлагаш да започнем?

— Укротяването на малката ни опърничава ли? От днес! Ще дойда следобед на кафе, ако си съгласна и ти, разбира се!

— Искан ли питане? Благодаря ти!

Когато Антигони си тръгна и вратата се затвори зад нея, Костис се пустоса с отворена длан и се усмихна. Ако преди шест месеца някой му беше казал, че всичко това ще се случи, щеше да му даде телефона на някой добър психиатър.

Колко лесно могат да се променят нещата!

В книжарницата имаше много клиенти, а продавачите не бяха достатъчно, за да ги обслужат. Отначало Марина се опита да намери сама речника, който търсеше между стотиците книги, но бързо разбра, че опитите ѝ са напразни. Отказа се и се въоръжи с търпение. Преводът на книгата напредваше по план. За щастие, Костис я беше снабдил с лаптоп и така не губеше време. Изненада се, когато се увери в лекотата, с която си спомни как се набира текст, без да избегне сладко-горчивата болка на спомените. Навремето Филипос беше настоявал много да се научат да пишат на машина. Започнаха с една

стара пишеща машина, чиито твърди клавиши натъртваха пръстите ѝ, но накрая след толкова много счупени нокти Марина беше горда. Беше успяла и ето че сега, след толкова години това умение, което смяташе за забравено, се беше оказало полезно.

Опашката започна да намалява. Може би в края на краищата нямаше да закъснее, колкото се опасяваше. Беше обещала на Наталия, че днес ще сготви тя, и в ръцете си държеше всичко, което ѝ беше необходимо за едни подобаващи макарони с кайма. Беше отбелязала голям напредък в готварството, но още не се осмеляваше да приготвя сложни ястия. Освен това прекарваше часове наред, работейки усилено не само върху правилния превод на книгата, но и върху литературната му интерпретация. Речникът щеше да ѝ помогне при някои идиоматични изрази, а за щастие, беше запазила и учебниците си от университета.

Премести чантата с продуктите от едната си ръка в другата и погледна хората около себе си. Когато очите ѝ се срещнаха с тези на Никитас, който стоеше на няколко метра от нея, мобилизира цялата си смелост, за да не избяга. Той я изгледа от главата до петите и беше ясно, че от погледа му не беше убягнала найлоновата торбичка от зарзаватчията, от която стърчаха магданозът и пресният лук. Благодарни се на съдбата, че през този горещ ден беше избрала да облече панталони с широка риза и те покриваха изцяло корема ѝ, който беше започнал вече да показва онова, което трябваше да остане тайна. Особено за Никитас, който се приближаваше към нея сега.

— Здравей, Марина! — поздрави я той сърдечно.

Паунският му маниер, който толкова я дразнеше, беше явно изписан върху лицето му. Усмиваше се самодоволно, както винаги.

— Добър ден — отговори му сухо тя.

— Какво правиш тук?

— За мен не е необичайно да се намирам в книжарница! За теб обаче е по-скоро невероятно! Никога не си чел нищо друго, освен страници от вестниците с финансови новини! Да не би сега да си започнал да се интересуваш от филология?

— Не, разбира се! Дойдох за канцеларски материали.

— Да бе, какви ги говоря и аз!

— Какво правиш?

— Както виждаш, чакам да ми дойде редът да бъда обслужена!

— Имам предвид по принцип какво правиш! Как я караш?
— Макар че не виждам какво те интересува, много съм добре!
— За да го казваш ти...
— Ти на противоположното мнение ли си?
— Доста си се променила. Толкова много ли те засегна това, че се разделихме?
— Откъде ти мина през ум?
— Е, ето... напълняла си, облечена си небрежно, почти негримирана...
— И всичко това те наведе на мисълта, че съм зле, и то, разбира се, защото сме се разделили!
— Във всеки случай не си онази Марина, която познавах!
— И за щастие! Положих голямо усилие да не напомням по нищо на онази Марина, която ти познаваше, ако предположим, че някога си ме познавал! И за да приключим, толкова съм добре именно защото вече не сме заедно, прекарвам чудесно и ако не те бях видяла днес заради лошия ми късмет, дори нямаше да си спомням за твоето съществуване!
— Във всеки случай, докато аз бях в живота ти, не се разхождаше като женичка, мъкнейки... това, което си накупила!
— Това, което мъкна и на което се подиграваш, са магданоз, лук и домати! Имаш ли нещо против тях? Защото не помня да са ти пречили, когато ги ядеше!
— Не е същото!
— Правилно! Тогавата ти ги мъкнеха други, намираше ги наготово, както и парите на баща ми! Е, сега ги купувам сама и ги готвя също сама, което ми доставя удоволствие.
— Няма причина да се сърдиш. Искях да науча... как се справяш финансово?
— Защо? Може би искаш да ме подпомогнеш?
— Лошо ли е, че питам?
— Да, защото не е от искрен интерес! Както и да е, нито гладувам, нито, разбира се, прося, а и нямам вече глупостта да издържам един жребец, и то некачествен!
— Защо си толкова агресивна? От момента, в който се срещнахме, каквото и да ти кажа, си готова за кавга, да не споменавам и обидите, на които не обърнах внимание!

— И ти не виждаш причината, така ли?

— Ами ние сме цивилизовани хора! Щом сме се разделили, не можем ли поне да...

— Като за начало, не сме цивилизовани, поне не аз! И не сме се разделили! Ти си тръгна, по-точно побягна, щом баща ми се разори, след като ми заяви в лицето, че си се оженил за мен, защото съм била глупава и богата! Може и да си прав, разбира се, защото как иначе да си обясня, че цели четири години съм живяла с един човек, повърхностен, безчувствен и изпълнен с лошотия! Във всеки случай, заявявам ти, че престанах да съм глупава, за разлика от теб, който си и глупав, а вече и богат благодарение на мен и на баща ми!

Напрежението в гласа ѝ започна да се повишава опасно. Двама-трима души се бяха обърнали и ги бяха изгледали с нескрито любопитство. Никитас се огледа притеснено.

— Марина, успокой се. Правим сеир!

— Слабо ме засяга! И защото накрая забравяш, че не те засяга, ти припомням това, което ти казах последния път! Не искам да те виждам пред очите си! Ако пътищата ни пак се пресекат, направи на самия себе си услугата да не ме заговаряш! Направи се, че не ме виждаш! Може така да ти се размине резултът! Така както се чувствам заради теб, не знам какво бих могла да кажа или да направя! А сега изчезвай!

Последното тя изрече доста високо. Множество глави се обърнаха към тях и още повече очи продължаваха да ги следят. Никитас изобщо не се поколеба. Преглътна отговора, който искаше да даде, и обръщайки се, си тръгна забързано. Марина си пое дълбоко въздух, за да се успокои. Една госпожа, малко по-встрани, разглеждаше някаква книга. Погледна я над очилата си и ѝ намигна, сякаш я поздравяваше. Беше разбрала. Марина ѝ се усмихна и се обърна към служителя, който я питаше какво желае. Най-последно беше дошъл нейният ред.

Елпида погледна намръщено документите пред себе си. Стаите бяха обезпокоително запълнени, а никъде не се очакваше изписване, което щеше да покаже, че болният е излекуван. В последно време чудовището беше ненаситно. Механично потърси цигарите, но

отдръпна ръката си. Напоследък димът не слизаше надолу и беше длъжна да признае, че общото ѝ здравословно състояние не беше добро. Върна се обратно към книгата си, но не успя да се съсредоточи. Доктор Каливокас влезе в кабинета ѝ след едно недоловимо почукване. В едната си ръка държеше обичайната чаша с кафе, а в другата куп документи, които предаде на Елпида.

— Милост, докторе! — каза жалостиво тя. — Стига толкова документация. И с тази, която вече имам, мога да се затворя и да работя целия следващ месец!

Лекарят ѝ се усмихна и се настани в креслото срещу нея.

— Може би предпочиташ да дойдеш в моя кабинет? — попита я той. — Има много повече. Освен това току-що излязох от една четиричасова операция и след един час имам още една, която не знам колко ще продължи!

— Разбрах! Излезе работа! Чудовището реве отново!

— Малко време му остана, Елпида!

— Какво имате предвид?

— Медицинските новости са благоприятни! Не сме далеч от откриването на ваксина срещу рака! След няколко години и това ще е болест като всички останали, които се лекуват! Бързо и лесно, като детска болест!

— Трудно ми е да оприлича морбилите на това ненаситно копеле, с което науката воюва от десетилетия и губи!

— Упорстваш да приписваш изключителност на тази болест! Това не е позволено за една умна и образована жена като теб! Ракът е болест, сестро! Многообразна, разбира се, но все пак не е нито чудовище, нито непобедим титан!

— Докторе, с цялото ми уважение, това може да го кажете на болните и особено на онези в 123-та, които не е сигурно, че ще изкарат нощта!

— Нямах ли вяра, Елпида?

— Истината е, че не ми е останала много, нито в Бога, нито в науката, след толкова години тук. Като че ли и не съм добре напоследък...

Лекарят седна обезпокоен.

— Какво имаш предвид? Психологически ли не си добре или физически?

— Като че ли и двете.

— Кога последно си се преглеждала?

— Паметта ми не е услужлива.

— Разбрах! Занемарила си здравето си! Колко пъти съм ти казвал, че профилактиката е най-доброто лечение?

— Е, хайде сега, докторе!

— Недей да остроумничиш, сестро, а ми кажи какво усещаш!

— Нищо сериозно! Боли ме стомахът, каквото и да хапна, имам ужасно храносмилане, кафето и особено цигарите предизвикват отвращение у мен, а от тези двете последните неща никога не съм се отказвала!

— Сега като те гледам внимателно, отслабнала ли си, или така ми се струва?

— Доста.

— Повръщания?

— Не, макар че много пъти ми се е повдигало.

— Елпида, искам да си направиш изследвания, и то веднага!

— Притеснен ли ми звучите, или само ми се струва?

— Всяка аномалия, която се появява в организма, е знак, че нещо не е наред, следователно трябва да направим изследвания, за да разберем какво не е наред и да го лекуваме!

— Освен ако не се лекува!

— Опитваш се да отгатнеш диагноза по трите симптома, които ми спомена ли?

— Не, разбира се! Но трябва да признаете, че има и неизлечими болести, а и болести, които нямат симптоми, а когато ги проявят, е твърде късно!

— Пак за рака ли ще ми говориш? А дори и той, ако се диагностицира навреме.

— А ракът на стомаха, докторе?

— Ама какво те е прихванало? Защо ми даваш този пример сега?

— Защото вие знаете, и аз знам, че особено този рак дава симптоми, когато е много късно! Не е ли така?

— Истината е... тоест действително... Ама какво сме седнали да обсъждаме сега? Накъде биеш?

— Наникъде! Говорех по принцип!

— Остави приказките и да вървим да направиш изследванията! Работиш в болница с най-модерната апаратура! Не е позволено да...

Разговорът внезапно беше прекъснат. Светлината на таблото започна да мига, а пейджърът записука. Някой в 123-та стая имаше проблем, много по-рано, отколкото, в края на краищата, очаквах.

Наталия вървеше по улицата със забързана крачка. Имаше абсолютна нужда да изпусне парата след последните два часа в къщата на Наса Аграфиоту. Слуховете, че ексцентричността съжителства с гениалността, намираха възплъщението си в лицето на тази жена. Последните десет години работеше изключително само с тяхното издателство и никаква икономическа криза не можеше да засегне продажбите на книгите ѝ, които се изкупуваха веднага щом излязат. Беше тяхната любимка, затова и се ползваше с привилегировано отношение, въпреки че изискванията ѝ, освен че нарушаваха статуквото на издателския бранш, скъсваха и нервите на всички, които контактуваха с нея.

Никога не стъпваше в издателството. Дори парите от продажбите на книгите ѝ трябваше да ѝ бъдат носени вкъщи, и то единствено и само от Наталия. С друг тя не искаше да работи. На всеки, който се опитваше да ѝ се обади, тя затваряше телефона. Не се притесняваше да постъпва по същия начин и с издателя.

Самата Наталия не разбираше причината за това предпочитание. Наса никога не беше особено любезна към нея. Дори напротив. Прекарваше трудни часове заедно с ексцентричната писателка. Висока, много слаба, на неопределена възраст, във всеки случай над четирийсет и пет, с непривична красота, с коса, толкова къса, че почти приличаше на пух, ярко боядисана, и неусмихваща се. Никой никога не беше виждал на лицето ѝ дори гримаса, наподобяваща усмивка. Това последното беше изключително странно и в абсолютно противоречие със стила ѝ на писане. Книгите ѝ притежаваха ярък хумор и излъчваха дух на оптимизъм, а радостта от живота извираше от всеки ред, от всяка страница.

Преди да се запознае лично с нея, Наталия беше чела само първата ѝ книга и имаше абсолютно различна представа. Ентусиазира се, когато ѝ възложиха редактирането на втората ѝ книга, но радостта ѝ

се превърна в силен шок, когато отиде за пръв път у тях, за да одобри авторката малобройните корекции. Наса само дете не я наруга, отхвърли всички корекции и я изпъди по живо, по здраво. Наталия смяташе, че ще ѝ отнемат книгата стигна дотам да се бои, че ще изгуби дори работата си, предаде на издателя какво се беше случило и се стъписа, когато го чу да се смее. Стресването се превърна в истинска изненада за момичето, когато същия ден писателката се обади по телефона и изиска от тук нататък за всичките ѝ контакти с издателството да отговаря само Наталия и никой друг. Освен това нареди тя да отиде в дома ѝ на следващия ден.

Наса живееше в забележителен апартамент, в реновирана сграда в „Колонаки“, сама и никой не знаеше нищо за личния ѝ живот. Рядко излизаше, но пътуваше често. От десет години книгите ѝ се продаваха в хиляди екземпляри, бяха преведени и в чужбина и имаха и там същия успех. По две от тях бяха заснети телевизионни сериали, а втората има късмета да направи кариера и на европейския киноекран и да получи отзиви от критиката, каквито от години не бяха давани за книга.

Към всичко това самата Наса изглеждаше безразлична. Когато ѝ предложиха лично да преработи книгите си в сценарий, тя го прие като обида и изхвърли навън посредниците, заявявайки, че не е толкова глупава да се превърне от писател в касапин и да прекара под ножа собственото си произведение според предпочитанията на един също толкова глупав режисьор, който се интересува единствено от билетите или от зрителите.

Наталия следеше пътя на тази жена и вътрешно ѝ се възхищаваше, макар че приемаше като мъчение часовете, които трябваше да прекарва с нея. Много често Наса я канеше под някакъв претекст вкъщи. Правеше се, че има нужда от присъствието ѝ, но никога не се осмели да ѝ го каже. Особено сега, когато редактираше последната ѝ книга. Тя беше различна. Може би най-добрата ѝ. Преди да се захване с нея, за да свърши работата си, Наталия я беше чела два пъти и въпреки всичко влагаше цялото си усърдие, за да проверява текста, вместо да се поддаде на очарованието му и да го прочете отново, като читател, а не като редактор. Героинята имаше толкова общи черти с Наталия, въпреки че историята се развиваше в края на миналия век, така че тя се отъждествяваше напълно с нея и нерядко плачеше, проследявайки разтърсващата лична съдба на една жена

която би могла да бъде самата тя. Единствено не беше съгласна с края, но не се осмели да го каже на Наса.

И днешният ден беше труден и странен, както беше странно и настроението на Аграфиоту. Наталия го разбра от първата минута. Както винаги, ѝ отвори самата тя, но нещо в погледа ѝ беше различно. Покани я в гостната вместо в много тъмния си кабинет. Наса пишеше винаги там на спуснати щори, денем и нощем, само на светлината на една лампа. На инат държеше слънцето извън своето пространство. Депресиращата атмосфера не ѝ влияеше, напротив, както казваше самата тя, вдъхновявала я, а слънчевата светлина отвличала вниманието ѝ. Във всеки случай гостната ѝ беше изненада. Осветена, с големи прозорци, с изглед към цяла Атина, макар че гледката беше закрыта от десетки растения, включително и дървета, разположени на голямата веранда.

Наталия се намираше за пръв път на това място. Гледаше наоколо, омагьосана от светлите цветове, които доминираха, и красивите мебели, които нямаха връзка с разнебитените столове в кабинета. Толкова години, а единствената стая, която Наса ѝ беше позволила да види, беше онзи мрачен кабинет със старата пишеща машина, на която упорстваше да трака чудатата писателка.

Вниманието ѝ веднага беше привлечено от снимките, които красяха една от многото масички. Жената с гъстите дълги коси, безгрижния поглед и бляскавата усмивка би могла да бъде Наса Аграфиоту, ако Наталия повярваше, че неусмихващата се жена срещу нея, която сега я гледаше иронично, можеше да се усмихва.

Като че ли тя разбра безмълвното ѝ недоумение и му даде отговор:

— Аз съм... но в един друг живот. Тогава, когато имах причини да се усмихвам!

— А сега нямате ли? Искам да кажа, целият този успех, славата, парите.

— Никое от всички тези неща не е фактор на щастието. Те дойдоха след това, когато престанах да бъда наивна! Когато спрях да бъда доброто създание, което всички си мислеха, че могат да експлоатират! Когато станах онова, което наричат... ексцентрична, тогава откриха и таланта ми! Знаеш ли на колко години съм? Днес навършвам петдесет!

— Не знаех, че имате рожден ден! За много години!

— Малко, но да са добри предпочитам аз! Знаеш ли от колко години пиша? Откакто се помня! Първата ми книга беше издадена, когато бях на двайсет и пет!

— Наистина ли? Коя е тя? Не я знам, а съм чела всичките ви книги!

— Тя е онази, по която заснеха филма!

— Но... не разбирам... Тази беше издадена от нас преди няколко години!

— Не е някаква страшна тайна. Осмелих се да занеса първата си книга на няколко издателства, но никой не се заинтересува, някои дори не си направиха труда да я прочетат! Намери се някой да я издаде, но не ѝ отдаде никакво значение, нито направиха реклама, макар че вървеше добре. Аз, страхлива и глупава тогава, не поисках нищо. Дори процентите ми откраднаха. Тогава знаех само да се усмихвам и да съм щастлива, понеже първата ми книга е била публикувана! Глупачка!

— И какво стана?

— Политиката, която следваше издателят, доведе до това, че книгата не отбеляза желаните продажби. Така че той я изпрати за претопяване четири години по-късно, без да бях успяла да издам втората. Спрях да пиша. Разочаровах се. Осем години работих къде ли не. Омъжих се... Абсолютно неочаквано дойде едно наследство... голямо... Знаеш, че хубавите неща не идват никога сами! Някъде дебне и една голяма мъка. Заедно с радостта от наследството дойде и един трагичен развод. Може би тогава промених всичко в живота си! Купих тази къща, подредих я, както исках, промених външния си вид и започнах да пиша отново. Единственият, към когото се обърнах, беше твоят издател. Прочетох книгите на издателството му и ми харесаха. Повярва в мен още от началото. След успеха на първата ми издадена от него книга му дадох и най-първата си книга, злощастната. Поиска и той да я издаде. Останалото, мисля, че го знаеш! Макар че се питам защо ли ти разказах всичко това!

Тя беше единствената, която вече знаеше историята ѝ, макар че Наса, естествено, беше запазила за себе си всички подробности. Беше поискала да си остане между тях двете и Наталия почти ѝ се закле, че никой нямаше да научи от нея нищичко. Не, този кратък миг на слабост не промени нищо в отношенията им. Веднага след това Наса

се върна пак към познатия си маниер. За два часа скъса нервите на Наталия, отхвърли всичките ѝ предложения за корекции, разби на пух и прах издръжливостта ѝ, преди да я изгони, защото искаше да пише.

Малко по-късно, задъхана от ходенето, младата жена спря пред една витрина. След малко щеше да стигне до офиса и още не се беше успокоила. Какво щеше да каже този път на издателя за книгата, която трябваше да излезе преди Коледа, а дори още не беше преминала етапа на редактиране? Знаеше, разбира се, че той нямаше да хвърли върху нея тежестта на отговорността, но разбираше и колко се стесняват времевите граници.

Затвори и отвори отново очи, за да се увери, че не сънува. От магазина, чиято витрина гледаше, без обаче да я вижда, излизаше големият ѝ брат Козмас. Със същия изненадан поглед я гледаше и той сега.

— Козмас?

За момент прояви детинската наивност да повярва, че е станала жертва на чудовищна прилика. От години не беше виждала никого от близките си, а телефонните разговори все повече се разреждаха. Но все пак за нея беше немислимо някой от семейството ѝ да дойде в Атина и да не поиска да я види! Обаче погледът на мъжа, който се изпълни с неловкост и вина, разсея съмненията.

— Добър ден, Наталия.

— Какво правиш тук?

— Дойдох по работа. А ти?

— Аз живея в Атина! Помниш ли това?

— Да... разбира се...

— Тогава може би ще ми обясниш защо брат ми не ми съобщи, че ще идва! И защо не се обади по телефона да поиска да ме види!

— Знаеш ли, бях малко зает. Щях да ти се обадя обаче... Тоест веднага...

— По-добре остави това, Козмас! Разбрах! Естествено, не съм чакала досега, за да го разбера!

— Какво искаш да кажеш?

— Сега на глупачка ли ще ме правиш, или ще се преструваш, че нормалните семейства са такива? От деня, в който съм се родила, ме карахте да се чувствам ненужна, ако не и... невидима! Игнорирахте ме, презирахте ме и накрая ме изгонихте!

— А, чакай малко сега! Ти сама си тръгна!

— Защото не можех да понасям повече да не съществувам! Знаеш ли от колко години съм в Атина, Козмас? Четиринайсет! Никой от вас не знае къде живея, защото никой никога не си направи труда да дойде да ме види дори когато бях студентка! Не ви пукаше нито какво правя, нито как живея! Нито веднъж не ме потърсихте по телефона да видите дали съм жива! Плати ми следването не за мое добро, а така, както би платил, за да се отървеш от нещо досадно! И сега, ако съдбата не беше решила да се срещнем, нямаше дори да си направиш труда да поискаш да ме видиш! От години съм престанала да се питам какво съм ви направила, за да ме отхвърлите, и мисля, че дойде моят ред да ви отхвърля, само че аз няма да спра дотам, а ще отида и по-далеч! Ще ви зачеркна изцяло!

— Можеш ли да спреш за малко и да ме изслушаш?

— Не можеш да ми кажеш нищо, което да ме интересува! Приключихме, Козмас! Не съществувам вече за вас, както и вие не съществувате за мен, факт, който малко ще промени реалностите! Само дето сега ще прекратя и онези малобройни телефонни обаждания, с които натоварвах сметката си! Ще престана да се преструвам, че имам семейство! Не искам да видя и чуя никого от вас! Мъртви сте и аз съм мъртва!

Остави го поразен на тротоара и се отдалечи с широки крачки, почти тичайки. Слънчевите очила скриваха сълзите ѝ, които течаха и размазваха образите. Три пъти се спаси от автомобили, чиито шофьори имаха добри спирачки. Не се върна в издателството. Отиде си вкъщи и оттам се обади, че е болна, което не беше лъжа. Усещаше се болна. Безброй пъти в живота си се беше чувствала ненужна и се беше питала за причината. Какво беше онова, което караше другите да не я забелязват? Срещата с брат ѝ не ѝ разкри никаква голяма тайна, но отвори старите рани. В краен пристъп на самокритика започна да се чуди дали единствените ѝ приятели, появили се толкова скоро в живота ѝ, действително искаха да общуват с нея, или просто я търпяха. Потърси в поведението им знаци, които биха я уверили, че както Елпида, така и Марина са готови да ѝ кажат в лицето колко е незначителна. Що се отнася до Костис... Нямаше никаква надежда. Докато с другите две той беше като че ли по-свързан, отношението му към самата нея беше неутрално.

Нови сълзи напиреха в очите ѝ. Обичаше го. Имаше мигове, когато искаше да извика това пред него, но не беше сигурна дали изобщо щеше да я чуе и това в най-добрия случай, защото в най-лошия. Щеше да се присмее на дързостта ѝ да повярва, че един мъж като него би забелязал някога една незначителна жена. А още по-малко, че би ѝ подарил любовта си.

Влизането на Марина в апартамента прекъсна всякакви други мисли. Тя веднага разбра, че нещо се беше случило на приятелката ѝ. Беше бледа и развълнувана. Почти се изплаши, когато я видя вътре. Но след това забеляза сълзите. Остави покупките и се приближи обезпокоена.

— Наталия. Плачеш ли? Какво е станало? Защо си вкъщи по това време?

Говориха през цялата нощ. Лукът и магданозът повехнаха зарязани.

Свещите, които запалиха, се разтопиха, а те все още си говореха. Изкараха от себе си цялата горчивина и болка за всичко, което им се беше случило и за което им напомняха грешките на техния живот. Само името на Костис не беше споменато. Колкото и да обичаше Марина, Наталия не се осмели да ѝ каже нищо за една абсолютно обречена любов.

Душата ѝ обаче се успокои и тя се засрами за предишните си мисли, когато Марина я хвана за ръцете и ѝ каза:

— Много те обичам. Всички ви обичам много и обикновено не мога да ви деля, но тази вечер знам, че теб обичам малко повече... а откакто живея в дома ти, откакто те опознах — още повече. Хубав човек си, Наталия, и не позволявай никой да те убеди в обратното.

Хапнаха нещо набързо и прекараха останалата част от вечерта, гледайки филм по телевизията. Беше гръцка комедия, от онези стари и обичани филми, на които знаеха всяка реплика и се смееха преди дори да бъде изречена, в очакване на следващата. Рена Влахопулу, Костас Вуцас, Динос Илиопулос^[2] и другите от компанията на Далианидис^[3] пропъдиха призраците от миналото и двете жени забравиха за малко болката си.

Легнаха си да спят уморени, но поне бяха по-спокойни. Само Наталия, малко преди да затвори очи, проля още малко сълзи. А

ритмичното дишане на Марина, която спеше до нея, повече от всичко на света ѝ се искаше да беше на Костис!

Костис си пое дълбоко дъх, преди да натисне звънеца на дома, който смяташе някога за свой. Верен на обещанието, което беше дал на Антигони сутринта, започна да прилага плана... „Василис“. Костис си пое дълбоко дъх. Веднага след извънпяването чу раздвижване. Разбра, че дъщеря му ще отвори, и възприе възможно най-убедителния и радостен вид. Мисълта, колко пъти го бяха пропъдили като досадник от този праг, както и споменът за вечерта когато Василис го беше изхвърлил на тротоара, бяха достатъчни, за да поиска да си тръгне, в най-добрия случай. Защото в най-лошия искаше да разбие мутрата на онзи, когото смяташе частично отговорен за разпадането на семейството си. Детето обаче не беше виновно за нищо.

Измени се изненада, когато го видя пред себе си.

— Тате! — извика зарадвана тя и се провеси на врата му, целувайки го. — Да ме вземеш ли дойде?

— Не, разбира се! Не са почивни дни, принцесо! Минах обаче да видя моето момиче! Ама... какво? На вратата ли ще ме държиш?

— Знаеш ли, вътре е и... той...

Измени прехапа устни, готова да се разплаче, и това го увери, че планът му беше правилен. След като Антигони щеше да живее с този човек, Измини трябваше да се сприятели с него за свое добро. Стига само нещата да стояха така, както му ги беше представила бившата му съпруга, и преди всичко стига той да обичаше и да се грижеше за детето. Имаше един начин да се увери в това. Насили се отново да се усмихне.

— Кой... той? Василис? Хубаво! Тъкмо ще се запознаем!

Пред изненаданите очи на дъщеря си Костис влезе в стария си дом. За секунди се увери, че нищо не се беше променило. Само дето в креслото, което той предпочиташе тогава, сега седеше Василис.

Когато го видя, двойката се изправи припряно. Измини влезе преди баща си, като че искаше да го защити. Той обаче я отмести нежно и пристъпи с протегнатата десница към другия, чиято неловкост беше толкова очевидна, че почти му стана симпатичен.

— Здравей, Василис! Как си, Антигони? — поздрави той с лека усмивка.

Двамата мъже си стиснаха ръцете, а Измини ги гледаше изумена. Щом седнаха, малката се приближи до баща си и приседна на облегалката на фотьойла му. Той я прегърна през кръста, а тя го целуна. Мълчанието беше заредено с неловкост. Василис и Антигони се гледаха, без да знаят какво да кажат и какво да правят.

— Какво става сега? — попита, усмихвайки се, Костис. — Не черпите ли с кафе в този дом?

Антигони скочи като пружина.

— Извинявай... да ти направя ли... нямам извинение. Може би предпочиташ нещо друго? Питие, безалкохолно? Идваш от работа, може би искаш да хапнеш нещо?

— Не искам нищо друго, освен едно кафе, но предпочитам да ми го направи Измини, както прави и у дома! Какво ще кажеш, малката? Ще се погрижиш ли за баща си?

— Веднага, тате!

Излезе зарадвана, а Костис се обърна към двойката.

— Успокойте се малко и двамата. Готови сте да се разпаднете от страх, а нещата, както виждате, вървят добре!

— Малко преди да дойдеш — каза му тихо Антигони, — дори не ни говореше!

— Разбрахме се... иска се търпение!

— Костис, искам да ти се извиня... — Мъжът отсреща го гледаше открито. — Не се отнесох добре с тебе... нямах право... а сега ни помагаш. Тогава обаче...

— Тогава бях досаден! — прекъсна го Костис. — За да приключим, истината е, че ти застана между мен и Антигони! Съзнавам грешките си, но ако те нямаше, може би жена ми щеше да се опита да спаси брака ни! Благодарение на теб обаче тя се отказа бързо-бързо! Нищо не може да се промени, станалото станало! Сега искате да живеете заедно и трябва и детето да го приеме! Заради нея се старая! Имай предвид обаче, че ще те държа под око! Ако не се отнасяш добре с Измини, ако чуя оплаквания от детето...

Остави фразата недовършена, но смисълът беше ясен.

Измини влезе, носейки много внимателно върху табличка кафето на баща си. Когато го остави пред него, ги изгледа един по един

изпитателно, търсейки знаци за напрежение, но не можа да открие нищо и пак седна до него.

Костис се задържа почти час. Разговорът успя да стане приятен. Длъжен беше да признае, че човекът имаше хубаво чувство за хумор. Беше умен и добър събеседник, култивиран и когато се обръщаше към Измини, която се включваше в някои моменти, ѝ говореше нежно, без да се подмазва, без да преследва благосклонността ѝ.

Обаче онова, което го шокира, беше любовта, която виждаше в очите на Антигони. Тя обичаше този човек, както никога не беше обичала самия него.

Марина влезе в къщата на леля си и се отправи към салона, където се намираха родителите ѝ. Бързаше да седне. Напоследък краката ѝ се бяха подули и лекарят ѝ беше препоръчал да ограничи солта. Първото, което направи, беше да се отпусне в едно кресло.

— Добър вечер! — ведро поздрави тя. — Извинявайте, но ще си сваля обувките! Убиват ми на краката! — И без да се замисли, захвърли надалеч удобните си мокасини.

— Краката ти са подути! — увери се майка ѝ.

— Бременна съм, мамо, нормално е! Не се безпокой, неотдавна си правих изследвания! Вие как сте? Какво ново?

— Нищо особено — отговори баща ѝ. — Продадохме къщата.

— Сериозно? Но това е чудесно! Какво ще правиш сега?

— За момента проучвам възможностите! Периодът е лош за инвестиции!

— Съгласна съм, макар че от това, което чух завчера, акциите на две-три големи компании представляват интерес.

— Да не би да следиш борсата?

Недоумението на баща ѝ я накара да се усмихне.

— Не системно, татко! Но говорихме с Костис и...

— Вярно, какво прави това добро момче? — поинтересува се майка ѝ и нещо в гласа ѝ накара Марина да я погледне с учудване.

— Добре е — отговори предпазливо.

— Защо не го доведеш някой ден да го видим и ние?

— Защо да го видите?

— Е, приятел ти е, помогна ти толкова с къщата и продажбата на вещите, да го поканим и ние да...

— И Наталия, и Елпида са ми приятелки също така! И те ми помогнаха точно толкова, а кога си проявявала интерес да видиш и да поканиш и тях?

— Да... не казвам нищо, но Костис е...

— Мамо, какво си намислила и се опитваш да ми го кажеш по този начин?

— Нищо лошо, детето ми, но този мъж е с представителна външност, сериозен, има солидно положение...

— Сватосваш ли ме? Мамо, я се съвземи, моля те! Костис е добър приятел и нищо повече! Освен това напомням ти, че съм бременна!

— Ама точно затова! Трябва да намериш баща за детето, след като Никитас...

— Този разговор става смешен! Знаете какво е решението ми и мислех, че сте го приели! Що се отнася до Костис, той ми е като брат! Няма да търпя друг подобен разговор, защото ще се скараме лошо! Трябва да го приемете най-последно. Достатъчно голяма съм, за да уреждам сама живота си!

Майка ѝ замълча притеснена. Марина остана още малко с тях, говорейки с баща си главно по финансови въпроси, и си тръгна, преди да се свечери.

Вечерта щяха да излизат четиримата. Костис беше предложил разходка край морето и те бяха приели. Месецът, който измина, беше труден. Много нови дадености се бяха прибавили, а с тях бяха дошли знанието и осъзнаването. Въпреки горещината, която беше донесъл, септември не можеше да скрие, че подире си влачеше есента.

[1] Янис Париос род. 1946 г. на остров Парос е много популярен гръцки певец с рекордни продажби на златни и платинени дискове. Гласът му бива определян като изражение на думите „самота“ и „любов“. — Б.пр. ↑

[2] Популярни актьори от зората на гръцкото следвоенно кино и черно-белия филм. — Б.пр. ↑

[3] Янис Далианидис (1923–2010) — известен кинорежисьор и сценарист на едни от най-касовите филми в гръцкото кино. Сред

първите и много популярни филми в кариерата му е „Народ и
Колинаки“ (1958). — Б.пр. ↑

ОКТОМВРИ

МЕСЕЦЪТ НА АПОЛОН

Аполон — снажен, добре сложен и изпълнен с кураж е този бог. Като баща си Зевс е пазител на клетвите и закриля онези, които спазват поетите договорености. Обаче и още едно умение е в неговата власт. Той е богът на оракулското изкуство.

*... че е най-добре
човек да притежава всички знания.
Ако пък не това не става всякога,
добър съвет да чуеш, пак е хубаво.*

Софокъл,
„Антигона“^[1]

Беше ненадейно. Може октомврийските дни да бяха напреднали, може земята, или поне онази, покрита с цимент и асфалт, да умоляваше за малко прохлада, може според календара да бяха в сърцето на октомври, никой обаче не бе готов да обърне гръб на лятото, особено след последните топли дни, които им беше подарил септември. Доказателство за това беше, че зимните дрехи си оставаха затворени в шкафове и гардероби и хората все още носеха летните си дрехи.

Но все пак сутринта, посланието бе свършено ясно. Щеше да вали, и то много обилно. Небето беше натежало, слънцето никакво не се виждаше и от време на време отекваха гръмотевици, знак, че дъждът бе отдал предимство на някой друг район и сега се задаваше. Седнала в колата до Елпида, която шофираше, Марина гледаше

първите едри капки, които падаха върху предното стъкло на колата. На задната седалка Наталия също наблюдаваше хората. Най-предвидливите носеха със себе си чадъри, които сега никнеха като разноцветни гъби. Други използваха чанти и найлонови торбички, докато останалите са тълпяха под козирки, навеси на спирки и будки в очакване да отшуми гневът на природата, която обаче правеше тъкмо обратното. Дъждът все повече се засилваше. Елпида изруга през зъби заради един пешеходец, който изведнъж изникна пред нея. Срещата с лекаря беше в десет. Както изглеждаше, нямаше никакъв шанс да паркират пред родилния дом.

— Ще станем вир-вода! — съобщи тя, но в същия момент някой освобождаваше място точно пред входа и с ловка маневра тя се възползва от случая.

Влязоха в родилния дом и потърсиха лекаря на Марина. Докато дойде, седнаха в чакалнята. Наталия гледаше наоколо с интерес. Множество народ, хора, всеки от които имаше собствена причина да се намира тук. Сред тях и други жени, които като Марина носеха в себе си чудото на живота. Лекарят се появи няколко минути по-късно. Видът му бе сбъднатата молитва на всяка жена как трябва да изглежда нейният гинеколог. Висок, слаб, около петдесетгодишен, с лице толкова благо и спокойно, че само да го погледнеш, и усещаш безметежност и никакъв страх. Кимон Харисиадис се усмихна, щом видя другите две жени.

— Марина, днес водиш и подкрепления? — попита я той.

— Това са мои приятелки, едната ще бъде и кръстница на бебето и исках да бъдат с мен. Надявам се да нямаш нищо против — отвърна тя.

— Напротив! Впрочем днес е велик ден. Ако искаш да го научиш, освен всичко останало, тръгвайки си оттук, ще знаеш с точност и пола на бебето!

— Наистина ли? Тогава защо се помайваме? Хайде! Да вървим бързо!

Последва лекаря в подобен на лабиринт коридор до отделението за ултразвук. Подготовката беше кратка. Но процедурата се стори на Марина сякаш трая цял век. Разбираше съвсем от приказките, които нейният лекар разменяше с другия лекар, който работеше с апаратурата.

— Е, Кимонас? — попита тя, като не издържаше повече на това.
— Всичко наред ли е? Здраво ли е бебето?

— Всичко с бебето е наред! И то е бебка — от женски пол! Ще родиш момиченце.

Няколко секунди мълчание, преди сълзи от радост да започнат да напират не в един, а в три чифта очи. Наталия и Елпида, които стояха отдясно и отляво на нея, се наведоха и я целунаха. Очите на лекаря обаче оставаха вперени в екрана на апарата със сериозно изражение. Марина го погледна и усмивката угасна на устните и.

— Какво става, Кимоне? Да няма проблем с бебето?

— Бебето е здраво, всички крайници са си на място и въобще всичко е наред, но би могло да бъде и по-добре!

— Какво имаш предвид?

— Облечи се и елате в кабинета ми да си кажем няколко думи!

Не стана нужда да ѝ повтаря. В рекордно време и трите се озоваха седнали срещу него, зяпнали го в устата.

— Е драга ми госпожо, както ти казах, с малката всичко е наред, но тя още е прекалено малка! По някаква причина обаче е далеч от идеалното тегло! Като се има предвид, че предишния път нещата не стояха така и че е абсолютно сигурно, че няма дисплазия от какъвто и да било вид в плацентата и пъпната връв, отговорността пада върху теб! Очевидно начинът ти на хранене не е бил, какъвто трябва да бъде! Казахме да не трупаш излишни килограми, но не чак дотам!

Два чифта очи хвърлиха изпълнени с укор погледи към Марина, която сведе глава.

— Истината е, че напоследък нямам никакъв апетит — започна да се оправдава тя.

— Да, но здравето на бебето ти има превес, нали така? — Тонът на Кимонас Харисиадис сега беше поомекнал. — Да не би да си депресирана от развода? — Кимонас знаеше какво се бе случило и сега я гледаше с разбиране. — Марина, познавам и други жени в твоето положение. Прекарват сами бременността си и при доста от тях това се дължи на причини, по-трагични от един развод, лишил ги от партньора им! Разбираш какво искам да кажа... — рече той, като изчака да я види да кимва утвърдително, преди да продължи. — Всички обаче, независимо от причината, са проявявали кураж, били са силни, и то заради бебетата си. Знаем, че един развод не е никак лесна работа, още

по-малко в подобен момент. Обаче щом ти си избрала — и според мен много добре си постъпила — да задържиш детето въпреки неприятния обрат в брака ти, имаш священото задължение да го доведеш здраво и силно на този свят.

— Прав си. Недомислие беше от моя страна, макар да не съм очаквала, че моята анорексия ще има последствия и за детето. Обещавам ти, че от тук насетне ще бъда образцова бъдеща майка!

— Браво! Спомняш ли си какво говорихме предния път за хранителния ти режим? Здрава закуска, непременно мляко и плодове, без много сосове и мазнини, умерено със солта, обилно пиене на вода и поне един час на ден разходка! Също така...

— Докторе, не се морете! — прекъсна го Елпида. — Господжата ще направи точно каквото трябва, защото от тук нататък ще си има работа и с нас!

Излязоха от клиниката под същия дъжд, при който и влязоха. Само изражението на Елпида беше различно и Марина вече знаеше, че я очаква яко мъмрене, щом пристигнеха вкъщи. Наталия също мълчеше, потънала в собствените си мисли.

Лекарят имаше право. От деня, в който се върнаха от Навплион, Марина се беше променила, беше обзета от меланхолия. Работеше, разбира се, безспир, давайки най-доброто от себе си при превода на книгата, но щом изключеше компютъра, сякаш изключваше заедно с него и собственото си хранване. Можеше да седи с часове, без да прави абсолютно нищо или да гледа разсеяно в празния квадрат на някоя стена. Често Наталия я беше виждала разплакана и разбра причината, когато откри снимка на Филипос под възглавницата на приятелката си. Не ѝ беше казала нито дума. Повече от всеки друг тя разбираше колко болка предизвиква една любов без бъдеще. Само че искаше някой да можеше да убеди приятелката ѝ, че напразно се измъчва. Филипос я обичаше и една нейна дума щеше да го накара да дотича обратно при нея, докато за самата нея нещата не стояха толкова просто.

Влязоха си у дома безмълвни, но преди Елпида да е успяла да отвори уста, както се канеше, Марина я изпревари.

— Преди да си казала каквото и да било, предварително ти заявявам, че проумях глупостта си и от тук насетне ще внимавам!

— А, не, драга ми госпожо! Няма да се отървеш толкова лесно от мен! Не само беше глупост това, което си направила, но и безотговорно! Защо, моля ти се, не ядеш? Аз да ти кажа! Защото вместо да ядеш, се изяждаш отвътре! Пак от ума си патиш. Защото може лекарят да приписва всичко на развода, но аз знам истината и нейното име е едно: Филипос!

— Елпида, не мисля, че...

— Остави, не ми минават на мен тези! Още от Навплион ти отново си влюбена в него и може би по-силно оттогава, но от величайша глупост си отблъснала човека, изсипвайки цял чувал лъжи! А сега се тормозиш и вижда ли какви последствия има това за бебето!

Елпида замълча, когато Марина се разплака. Наталия веднага отиде при нея и я прегърна.

— Недей да плачеш, — помоли я тя, — разстройваш се, а не бива! Иначе нашето бебе ще излезе ревливо, така както си я подкарала! Елпида те обича, грижа я е за теб и за бебето, затова ти говори всички тези неща!

— Сякаш не го знам? — отвърна тя, хлипайки, — но не съм искала. Нито пък съм искала да стане нещо на детето. Има обаче моменти, когато напрегам всичките си сили, за да не ида да го намеря и да му кажа цялата истина!

— Тогава защо не го направиш? — намеси се отново в разговора Елпида, но този път по-спокойно. — Защо така необмислено отблъскваш един мъж, когото обичаш и който те обича, вместо да го приласкаеш и да бъдеш щастлива?

— Защото може би той ще бъде нещастен, ако му натрапя детето на някой друг! И ако не стане сега, може би ще се случи по-късно, а това не бих могла да понеса! — обясни Марина, избърсвайки последните си сълзи.

— Винаги говориш в условно наклонение и изключваш от вземането на решение самия заинтересован, който е в пълно неведение относно фактите! Кажи му истината и му дай шанс да реши!

— Не! Именно защото ме обича, Филипос може да приеме сега, под силата на натиска!

— Още малко и ще ни кажеш, че би приел детето и теб от учтивост или защото би го досрамяло да откаже!

— Изключваш ли го?

— Е, ти не си добре! За бога, наистина не си с всичкия си! Ела на себе си, моето момиче, и разсъждавай логично, преди да е станало късно! — Звукът от гръмотевица, която удари наблизко, подчерта думите ѝ.

Чувстваше се неловко насаме с него може би защото отдавна не се беше случвало нещо подобно; от времето, когато му помагаше да подреди дома си. Наталия му хвърли поглед крадешком, докато си играеше с новата си придобивка. Прескъпа машина за еспreso, която според самия Костис правела професионално кафе. Всички си бяха дали среща в дома му, както обикновено, но Марина щеше най-напред да мине през родителите си, а Елпида се обади по телефона да каже, че ще закъснее. Костис беше разговарял с нея преди малко.

— Защо ще закъснееш? — попита я. — Да не се е появил проблем с някой пациент?

— Не, за щастие. Но искам да направя едни изследвания.

— Какви изследвания? Да не би да не си добре? Какво ти е?

— Един по един въпросите, моето момче, че да успея да отговоря! Нищо ми няма! Просто целият персонал прави рутинни изследвания веднъж в годината и моето е планирано за днес следобед! Това е всичко! А и няма да се забавя повече от час!

— Точно днес ли намери, когато бързам да видиш новата ми придобивка? Купих си машина за еспreso!

— Със здраве да си я ползваш! Аз оцветена вода не пия!

Беше му затворила телефона, но Костис се усмихваше. Нямахше равна тази жена!

Елпида нямаше угризения, че го беше излъгала. Нещо ставаше с организма ѝ, беше дошло време да разбере какво, но не беше нужно да обръща света с краката наопаки. Гастроскопията бе предвидена след половин час, а след това щяха да последват разни други изследвания, които Каливокас беше назначил. Не искаше да тревожи никого, особено Марина, която, изглежда, вече бе взела твърде на сериозно лекарските напътствия. От една седмица се хранеше балансирано,

почиваше си задоволително и всекидневно изминаваше по един час пеша. Наталия беше като бдящ часовой и будуващо око до нея.

Елпида събра документацията си и се приготви да тръгва към лабораторията. Обзе я странно спокойствие, никакъв страх, никакво притеснение. Преобладаваха мислите за обичните ѝ хора. Имаше доста въпроси за уреждане с тях.

Сега Наталия гледаше Костис, който се бе върнал към заниманието си с кафемашината. Малко по-късно постави пред нея първата чашка ароматно кафе. Усмиваше се, горд като дете, което е успяло да сглоби влакчето си. Погледна го нежно, без да може да потисне чувствата към този мъж, които я владееха. Когато забеляза погледа ѝ, за броени секунди Костис сякаш бе под магнетичното въздействие на влюбените ѝ очи. Усмивката застина върху устните му и той я гледаше, без обаче да може да определи какво беше онова, което виждаше в дъното на тези очи. Очите са прозорците на душата, помисли си, без да си спомня къде бе чул това, а Наталия за кратко бе отворила тези прозорци и го бе допуснала да надзърне вътре в душата ѝ. За кратко обаче. След това прозорците се затвориха и Наталия сведе поглед над чашката си. Напрегнатостта се разсея от лековатия тон на гласа ѝ.

— Да опитам ли сега това... нещо? — попита го тя.

— Ами, разбира се!

Сложи захар и поднесе чашката към устните си. Направи гримаса, щом отпи първата глътка.

— Какво? Не е ли добро? — разтревожи се Костис.

— Много е силно! Да не си решил да вържеш нервите ми на възел? Това тук се равнява на четири кафета! Колко кафе си сложил?

Той взе чашката от ръцете ѝ и опита, като също направи гримаса.

— Права си! Май съм прекалил! — промълви.

— Мога ли сега да изпия една разхладителна напитка? Понеже си взех дозата кофеин за днес, пък било то и само с една глътка!

— Ама ще ти направя друго, по-леко!

— Притрябвало ми е! Задавал ли си си въпроса, колко пъти си ме превръщал в морско свинче за твоите експерименти?

Усещането за задружност се бе завърнало между тях, но моментът на напрегнатост бе старателно съхранен в ума на Костис, без той дори да разбере причината. В последна сметка седнаха в хола с чаша разхладителна напитка в ръка.

— Как си? — попита я той с интерес.

— Все още се опитвам да се свестя от твоето кафе! — подкачи го тя.

— Питам по принцип! — смъмри я той. — Не се прави на глупава! Имаш ли някаква вест от вашите?

— Имаш предвид след срещата? Козмас се опита да ми се обади по телефона два-три пъти, но му го затворих, като му казах, че има грешка и че няма никаква Наталия на този номер!

— Не си ли прекалено безкомпромисна? Сега, когато той прави опит, може би трябва да му дадеш шанс...

— Не мисля, че опитът му е плод на нещо друго, освен на себелюбие. Толкова години всички те ме отхвърляха. Сега, когато ги отхвърлих аз, се сетиха, че съществувам! Ама какво те прихвана сега да се ровиш в тази приключила история?

— Приключила ли е за теб, или се опитваш да убедиш самата себе си в това?

— Слушай, Костис, не можеш да накараш хората да те обикнат насила и моите роднини, колкото и странно да звучи това, не ме обикнаха никога... Нито пък някой друг, като е станало дума!

— Сега ще се ядосам! Ами ние? Нас, приятелите ти, забравяш ли ни?

— Вие сте единствените! Нека да не повтаряме едно и също! Ти знаеш какъв е бил животът ми! Мога да преброя толкова провали, че стигат за два живота! Взела съм решение, че ще остана сама, колкото и да ми се иска нещата да са различни!

— Тоест как? Никога не си ми говорила за мечтите ти!

— Може би защото не са мечти! С характерния за мен лош късмет, това са утопии!

— И така да е! Какви са твоите... утопии?

Погледът ѝ се отклони от него. Омекна, изпълни се с мечтателност, гласът ѝ стана приглушен и я обгърна аура, изпълнена с очарование.

— От малка търсех едно и то беше неопределено: любовта. Не знаех какво беше и как беше или как се проявява нещо такова. Гледах около себе си щастливи деца, с родители, които се гордееха с тях и чиито обятия бяха винаги отворени за тях, чиито ласки и целувки изобилстваха и изпълваха душата им. С годините това неопределено чувство получи форма и образ. Бях пораснала, бях девойка и стигнах до извода, че искам любовта от един мъж, който да ме обича, който да може да ми се посвети с душата, тялото, ума си... Изцяло... Разбираш ли? Който да ме иска такава, каквата съм, който да не ми връзва кусур за недостатъците, който да не се смущава от тях. На трийсет и две години съм и сега вече искам и още нещо, което е най-малкото безпочвено, след като не съм завоювала нищо от дотук изброеното; но мои са си мечтите, правя с тях, каквото си искам... Дом, пълен с присъствието на този единствен. На идеалния за мен партньор, пълен с цветя и... деца!

От последната дума страните ѝ порозовяха и мечтанието бе прекратено. Тя заби поглед в пода. Костис я гледаше, сякаш прикован от магнит. Беше невероятно красива в онзи момент. Искаше му се да я прегърне, но не го стори, недоумявайки в същия този миг какво му беше попречило. Нямах да е за пръв път да прегърне някоя от приятелките си и все пак по някаква необяснима причина усети, че нямаше да бъде същото. Обърка се и изпита благодарност към Наталия, която отново взе инициативата да пропъди напрегнатостта.

— Недей да купуваш повече тази газирана напитка! — посъветва го меко тя. — Има сериозни странични ефекти, поне върху мен! Кара ме да говоря безсмислици! Тук светът отива към провала, а аз съм се размечтала!

— Хубаво мечтание беше обаче!

— Може би за някой сладникав сериал, но за истинския живот, съмнявам се! Спомняш ли си „Малка къща сред полето“?

— Че кой не го помни?

— Това беше любимият ми сериал! — допълни Наталия.

— Въпреки всичките повторения?

— Особено заради тях! Бях го научила наизуст и пак ми доставяше удоволствие! — Прехапа език засрамена. — Сигурно вече представата ти за мен напълно се обърка, а?

— Умееш ли да пазиш тайна?

— До гроб!

— И аз го следях навремето по телевизията!

Засмяха се развеселени, но веднага след това замълчаха.

— Как напредва планът ти с Измини? — насърчи го да говори Наталия, прекъсвайки ново мълчание, което може би също щеше да бъде заредено с напрегнатост.

Костис си пое дълбоко дъх и запали цигара, преди да отговори.

— Предполагам, добре, макар че не ми е казвала. Отначало малката се стъписа от посещението ми. След това изненадата се превърна в резервираност...

— А сега? На какъв етап се намирате?

— На изчакване, предполагам. Както ти казах, не ми е казвала нищо, не съм питал нищо. Не искам аз да започвам разговор, понеже ще стане мнителна. Сигурен съм обаче, че в някакъв момент няма да се съдържи и тя първа ще ми заговори за това.

— Ти как се чувстваш в тази ситуация?

— Отначало беше трудно, признавам. Полагах големи усилия, за да се държа приятелски с тях и особено с него.

— Какво представлява той?

— На външен вид изглежда добре, по характер е весел, с чувство за хумор и изобщо образован човек. Подхождат си с Антигони и сега, след като ги опознах двамата, виждам, че с него тя е друг човек. Странно е да виждаш жена си, макар и бивша, влюбена в някой друг!

— Дразни ли те?

— Не знам. Не мисля, че сега вече... Впрочем приел съм, че този брак е бил грешка. Не си подхождаме с Антигони и ако не беше бременността, нямаше да се оженим никога! Но с Василис нещата са различни и това е очевидно. Знаеш ли, убеден съм, че Антигони и аз, колкото време бяхме заедно, успяхме да провокираме най-лошото един в друг!

— А как се разбира той с Измини?

— Колкото и да не исках да го приема, е грижовен към детето и полага усилия, горкият, но моята принцеса му прави фасони! Знаеш ли в какви чудовища умеят да се превръщат? Само като си помислиш, че се погаждаха много добре, преди да научи за брака! Като приятел го беше приела, като пастрок обаче не иска и да чуе! Знаеш ли... видях

неща в дома им. Неща, които бяха направили заедно. Един голям пъзел, подреден в рамка за стаята ѝ, голям кораб от сглобени късчета...

— Тогава не се страхувай! Успели са, създали са си връзка и сега просто тази връзка преживява криза, която ще бъде преодоляна!

— Смяташ ли?

— Сигурна съм! Иска време и това, което правиш ти, е най-правилното!

— Имах големи съмнения относно прословутия ми план!

— А не бива! Впрочем съществува и една друга вероятност. Може Измини да си е помислила, че ако приеме Василис като мъж на майка си, ще излезе, сякаш отхвърля теб, и това тя, естествено, не иска! Но щом ти пръв го приемеш, ще разбере, че няма причина да реагира!

— Това не бях си го помислял!

— Освен това може би храни известни надежди родителите ѝ отново да заживеят заедно!

— Имаш право.

— Затова ти казвам! Постъпваш правилно!

— Ти си като балсам, Наталия, особено след онова, което чух от Елпида в началото! Спомняш ли си конското ѝ отношение „чудовищната наивност, граничеща със зловредна глупост“? Когато иска да те скастри, тази жена разширява речниковия си фонд!

И двамата се усмигнаха при спомена за приятелката им. Малко по-късно обаче, когато я видяха да влиза в апартамента, пребледняла и със съкрушен вид, нямаше място за усмивки, а само за тревога. Оправданията ѝ, че е попаднала в задръстване, че била уморена след смяна в болницата, че не била яла целия ден, изглежда, ги убедиха, но не беше така. Костис и Наталия си размениха поглед, който, ако Елпида беше видяла, може би щеше да разбере, че следващия път трябваше да намери някакво по-добро обяснение... или да каже истината.

Не разполагаше с лукса времето да воюва на нейна страна и истините трябваше да бъдат казани. Елпида погледна навъсено телефона. Ако очакваше да ѝ се удаде случай да говори с Наталия, можеше да стане късно. Трябваше да се занимае с нея сега. Беше я

пренебрегнала и съюзник за това беше станал спокойният темперамент на тази жена, която винаги имаше вид, сякаш не искаше нищо за себе си. Тиха, обикновено мълчалива, никога непретендираща за нищо; една спокойна сила обаче за онзи, който се нуждаеше от нея.

Да, беше я пренебрегнала. От Навплион го беше разбрала. Късметата на пъзела се бяха подредили и нямаше вероятност от грешка. Приятелката ѝ беше влюбена в Костис. Когато ги видя заедно предната седмица в дома му, независимо колко изтормозена беше от изследванията, тя се беше уверила в това.

И ако трябваше най-напред да говори с някого, това беше Наталия. След това щеше да дойде ред на другия. Нещо трябваше да стане и с Марина. Беше убедена, че с времето щеше да разбере грешката си и щеше да отстъпи по въпроса за Филипос, но имаше нужда от нещо по-драстично. Трябваше да се случат толкова много неща, и то толкова скоро... Осъзнаването на това последното — липсата на време — я накара да грабне решително слушалката и набра номера на издателството и поиска да я свържат с Наталия.

Сега обаче, когато тя седеше срещу нея, не беше чак толкова лесно. Тя я гледаше както винаги с бистрия си поглед, макар да не криеше недоумението си за тази среща на четири очи, при положение че след няколко часа компанията щеше да се събере, както всяка вечер. Елпида запали цигара и за пръв път от доста време насам не ѝ се догади от дима. Нуждаеше се от него. Може да беше известна с резкия си маниер, но нямаше навика да се бърка в работата на другите, и то от такова естество, ако не са го поискали от нея. От миналия март обаче, така или иначе, бе преосмисляла много от разбиранията си и бе променила поведението си.

Погледна отново приятелката си, която разсеяно разбъркваше чая си. Елпида го бе купила специално за нея, с дъх на ванилия, какъвто го предпочиташе.

— Е? Защо ме покани у вас? — поиска да узнае Наталия след първата глътка.

— Исках да поговорим за малко само ние двете и рядко имаме тази възможност.

— Да, но толкова време не говорим!

— Права си, събирах мислите си!

— Ти обикновено не се нуждаеш от такъв вътрешен процес! Замеряш ги право по главите, с каквото ти хрумне!

— Добре, значи. Същото ще сторя и сега! Какво възнамеряваш да правиш с Костис?

Резултатът беше болезнен. Цветът се оттегли от лицето на Наталия, очите ѝ замръзнаха, усмивката, която трепкаше на устните ѝ, също угасна. Една статуя с гъсти къдрави коси, единствените, които изглеждаха живи върху нея, се озова седнала в кухнята на Елпида, чийто поглед сега бе изпълнен с разбиране.

— Дойде ти изневиделица, нали? Извинявай, но ти настоя да пристъпя направо по същество! — каза ѝ тя меко.

Статуята се съживи, превърна се отново в Наталия, която се намести на стола.

— Не разбирам какво имаш предвид! Защо трябва да правя нещо с Костис?

— Виж, момиченце, не те повиках тук, за да ме залъгваш с приказки, на които не би повярвало дори пеленаче! Знам със сигурност какво става с теб! В Навплион ти ми даде всички доказателства, от които се нуждаеш! Влюбена си лудо в него и добре правиш, тъй като той го заслужава!

Този път Наталия остана смълчана и Елпида продължи:

— Проблемът, разбира се, е, че съм го разбрала аз, а не той!

— Това ли е единственият проблем, който виждаш?

Гласът на Наталия беше изпълнен с горчивина.

— Защо? Да не би да има и друг?

— Ама онова, което ти окачествяваш като проблем, аз го наричам съдба! Горко ми, ако Костис разбере какво чувствам!

— Защо?

— Нужно ли е въобще да питаш? С Костис сме приятели! Така поне го чувства той!

— И какво ви пречи да станете нещо повече от това?

— Не съществува нищо по-висше от приятелството, Елпида! Един приятел е завинаги, докато връзките се разпаднат, а особено пък аз имам диплома за проваляне на връзки! Тоест не бих рискувала да го изгубя напълно от живота си, предизвиквайки го да ме види като жена... област, в която опитът ми е доказал, че нямам много какво да предлага.

— Е, значи, никога не съм чувала подобни безсмислици накуп, и то от човек, когото смятах за разумен!

— Кажи ми кое беше безсмислица? Знаеш какъв е бил животът ми! Кога съм успявала да имам трайна връзка? Кога някой ме е приемал такава, каквата съм, и ме е обиквал за това?

— Но Костис вече те обича!

— Като приятелка! Както обича теб и Марина!

— Ако му помогнеш обаче да те види с други очи...

— Хубаво! Да допуснем, че го направя! И нека да допуснем, че той ме забележи като жена...

— Като хубава жена!

— Сега май го ударихме на подбив!

Елпида я погледна. Съвсем ненадейно я сграбчи за ръката и насила я завлече в спалнята. Накара я да застане пред огледалото.

— Сляпа ли си! — извика ѝ тя.

— Не разбирам! Какво те прихвана?

— Искам да се погледнеш в огледалото, без предразсъдъци, без задръжки, без комплекс за малоценност, който са ти натрапили куп идиоти от онези, които са се озовали на пътя ти! Не гледай мен! Себе си погледни! Виж се обаче, каквато си в действителност! Виж се колко си хубава, какви красиви очи имаш, какви изразителни устни! Погледни тялото си! То е желано! Всеки мъж ще те поиска в леглото си. Защо Костис да е изключение?

— Но точно там е проблемът! В леглото! Дори там, както изглежда, аз съм истинска катастрофа!

— Това ли ти казаха всички, които са минали?

— В общи линии...

— Когато една жена е катастрофа в леглото, виновен е винаги и единствено мъжът! И това ти го казва една ветеранка в този спорт! Значи, никога не съм вярвала, че имам край себе си не една, ами две Спящи красавици! Първо Марина, след това ти! Събуди се, Наталия! Обикни себе си най-напред ти самата, а след това изисквай същото и от другите! Когато ти самата имаш толкова ниско мнение за себе си, какво да стори човекът насреща?

— И ти искаш от мен да кажа на Костис?

— Да му покажеш, не да му кажеш. Една жена може да направи първата крачка, но дискретно, не като атакува фронтално. Разбра ли?

— Да, но не си ме убедила!

— Помисли, Наталия... Помисли, както никога досега! Животът е кратък, няма място за всички онези велики дела, които мечтаем да извършим. Минава и отминава, без да го усетим, и несбъднатите мечти витаят като призраци и ни преследват, когато за съжаление е твърде късно да ги гоним ние! Боже мой, караш ме да говоря като дървен философ! Това, което се опитвам да кажа, е, че ако го обичаш, не се страхувай да изживееш с него мечтата! Струва си да рискуваш да загубиш един добър приятел, за да спечелиш идеалния другар за цял живот! Поне веднъж не стой безучастна! Пребори се за това, което искаш!

— И мислиш ли, че имам надежда?

— Убедена съм, че можеш да имаш всичко, което пожелаеш! Вярвам в теб самата!

Само това ѝ липсваше през днешния ден. Едва предния беше преминала през изпитанието на разговора с Елпида, който я бе държал будна цяла нощ, а днес бе поискала да я види Аграфюту. Дори ѝ беше заявила, че днес щяха да приключат с коректурите на книгата. Това означаваше, че часът на прибирането ѝ беше неизвестен. В службата само дето не я разпънаха на кръст, когато започна да събира ръкописите си, за да си тръгне. Когато му каза това, издателят ѝ хвърли силно окуражаващ поглед. За миг си помисли да я снабди с някакъв талисман, но сам отхвърли тази мисъл като преувеличена. Просто ѝ каза:

— Знам в колко трудно положение си и имаш безрезервната ми симпатия! Искам също така да ти обърна внимание, че никой тук не те смята отговорна за забавянето. Знаем, че си имаш работа с Наса, и какво точно означава това! Да можех само да те отърва, но тя не иска да работи с никой друг! Върви, Наталия, и добра сполука!

Сигурно имаше нужда от нея. Разбра го, щом влезе в дома ѝ. Изглежда, бе случила Наса в един от най-опърничавите ѝ дни. Наталия вече ѝ беше свикнала. Веждата, която бе леко повдигната и счупена, стиснатите устни. Познаваше всичко това. И друг път се бе сблъсквала с него, само че тогава и самата тя не бе в толкова лошо психологическо състояние.

— Не си се разбързала особено да дойдеш, както виждам! — иронизира я тя, щом затвори вратата.

Наталия сметна за разумно да не отговори, но Наса за пръв път видя реакция в погледа ѝ и се стъписа. Толкова години беше свикнала младата жена, с която работеше, да не реагира, макар че често пъти я беше предизвиквала, несправедливо изкарвайки си го на нея заради нещо друго. Дължна беше да признае дори, че нерядко я предизвикваше умишлено, стремейки се най-после да провокира различна реакция у това спокойно създание, но напразно. Днес обаче нещо в нея беше различно.

Влязоха в кабинета, Наталия седна на мястото си и разтвори ръкописа. Няколко минути по-късно Наса разбра, че се случва нещо рядко, нещо немислимо. Напълно съсредоточената до този момент нейна сътрудничка беше... разсеяна! Тя я изгледа с недоумение. След това захвърли хиляди пъти нахапания си молив върху бюрото и това веднага привлече вниманието на Наталия.

— Най-после! Събуди се! — каза тя саркастично. — Къде блуждае днес умът ти? Понеже тук, във всеки случай, не е!

— Извинете ме. Бях се замислила за нещо...

— Сигурно по-интересно от живота на моята героиня!

— Не по-интересно, просто различно!

— Като например?

— По-добре да продължим работата си, госпожо Аграфiotу!

— Това ще кажа аз, не ти!

— Да, но издателството няма търпение да приключим с коректурите, защото сме закъснели!

Измериха се за кратко с поглед. Отново това странно изражение...

— Наталия, какво става с теб? — попита я Наса просто, затова и се слиса толкова от избухването, което последва.

— Нищо не става с мен! И защо трябва да става нещо? Но и така да е, вас какво ви засяга? В края на краищата, не съм ли човек и аз? Нямам ли право един ден да не се чувствам добре? И как да съм добре, когато с вашето особняшко отношение ме тормозите вече месеци наред и забавяте издаването на една иначе удивителна книга, която вече трябваше да се намира под витрините на книжарниците? Знаете, че поправките ми са правилни и обосновани, но ги отхвърляте от

егоизъм и от желание да бъдете, неизвестно защо, неприятна! — Тя се спря, задъхана, като същевременно осъзна колко неща беше казала, и то пред кого. Закри с ръка устата си, но в грешен момент. Ако го бе направила по-рано, може би щеше да попречи от нея да излязат всички тези ужасни неща, които бе изговорила. Наса я гледаше удивена, но без следа от гняв, и това ѝ даде кураж да прошепне: — Извинете ме, госпожо Аграфіоту! Държа се непростимо! Нямах никакво право да говоря така... Срамувам се...

— А, не! Не го разваляй с извинения и оправдания!

Беше ред на Наталия да я погледне с удивление.

— Толкова години, откак те познавам, а ти за пръв път реагира като нормален човек! — обясни ѝ Наса. — Тормозила съм те, обиждала съм те и никога не си казала дума напъряко! Беше станало чак досадно! Бях започнала да вярвам, че във вените ти не тече кръв!

— С други думи, от толкова време онова, което сте искали, е било да се държа неподобаващо и неуважително?

— Искала съм да се държиш като човек, който има нерви, а не да отстъпваш пред чудатостите ми!

— Извинете, но не разбирам! Вие сте Наса Аграфіоту, утвърдена писателка, а аз съм една незначителна редакторка!

— Е, и? Нито ти можеш да вършиш това, което умея аз, нито аз мога да върша твоята работа! Всеки може да бъде авторитет в собствената си област, следователно да бъде стойностен! Не можех да си представя, че си толкова неуверена! Кой е успял да ти направи това? Може би някоя погрешна любов?

Наталия наведе глава и гласът ѝ се изпълни с жалост, когато прошепна:

— Върволица от погрешни хора, госпожо Аграфіоту. Дълга върволица. Колкото до любовта...

Тя спря внезапно. Бяха я уязвили в болното ѝ място.

Лицето на Наса се озари.

— Разбрах! Сега разбрах причината за тази отвейност! Ти си влюбена! Така кажи, моето момиче! А той?

— Той дори не знае... Той е добър приятел... Госпожо Аграфіоту, не разбирам как стигнахме до такъв разговор. Хайде... моля ви! Нека се върнем обратно към „Окървавено море“... към книгата ви...

— Книгата може да почака! Кажи как може една съвременна жена, хубава и образована като теб, да няма мъжа, когото иска! Опитала ли си? Не!

— Казах ви, че той е добър приятел!

— Това не е оправдание, за да го отбягваш, а стимул, който да те накара да пробваш! Знаеш ли кое е най-трудното в една връзка? Да можеш да бъдеш приятел с твоя човек! Този етап при теб вече е завоюван! Какво остава? Да си паснете и в леглото, а има само един начин да установиш това! Да го свалиш тъкмо в него!

— Уважавам ви, ценя ви, но думите, госпожо Аграфвиоту, са най-лесното! Още по-лесно е да даваш съвети! Ами ако експериментът се окаже фиаско? Тогава ще съм пожертвала едно приятелство!

— Да, но ако не го направиш, можеш да пожертваш едно щастие! Е, не го бях очаквала! В последна сметка значи си и страхлива!

— Аз, страхлива? — Гневът се завърна по-силен. — Вие се осмелявате да наричате мен страхлива? Но, госпожо Аграфвиоту, защо не признаете същото и за себе си?

— Какво искаш да кажеш?

— Стоите затворена тук, отбягвате човешките контакти от страх да не се провалите, понеже някога хората са ви разочаровали! И като че ли това не стига, за да се върнем на нашия въпрос, който е книгата, вижте как сте постъпили и с вашата героиня! Напълно психологически немотивирано я отвеждате към самоубийство, което не ѝ подхожда и със сигурност тя не заслужава!

Тя отново млъкна ужасена. Но какво ѝ беше станало днес, та не можеше да държи устата си затворена?

Наса я гледаше с притворени очи, но отново спокойна. Запали цигара и издихвайки дима, попита:

— Можеш ли да ми обясниш, малката?

— Настоявате ли? Може би няма да ви хареса това, което ще кажа... макар че, както личи, днес нямам за казване нищо, което да ви хареса!

— Както виждаш, издържам! Казвай!

— Климентини, госпожо Аграфвиоту, вашата героиня, е най-завършената личност, която някога е била обрисувана в книга. Характерът ѝ е толкова релефен, че читателят няма нужда да полага някакво усилие, за да го разгадае. Динамична, тя не се колебае пред

нищо, стига дори до крайности, за да защити себе си, но и онези, които обича. Опълчва се срещу всичко и всички и побеждава. Винаги. Има морални спирачки, но не и задръжки! Въпреки всичките бесове, пред които е изправена в бурния си живот, успява да не изгуби чувството за хумор и оптимизма си. Тя е една Скарлет О'Хара на брега на Атлантическия океан, но по-очовечена... Права ли съм?

— Анализираш характера ѝ по начин, който показва, че си го изучавала!

— То е, защото съм чела романа много пъти! Толкова е увлекателен, че ако не бях го прочела най-напред, щеше да бъде невъзможно да се занимавам с редактирането обективно, както книгата заслужава. Но не може една такава жена, която не се плаши от самия живот, да избяга по такъв начин от него! Напълно психологически немотивирано и необосновано спрямо изграждането на характера на тази жена! Освен това читателят, който е проследил и се е отъждествил с това магично създание, който се е възхитил от него, който, ако щете, се е поучил от нейната издръжливост и ума ѝ, ще се почувства предаден, когато му бъде отнето правото на един достоен финал, заместен от страхливо бягство!

Настъпи мълчание, тегаво и наелектризирано. Наса се изправи и започна да крачи напред-назад. Наталия беше стаила дори дъха си. Днешната среща се беше оказала катастрофална. Бяха отворени много рани и сега тя имаше всякакво основание да се страхува от реакцията на тази странна жена. Ако оттеглеше книгата си от издателството и я дадеше другаде, за да ѝ отмъсти за нейното нахалство да подлага на преценка работата ѝ, тогава какво разбиране щеше да прояви нейният работодател?

Прехапа нервно устни в очакване на избухването на Аграффюту. Опитва се да я накара да омекне.

— Госпожо Аграффюту, моля ви отново да ме извините. Не знам какво ми стана днес и не мога да държа устата си затворена за неща, които не са в моята компетентност! Нямах никакво право да говоря така за написаното от вас и да изказвам мнение относно построяването на сюжетната линия! Забравете, ако можете, това, което казах...

— Не, това не мога да направя! — отвърна ѝ тя и едва доловимото потрепване в крайчеца на устните ѝ, напомнящо на усмивка, уплаши Наталия повече и от един строг поглед.

Наса извади от чекмеджето на бюрото си няколко машинописни страници и ги подаде на смаяната жена срещу нея.

— Какво е това? — осмели се да попита Наталия.

— Последната глава. Защо мислиш, че се бавя толкова време да одобря книгата за печат? И аз не съм доволна... Пренаписах последната глава, променяйки края, но отново не бях сигурна, докато не чух твоето мнение! Тогава разбрах точно защо не ми харесва краят! Вземи ги, Наталия, нанеси, каквито корекции сметнеш за необходимо, и продължавайте!

— Госпожо Аграфiotу... не знам какво да кажа...

— От тук насетне ще ме наричаш Наса! А когато видя отново книгата, тя вече ще бъде по книжарниците!

— Но няма ли да одобрите поправките ми?

— Одобрявам теб самата, моето момиче! Това е достатъчно! А от много години не съм одобрявала никого!

Когато си тръгна от дома на Наса, притиснала към гърдите си ръкописа с новия финал и с одобрението на Аграфiotу за продължението, ѝ се струваше, че сънува. Беше спечелила битка, която смяташе за изгубена, заедно с една нова приятелка, сякаш дарена ѝ от небето; а на всичко отгоре и онова, от което се нуждаеше най-вече — самочувствието ѝ бе получило силна доза зареждаща инжекция.

Евгения не можеше да реши коя от трите жени ѝ харесваше най-много. Разбира се, бременността на Марина я изненада и тя я зачеркна като евентуална кандидатка за сърцето на Костис, но другите две... Особено Наталия, със спокойния поглед и сладостния глас, беше тъкмо каквото трябва. Синдромът на сватовницата се пробуждаше у нея. Беше щастлива, затова искаше и другите около нея да бъдат щастливи.

Погледна Алекос, който се усмихваше на нещо, което му казваше Костис. Беше съвсем очевидно, че нейното началство беше одобрило избора ѝ, както също така очевидно беше, че самият Алекос бе пощурял по компанията. Седяха до късно. Костис настояваше да останат и още и заедно с Наталия приготвиха спагети за всички. Виждайки ги как готвят един до друг в кухнята, я обзе предчувствие, едно предусещане. Тези двамата бяха предопределени да бъдат заедно и ако не можеха да го прозрат бързо, щеше да е жалко, макар че...

Нещо в погледа на Наталия, когато гледаше Костис, ѝ предаде съвсем ясно посланието: слепият в случая, онзи, който не можеше да види бъдещето на тази връзка, беше единствено той. С инстинкта на влюбена жена можеше да разбере, че тя го обичаше.

Докато се сбогуваше с него на вратата, реши да остави една догадка да витае.

— Началство, благодаря много за всичко. Преди да си тръгна обаче, искам да ти кажа нещо. Спомняш ли си разговора, който водихме в офиса, за тези три жени?

— Спомням си го! Нали ти бях казал, че когато се запознаеш с тях, ще разбереш колко безпочвени са предложенията ти за една от тях!

— Именно!

— И сега, когато вече се запозна с тях, какво имаш да кажеш?

— Че съм била права, а ти не си бил прав! Лека нощ!

Тръгна си, оставяйки го като гръмнат.

Очевидно беше, че Измини беше не само готова, но и нямаше търпение да разговаря с баща си. Новите взаимоотношения между тримата, но и неизменно нежното и изпълнено с разбиране отношение на Василис я бяха пречупили. Костис беше усетил предразположението на дъщеря си, щом я взе от дома ѝ в петък следобед, за да прекара съботата и неделята с него. Вечерта, когато се беше събрала цялата компания, интересът ѝ беше обсебен от издутото коремче на Марина и тя я беше подлудила с въпроси. Марина отговаряше търпеливо на всички. Когато Измини се осведоми за пола на бебето, беше плеснала с ръце въодушевено и беше целунала устремно Марина, която се изпъчи гордо.

Костис я наблюдаваше сега, докато тя го гледаше разсеяно как приготвя обяда им. Беше очевидно, че картофките, които порозовяваха в тигана и които щяха да придружават готвеното пиле, я оставяха абсолютно безразлична. Седнаха да ядат безмълвни. Костис се опита да не се засмее на смръщеното изражение на дъщеря си, което предвещаваше цялото ѝ вътрешно обмисляне на сериозния разговор. Бръчката между веждите ѝ, намусеното ѝ лице и безразличието ѝ към любимото ѝ ядене говореха за онова, което се задаваше...

— Татко, искам да поговорим!

Изявлението дойде едновременно с привършването на обяда, в момента, когато Костис запали цигара. Нетърпението в гласа ѝ показваше, че малката е очаквала този жест, смятайки, че така сварва баща си спокоен и отпуснат.

— За нещо сериозно ли става въпрос? — попита той.

— Извънредно сериозно!

— Тогава те слушам! Какво има?

— Мама иска да се омъжи за Василис! — съобщи Измини с апломб.

— Да, това го знам!

— Знаеш ли го?

Очите на дъщеря му се бяха разтворили широко, тъй като не беше очаквала такъв отговор.

— Естествено! Майка ти ми каза още преди време!

— И ти си съгласен?

— Най-напред, нямам думата! Майка ти е достатъчно голяма, за да взема сама решения за нещата, които я засягат!

— Ами аз?

— Какво искаш да кажеш? Имаш възражения ли?

— Не искам!

— Какво не искаш? Майка ти да се омъжва или самия Василис? Имаш нещо против него ли? Доколкото съм видял и разбрал, той е много добър човек, който обича майка ти и е много грижовен към теб!

— Тоест той ти харесва?

— Въпросът е не дали харесва на мен, както ти казах, на мен ми е симпатичен, а какво чувстваш ти!

— Е... какво да чувствам? Не казвам, че е лош... добър е и... си играе с мен...

— Тогава?

— Не знам, татко! Дали винаги ще бъде така? Ами ако тя се разведе и с него?

— Хайде сега! Не бъди несправедлива към майка си! Тя не е от жените, които непрекъснато сменят мъжете си!

— Да, но теб те смени, а ти си ми татко!

— Това няма да се промени никога, независимо дали майка ти ще се омъжи или не! Винаги ще бъда твой татко, който те обожаваш, и

винаги ще прекарваме, колкото искаме време заедно! С майка ти не си подхождахме и вместо да се направим един друг нещастни, се разведохме! Това няма никаква връзка с теб!

— Да, но сега се разбирате много добре! Ако мама иска непременно да се омъжи повторно, защо не се омъжи отново за теб, за да сме всички заедно?

— Тук объркваш нещата, принцесо! С майка ти сега се разбираме именно защото не сме женени!

— Как става така?

— Ще го разбереш, като пораснеш!

— Татко, не обичаш ли вече мама?

— Не по начина, по който един мъж трябва да обича жена си! Грижа ме е за нея и искам да бъде щастлива! А ти?

— И аз, но...

— Измини, трябва да разбереш и да приемеш, че мама и аз няма да бъдем никога отново заедно. От друга страна, мама е твърде млада и хубава, за да остане сама. С Василис се обичат! Ако той не беше добър, ти щеше да имаш пълно право и аз щях да настоявам тя да премисли отново! Обаче, както каза и ти самата и както съм установил и аз, Василис те обича! Занимава се с теб повече, отколкото аз някога! Греша ли?

— Не...

— После, има и друго. Вчера ти пощуря заради бебето на Марина. Помисли, значи, че като се омъжи майка ти за Василис, може да подарят и на теб братче или сестриче!

Тя го погледна недоверчиво.

— Мислиш ли? — попита го.

— Защо не?

— Ами ти, татко?

— Какво пак аз?

— Кога ще се ожениш?

— Това не знам! Засега съм си добре и така!

— Да, но и ти като мама си млад!

— И какво?

— Не искаш ли да се ожениш?

— Имаш ли предвид някоя?

— Е... те и трите са толкова добри...

— За кои говориш? Защото тези, които имаш предвид, са ми само приятелки!

— Но и Василис беше приятел на мама, а сега искат да се оженят! Да не би да не можеш да избереш, татко?

— Принцесо, логиката ти ме побърква!

— Във всеки случай, аз на твое място щях да избира Наталия!

— Защо това предпочитание?

— Защото е най-красивата, има най-хубавите коси, харесват ѝ куклите и ме оставя да печеля във всички игри!

— Доколкото разбирам, имаш сериозни аргументи и ти обещавам да ги обмисля много сериозно! Междувременно, малко мое чудовище, ще престанеш ли да правиш труден живота на майка си и на Василис?

Измени се засмя радостно и се втурна в обятията му. Сключи ръце около врата му и го разцелува.

— Това означава ли „да“? — попита и Измини поклати утвърдително Костис я прегърна нежно. Умът му препусна към разговора с Наталия, която толкова отчетливо бе прозряла в душата на дъщеря му онова, което я занимаваше. Ако той като баща имаше задължението да предугади правилно началото на лошото, тя просто имаше чувствителността да предвиди останалото.

Същия следобед Измини заяви на Марина:

— Сега като се ожени за Василис, мама също ще си направи бебе! Мислиш ли, че ще бъде момиченце?

Марина размени поглед с доволния Костис.

— Никак не е невероятно — отвърна ѝ тя, — макар да си мисля, че това не би трябвало да те интересува много! Независимо дали е братче или сестриче, радостта е голяма!

Измини погледна баща си и му каза сериозна:

— Във всеки случай, татко, трябва да внимавате и ти, и мама!

— Какво, пиленце?

— Ами, ето... ако мама роди момченце, ти като се ожениш, да имаш момиченце! Да си имам и от двете!

Усмихнаха се всички на наивността на детето, а Елпида изгледа настойчиво Наталия, която се изчерви и наведе глава.

Доктор Каливокас беше толкова смръщен, че не можеше да бъде повече. В кабинета пред него имаше куп листове, а срещу него Елпида — вбесяващо спокойна.

— Е, Елпида?

— Какво „е“, докторе?

— Разполагам с резултатите от всички изследвания, които си направила!

— Следователно знаете и диагнозата, както я знам и аз, макар да я подозирах много преди да излязат резултатите!

— Само това ли имаш да кажеш?

— Какво друго бихте искали да ви кажа?

— Кога започваме!

— Кое?

— Питам те кога ще постъпиш за лечение!

— Ммм... никога, предполагам!

— Не разбрах! Разбира се, твое право е да отидеш да се лекуваш в друга болница, но договорът, който имаш с нашия медицински център, ти позволява да бъдеш хоспитализирана тук безплатно!

— Наистина не сте разбрали, докторе! Нямам за цел да бъда хоспитализирана нито тук, нито където и да било другаде!

— Полудяла ли си, Елпида? Не знаеш ли колко сериозно е положението и каква нужда имаш от това лечение? Човек не си играе с такива неща!

— Знам всичко, но както казахте и вие, имам право да избирам и съм направила своя избор! Няма да предприема абсолютно нищо!

— Но ти трябва да се подложиш на операция, и то незабавно!

— Няма такава вероятност!

— Елпида, започвам да се убеждавам, че нещо не е наред с ума ти! От твоята позиция си в състояние да знаеш... Искам да кажа, че имаш ясна представа за проблема!

— Именно затова реших, че единственото, което ще приема, са няколко обезболяващи, когато получа болки!

— Не знам какво да кажа! Не си човек, който няма представа, знаеш диагнозата, както знаеш и какви са ходът и развитието...

— Също така знам и прогностичните шансове! Те са толкова неблагоприятни, че няма смисъл да изтормозя допълнително себе си с едно безсмислено лечение!

— Това не го знаеш!

Елпида го изгледа настойчиво.

— Докторе, с мен разговаряте в момента, а аз не съм някоя редова пациентка, че да вярвам в чудеса! Работя тук от години и съм виждала множество подобни случаи!

— Да, но всички са се борили! Не са се предавали!

— Знаете ли какво казват? По-умните отстъпват! Колкото до онези, които са се... борили, както казвате... не съм видяла да печелят битката накрая!

— После и тази твоя скандална невъзмутимост!

— Какво бихте предпочели? Една истерична старша сестра, която да плаче и да се тръшка заради това, което я е сполетяло, неспособна повече да предложи услугите си? Хайде сега! Познавате ме от години!

Елпида се изправи рязко, слагайки край на разговора. Малко преди да излезе от кабинета, се поспря и се обърна към Каливокас.

— Докторе, благодаря ви за всичко. Рядко се среща човек като вас, а това качество не върви „в пакет“ с медицината в наши дни.

— Как да те убедя да не се оставяш на случайността?

— Би било безсмислено да се опитвате. Дори бих искала да не се спираме отново на този въпрос.

— Грешка е, обаче...

— Моя... както мой е и животът. Имам право да го изживея, както искам, и да му сложа край, когато пожелаая.

— Нали разбираш, че след тази стъпка няма връщане назад? Че с течение на времето няма да можеш да промениш мнението си.

— Знам всичко това...

— И настояваш?

— Да!

— Искаш ли поне да помислиш върху възможността да заминеш, да отидеш при един лекар в Англия? Той е мой приятел, ще се погрижи за теб. Колкото до разходите...

— Моля ви, докторе! Разговорът приключи!

— И какво ще правиш?

— Но нали ви казах! Ще продължа, както досега, работата и живота си!

— Докога?

— Докато мога! След това ще трябва да ми намерите заместничка! Хубав ден! Ако имате нужда от мен, ще бъда в кабинета си!

Тя затвори меко вратата след себе си. Каливокас свали очилата си и разтърка уморено очи. Стана и погледна през прозореца. По някои от балконите се развяваше гръцкото знаме, за да напомни, че само преди няколко дни нацията беше празнувала историческия ден, когато един народ беше казал „Не“^[2]. Не-то обаче, което той бе чул преди малко от старшата сестра, не беше нито историческо, нито можеше да бъде аплодирано. То беше трагическа грешка...

[1] Софокъл. „Антигона: Трагедии“. София; Народна култура, 1982, с. 206. Превод от старогръцки проф. д-р Александър Ничев. — Б.пр. ↑

[2] Денят „Охи“ („Не“ на гръцки) е възпоменателен празник за отказа на диктатора Йоанис Метаксас 1871–1941 да приеме ултиматума на Мусолини (за навлизане на италиански войски на територията на независима Гърция през Албания), връчен му в качеството на министър-председател на Гърция на 28 октомври 1940 г. Вследствие на този отпор Гърция се включва във Втората световна война и започва гръцко-италианската война. След боеве на албанския фронт за няколко седмици гръцката армия изтласква обратно на албанска територия италианския агресор. Датата 28 октомври се чества като национален празник и е почивен ден в Гърция. — Б.пр. ↑

НОЕМВРИ МЕСЕЦЪТ НА АФРОДИТА

Афродита е олимпийската богиня, която олицетворявала красотата и любовта. Богиня на плодородието и на растителността, символ на цъфтежа и повяхването, на живота и смъртта. Тя е богинята, която най-много снове между Небето и Земята. Смъртните се стремят към нея, защото знаят, че там където се появи Афродита, цветята разцъфват, бурите се усмиряват и цялото мироздание се усмихва при нейното преминаване...

*От сияйния си трон,
безсмъртна Афродита,
... недей с тъга и болки,
господарке, ранява сърцето ми...
... О, моля те, ела и днес,
освободи ме от непосилната
ми мъка, дай ми това,
което моето сърце желае,
бъди ми съюзник!^[1]*

Марина взе в ръце парите и ги погледна развълнувана. Безброй пъти в миналото бе държала безчетни суми, но никога не спечелени със собствения ѝ труд. Току-що бе предала преведената книга и бе получила хонорара си. Дори ѝ бяха възложили следващата. Разтвори банкнотите ветрилообразно и застана на вратата към кабинета на Наталия.

— Добър ден! — каза тя и развя новите, като колосани банкноти.

Наталия вдигна глава, видя я и се усмихна.

— Опаричихме ли се? — попита я тя, поглеждайки многозначително ветрилото.

Марина се приближи и седна срещу нея.

— Много съм радостна, Наталия! За пръв път вземам в ръце пари, които сама съм изработила! Усецането е превъзходно!

— Понеже е за пръв път. После свикваш!

— Ще го отпразнуваме ли?

— По-точно, как смяташ да го отпразнуваме?

— Ще отидем всички заедно в онази таверничка в Халандри! Помниш ли я? Там ни беше завел и Костис! Аз черпя!

— Започна ли вече да пилееш парите?

— Не ми се мисли какво щях да правя, ако ви нямаше вас! Вие ми помогнахте, вие ме подкрепяхте, вие ме научихте да живея!

— Добре де, добре! Разбрах! Ще си поръчам най-скъпото от менюто довчера! — предупреди я през смях Наталия.

— Хич няма да ме уплашиш! Впрочем имам и още по-добра новина! Възложиха ми още една книга за превод! Разбираш ли? Направо хвърча, приятелко! Толкова съм радостна, че се чувствам, сякаш не стъпвам по земята!

Върна се у дома си в същото настроение. Обади се на Елпида и на Костис и ги покани за вечерта. Пусна си музика, изкъпа се, направи си прическа. Бебето беше в същото приповдигнато настроение като майка си. Изглежда, танцуваше и от време на време я поздравяваше със силно подритване. Марина галеше корема си и му говореше нежно.

— Спокойно, кукличке, остави танцувалните фигури за времето, когато излезеш оттам! Стой мирно, миличката ми, иначе мама ще стане цялата в стрии. Не се протягай толкова... Знам, че не е много комфортно там вътре, но след два месеца ще можеш да правиш, каквото си пожелаеш!

По обяд полегна да си почине и бебето се укроти. Затвори очи и не след дълго заспа. Най-напред усети милото присъствие на Филипос и едва след това го видя. От една мъглявина, без да различава абсолютно нищо около него, сякаш идваше от нищото, той я гледаше с жалостив укор.

— Защо, любов моя? — попита я той. — Защо ме пропъди? Не разбра ли колко те обичах и те обичам? Какво значение има, че детето

не е мое? Щях да го направя мое. Трябваше да ми кажеш истината, Марина... Истината. Имах право да знам...

Тя скочи, плувнала в пот, и се огледа наоколо, сигурна, че ще го види до себе си. Но беше само сън и тя въздъхна и стана от леглото. Не се възпротиви на желанието да вземе снимката му в ръце. Впи очи в неговите, които я гледаха и бяха същите като в съня.

Спомни си наранения му поглед в Навплион, когато му каза, че очаква дете, когато му представи самотата си като щастие, най-голямата лъжа, която се бе осмелила да изрече някога. Устните му се усмихваха толкова живи, колкото бездушна беше хартията, от която я гледаше образът му, от който я пронизваше болка. Душата ѝ крещеше за потребността да се озове в обятията му, които за нея бяха целият свят.

Скри снимката, когато чу превъртането на ключа в ключалката да я известява за идването на Наталия.

Съвсем очевидно беше, че дъждът бе мързеливо настроен. Лениво, без да бързат, падаха капките му по земята и, изглежда, нямаше настроение за нещо по-стремително. Костис караше много внимателно. Противен му беше ръмежът, който правеше опасни пътищата и изнервяше другите шофьори, както и самия него. До него Елпида, мълчалива, не участваше в бърбенето на другите две жени на задната седалка. Те изглеждаха погълнати от онова, за което разговаряха, на издателски теми.

— Какво ти е на теб, че си се умълчала? — тихо попита Костис.

— Имам такъв обичай, когато нямам какво да кажа! — отвърна му рязко тя.

— Остави този маниер, когато разговаряш с мен. Някога минаваше, но сега... Казвай какво ти е! — настояваше той. — Проблеми в работата ли?

— Обичайното.

— Нещо интересно на хоризонта може би?

— За мъж ли говориш?

— Естествено, освен ако еротичните ти предпочитания не са се променили, без да ме осведомиш!

— Я по-сериозно!

— Е? Мъж ли е причината?
— Няма никаква връзка с мъж!
— Тогава какво става?
— Малко ме боли стомахът.
— Напоследък често те боли стомахът. Ходила ли си на лекар?
— Работя сред лекари, ако не си забравил!
— Напоследък дори си беше правила изследвания! И какво показаха те?

— Нищо сериозно. Някаква язва.
— И това не е ли сериозно? Защо не си ни казала нищо?
— Защото няма нищо!
— Трябва ли да се оперираш?
— Не влизам в операционна току-тъй! Язва има половината планета!

— И какво прави половината планета, когато има язва?
— Внимава за хранителния си режим и пие хапчета! Това правя и аз! Гледай си, значи, работата и ме остави на мира!

— Първата и най-сериозна моя работа сте вие трите и, естествено, детето ми! Затова остави дивотиите! Хапчетата помагат ли ти, когато имаш болки?

— Особено много. За щастие!
— Тогава защо не вземеш сега, щом те боли?
— С какво да го взема бе, човек? Как да го изпия без вода? Да отворя уста и да чакам да се напълни с дъждовна ли? Като отидем в таверната, ще има, предполагам, вода и ще взема пустото хапче! Наду ми главата!

Костис я погледна сериозно. Изнервеният глас на Елпида прекъсна разговора на задната седалка и Наталия и Марина поискаха да разберат какво става, но вече бяха пристигнали.

Таверничката беше пълна. За щастие, предвидливостта на Костис да запази маса им беше осигурила място сред толкова народ, който се наслаждаваше както на вкусната кухня, така и на атмосфера, изпълнена с топлина, излъчвана от камината, и двамата китаристи, които тихо напяваха известни песни. Костис забеляза, че щом влязоха, Елпида изчезна в тоалетната и когато се върна след доста време, беше по-спокойна, а чертите ѝ по-малко изопнати.

Първите мезета и виното пристигнаха. Всички вдигнаха чаши да отправят пожелания към Марина, но ги свалиха, без да се чуе никакво пожелание. Самата Марина се беше вкаменила, загледана в нещо в другия край на залата. Останалите проследиха объркания ѝ поглед. На една маса срещу тях заедно с четирима други седеше Филипос. Усмиваше се на нещо, което му казваха, докато магнитът на погледа ѝ не притегли и неговите очи. Усмивката избледня, погледите бяха опожаряващи и се изгаряха един друг. Първа сведе очи Марина...

— Станала си бяла като покривката! Я ела на себе си! — скара се Костис.

— Какво да правя сега? — попита го тя и отчаянието накара гласа ѝ да се прекърши, а ръцете ѝ да се разтреперят силно.

— Като начало остави чашата, ще разлееш всичкото вино върху себе си! — посъветва я строго Елпида. — Щом като, така или иначе, няма да пиеш, понеже си бременна, за какво я държиш?

Наталия, която седеше точно срещу нея, побърза да изтръгне чашата от ръцете ѝ.

— Пийни малко вода, Маринче! — каза ѝ меко тя и Марина се подчини.

Не смееше да погледне отново към мястото на Филипос.

— Какво прави? — попита тя Костис, който седеше до нея. — Гледа ли насам?

— Не, сега идва към нашата маса. Съсредоточи се! — отвърна ѝ той, „нахлузил“ представителната си усмивка, а Марина вдигна поглед, за да застане лице в лице с Филипос, който сега стоеше прав пред тях, усмиваше се и подаваше ръка на Костис.

— Добър вечер! — поздрави енергично, но и той беше смутен. — Не знам дали ме помните. Срегнахме се в Навплион, но не се запознахме. Аз съм Филипос. С жена ви сме състуденти от Университета.

— С жена ми ли? — За кратко Костис изглеждаше напълно объркан, но ритник под масата от Елпида, която седеше срещу него, го накара да се окопити. — А! С Марина ли? Разбира се! — Той се изправи, подаде му ръка, каза си името, но беше Филипос дори не го беше чул. Вниманието му се бе насочило към онова, което го интересуваше.

— Как си, Марина?

Нежността в гласа му, очите му, които я милваха, не можеха да заблудят никого. Единствено самият Филипос смяташе за непроницаемо прикритието си на някогашен състудент.

— Добре... — чу се като шепот гласът на Марина.

— Защо не седнете за малко при нас? — предложи любезно Костис. — Да се запознаете и с нашите приятелки... Елпида... Наталия...

Бяха представени едни на други и всички изрекоха стандартното „много ми е приятно“. Марина беше вперила поглед в бутилката с разхладителната напитка пред себе си. Дребните мехурчета изглеждаха неизчерпаеми и изключително подвижни. Само на нея ѝ бе невъзможно да помръдне. Единственото, което можеше да направи, бе да следи разговора, който се водеше на масата. Костис играеше успешно ролята, която тя му беше натрапила. Другите две бяха просто зрители на един спектакъл, който самата тя беше режисирала още от Навплион. И да искаше нещо да промени, сега беше късно. Постановката се играеше не на сцена, а съвсем наистина.

Костис изглеждаше прекомерно жизнерадостен, докато настроението на Филипос започна да се променя, сякаш се бе разкаял за дръзката си инициатива. А когато Костис съвсем случайно сложи ръката си върху облегалката на стола на Марина, погледът му помръкна. Болката беше очевидна, червеят на ревността го глождеше и Костис дискретно отдръпна ръката си и запали цигара.

— Жена ми ни каза, че си дошъл от Ксанти, за да откриеш езикова школа.

— Школата работи нормално и успешно, бих казал. А ти с какво се занимаваш?

— Генерален директор съм на една фирма — представителство на автомобилни компании...

— Наистина... не попитах... макар че виждам... — запъна се той. Неловкостта го караше да обърква думите. — Искам да кажа, за бебето...

— А, да! Момиченце е и го очакваме в началото на новата година!

Ситуацията започна да излиза извън всякакъв контрол. Филипос се изправи в момента, когато осъзна, че издръжливостта му го напуска. Костис го разбираше. Можеше да почувства болката му заради тази

жена, която желаше и обичаше и за която мислеше, че е омъжена и щастлива с него самия.

— Тръгваш ли си? — попита го.

— Да. Компанията ми ме чака. Пожелавам ви всичко най-добро!

На всички отново им беше „много приятно“. Марина вдигна очи, за да погледне неговите, от които капеше болка, и се сбогува с него.

Абсолютно мълчание се възцари на масата след оттеглянето на Филипос. Костис изпи виното си на един дъх и се обърна към Марина ядосано.

— Доволна ли си? — попита я. — Успешно ли изиграх ролята на добрия съпруг и щастлив бъдещ баща?

— Прекалено убедително, бих казала аз! — отвърна Елпида.

— Е, тогава браво на мен! Само дете не се чувствам никак горд със спектакълчето, което разиграхме пред човека! Марина, чуваш ли, или си на друга планета?

Тя ги погледна уязвена. От очите ѝ бяха готови да закапят сълзи. Обърна се към Наталия за помощ и тя не я предаде.

— Костис, поискай сметката веднага! — нареди тя и всички те, несвикнали на такъв авторитарен тон от нея, се стъписаха.

— Ще си тръгваме ли? — учуди се Костис.

— Естествено! Ако ти и Елпида ще я хвърляте на лъвовете, както възнамерявате, нека не става на публично място! В таверна сме дошли, не в Колизеума! — отрязва го тя.

— Ама...

— Сметката! — прекъсна го тя и той отстъпи.

Костис хвърли поглед крадешком на онази друга Наталия пред себе си и се запита колко ли различни лица можеше да има тази жена. Едно нежно създание, което само за няколко секунди се превърна в същинска Елпида, за да защити и да закриля някого, когото много обича.

Влязоха в колата. Наталия отново се беше превърнала в нежната прегръдка, която познаваха, и бе приела в обятията си Марина, която плачеше умълчана.

— Марина... — Костис се чувстваше виновен и разкаял се, докато я чуваше да плаче. — Извинявай, ако съм бил рязък с теб. За да съм откровен обаче, дожаля ми за младежа, за дереджетото, до което го докарах, без да искам. Не ми приляга, Маринче, да се пъча уж като

баща и да го зашлевявам през лицето с едно щастие, което не ми принадлежи, когато всъщност знам, че му съчувствам, когато само с една моя дума бих могъл да му подаря Рая! Той те обича, моето момиче, не го ли разбираш?

— И аз го обичам... — прошепна през сълзи Марина.

— Тогава защо объркваме нещата? Кажете ми истината, пиленце, и няма да съжалявах!

— Казахме вече, Костис. Страхувам се, че той ще се разкае. Ще си плюе на петите и тогава аз няма да мога да понеса това. По-добре е така...

С един поглед в огледалцето на колата Наталия го предупреди да не продължава разговора. Усещаше Марина разтреперана в прегръдките си и се страхуваше за бебето.

Пристигнаха у дома в дълбоко мълчание. Сложиха я да си легне, макар че не очакваха да заспи след такива вълнения. Почти се изненадаха, когато чуха ритмичното ѝ дишане и разбраха, че в крайна сметка сънят я беше оборил. Костис си тръгна. Чувстваше се като болен. Цепеше го силно главоболие, в устата му горчеше, сякаш беше пил отрова, а не вино. Искаше да остане сам.

Наталия меко притвори вратата след него и се обърна към Елпида, която седеше свита на кравай върху козяка.

— Ама че вечер!

— Най-малкото е недомислие! — Елпида се намести, опитвайки се да потисне гримасата от болка. Стомахът ѝ беше по-зле тази вечер.

— Вечерта „недомислие“?

— Не! На Марина! Докъде ще стигне тази ситуация, можеш ли да ми кажеш?

— Не знам! Какво можем да направим, щом като тя не иска да каже нищо?

— Започвам да се убеждавам, че хормоните на бременността са я накарали да полудее! Вече не знае какво става със самата нея! И добре за нея, да речем, че тя има оправдание! Ами ти?

— Аз ли? Какво да направя? Да кажа на Филипос...

— Не говоря за Филипос сега! За Костис говоря!

— Отново не виждам какво мога да направя! И не викай, защото ще я събудиш!

— Чак пък такава плахост! Влюбени сте и двете! Обичате ги, но не се осмелявате, макар същевременно да знаете, че ще изтървете влака!

— Можеш ли да кажеш какво става с теб тази вечер? Ти не си на себе си и не разбирам причината! Какво искаш?

— Да вземете съдбата в ръцете си! Да предприемете нещо! Ще ги изгубите, не го ли разбираш? Спомняш ли си Анастасия в Навплион? Е, да знаеш, че светът е пълен с Анастасии! Все някоя ще се намери и тогава... сбогом! Изтървала си го!

— Виждаш ли, че ти си тази, която не разбира? Аз го имам! Като приятел! Скъп и безценен и не възнамерявам да рискувам да го изгубя!

— И това стига ли ти? Когато копнеееш за любовта му, за ласките и целувките му, можеш ли да се задоволиш само с едно безцветно приятелство? Ще бъдеш ли в състояние по-късно да станеш свидетел на връзката му с някоя друга, а може би и на един брак?

— Престани, Елпида! Това, което правиш, не е редно! Знаеш, че ме боли, и мисля, че ти доставя наслада!

— Аз ли? Би трябвало да ме познаваш по-добре! Не искам да те нараня, а да те накарам да се събудиш!

— Аз не спя! Знам точно какво правя. Колкото до Марина, съгласна съм с теб! Те двамата много се обичат! Жалко е да останат разделени, но колкото и да се опитвах да я накарам да промени мнението си, все се натъквам на упоритото ѝ отрицание! — Наталия я погледна изпитателно, преди да продължи: — А сега, когато отново стигнахме до безизходица с нас, ще ми кажеш ли какво става с теб?

— С мен ли? Да не би да е дошло време да ми кажеш, че и аз съм влюбена!

— Не. Не съм казала такова нещо, но... Елпида, нещо не е наред. Не съм сляпа!

— Не разбирам какво искаш да кажеш!

— Хайде сега! Много си отслабнала, не ядеш почти нищо, не пушиш вече. Какво става? На моменти си невероятно бледа.

— Детски трик, за да промениш темата на разговора!

— Елпида, не е така и ти го знаеш! Тревожа се!

— А не трябва! Много съм добре със здравето, като изключим един незначителен проблем със стомаха, затова и намалих храната и цигарите!

— Колко незначителен е този проблем?

— Казахме: незначителен! Но с вас, както съм се забъркала, го правите по-лош! Наталия, искам да бъде намерено решение, и то веднага! Времето ни притиска!

— И защо да ни притиска времето?

— Ами... ето... Марина съвсем скоро ще роди!

Трябваше да внимава как се изразява. Това бе единственото, което можеше да направи. Може би и да се гримира по-старателно.

Елпида почти не спа през онази нощ. В крайна сметка дъждът връхлетя, както трябваше да стане; много силен, почти разгневен. Шибаше улици и автомобили, стичаше се по прозорци, образуваше реки покрай тротоарите. Гледаше го и едновременно искаше да направи равносметка на досегашния си живот. Колкото и да се опитваше обаче, спомените ѝ се разпростираха в промеждутъка на тези последни месеци. Можеше да възкреси с всякакви подробности всяка минута, всяка дума и всяка усмивка, но беше невъзможно да си спомни каквото и да било от останалия си живот. Никакво лице, никакъв миг.

Тези тримата бяха всичко... Това приятелство беше всичко... Там щеше да спре всичко...

Костис не искаше да запали светлината, като си влезе у дома. Отиде право до барчето и си наля чаша уиски. За пръв път, откак се беше запознал с тях трите, почувства необходимостта да пие сам и причината бяха именно те, които преди време го възпряха да стане алкохолик! Седна в един фотьойл срещу големия остъклен прозорец. Най-после дъждът се бе отегчил да си играе и вършеше сериозно и отговорно работата си. Чуваше звука му по плочките на верандата и умът му пътуваше. Придружаваше мислите си с цигара.

Нещата бяха започнали вече да се объркват. Ситуацията с Марина беше неприемлива и той не виждаше никакво решение. Упорството ѝ беше неоправдано. Филипос я обичаше изключително много, беше несправедливо и за двама им. Но никога не би се осмелил да вземе инициативата да го намери и да му каже истината. Чувстваше, че така би я предал, а това той не би простил на себе си. Но и сега съвестта му не беше чиста. Тези двамата трябваше да бъдат заедно.

Втора цигара се озова между пръстите му, докато мислите му се насочиха към Елпида... Нищо конкретно, никакво доказателство, само признаци, че нещо не беше наред. Много се беше променила тази жена, но... кой от всички тях не се беше променил през последните месеци? Истината беше, че всички се бяха притеснили много заради случая на Марина, а фактът, че раждането на бебето приближаваше, не помагаше. Изцеди и последната глътка уиски, наля си и още. Следващият проблем беше най-сериозният от всички и прие облика на Наталия. И тук нищо конкретно. Той обаче откриваше аспекти, които не бе забелязвал. Тази жена беше съвършено различна от онова, което си мислеше за нея. В началото изглеждаше толкова слаба, толкова невзрачна; мила, но почти... прозрачна. Човек лесно забравяше за съществуването ѝ, освен ако, разбира се, не се появеше проблем. Тогава Наталия разкриваше другата страна, прегръдката ѝ се разтваряше широко за всеки, който се нуждаеше от пристан, за да закотви болката си. Тази вечер беше видял, че тя можеше от динамична да стане авторитарна, можеше да иронизира със същата доза жлъч като Елпида. Притежаваше силата да вземе инициатива и да я приложи с решимост. Най-голямото ѝ качество обаче беше интуицията. Беше се оказала безпогрешна. Тайнствени сетива я караха да съзнава и да предотвратява проблеми. Примерът с Измини му беше достатъчен.

Спомни си забележката на дъщеря си за красивите коси на Наталия и се усмихна. Едновременно със светкавицата, която озари тъмната стая, в съзнанието му изникна и един образ: Наталия... полугола... излегнала се... с разпилени върху възглавницата коси... с очи, загледани в безкрая, и полуразтворени устни, очакващи целувка. Скочи прав, ядосан сам на себе си. Тези мисли бяха светотатство. Угаси рязко цигарата и отиде да си легне, без да е сигурен дали щеше да може да заспи.

Ако Марина не я беше събудила, щеше да закъснее за работа. Будилникът дори не беше успял да изтръгне Наталия от дълбокия, едва тричасов сън. Беше заспала много трудно предната нощ, след като Елпида си беше тръгнала. От една страна, проблемът с Марина и сцената в таверничката, от друга, — конското на Елпида, но и самата ѝ приятелка, с която очевидно ставаше нещо, и така въобще сън не я

ловеше. След това дойде ред и на Костис и мислите се превърнаха в копнение. Душата ѝ стремеше към него, сърцето ѝ, тялото ѝ. За пръв път чувства към един мъж я връхлитаха и я разбиваха. За пръв път изпитваше такъв копнеж и такова отчаяние... Сънят се беше превърнал в най-любимото ѝ време, защото там и само там, в сънищата ѝ, той беше неин. Прегръщаше го и го целуваше, той ѝ казваше колко я обича, колко я желае... Събуждането беше винаги болезнено, защото носеше болката на раздялата.

С чаша кафе в ръка, изправена пред кухненския прозорец, тя гледаше натежалото небе. Нямаше желание за работа днес, но не виждаше как би могла да я избегне. Рано сутринта имаше две срещи с писатели, а по обяд Наса я очакваше в дома си. Щеше да ѝ занесе последната коректура от книгата ѝ, за да я одобри. Наталия изглеждаше абсолютно погълната от мислите си и не усети Марина, която я гледаше, докато тя не я заговори.

— Да си вземеш чадър — каза ѝ тя, — май ще завали.

— А? Да...

— Наталия, искам да ти благодаря, че застана на моя страна вчера вечерта. По въпроса за Филипос, искам да кажа.

— А, не, приятелко! — оживи се Наталия. — Не си разбрала добре! Не съм взела твоята страна, защото не съм съгласна с теб! Просто попречих на другите двама да те разкъсат на парченца, защото в твоето състояние не бива да се разстройваш! Не съм съгласна обаче с всичко това и смятам, че допускаш грешка! Дори не проумявам упорството ти! Бих те посъветвала също така за хиляден път, може би, да премислиш хладнокръвно и да отидеш да намериш човека, който се измъчва също толкова, да не кажа и повече от теб!

— Ама аз...

— Стоп! Няма отново да влизам в спор с теб! Знаеш мненията на всички нас! Трима души, и то приятели, които те обичат, ти казват, че допускаш грешка. Ти не искаш да го разбереш, нито пък се замисляш докъде ще те доведе тази лудост! А сега тръгвам, защото съм закъсняла!

Тя излезе, като си забрави чадъра.

Офисът го задушаваше. Кафето нямаше аромат, цигарата нямаше вкус. Стана нужда Евгения на три пъти да го връща към действителността, когато установи, че той гледаше без да вижда документите, които трябваше да подпише. Накрая затвори папката демонстративно.

— Край! — каза му тя. — Днес не си в състояние да си спомниш дори името си, началство, камо ли да го напишеш!

— Извинявай, Евгения, но снощи въобще не съм спал!

— Защо?

— Не питай! Вместо мозък в главата ми има заплетено кълбо!

— Мога ли да помогна за разплитането му?

— Искрено ти казвам, не знам. Не е един проблемът, а... Я ми кажи, Евгения, ако твой приятел допуска грешка, ако ти виждаш грешката, съзнаваш я и можеш да я поправиш, но за да го направиш, трябва да предадеш доверието на този приятел... ти как би постъпила?

— При непълни данни никога не давам съвет!

— Правилно! Рисковано е! Отивам да се поразходя! Имам нужда да повървя!

— Но навън небето се е продънило! Вали!

— Още по-добре! — отвърна Костис. — Животът представя проблема, но понякога предлага и решението му под носа ти, помисли си той и остави Евгения да го гледа с недоумение.

Без да знае защо, вместо да излезе от обичайния изход, той избра да слезе до приземния етаж, до салона на автомобилното представителство. Никога не правеше това. Почти не повярва на очите си, когато видя Филипос да стои вир-вода пред тяхната витрина, загледан в един страховит джип, който бяха лансирани на пазара преди месец.

Вътрешна аларма се задейства у него. Не беше случайно не можеше да е случайно. Съдбата беше положила в нозете му отговора и сигурно хранеше надеждата, че удобният случай няма да бъде пропуснат. Костис взе бързо решението, отгласквайки със сила всякакви задръжки към периферията на съзнанието си. Веднага изтича и отвори вратата. Филипос се обърна и погледите им се срещнаха. Костис почти го издърпа вътре в салона.

— Потоп, нали? — попита го, усмихвайки се.

Сега, когато беше взел решението — единствено правилното, както му се струваше, — сега очите на Филипос, които го гледаха резервирано и с някаква дълбока враждебност, не го смуцаваха.

— Да почерпя ли кафенце? — предложи Костис, игнорирайки факта, че Филипос не изглеждаше склонен към разговор.

— Малко бързам... — най-после отвори уста той.

— А ако ти кажа, че става въпрос за Марина, ще ти премине ли забързаността?

— Какво става с Марина? Да не ѝ се е случило нещо?

Очите му се втренчиха напрегнато в Костис.

— Не се тревожи! Нищо ѝ няма на Марина, аз съм изложен на риск след това, но моментът не е подходящ... Колкото до Маринчето, би могла да е и по-добре, но това е твоя работа!

— Не ви разбирам, господине...

— Остави учтивостта и формалностите, Филипче, и ела с мен! Имаме много да си кажем ние двамата!

Последва го, без да реагира повече. Евгения изгуби ума и дума, като видя Костис да се връща толкова скоро в такова добро разположение и толкова... сух, за разлика от другия мъж с него, който беше мокър до кости. Още повече се шашна от нареждането, което ѝ беше дадено:

— И пожар да избухне в сградата, никой да не ни безпокои!

Затвориха се в кабинета му и тя трябваше да мобилизира цялата си самодисциплина и добро възпитание, за да не прилепи ухо до вратата. Кой беше този мъж, който беше успял да оправи настроението на Костис така изведнъж? Каква ли беше връзката между него и тазсутрешното състояние на нейния началник? Залови се с един объркан документ, за да занимава ума си с нещо и да не мисли какво ли ставаше зад затворената врата.

Ледчетата изтракаха в чашите. Уискито се изля върху тях и ги накара да се пропукат със сух звук, нарушил абсолютната тишина, царяща наоколо. Филипос едва беше влязъл в кабинета и дори не беше съблякъл мократа си връхна дреха, от която капеше вода по мокета.

С чашите в ръка, Костис го гледаше, усмихвайки се. Погледът на Филипос беше изцяло отбранителен.

— Хайде, хайде! — каза му. — Зарежи този маниер, когато си с мен! Съблечи от себе си това нещо, от което капе вода, и го остави на закачалката заедно със съмненията си относно мен! Ела да седнем да пийнем по едно питие като приятели!

— Но ние не сме приятели!

— Когато приключа, с теб ще бъдем най-добрите приятели! Повярвай ми и направи, каквото ти казвам!

Без да престава да го гледа подозрително, Филипос се подчини, но само мокрото сако беше свалено от него. Съмненията и недоумението не бяха отстранени. Пое чашата от ръцете на Костис, отпи една глътка и го изимитира, когато той седна в един фотьойл.

— Заповядайте, моля! Ето че седнах и отпих заедно с теб!

Филипос изглеждаше така, сякаш искаше да премине в атака.

— Какво беше това, което каза за Марина преди малко? Жена ти...

— Остави жена ми на мира, тъй като тя няма връзка с нашия разговор!

— Но ти ми каза, че ставало дума за Марина!

— За Марина, да! Но жена ми и Марина не са едно и също лице!

— Ама какви ги говориш сега? Що за шега пък е това?

— Би могло да бъде, приятелю, но ти чувал ли си шега, която да разбива не един, а три живота?

— Три ли?

— Твоят, нейния и на бебето!

— Изглежда, питието ме е замаяло! Не разбирам нищо!

— Не е сложно. Аз не съм мъжът на Марина, а просто един приятел, като в момента не знам дори дали съм добър приятел, щом като не оправдавам нейното доверие!

— Но какво говориш сега? Щом като в Навплион тя ми каза...

— Грешка! Ти си предположил, че аз съм мъжът ѝ, а тя просто не те е поправила, както е била длъжна да направи, според мен! Както виждаш, знам точно какво е станало!

— А детето? Твое ли е?

— Имаш някаква натрапчива идея да ме свързваш с Марина! Казах ти, че момичето ми е приятелка и я обичам много! Бащата на детето е законният ѝ съпруг, с когото обаче в момента тя е в развод!

Филипос приличаше на корабокрушенец, който се бореше с огромните вълни. Водата захлупваше всеки негов излаз към въздуха и той се давеше. Търсеше суша, без да може да я открие, а Костис му подаде поне един спасителен пояс, за да се залови. Започна историята от началото...

След три уискита и безброй цигари Филипос знаеше всичко. Невероятно беше каква палитра от чувства обагреше погледа му по време на разказа. Гневът и възмущението, когато стигнаха до Никитас, бяха това, което Костис очакваше да види, а болката присъстваше неизменно наред с недоумението от лъжата, която му беше коствала толкова много.

— Сега вече знаеш цялата история! — привърши Костис. — Няма ли да кажеш нещо? — попита го той.

Въпреки това Филипос продължаваше да мълчи. Костис беше започнал да се тревожи. Може би в последна сметка Марина беше преценила правилно.

Може би Филипос сега щеше да си тръгне. Успокояваше го мисълта, че поне тя нямаше никога да научи. Но още първите му думи разсеяха всякакво съмнение.

— Най-напред... не знам как да ти благодаря, че започна този разговор с мен! Върна ми обратно собствения ми живот! Не мога да ти обясня какво представляваше за мен Марина и какво ми струваше, когато я загубих... Когато я видях отново в Навплион... когато научих, че чака дете... ми се искаше да те убия! Лошото беше, че ми стана много симпатичен, когато се запознах с теб, и се гневях на себе си за това! Преживях истински ад през тези месеци!

— Разбирам те напълно. Никога не съм бил съгласен с цялата тази инсценировка и се опитвахме и тримата да я убедим, че е грешка да се страхува от твоята реакция! Беше грешка да не ти дава правото да избереш, но... тя се страхуваше от отхвърлянето!

— Щом роди, ще я посиня от бой заради това, което ми е причинила!

Двамата мъже се усмихнаха за пръв път.

— Какво ще правим сега? — попита Костис.

— Ти нищо! Вече остави всичко на мен! Обичам тази твоя побъркана приятелка като собствения си живот! Как е могла да си

помисли, че няма да я искам, понеже има дете от другия? Как е могло да й мине през ум, че не бих искал едно същество, което е нейно?

— Какво ще направиш?

— Най-напред ще се ожения за нея!

— Не! Най-напред трябва да излезе разводът!

— Това е въпрос на време! А ако и самата тя го иска, ще припозная детето като свое и ще прекарам остатъка от живота си, за да я накарам да забрави годините, през които не е била с мен!

— Приятелю, отиваш далеч! Сега какво да правим? Как ще й кажа, че ти знаеш? Ами как ще го кажем и на другите, които ще ме разкъсат на парчета?

Костис имаше комичен вид, а Филипос му се усмихна.

— Няма да пострадаш, повярвай ми! И те двете биха искали да направят същото, но не им се е предоставила възможността! Освен това не виждам друг начин за действие, освен фронталната атака! Няма да пропиляя още една година в очакване на удобния момент тя да научи... по дискретен начин, че я обожавам! Достатъчно време е изгубено вече!

— Аз за всеки случай... закъде да си извадя билет?

— Заникъде! Това, което трябва да си приготвиш, е един хубав костюм за сватбата... куме!

Филипос целият грееше в усмивка, когато му протегна ръка, за да скрепят официално договорката. Костис най-напред изпразни чашата си, а след това стисна протегнатата му десница. Филипос го притегли към себе си, прегърна го и след това си тръгна като вихър. Дори връхната си дреха не взе, а навън дъждът се засилваше.

Наталия влезе в дома на Наса, а от нея се стичаше вода, до такава степен, че стана нужда домакинята да й даде сухи дрехи, за да не се разболе.

— На какво си заприличала, моето момиче? — попита я Наса в мига, в който тя, вече изсъхнала, пиеше чаша горещ чай.

— Дойдох пеша... — оправда се младата жена.

— В този потоп?

— Когато тръгнах, не валеше, а и ти не живееш далеч от издателството. Помислих си, че половин час разходка ще ми се отрази

добре.

— Толкова зле ли са нещата?

Наталия наведе глава, без да отговори.

— Разбрах... диагнозата е лесна... Любов до смърт. И докъде ще я докараш така?

— Не знам, Наса. Има моменти, в които, когато сме заедно ми идва да му извикам, че го обичам, че го желая, че изпитвам болка от това, че не е мой, но...

— Но си мълчиш.

— Това е единственото, което мога да правя. Ти не знаеш... През целия ми живот имаше провали... Всички, преминали през него, са установявали невзрачността ми и са си тръгвали, след като я хвърляха в лицето ми като „обвинение“... Няма да понеса това и от него... Него обичам истински!

— Откъде си сигурна, че онези, които са преминали през живота ти, самите те не са били невзрачни, дребнави и малоценни за теб? Откъде знаеш, че именно защото са установили това, те не са си тръгнали тъкмо защото не са издържали да бъдат редом с теб.

— Хубаво звучи, но е просто научнофантастичен сюжет, Наса!

— Да, но и сюжетите са излезли от самия живот! После, докъде ще доведе всичко това? Ти не можеш без него!

— Може би ще ми мине...

— Че какво е любовта? Да не е заушка, та да ти мине? Освен това, докато си близо до него, няма да ти мине! Ще се засилва! Ще се превърне в потиснато желание!

— Ама какво ми казваш сега? Че трябва да се отдалеча ли?

— Не! Че трябва да поемеш риска!

— Знаеш ли... завчера, докато търсех друг един цитат, се натъкнах на нещо, което е казал някога Хипократ^[2]: *Жертвайки приятелството заради любовта, сме обречени по-късно да оплакваме кончината и на двете*. Стори ми се, сякаш е написано за мен!

— А Еврипид е казал: *Любовта е силна като смъртта!* Избирай!

— Знаеш ли на какво ми напомня всичко това? На Елпиди и Костис! Пререканията им са изпълнени с мъдри сентенции! И двамата разполагат с неизчерпаем репертоар!

Звукът от мобилния ѝ телефон прекъсна въодушевлението ѝ, когато разпозна, че обаждането е от Костис. Вече имаше и мобилен. Беше сметнала, че ѝ е необходим сега, когато приближаваше време Марина да роди. Отговори неспокойна.

— Ало, Костис... Да, на работа съм... Сериозно ли е? — попита. Наса ѝ направи знак, че може да се чувства свободна от ангажимента си с нея и Наталия го прекъсна: — Добре, добре, мога... Ще дойдеш ли да ме вземеш? Добре...

Даде му адреса на Наса и затвори, а в погледа ѝ се четеше недоумение.

— Какво става? — попита я веднага Наса.

— Не ми каза. Само че трябвало да говорим за нещо сериозно. Защо да не може обаче да изчака до следобед?

— Смяташ ли, че може да е за вас двамата?

— Затова си станала писателка! Защото имаш развинуто въображение!

Тя си тръгна с дрехите на Аграфитиу, тъй като нейните все още бяха мокри. Костис я чакаше на входа. Влязоха в колата под толкова плътно леещ се дъжд, че приличаше на пелена.

— Какво става? — попита го тя още преди да са потеглили.

— Ще ти кажа... Изчакай малко да стигнем у дома.

— Да идем у нас, тъкмо ще се преоблека!

— Особено там... е изключено!

— Но защо? Казах ти, че искам да се преоблека! А съм и на две крачки от теб! Дрехите, с които съм облечена, са на Аграфитиу!

— Много са си добре и няма нищо да ти стане, ако постоиш облечена с тях още малко! У вас във всеки случай не можем да отидем!

— Но защо?

— Защото там ще бъде Марина, а трябва да сме само двамата, да ти кажа онова, което имам да ти казвам!

Сърцето ѝ запърха странно. Би искала да се надява, но разумът я накара да се съвземе. Мълча, докато се озоваха в толкова познатото обкръжение.

Погледна го, без да говори. За кратко Костис се поколеба. Отново този неин поглед, чийто смисъл не можеше да разгадае. Гмурна се в очите ѝ, отмори погледа си в нейния, в който имаше нещо от морска глъбина — тъмно и загадъчно. Заплава с опънати платна по бялата му

пяна. Душата му като неспокоен гларус размахваше криле за кратко до един кораб без краен пристан.

Наталия продължи да стои права в средата на гостната и да го гледа, без да се опитва да избяга от магията на момента. Той беше много близо до нея. Ако протегнеше ръка, можеше да го докосне. Да почувства под пръстите си косите му, да се одраскат върху наболата му брада. Копнежът секваше дъха ѝ, почти изпитваше болка от липсата на кислород.

Тя пое дълбоко дъх. Гъсти мигли скриха влюбения поглед, магията се разсея. Костис също дойде на себе си и разбра, че от толкова време не дишаше равномерно. Наталия свали дъждобрана на Наса и седна на канапето.

— Е? — попита го. — Какво е толкова сериозно, че трябва да сме само двамата, за да ми го кажеш?

Костис изтрезня напълно. Изведнъж си спомни случилото се малко по-рано в кабинета му. Седна срещу нея. Приличаше на дете, готово да си признае някоя голяма пакост, и Наталия се усмихна нежно.

— Разбрах! Пак нещо си направил ти! — каза му.

— Наталия, искам да ме изслушаш... постарай се да се владееш и се опитай да ме разбереш!

— Но какво е станало в крайна сметка?

— Днес съвсем случайно видях Филипос!

— Къде го видях?

— Пред автомобилния салон на нашата компания! Разглеждаше витрината!

— А ти каква работа имаше там? Кабинетът ти е десет етажа над автомобилния салон!

— Точно в това ли е въпросът сега? От значение е това, че го видях!

— Е, и?

— Разговаряхме... Наталия, казах му всичко! Цялата истина!

— Какво си направил, казваш? — Вместо да се повиши, от шока гласът ѝ излизаше като шепот.

— Наталия, не ставаше другояче! Така както го видях неочаквано пред себе си... не знам. Сякаш беше сгода, изпратена свише! Сякаш

Съдбата ми казваше: „Аз ти го доведох! Изпълни и ти сега дълга си! Говори! Кажу истината!“ И аз я казах!

— Слава на бога! Време беше!

— Какво каза? — Сега беше негов ред да остане като гръмнат от шока. — Наталия, разбираш ли какво съм направил?

— Това, което е трябвало си направил! Ако ми се предоставеше такъв случай, и аз бих направила същото!

— Е тогава какво да ти кажа! Единствената реакция, която не очаквах, беше тази! Викове — да! Очаквах ги! Протести — на всяка цена, разбира се. Но не и това!

— Кажу ми какво каза той!

— След като се съвзе от шока ли? Че ще й хвърли един пердах, след като роди и след като се ожени за нея!

— Истина ли ми говориш сега?

— Щом като аз ще бъда кумът!

— Божичко, благодаря ти!

Не очакваше да я види разплакана. Но очите ѝ се напълниха със сълзи. Капеха по две порозовели от възбуда и въодушевление страни. Самата тя ги избърса набързо, но я застигна нов пристъп. Хлипанията дойдоха по-късно. Без да се замисля отново, Костис се озова до нея и я прегърна.

Не за пръв път я държеше в ръцете си, но... Защо ли почувства, че би искал този миг да не свършва? Лицето му се зарови в косите ѝ и същото видение се промъкна в съзнанието му. Видя я отново, излегла се, с разпилени коси, но този път до нея беше и той самият... Косите ѝ бяха пръснати върху него. Парфюмът ѝ го отнесе в съновидение, изпълнено с утринна свежест. Спонтанно я притисна към себе си.

Нито пък тя искаше мигът да свършва. Вълна от топлина я обгърна, сладостен повей я погали. С ръцете му, обвити около нея, със страната му, допряна до гърдите ѝ, да отброява ударите на сърцето му... Можеше да прекара с този спомен целия остатък от самотния си живот. Отдръпна се неловко и със сведени очи промълви „извинявай“. Така не видя неговото разочарование. Не разбра каква празнота почувства той, щом тя се отдръпна. Когато се обърна да го погледне, Костис се усмихваше ведро.

— Недей да се извиняваш... Не са ли затова приятелите? — каза й.

— Правилно. Затова са приятелите... Ти си добър приятел, Костис. Доказа го за пореден път днес.

Върнаха се към темата си. Време беше!

— Ами сега? — запита се Наталия. — Какво ще стане сега?

— Това не знам! Кумецът ми каза никой да не се доближава до дома й до издаване на ново нареждане! Във всеки случаи, възнамерява да не губи нито минута! Луд е от любов, от радост, от каквото можеш да си представиш! Въобще е луд!

Изведнъж погледът й стана мечтателен.

— Какво ли е впрочем? — попита го тя, но без да го гледа.

— Кое?

— Какво ли е един мъж да е луд от любов?

— Не знам...

— Никога ли не си бил влюбен, Костис?

— Не. Досега не ми се е случвало. И в Антигони не съм бил лудо влюбен. Сега вече го знам.

— А би ли искал да го изживееш?

— Повече от всичко друго! А ти?

— Повече от всичко друго...

Спогледаха се за кратко. Напрежението на светкавицата, която проблесна в този миг, беше по-слабо от искрата, която се възпламени за няколко секунди между тях. Но нещо от звука й им напомни едновременно това, което не си бяха помисляли толкова време.

— Елпида — възкликнаха и двамата в един глас.

Тя все още не знаеше нищо...

Марина стоеше до кухненския прозорец и гледаше дъжда. В ръцете си държеше чаша с портокалов сок. Трябваше да го изпие целия, но се страхуваше, че ако се опиташе, щеше да се задави. Едва преглъщаше дори слюнката си. Обърна поглед към небето. Никъде синева, никъде слънчев лъч. Само мътен, пепеляв сив цвят навсякъде. Също като в душата й...

Отнякъде до слуха й долетя музика. Усмихна се тъжно, когато разпозна гласа на Протопсалти. Само той й липсваше рано-рано!

Дъжд, меланхолия и Алкистис, за да влоши нещата още повече. Но какво ставаше, да му се не знае. Музиката се усилваше. Сякаш звучеше пред входната врата. Разпозна и песента, която вече беше стигнала до припева. Всяка дума беше отчетлива, а посланието ѝ още прозрачно:

*„През седем живота тялото ти
търсех в чужди земи,
копнях по него, обожавях го,
неуловимата целувка.
През седем живота тялото ти
пътуваше към мен,
в сънищата изцелявах го,
в живота губех го.“*

Не е възможно... Беше пред вратата... Приблужи се към нея, готова да погледне през шпионката. Кой ли беше? В отсрещния апартамент живееше много симпатична дама, която едва ли имаше причина да слуша в ранни зори Протопсалти, и то конкретната песен. В следващия, непосредствено до него живееше младеж, който от време на време тормозеше самата нея и Наталия с музикалните си предпочитания, които водеха произхода си изключително от сферата на хард рока... Колкото до зъболекаря от последния апартамент на етаж, никога, ама никога оттам не се беше чул и звук. Дори виковете на клиентите му!

— Марина!

Този глас...

Тя отвори широко вратата. Земята се разлюля под краката ѝ. Видя го да стои пред нея с букет рози в ръце, а от касетофона в краката му се разнасяше песента. Опита се да заговори, да попита, искаше да разбере, искаше да узнае дали разсъдъкът ѝ не си играеше с нея жестоки игри, но никакъв звук не излезе от устните ѝ. — Филипос я прегърна и преди тя да си е задала въпроса, какъв ли сън сънува, той я целуна нежно, разсейвайки всякакво съмнение. Онази целувка пропъди всякакви скрупули, всяка болка; предишното ѝ решение ѝ се

стори толкова безсмислено, толкова напусто. Щастието, което внезапно я изпълни, беше по-голямо, отколкото можеше да понесе.

Останала почти без дъх, когато той я пусна, тя го погледна и разбра без никакво съмнение онова, което вече знаеше.

— Кой ти каза? — попита го само тя.

— Има ли значение? Важното е, че теб те достраша да ми кажеш...

Той вдигна касетофона, изключи го, а след това я хвана за ръка и я отведе вътре в апартамента. Помогна ѝ да седне на канапето и положи цветята в нозете ѝ. Седна до нея.

— Кой е говорил с теб? — попита го отново тя.

— Щом като толкова искаш да научиш... Костис... Срегнахме се преди няколко часа. Разказа ми всичко! Каквото се е случило от март насам. От онова сблъскване...

— Не трябваше обаче... Не исках...

— Костис е рядко срещан човек, прекрасен приятел, а... ще стане и наш кум!

— Ама какво говориш?

— Хем го чу, хем го разбра!

— Филипе, това не може да стане! Разводът не е излязъл...

— ... нещо, което няма да се забави.

— ... а съм и бременна!

— Това, миличка, нямаше нужда да го казваш! Съвсем очевидно е!

— И не разбираш ли какъв проблем има?

— Едно бебе, и то наше, не може никога да бъде проблем! То е радост!

— Но то не е наше! То е мое и на Никитас!

— Не познавам... господина, но не след дълго ти няма да си спомняш за него! Щом си решила да не го приемеш като баща, приемам аз!

— Но тези неща не могат да станат! Какви ги приказваш! Обяснявам ти, че...

— Марина! — Силният му и гневен глас я прекъсна. — Значи, за да приключим! Щом излезе разводът ти, се женим! Детето, щом се роди, да е живот и здраве, ще припозная като свое и ще получи името ми! Няма да приема никакво възражение! Изгубих те веднъж и се

залутах, блуждаейки в един подобен на преизподня живот! Тогава ти се поколеба да ме последваш, беше много млада, другояче научена, но няма отново да ти позволя да ни разбиеш заради страховете си! Ще се ожениш за мен, дори да стане нужда да те завлека в църквата насила! А и все още не съм те набил заради цялата болка, която ми причини — и тогава, и сега. Дължиш го само на бебето, което носиш в себе си! На дъщеря НИ!

Той млъкна, задъхан. Марина го гледаше, просълзена, останала без дъх. Намери глътката кислород, който липсваше и на двамата в една целувка, която помете миналото, оставяйки място само за бъдещето...

— Господи боже! Марина!

Елпида стоеше като гръмната пред тях. Погледнаха я и двамата с щастие, изписано в очите им. Марина ѝ се усмихна.

— Добре дошла! — каза ѝ. — Елпида, това е Филипос!

— Да! Представи ни, като че ли не го познавам! Човекът населява мислите ми като призрак заради теб! Откри ли най-последно разума, който ти липсваше, за да му кажеш истината?

— Здравей, Елпида! — поздрави засмяно Филипос. Покрай всичко останало, Костис го бе осведомил за характера на компанията и особено за динамитния заряд в нея, който се зовеше Елпида. — И, да, научих истината, но не от приятелката ти! Костис...

— Най-последно, веднъж да постъпи правилно.

— Как влезе? — попита я Марина.

— Смешен въпрос, щом като вратата зееше отворена, а вие сте твърде заети, за да я затворите! Дойдох да видя една бременна, а открих... Хайде, по-добре да не си отварям устата! Добре че не страдам от сърце!

Душата на компанията онази вечер пулсираше по-силно, тъй като млада кръв се беше вляла в нейните редици. В дома на Костис, където по-късно се събраха всички, ясно пролича, че новият член се беше вписал абсолютно хармонично. Корабът щеше да плава по море вече с петима членове и широко вдигнати платна, нищо че не знаеха накъде щеше да ги отнесе, нито какви загадки криеха неговите дълбини.

На кормилото беше Хера. А на прага — нейният месец:
декември...

[1] Сафо. 100+1 фрагмента. София: Стигмати, 2009, с 31–32.
Превод от старогръцки Яна Букова. — Б.пр. ↑

[2] Хипократ (460 пр.н.е. — 377 пр.н.е.) е първият лекар в
Античността, една от най-значимите фигури в историята на
медицината. Основател на Хипократовата школа наричан „баща на
медицината“. С името му се свързват Хипократовата клетва,
Хипократовите принципи и др. — Б.пр. ↑

ДЕКЕМВРИ МЕСЕЦЪТ НА ХЕРА

Хера — съпруга на Зевс. Красива, скромна и всеотдайна. Тя е образец за жена, която се посвещава на един-единствен мъж. Закрилница на всички жени, благославяла брака им и им помагала да доведат на бял свят децата си и да ги отгледат...

*Кой от вас не би пропътувал
далечните морета,
не би прекосил пустините,
не би изкачил най-високия връх,
за да срещне жената,
избраница на неговото сърце?*

Халил Джубран, ред.
„Размисли и разсъждения“

Евгения застана на прага на кабинета, безмълвна и неподвижна, наблюдавайки Костис. Отново беше дошъл в ранни зори. Отново загледан разсеяно през прозореца с мисли, отнесени някъде надалеч. Жената направи крачка към вътрешността на кабинета, но дори това не привлече вниманието му. Очите му не се отделиха от прозореца, при все че тя беше сигурна, че през него той виждаше толкова, колкото и ако имаше насреща си непробиваема и непроницаема стена.

Долу улиците полека-лека се изпълваха с народ. Студът беше щипещ и декември стъпка по стъпка ги приближаваше до Коледа. Магазините бяха облекли празничната си премяна, витрините бяха блестящо осветени и украсени, но той не виждаше нищо. Тя беше

сигурна в това. Дори не беше забелязал, че и цялата тяхна сграда беше украсена, за да е в тон с празничната атмосфера. Президентът не можа да прикрие изненадата си, когато при един техен разговор установи, че неговият генерален директор дори не беше видял огромното и наистина майсторски изработено коледно дърво, което красеше входа на компанията.

Прокашля се сухо, за да привлече вниманието му, и успя. Костис се обърна и го погледна.

— Тук ли си? — попита само.

— Пак ли сме страдали от безсъние, началство? — отвърна тя на въпроса с въпрос и се приближи.

— Нощес беше по-зле от всякога... Не съм мигнал! Няма да повярваш какво направих накрая!

— На тоя хал, на който те виждам, всичко бих повярвала!

— След като се въртах с часове, мъчейки матрака и чаршафите, ме хванаха нервите и излязох!

— И къде отиде в непрогледната нощ?

— В едно заведение с бузуки!

— Моля?

— Да! Намерих една чалгаджийница на магистралата извън града и хлътнах вътре!

— А, затова имаш такъв вид! Цяла нощ с... чалга... и алкохол менте с изключително качество. Че как да издържиш? И защо си стигнал до това последно стъпало?

— Не знам. Призори се озовах в една шкембеджийница за изтрезняване!

— Това е било и единственото разумно нещо, което си свършил в цялата тази лудост! Добре, какво си правил сам в заведението с бузуки?

— Гледах другите, които се забавляваха с компаниите си.

— Това не е добре, когато човек е сам.

— Да... много сам... Не се издържа, Евгения! Аз не го издържам! В онова заведение с песните, достигащи деформирани до слуха ми, с хората, забавляващи се около мен, аз бях сам и потънах в неканени мисли! Разбираш ли? Отидох там, за да не мисля, а стана лошо!

— За какво не искаше да мислиш, Костис?

— За нищо! Тоест не знам!

— Е, знаеш ли нещо? Имаш всички симптоми на влюбен! Поне знаеш ли коя е късметлийката?

— Ама какви ми ги приказваш сега? Кой ти е говорил за любов?

— Аз знам какво говоря! Ти знаеш ли какво чувстваш и най — вече към коя изпитваш тези чувства?

— Сам съм, Евгения! Това е моят проблем! Самотата, не любовта!

— *Така е, щом така мислите!*

— Според „Изкуството копира живота ли“?

— Защо не?

— Не си ли съгласна, че самотата е моят проблем?

— Бих ти предложила да попиташ новия член на вашата компания — Филипос, какво е чувствал толкова време, докато не е имал Марина и съм сигурна, че ще откриеш прилики с твоя случай!

— Непременно искаш да съм влюбен в крайна сметка!

— Тези неща не стават дори когато ги искаш ти самият, камо ли секретарката ти! Любовта е неподвластна на човешката воля и е велико чувство. Разпознаваш я лесно по величината на катастрофата, която предизвиква нейното докосване! Ти си живият пример! За кратко не съм те виждала и не мога да те позная! Ако не го приемаш, тогава, началство. Имаш голям проблем!

— Но аз нямам никаква жена, за да...

— Настоявам: имаш проблем, но няма да продължавам този разговор, защото единственото, което постигам, е да те накарам да реагираш още повече! Рано или късно ще разбереш, но внимавай с „късното“! Понякога то е необратимо! И за да преминем към друга тема: какво прави Марина?

Изражението му се промени мигновено. Погледът му се озари, споходи го усмивка.

— Окръглила се е като топка!

— Кога се очаква да роди?

— Най-късно до пети януари, каза лекарят!

— Значи след по-малко от месец!

— Именно!

— А Филипос?

— Остави го него! Съвсем се е побъркал! Трудно се отделя от нея, насила го пращаме на работа! Застоява се часове наред с ръка върху корема на Марина, за да усетел бебето, чете му, за да свикнело с гласа му, и му пуска музика, за да се успокоявало! Станал е експерт по всичко, свързано с бебета, и сме се превърнали в обект на безкрайни лекции, които ни изнася!

— Представям си колко е щастлива Марина!

— Грее като коледна елха!

Навсякъде имаше коледни дръвчета. По улиците, по площадите, по витрините, по первазите на осветените прозорци на домовете. Уловени ръка за ръка, Филипос и Марина вървяха из грейналия град и имаха и те свой собствен празник. Но този празник нямаше да свърши никога. Украсата на душите им нямаше никога да бъде свалена от дръвчето на любовта... Разглеждаха витрини, снимаха се с облечените като Дядо Коледа, целуваха се отново и отново. Щастието пърхаше като коледно ангелче около тях и те преживяваха всяка минута.

— Уморих се... — каза му в някакъв момент Марина.

Напоследък се уморяваше лесно и Филипос побърза да намери място, за да седнат. Влязоха в първата кафетерия, която се изпречи на пътя им. Беше пълна с народ и украсени пакети с подаръци, които очакваха да заемат мястото си под коледната елха. Неочаквано една маса се освободи и Филипос я насочи към нея. Поръча ѝ топъл шоколад, а за себе си поиска чай с аромат на ванилия. Наталия му бе предала слабостта си към уханната напитка.

— Добре ли си? — попита той Марина, щом сервитьорът се отдалечи.

— Всичко е наред. Малката обаче много ме уморява. Пораснала е, натежала е. Дори да дишам както трябва не ме оставя малкото чудовище! — отвърна тя.

— Внимавай какво говориш за дъщеря ни!

Тя го изглежда.

— Звучи странно... Филипосе, всичко стана толкова набързо... Сигурен ли си? Искам да кажа...

— Знам какво искаш да кажеш и ти повтарям още веднъж, че съм абсолютно убеден! А ти? Сигурна ли си, че не искаш той да научи?

Всъщност той е бащата... Има право...

— Няма абсолютно никакво право!

Тонът ѝ се втвърди, очите ѝ заискриха настървено.

— Не се вълнувай, милата ми! Аз обичам това създание, понеже е твое. Понякога самият аз забравям, че не е мое... Глупаво ли ти звуча?

— Звучиш ми превъзходно!

— И ме обичаш, нали?

— Обожавам те!

— Хубаво! Сега можем да поговорим и за нашия дом!

— Нашия дом ли?

— Ами, естествено! Може да си настоявала и да отстъпих да заживееш при Наталия, докато родиш, но после това съжителство няма да може да продължи!

— И за кой дом говориш? За твоя собствен ли?

— Не, разбира се! Нали го видя как изглежда! Като този на Наталия... малък е! Взех под наем друг!

— Кога?

— Едва вчера! В Галаци е, близо до езиковата школа, на последен етаж и ще покрия верандата с цветя! Изчаквах подходящия случай, за да ти кажа, но мисля, че най-правилният момент е сега.

— Сънувам ли...

— Заедно сънуваме и ни се присънва един и същи сън, скъпа моя... Разбира се, отначало ще има само най-необходимото, докато ти избереш, каквото пожелаеш. Но стаята на нашето бебе трябва да приготвим, преди да си родила.

— Филипе... — Вълнението попречи на думите да излязат, но помогна на сълзите да стигнат до очите ѝ.

Той взе ръцете ѝ в своите и ги целуна нежно.

— Край на горчивите дни, любов моя — каза ѝ той и Марина кимна в знак на съгласие.

Сервитьорът, който донесе топлите напитки, прекъсна разговора им и разреши напрежението. Когато си тръгна, Марина се беше успокоила.

— Знаеш ли — заговори тя, — има и още нещо, което трябва да се направи.

— Да го чуя.

— Родителите ми, Филипе. Не знаят нищо. Не съм им казала за нас. Трябва обаче да...

— Дошло е време да се запозная с тях? Това ли искаш да ми кажеш?

— Да...

— И къде е проблемът? Мислиш, че ще имат възражения ли? Разбира се, от разни половинчати приказки, които си изтървавала навремето, знам, че не бяха подскочили от радост, че дъщеря им се е забъркала с някакъв си студент, но сега...

— Сега мисля, че ще се зарадват. Много са се променили оттогава, когато е станало каквото е ставало...

— И ти си се променила.

— Аз ли? Тоест как съм се променила?

Безпокойството в гласа ѝ го накара да се усмихне.

— Не се тревожи — успокой я той, — не го казах, че да прозвучи като нещо лошо. Промяната в живота ти, но най-вече компанията ти, както подозирам, са причина за разликата! Ако тогава съм те обичал, тази нова Марина, която стъпва толкова здраво по земята и е толкова човечна, аз обожавам!

— Значи, моите приятели са те спечелили?

— Иска ли питане? Невероятни са! Това си е печалба от тотото, която се пада веднъж в живота на човек. В твоя живот те са дошли в най-добрия момент. Били са с теб в несретата, а тези приятели са по-добре подбрани от онези, с които се сдобиваме в щастливи мигове. Наистина, не ти ли липсва понякога предишният ти живот?

— Ни най-малко! Когато си го спомням, мисля, че този живот го е живяла някоя друга! Ако се замислиш добре, всъщност тя е била някоя друга... Чувствам се като преродена! Обичам ги много тях тримата и бих се чувствала ужасно нещастна, ако не се погаждате. Но ти се държиш с тях, сякаш се познавате от години...

— Така ги чувствам.

Костис се учуди, като видя Елпида в офиса си.

— Какво те води насам? — попита я, щом влезе.

— Хората най-напред поздравяват с „добър ден“, предлагат кафе, а чак след това задават такива невъзпитани въпроси! — срязва го тя и

седна на един от фотъйлите.

Костис я погледна внимателно.

— Ако ти предложи кафето, което сервираме тук, ще ми го излееш във врата, а не бива, понеже пари! Изглеждаш изтощена. Пак ли имаш болки? — попита я.

— Вече свикнах да ме боли. А освен това съм малко уморена.

— От вчерашната нощна смяна ли?

— Да, а днес от сутринта съм излязла на покупки!

— Какви покупки?

— В случай че не си погледнал календара, днес е единайсети! След две седмици е Коледа!

— Е, и какво?

— Тази година не е като предишните! Имам да правя подаръци на един куп народ!

— Сега, като казваш... Аз не съм купил нищо!

— Браво! Изричаш го и не те е срам!

— Чак пък толкоз, красавице! За тези неща обикновено се грижеше Антигони и нямам представа! Елпида, ще ми помогнеш ли?

— Не си го помисляй и на шега дори! Аз не знам какво да правя със собствените си подаръци!

— Значи, ме изоставяш?

— Напълно! Обади се на някоя от другите!

— Ама какви ги говориш сега? Марина едва се държи на крака с този корем! Единственият начин е да я дотъркалям! Едно на ръка, че витае в облаците и хайде, ако можеш, да я свалиш оттам!

— Имаме и Наталия!

— Наталия ли?

— Да! Спомняш ли си я? Онази хубавката къдрокоска от компанията?

— Не говори глупости! Разбира се, че си я спомням! Надявам се тя да прояви по-голяма охота от теб да помогне на отчаяния човек, който и идея си няма!

— Сигурна съм.

— Хубаво! А сега ще ми кажеш ли какво те води насам?

— Минавах оттук и понеже вчера вечерта бях на смяна и не те видях, рекох да се кача... Да не би да преча?

— Ти да пречиш?

— Понякога и най-добрият приятел може да се превърне в тежест.

— Ти никога! Знаеш какво изпитвам към теб... колко много те обичам. Ние двамата сме си изяснили тези неща през онази последна вечер в Навплион...

— Навплион... Струва ми се толкова далечно...

Нещо в гласа ѝ, което незабележимо се прекърши, нещо в погледа ѝ, който за миг се овлажни, накара Костис да се придвижи към нея.

— Елпида, какво има, мила? Защо те обхвана меланхолия? Навплион си е все така на мястото и ни очаква.

— Всичко което преживяваме, е неповторимо Костис. Променя се животът... променяме се и ние...

Той приседна на подлакътника на фотьойла и я прегърна през раменете. Тя се облегна върху ръката му.

— Какво ти стана, моето момиче? Защо такава горчивина? Ние ще бъдем винаги заедно...

— Твърде е далечно това „винаги“. Понякога се случват непредвидени неща. Неща, които са отвъд волята ни...

— Глупости! Ние имаме нашите приятели! Те са силата ни!

— И все пак... Ако някой си тръгне от това приятелство?

— Мила моя, тази компания е като мафията! Който влезе в нея, не излиза другояче... освен мъртъв!

Елпида настръхна. Костис се отдръпна и я погледна обезпокоен.

— Но какво има? Какво те прихвана? Това не е обичайна меланхолия в навечерието на празниците! Елпида, има ли нещо?

Тя го погледна в очите. Така Костис можа да види промяната, която приближаваше. Познатото ѝ изражение се завърна и внесе мир в сърцето му, което за миг наистина беше замряло. Но той не можа да пропъди усещането, че Елпида беше дошла да каже нещо, опитваше се да го накара да разбере нещо, но по някаква причина в крайна сметка го избегна.

Тя стана, скръсти ръце на гърдите си и изражението ѝ беше леко иронично, когато му заговори:

— Смешен си, когато си уплашен! Човек не може да говори сериозно с теб!

— То е, защото не си ми свикнала. Изобщо не съм си представял, че си дошла... за да ни хване меланхолично настроение и двамата!

— Хубаво! Сега, като изравнихме резултата... Какви планове имаш за празниците? А Измини?

— Измини ще заминава с майка си и Василис за Месолонги, при родителите му, които живеят там... Да се запознаят с булката.

— Тоест ще бъдеш сам?

— Да не си полудяла? Ще бъдем заедно! Ще се съберем у дома! Ще кажа и на Евгения, и на Алексос...

— И на Коледа и на Нова година ли?

— Не си разбрала! И на Бъдни вечер, и по празниците, и в делниците! Който не е на работа, в каквито часове не е на работа, трябва да бъде у дома! Не издържам да бъда сам нито минута! Не и на тези празници!

— Истината е, че и аз не бих искала да бъда сама през тези дни.

— Никога няма да бъдеш сама, Елпида! Поне докато аз съм жив!

— Или пък аз...

Това последното тя изрече с толкова приглушен глас, че Костис не знаеше дали го беше чул, или му се бе сторило, но то остави у него горчив привкус.

Прехвърляше случилото се в ума си чак до вечерта и то нямаше да отстъпи, ако не бяха нахлули всички в дома му следобеда, за да украсят коледното дърво. Вече от няколко дни беше купил всичко необходимо, дори елхата; естествено, екологична. Никой не беше успял да го убеди да купи истинска. Каквото и да му кажеха, каквито и аргументи да му привеждаха за разсади които по никакъв начин не лишавали природата от нейните рожби, не успяха да го накарат да промени мнението си. Хвърляха го в меланхолично настроение повехналите елхички по тротоарите след празниците в очакване на общинските работници по чистотата да ги приберат и да ги изхвърлят на някое бунище като мъртвци, от които никой повече не се интересува и които завършват в безличен общ гроб. Макар всички да окачествяваха реакцията му като прекалена, след този епизод се отказаха напълно от опитите да го разубеждават и се възхитиха от огромната екологична елха, която той купи два дни след последния им разговор.

Елхата обаче стоеше все още без украса и светлини пред голямата балконска врата, търпеливо очаквайки собственика си, за да го дари с блясъка, който заслужаваше. И беше настъпил моментът, който се разви в една много приятна вечер.

Най-напред трябваше да бъдат поставени лампичките. Жените седнаха да се отморяват в гостната, докато Костис, Филипос и Алекос се заеха със сложната мисия. За щастие, Алекос притежаваше електричарски умения, иначе щеше да бъде невъзможно да се оправят с хиляда и петстотинте лампички, които Костис изискваше да бъдат закачени по елхата му. Жените наблюдаваха опитите, но накрая Марина взе да протестира, че щяла да роди от смях преди термина си. Наистина комичен беше начинът, по който в някакъв момент и тримата се бяха оплели в безкрайните метри кабел особено когато с едно непохватно движение замотаха едната гирлянда и докато я разpletат, се наложи да мобилизират изчерпващото се търпение и какъвто друг способ успееш да измислят. Костис хвана края на кабела и започна да обикаля около Филипос, увивайки около тялото му гирляндата с лампичките, и за да се увери, че никоя от тях не бе пострадала, дори ги запали в същия миг, докато Филипос протестираше, че смъртната присъда на електрическия стол била премахната в Гърция. След два часа непрестанна борба дръвчето бе грейнало цялото в светлини. Загасиха всички останали, за да му се порадват, и всички се съгласиха, че беше впечатляващо.

Беше дошло обаче време за „върха“, който според обичая трябваше да бъде поставен от „стопанина на дома“. Филипос донесе стълбата и Костис се покачи върху нея. Елпида взе бляскавата звезда и я подаде на Наталия, като я гледаше в очите, за да ѝ предаде с погледа си пожеланието новата година да ѝ донесе онова, за което копнееше. С религиозно благоговение и със звездата в ръце Наталия се обърна към Костис. Погледите им се срещнаха. Искрящата украса сякаш прегря в мига, в който и двамата я докоснаха. Наталия внезапно отдръпна ръцете си... Чуха се аплодисменти щом „върхът“ беше закрепен на мястото му. Сега можеха да продължат по-нататък. Беше ред на топките, които бяха рядко красиви.

Филипос и Алекос заявиха, че вече достатъчно са допринесли, и се посветиха на сладкишите, които красяха масата. Марина постави няколко украси, но бързо се отказа. Кръстът я болеше прекалено

много. Елпида и Евгения се заеха с по-ниските клонки, а Костис, покачен на стълбата, украсяваше по-високите, като Наталия не само му предлагаше най-подходящите украси, но и възможността да я наблюдава на спокойствие. В начина, по който докосваше, по който почти галеше всяка коледна топка, имаше нещо магическо, нещо еротично, което го смущаваше. Отблясъците от топките върху лицето ѝ, светлината в очите ѝ... Това беше една различна Наталия! Една красива, чувствена жена. Жена, абсолютно и уникално заслужаваща да се влюбиш в нея. Жена, която... Той отново се ядоса сам на себе си заради тези мисли. Наталия го смяташе за приятел, а той предаваше доверието ѝ. Беше долно от негова страна.

Какво би казало момичето, ако знаеше, че докато тя му помагаше, единственото, за което си мислеше той — приятелят, братът, — беше, че иска да я грабне в обятията си и да върши с нея онова, което никога двама приятели не правят помежду си? Мобилизира самообладанието си, за да може да се съсредоточи върху това, което вършеше. Няколко клонки по-надолу Елпида наблюдаваше и двамата с антените ѝ бдителни, както никога досега. Помръкналият вид на Костис, изпълненият му със страст поглед ѝ казаха онова, което искаше да разбере, и тя се усмихна доволно. За щастие, беше въпрос на време. Приятелят беше готов да отстъпи, победен от мъжа. Вечният мъжкар щеше да претендира за половинката, която желаше...

Обърна се да вземе една топка и забеляза Евгения. И тя правеше същото като нея. Наблюдаваше с удовлетворение. Двете жени се спогледаха. Тайната бе мълчаливо споделена. Бяха заедно в очакването на щастието на двойката. Усмихнаха се...

Елпида влезе у дома си забързано. Стомахът ѝ беше много зле. От сутринта три пъти бе изпразнила цялото му съдържание и сега се налагаше да направи същото. Веднага след това отиде в кухнята, залитайки от изтощение, и взе две хапчета наведнъж. Каливокас беше сменил обезболяващите ѝ, тъй като болките все повече се засилваха. Разрастването им беше направило очевидно онова, което показваха и изследванията: поразията се бе разсеяла... Бързаше...

В инатливо и отчаяно усилие да стане отново такава, каквато беше преди, тя си направи гръцко кафе и запали цигара. Почувства се

прекрасно. Знаеше, че се чувства добре благодарение на силните хапчета, но умишлената илюзия оправи настроението ѝ. Дотолкова, че се усмихна широко, когато съвсем ненадейно довтасаха Марина и Наталия, донасяйки микроскопично коледно дръвче и украса.

— Ти си единствената, която не е украсила елхичка! — каза ѝ Марина.

— А вече е петнайсети декември! — добави Наталия.

Не съществуваше болка през онези два часа, не съществуваше болест, не съществуваше никакво зло. Само три млади жени, които се обичаха за цяла вечност напред. Елхичката искреше в салона, а те, седнали до нея, се наслаждаваха на топлотата на приятелството си. Единствено Марина изглеждаше неспокойна, въртеше се на стола си, сякаш не можеше да си намери място. Елпида забеляза това първа.

— Какво ти е на теб, че не те свърта на едно място? — попита я.

— На мен ли? Нищо, нищо... — отвърна тя и не прозвуча убедително на никоя от тях.

— Да не би нещо с бебето? — изплаши се Наталия.

— Не! Не! Много съм си добре!

— Да нямаш проблем с Филипос? — настояваше Наталия.

— Опазил Господ! Разбира се, че не!

— Казвай тогава! — ядоса се Елпида. — Видът ти просто „крещи“, че нещо те тормози! Да не искаш да си играем на „познай от десет въпроса“, за да ни кажеш какво ти е?

— Да не те притеснява това, че утре вечер ще ходите при вашите с Филипос? — опита отново Наталия и въпросът за кратко пропъди неловкото усещане на Марина, като извика лукаво изражение на лицето ѝ.

— Не — отговори ѝ тя. — Не съм им казала нищо! Въобще не знаят за Филипос, нито дори това, че ще го заведе!

— Ще ги порaziш с мълния без никакво предупреждение! Не те ли е срам? — скара ѝ се Елпида, но се смееше.

— Ако трябва да съм честна — не! Изобщо не ме е срам!

Марина също се засмя, но един поглед към Наталия и усмивката ѝ се изличи, а безсилието се върна.

— Ето го пак този тон! — извика Наталия. — Ама какво ти има в края на краищата?

— Е, госпожо, ако искаш да знаеш, ти си причината!

— Аз ли? Че защо? Какво съм направила?

— Е, не си направила нищо конкретно. Но как да ти кажа... Завчера у Костис... аз... не аз, ти... Ох! Не мога! Ще ме вземете за луда! — почервеня Марина.

— А като говориш така, нормална ли изглеждаш? — подигра ѝ се Елпида, но беше започнала да разбира причината за безсилието.

— Извинявам се, но не е свързано с никакви събития... Нещо неуловимо е... интуиция. Ами ако греша? — запита се тя и погледна Наталия.

— Кажй го — призова я тя — и ако бъркаш, ще те поправим.

— Няма ли да се разсърдиш обаче?

— За мен ли се отнася?

— Най-вече за теб!

— Хубаво! Тогава казвай, в никакъв случай няма да ти се разсърдя!

Марина си пое дълбоко дъх, като че ли се подготвяше да се гмурне надълбоко. Затвори очи и изтърси:

— Има ли нещо между теб и Костис?

Очите ѝ останаха затворени, докато чакаше Наталия да започне да протестира или дори да ѝ се развика, и ги отвори широко от изненада, когато тя просто ѝ отговори:

— Влюбена съм в него.

За няколко секунди настъпи тишина, докато гласът на Елпида я наруши:

— Сега ясно ли е? Разбра ли, каквото искаше? — попита тя, а Марина се обърна към нея.

— Ти си знаела! — извика.

— От известно време.

— А на мен нищо не ми казвате! — обвини ги тя.

— Нямахте какво да ти казваме — отговори просто Наталия.

— Как така да няма? Ясно е, че съм пропуснала много неща!

— Нищо не си пропуснала, повярвай ми!

— Какво да повярвам? Двамата ми най-добри приятели се свалят под носа ми, а третата ми най-добра приятелка знае, но не казва нищо!

— Грещиш! — възпротиви се Наталия. — Не се сваляме! Аз ти казах какво чувствам, той не знае нищо и съм сигурна, че приятелските му чувства не са се променили!

— Изключено! Не и след начина, по който те гледаше, когато украсявахте елхата! Той, момичето ми, изглеждаше, като че иска да те сграбчи там, пред всички и... ако ще, светът да се провали!

— Виновни са бременността и хормоните! — опита се да я подразни Наталия.

— Това ми го казвахте и тогава в Навплион, когато виждах Филипос, и в последна сметка бях права!

— Тогава беше друго, с реално съществуващ човек, а сега е различно — при липса на отклик! Не, Маринче! Костис не знае нищо и няма да научи! Приятели сме, той така ме вижда, въпреки това, което си мислиш, че си видяла, и такива ще си останем!

— Но защо? Ако предположим, че нещата са, каквито казваш, и той не гледа на теб... любовно! Защо?

— Защото е по-добре да го запазя дори само като приятел, отколкото да го изгубя съвсем! Нямам късмет с мъжете, както казахме!

— Ти няма ли да кажеш нещо? — обърна се Марина към Елпида.

— Изчерпала съм всичките си аргументи за толкова време! — отговори ѝ тя. — Нямам друг репертоар!

— Марина, никой не трябва да научи — помоли я Наталия.

— Ако имаш предвид Филипос, не се бой! След като Костис му каза истината за мен, те са станали толкова... близки, че му нямам доверие! Може да иска да му върне услугата и ако си права дори едно на милион, ще забъркаме интрига!

— Той нищо ли не е разбрал? — попита Елпида.

— Докато не се роди бебето, да се отпусне, не мисля, че може да види нещо друго, освен корема ми!

— И след това ще е същото с бебето! — каза ѝ Наталия усмихнато.

Щастието на Марина донесе усмивки и на трите, но момичето пак помръкна.

— Да, обаче ти какво ще правиш? — попита тя приятелката си. — След като го обичаш... Боли те... Усещам го... Искам да помогна...

— Никой не може...

Може би дъждът можеше! Той беше поставил началото някога. Той ги беше запознал, би трябвало и да ги доведе близо един до друг...

много близо! Костис се ругаеше, че бе оставил коледните покупки за последния момент. Сега вече нямаше за кога повече да ги отлага и беше принуден да търси под силния дъжд подаръци за всички. Не беше посмял да предложи на Наталия да му помогне. Нямаше вече доверие на себе си след онази вечер в дома му, когато украсяваха елхата. Опитваше се да избягва да се озовава насаме с нея. Беше му се превърнало в натрапчива мисъл. Дори предишната вечер, когато стана да му помогне да съберат чиниите след яденето. Бяха останали пак всички до късно в дома му и си приготвиха макарони. В тясното пространство на кухнята, докато Наталия почистваше съдовете от остатъците, за да ги сложи в миялната машина... дори не искаше да си спомня. Ръката му се протегна, без да намери никаква причина да се сдържи, за да докосне косата ѝ, която както винаги падаше безредно по лицето ѝ. За щастие, внезапното влизане на Алекос, който донесе чашите, го възпря навреме. Ръката му се отпусна като отсечена, а той се почувства много зле не заради жеста, който не довърши, а заради пътя, по който беше поело въображението му.

Наведе се внезапно, за да избегне един чадър, и така спря да мисли за Наталия. Дъждът се засилваше все повече. Пак започна да се сърди на себе си, задето се озова насред Ноевия потоп. Утеши се, когато видя толкова народ без да пазарува, игнорирайки водопадите от небето. Повечето хора държаха чадъри, но имаше и други като него, които прилагаха на практика сентенцията „Мокрият от дъжд не се бои“ и вървяха, подгизнали, но хладнокръвни, като че ли печеше слънце. Вниманието му привлече женска фигура със син дъждобран и шапка няколко метра по-нататък. Беше се загледала в една витрина, в ръцете си държеше две пластмасови торби, способни да предпазят от силния дъжд пакетите в тях. Кестеняво русите къдрици, които непокорно стърчаха изпод шапката, се напояваха от капещата върху тях вода. Сърцето му заби лудешки в гърдите. Отначало пулсът му заби ускорено, а след това мълния. Вътре в него го разтърси целия. Толкова ли беше глупав? Беше влюбен в тази жена. Много и силно. Дъждът ли му беше необходим, за да го осъзнае? И както тогава с Филипос, когато някакво предопределение беше довело на крака и той го бе сметнал за знак, така и сега! Същото предопределение му даваше отговора... самата Наталия, пред него. Сега имаше възможност да научи дали е

сам в това свое чувство, което дойде толкова ненадейно, толкова силно.

Наталия се отдръпна от витрината, която разглеждаше, и тръгна към следващата, но нещо ѝ беше странно. Обърна се, за да срещне очите му. Погледите се прегърнаха. Сърцето с развълнуван ритъм изтласкваше кръв към бузите ѝ, които се зачервиха. Непослушна къдрица почиваше между веждите ѝ. Беше невероятно красива в онзи момент.

Без никаква мисъл, без никакво бавене Костис измина няколкото метра, които ги разделяха. Обхвана лицето ѝ с ръце и нежно покри устните ѝ със своите. Дъждът обгръщаше двойката, някои минувачи се усмихваха, но те не чувстваха нищо освен нуждата един от друг. Целувката не беше вече нежна, беше дълбока и силна. Като вихър ги дръпна и ги завъртя. Опиха се от нея малко преди да ги залее премалата и да се отдръпнат един от друг, изпълнени с чувство за вина. Погледнах се. Този поглед беше най-трудното нещо, което бяха правили в живота си... Бяха отишли твърде далеч и знаеха и двамата, връщане назад няма.

— Извинявай... — промълви първа Наталия и наведе глава.

Той я хвана за брадичката и я принуди да го погледне. Погледът, който срещна беше нежен.

— Защо се извиняваш? — попита я той деликатно. — Аз ти се нахвърлих наред улицата, аз трябва да поискам извинение, но знаеш ли нещо? Няма да го направя! И няма да го направя, защото не съжалявам и защото искам да те целуна отново!

Прегърна я пак. Този път устните започнаха да изследват, да търсят. Наталия се предаде отново на тази магия, на мечтите си от месеци насам, които толкова неочаквано се превърнаха в реалност и тази реалност беше хиляди пъти по-хубава от мечтанията ѝ.

Не знаеше, не искаше да научи накъде щяха да поемат от тук нататък. Единственото, което я интересуваше в този момент, беше живителното усещане, което поглъщаше лакомо от устните му. Торбите се изплъзнаха от ръцете ѝ, пръстите ѝ се заровиха в косите му, както хиляди пъти се беше случвало, но само в мечтите ѝ. Чувствата се бяха събудили и изискваха, телата искаха все повече.

Останал без дъх, Костис се отдръпна внезапно, но ръцете му все още я държаха здраво.

— Мисля, че така, както я караме, и двамата ще трябва да поискаме извинение от минувачите! — прошепна той, усмихвайки се.

Тя трепереше.

— Трепериш... — каза ѝ нежно той. — Студено ли ти е?

— О... не... тоест не знам. Може и да ми е студено, но се отнесох... Костис, какво беше всичко това? Искам да кажа...

— Знам какво искаш да кажеш, имам и аз да ти кажа нещо, но не мисля, че наред улицата под такъв дъжд е подходящият начин... поне не за обсъждане. Ще те притесня ли, ако те помоля да отидем у нас?

— Защо да ме притесниш? Няма да е първият път, когато ще дойда у вас — каза му просто тя.

— Не, но условията се промениха, Наталия... Бих могъл да кажа... драматично... Обещавам ти обаче, че искам само да поговорим. Няма да се опитам. Хм... да продължа оттам, докъдето стигнахме.

Обаче не спази обещанието си! Всичко изглеждаше правилно. Всичко дойде от само себе си, без никой от двамата да знае как... Влязоха вкъщи, мокри и двамата, и щом свалиха връхните си дрехи, се оказаха в прегръдките си и продължиха това, което бяха прекъснали преди малко. Устните им се срещнаха лакомо, телата им се притиснаха ненаситно. Костис почувства, че в този момент се раждаше повторно в скъпоценното тяло, което го прие без скрупули и задръжки. Наталия знаеше, че от този момент нататък започва да живее.

Когато по-късно тя се наведе над гърдите му с още мокри от дъжда коси, разпилени върху му, Костис си спомни странния образ, който се явяваше в ума му през всичките тези последни дни. Тогава го беше сметнал за светотатство. Сега беше единственото правилно нещо, което беше сторил, единственото хубаво нещо, което беше преживял от момента, в който се разведе. Държеше тази жена в прегръдките си и разбираше, че това е, което искаше да направи... откога ли всъщност?

— Наталия?

— Ммм?

Мекото ѝ мъркане го накара да се усмихне.

— Като котка си — каза ѝ той. — Разбра ли какво стана? Какво направихме?

Тя се надигна и го погледна.

— Не бях пияна!

— Нито пък аз, обаче...

— Съжаляваш ли?

— Не, разбира се! Ни най-малко! Исках го от... не знам откога!

А ти?

— От месеци... — промърмори тя.

— А аз се страхувах, че заради това, което почувствах внезапно към теб, предавах приятелството ни!

— А аз се страхувах да не го разваля!

— А сега? — запита се Костис.

— Сега се страхувам още повече... — отвърна тя.

— Да не развалиш приятелството ни? — подразни я нежно той.

Ръката му си играеше с косата ѝ, една къдрица се увиваше около пръстите му.

— Не — отговори му сериозно тя и в погледа ѝ имаше меланхолия, която го нарани. — Това, от което се страхувам, е какво ще остане от приятелството ни, когато приключим ние двамата...

— Ние двамата още не сме започнали! — запротестира той и седна. — Как така реши, че ще приключим, и защо всъщност да приключваме?

Погали го нежно по бузата, а той хвана ръката ѝ и я целуна.

— Костис, ти ме познаваш. Познаваш живота ми с всичките му подробности. Всичките ми връзки са завършвали лошо...

— И моят брак! И какво от това?

— Какво те кара да мислиш, че ние двамата ще успеем?

Помисли малко, преди да ѝ отговори.

— Знаеш ли какво не успяхме никога с Антигони? Какво липсваше във връзката ни? Приятелството, другарството, разговорите!

— Това са три неща!

— Добави и четвърто, умна госпожо! Не се смеехме заедно! Най-просто казано, никога не сме били приятели! Ние двамата преминахме, и то успешно, този етап, тази проверка!

— И това достатъчно ли е?

— Не знам! Във всеки случай, каквото е станало, не може да се върне назад, а и не съжалявам! Желаех те! Беше ме обсебила, влюбен

съм и отказвам да обърна гръб на тази връзка, която ме прави щастлив, от страх да не изгубя приятелството!

— Както каза, малко е късно вече за това. Макар че още ми се струва, че сънувам!

Обхвана лицето ѝ с ръце и я погледна дълбоко в очите.

— Наталия, обичаш ли ме? — попита я той.

— Обичах те — каза му просто. — А сега съм и влюбена. А... ти?

— Не знам какво чувствам! Не знам дали е обич, любов или и двете заедно! Това, което знам, е, че съм луд по тебе! Че днес, когато те видях в дъжда, ме поразих мълния и ако не те бях целунал, щях да полудея!

— И след това ме доведе тук, за да довършиш започнатото! — закачи го тя.

— Кълна ти се, исках да говорим. Да разгълкуваме чувствата си, но...

— Но ги объркахме още повече, така мисля!

Погледна я и видя, че очите ѝ се смеят. Притегли я отново в объятията си. Със смеха дойдоха целувките, а с целувките любовта. И вътре в онази стая Наталия най-после разбра какво е любов и колко малко е знаела за нея, колко малко са ѝ предлагали онези, които бяха минали през живота ѝ.

Дъждът беше спрял преди известно време.

— Гладна съм.

В гласа на Наталия се долавяше жаловита нотка.

— Колко е часът? — попита я Костис мързеливо.

— Наближава осем.

— Хубаво! Искаш ли да поръчаме, или предпочиташ да излезем да хапнем?

Хвърли му лукав поглед.

— Осмеляваш ли се да излезеш навън? — попита го тя.

Костис се надигна и я погледна.

— Не схванах подтекста, хубавице! — каза ѝ той строго.

— Ами ето на... искам да кажа... че след такава оргия може да си уморен!

— Да не би да ме предизвикваш, малката?

Целунаха се, смеейки се. Наталия се отдръпна първа, стана и облече една негова риза.

— Отива ли ми? — попита го тя.

— Гледай ти!

Изплезе му се присмехулно и започна да се закопчава.

— Ще останеш ли тук тази вечер? — попита я неочаквано и ръката ѝ застина във въздуха. Погледна го.

— Да не си полудял? И какво ще кажа на Марина, която ме чака?

— Истината! В края на краищата, в тайна ли ще го пазим? Не мисля, че ще можем!

— Не мога обаче да съобщя една такава истина по телефона!

— Представяш ли си какво ще стане, когато научат?

Наталия седна до него на ръба на леглото.

— Те знаят... — прошепна тя.

— Какво знаят? Кога си успяла да им кажеш?

— Това, което им казах, беше какво чувствам аз към теб. Колко много те обичам и колко се страхувам да не те загубя. Предпочитах да те имам, макар и само като приятел.

— Значи, те знаят всичко. Хитруши такива! И нищо не казаха!

— Бъди сериозен! Ти какво очакваше? Да те хванат и да ти кажат, че Наталия е влюбена в теб? Да не сме в прогимназията?

— Правилно!

— Освен това аз не съм им казвала нищо! Елпида го разбра първа.

— Разбира се, че Елпида ще разбере първа!

— Беше в Навплион... Там го разбра, но ми го каза по-късно. Виждаш ли, вечерта, когато ти излезе с Анастасия, ви видях да се целувате. Бях излязла да взема картофки за Марина, че беше гладна... Върнах се разплакана...

Тя наведе глава мълчаливо. Споменът беше болезнен дори сега.

Костис я прегърна и я целуна нежно по косите.

— Извинявай — каза ѝ само той.

— Ама ти какво беше виновен? Когато ви видях... Много ме заболя тогава. За пръв път в живота си ревнувах толкова силно, че исках да ѝ сторя нещо лошо, и се срамувах, че се чувствам така, защото няхах никакво право.

— Значи, затова се държеше така! А аз, глупакът, не разбрах нищо!

— Костис... още не съм разбрала. Искам да кажа... Как така внезапно започна да виждаш в мен жената? Какво стана днес, че щом се срещнахме на обяд, посред дъжда.

— Навярно, любима, дъждът е виновен за всичко. Има странно влияние върху нас, освобождава ни. От известно време чувствата ми се промениха. Отначало дори не знаех какво става с мен, защо съм толкова неспокоен. След това се чувствах безсилен от погледа ти. От присъствието ти. Завчера в кухнята, като събирахме чиниите, ако не беше влязъл Алекос, щях да те привлека в прегръдките си. Когато украсявахме елхата, пак исках да направя същото. Ти си невероятно еротично създание, пиленце!

— За пръв път мъж ми казва такова нещо!

— Тогава значи, всички са били глупаци! Но се радвам, че го разбрах, и така аз съм човекът, който сега те държи в обятията си!

— Във всеки случай тогава... когато украсявахме елхата, Марина го разбра. Каза ми, че си изглеждал готов да ми се нахвърлиш пред всички и... Как точно го каза? А, да: „Пък ако ще светът да се провали!“

— Браво, Марина!

— Казах ѝ, че са виновни хормоните на бременността!

— Все сме несправедливи към това момиче! И тогава в Навплион пак хормоните ѝ бяхме изкарали виновни!

— И тя каза същото! Настояваше, че не виждаш в мен само приятелка!

— И пак не е разбрала достатъчно! В онзи момент, пиленцето ми, така както докосваше всяка от украсите, така както галеше всяка топка, ти беше олицетворение на еротичната фантазия! Необходимо беше цялото ми самообладание, за да не сляза от стълбата, да не те сграбча в прегръдките си и да те завлека в това тук легло, а след това... Ако ще, светът да се провали!

Тя се засмя тихичко и се гушна в обятията му.

Марина се върна у дома след дванайсет, но Наталия се преструваше, че спи. Искаше, разбира се, да разбере как беше минала

срещата с родителите ѝ, но знаеше, че щастието, което изпитваше, щеше да е изписано на лицето ѝ толкова видимо, че приятелката ѝ щеше веднага да разбере, че нещо се бе случило и щеше да поиска да научи подробности. Не ѝ се говореше. Не и тази вечер. Искаше да запази още малко изцяло за себе си часовете, които беше прекарала с Костис. Не бяха решили кога ще им кажат. Това бе едно от нещата, за които не бяха успели да разговарят. Ядоха пица, пиха бира, смяха се, шегуваха се, целуваха се, но не разговаряха за нищо друго, освен за любовта. Тази пакостница, която толкова неочаквано ги бе взела на прицел.

Тя си тръгна от апартамента му малко преди полунощ, като облажаваше късмета си, че живее в съседната кооперация. Щеше да ѝ бъде трудно да се съсредоточи и да шофира в една такава нощ. Щом затвори вратата след себе си, се получи съобщението на мобилния ѝ: ЛИПСВАШ МИ. ОБИЧАМ ТЕ! Тя му отговори: И АЗ СЪЩО, и побърза да си легне, преди Марина да се е прибрала. Новините от срещата на Филипос с Лукас и Фотини трябваше да почакаат.

Филипос оправи вратовръзката и приглади косите си, преди да остави Марина да позвъни на звънеца.

— Добре ли изглеждам? — попита я неспокоен той.

— В сценична треска си! — установи с удивление тя.

— С тъстовете ще се запознавам! Как да не съм в сценична треска?

— И понеже ще се запознаваш с тъстовете си сложил и вратовръзка?

— За да изглеждам достопочтен и сериозен!

— С всичката тази коса, хваната на опашка ли? — подкачи го усмихвайки се.

— Смяташ ли, че ще им направя лошо впечатление?

— Че кого го е грижа?

— Мен!

— А не бива! На мен ми е безразлично! Искам, разбира се, да имам одобрението им, но нямам нужда от него, за да продължа напред! Аз те обичам, ти ме обичаш, ще се оженим и край, точка по въпроса!

— Ти си невероятна, милата ми!

— Благодаря! Сега да позвъня ли на звънеца, или ще чакаме да родя на този праг? — каза му тя уж строго и докосна звънеца.

Влязоха в огромния салон. Силен огън гореше в камината, а от стереоуредбата звучеше нежна музика. Родителите ѝ, седнали на обичайните си места, станаха, щом я видяха, но усмивката им прерасна в недоумение, когато редом с дъщеря си видяха високия и красив неин кавалер.

Лукас и Фотини се спогледаха, преди да се обърнат към двойката. Марина се приближи към тях, целуна ги, а след това взаимно ги представи, без да даде никакво друго обяснение. Приседнаха всички заедно в неловко мълчание.

Първа Марина се усмихна лукаво.

— Е? Няма ли да ме попитате нищо за онова, което съм сигурна, че умира от любопитство да узнаете? — попита ги тя.

Майка ѝ се завъртя на място неловко и хвърли поглед на Филипос.

Баща ѝ се прокашля сухо.

— Хайде, Марина! — каза ѝ укорително Филипос. — Недей да поставяш в неудобно положение родителите си, не е редно така.

— Имаш право! Та, мамо и татко, това е, както ви казах, Филипос. Онова, което не съм ви казала, е, че ние се обичаме!

Погледите и на двамата се приковаха учудени върху Филипос, който се усмихваше схванато. После се обърнаха към дъщеря си, без обаче никой от двамата да вземе думата.

— Но какво ви стана? Толкова ли е странно да обичам някого и той също да ме обича? Представям си какво ще кажете, когато чуете и продължението!

— Има ли и продължение?

Любопитството беше развързало най-последно езика на Фотини, но гласът ѝ едва се чуваше.

— Щом излезе разводът ми, ще се оженим и Филипос ще припознае детето!

Този шок бе по-голям от първия. Фотини вдигна ръка към устата си и сподави едва чути вик, а Лукас се намести по-удобно и гледаше удивен.

— Детето ми, разбираш ли какво казваш? — успя да попита той.

— Абсолютно!

— Извинете, господине... — обърна се сега Лукас към Филипос.
— Не ме разбирайте криво, но дъщеря ми ни изуми, нещо, което има навик да прави напоследък!

— Напълно ви разбирам — съгласи се Филипос, който все още се усмихваше. — Може Марина да го каза малко рязко, но тя ви каза цялата истина!

— Не е ли малко прибързано? Искам да кажа... Кога...

— Кога успяхме ли? Дъщеря ви не разказа всичко отначало в бързината си не само да ви смае, а по-скоро да ви остави безмълвни!

Филипос хвърли укорителен поглед на Марина, която се усмихваше невинно.

— Какво друго е трябвало да ни каже?

— С дъщеря ви се запознах, когато бяхме студенти, и оттогава сме свързани. От четири години сме заедно.

— Студентът!

Викът се изтръгна от Фотини и Филипос учтиво се обърна към нея.

— Да, скъпа госпожо! Аз съм този.

— И сте продължили връзката си през всичките тези години, докато Марина е била омъжена? — сега Лукас беше разгневен.

— Татко! — опита се в същия момент да се намеси Марина.

Но баща ѝ се обърна към нея строго.

— Ти мълчи! Дойде и единственото, което успя да направиш, беше да хвърлиш върху главите ни атомна бомба! Остави ме сега да поговоря с човека, поне да разбере! Господине, истината, моля ви!

— Не се разстройвайте, няма нищо за порицаване! С Марина се разделихме, щом се дипломирахме. Бях поискал от нея да се оженим и да дойде с мен в Ксанти, където имах школа за чужди езици! Марина отказа и връзката ни приключи там! Оттогава не я бях виждал!

— Тоест детето... — осмели се да попита Фотини.

— Детето е от Никитас! — увери я Филипос.

— Слава богу! — изпуфтя майка ѝ.

— Колкото до това, не съм толкова убеден! Бих искал да не се бях разделял с дъщеря ви. Обичах я и я обичам! Уверявам ви, че не я забравих през всичките тези години, и когато се срещнахме съвършено случайно и научих, че се е развела...

— Доволни ли сте сега? — одързости се Марина.

— След обясненията на господина, естествено! — заяви официално баща ѝ. — Тоест, драги мой, ако съм разбрал добре, целта на днешното ви посещение е да поискате ръката на дъщеря ми!

— Аз вече я дадох, татко! — изстъпи се Марина, но преди баща ѝ да е успял да каже и дума, се намеси Филипос.

— Марина, моля те! — обърна се той строго. — Не се дръж като разглежена хашлачка! Баща ти заслужава по-голямо уважение!

Марина се сконфузи нацупена и Филипос се обърна сега към Лукас, който го гледаше видимо доволен, макар и леко изненадан. Дори се изправи и закопча сакото си, преди да му заяви с официален вид:

— Наистина, дошъл съм днес, за да поискам ръката на дъщеря ви и се надявам да ми окажете честта да ме приемете във вашето семейство!

Баща ѝ се усмихна широко. Подаде му ръка и когато Филипос протегна своята, го притегли в прегръдката си. Редът на Фотини, който дойде непосредствено след това, я свари развълнувана. Тя също прегърна Филипос и очите ѝ се бяха напълнили със сълзи, когато им пожелаваше:

— Да сте живи и здрави! Радост и любов по пътя ви!

Веднага след това Лукас поиска и му донесоха шампанско, за да отпразнуват събитието. Всичко беше минало добре. По време на вечерята, която последва, Филипос отговори охотно на всичките им въпроси, макар да му беше трудно да овладее вълнението си, когато говореше за родителите си и внезапната им загуба. Каза им за езиковата школа в Галаци, за мечтите им с Марина, за плановете им за бъдещето.

Невъзможно беше родителите ѝ да не забележат колко променена беше дъщеря им, че преливаше от щастие и то изпълваше луксозната трапезария. Смехът ѝ звучеше радостно, а не бяха го чували от години. Освен това и очите на Филипос... Изпълнени с обожание, те галеха Марина, която му отвръщаше със същото. Много пъти двамата родители се споглеждаха, споделяйки угризенията, които изпитваха заради грешките от миналото. Заради грешките, които бяха тласнали детето им към един празен живот, към един кух човек, към едно пропиляване на време, което тя не заслужаваше и от което се бе отървала благодарение на съдбата.

След вечеря, докато пиеха кафе, Лукас отново стана сериозен. Окашля се сухо, преди да се обърне към Филипос:

— Е, Филипче, за всичко говорихме, но не говорихме за най-важното. Както сигурно знаеш, сегашното ни финансово състояние, разбира се, не е отчайващо, но не е и такова, което би ни позволило...

— Татко! — прекъсна го Марина, но и на нея Филипос не позволи да продължи.

— Марина, сега разговаряме баща ти и аз! — смъмри я той и се обърна към Лукас. — Извинете, но казахте „важно“, а аз не смятам за важно нищо, което се отнася до парите! Знам за... договорката, която сте имали с предишния ви зет, но аз нямам връзка с всичко това и не желая да имам! Имам достатъчно пари за трима ни! Ако Марина иска да работи и да оползотвори дипломата си след раждането на детето ни, свободна е да го направи! Вие обаче нямате никакво задължение към нас и особено към мен! Така че ви моля да не ме обиждате, като ми говорите за пари!

— Казал е такова нещо на баща ти?

Наталия беше напълно слисана.

— Дословно! — потвърди Марина. Седяха отново трите, както някога, в холчето на Наталия на чай и кравайчета. Две вечери преди коледната нощ. По-късно щяха да отидат у Костис, който бе отишъл на кино с дъщеря си — един вид прощално, — тъй като на следващия ден тя щеше да замине за Месолонги. Темата им, естествено, беше посещението при родителите на Марина и се бяха смели много на описанието ѝ.

— Безупречен е господин Филипос! — похвали го Елпида.

— Макар че на два пъти ми идваше да го цапардосам с пепелника по главата, така както ми говореше, и то пред тях...

— Добре те е подредил! — скара ѝ се Наталия. — И признай си, че си го направила нарочно! Харесва ти да им сервираш изведнъж всички съкрушаващи събития, които се отнасят до теб! Същото беше направила и с бременността си! Що за извращение е това?

— И ти ли ще ми се караш сега? Не ми ли стига конското, което изслушах от Филипос на връщане? А ме нарече и „разглезена хашлачка“!

— Съгласна съм, че и отгоре! — възкликна Елпида. — Филипос се е държал безупречно! Спазил е всички формалности с хора, които са от едно друго поколение, а освен това са научени на формални обноси, които на нас може да ни се виждат смешни или излишни, но за тях са начин на живот! Освен това са и твои родители и им дължите уважение!

— Поеми си дъх, моето момиче! — каза през смях сега Марина. — Трябваше да бъдеш там, да те видя как щеше да ти се стори целият този филм! Изправи се, закопча си сакото, възприе официален тон и поиска ръката ми! И аз не знам как се удържах да не прихна от смях!

— Много добре е направил човекът! А ти си безчувствена — скара ѝ се Елпида.

— А после ти казват да имаш приятелки! — запротестира Марина. — Вие непрекъснато сте против мен!

Удобният случай за разкритията на Наталия бе пропуснат. Най-напред дойде Филипос с мостри за тапети и завеса за стаята на бебето, която трябваше да бъде готова в най-скоро време. Всички се съгласиха с избора му и той даде веднага поръчката по телефона. Детските мебели те вече бяха избрали сутринта. След това пристигна Костис с Измини, за да се сбогува и тя с компанията и да ѝ дадат подаръците. С поглед Наталия му даде да разбере, че не беше казала нищо, макар това да беше очевидно.

Останаха сами, когато Елпида си тръгна, защото беше на смяна, а Филипос и Марина, понеже щяха да ходят на кино; Измини я взе майка ѝ. Преместиха се в апартамента на Костис за по-сигурно. Оставиха отвън студа, света, празниците и се посветиха един на друг. Много по-късно, прегърнати в леглото, намериха време да поговорят.

— Ние сме една незаконна двойка! — пошегува се Костис.

Наталия се засмя жизнерадостно.

— Тайната започва да ми доставя удоволствие! — промърмори тя.

— Е, тогава да не я издаваме!

— Никога няма да ни го простят! И едновременно с това се чувствам...

— Мммм... дали пък не трябва да се разделим, да останем само приятели, за да няма тайна, която да те кара да се чувстваш зле? — подкачи я Костис, за да получи стръвен поглед от нея.

— Това, приятелю, да си го беше помислил, преди да се нахвърлиш отгоре ми насред улицата!

— Понеже на теб никак не ти се искаше!

— Това е друго нещо! Все пак, Костис, наистина какво ще правим? Колкото повече отлагаме, толкова по-трудно ще става!

— Ако се замислиш добре, смешно е, че не намираме случай да им кажем, че се обичаме!

— Ще ти мине меракът за шеги, като си помислиш какво има да чуем от Елпида!

— Права си.

— От друга страна, как да кажеш такова нещо просто така... Ни в клин, ни в ръкав? Не знам...

— На Бъдни вечер! Тогава ще им кажем! Вечерта, като се съберем! Остави го на мен!

Всички бяха там през онази вълшебна вечер. Улиците блестяха, осветени в една мека нощ, в която нито валеше, нито духаше, нито беше студено. Коледният дух пърхаше в осветените прозорци, зад които семейства и компании бяха събрани около празничната трапеза. Духът се задържа по-дълго в един апартамент на последен етаж, където се бе събрала весела компания. Всички бяха вдигнали чаши, за да отправят пожелания към домакина. Той, до коляното на когото седеше любовта, се усмихваше щастлив, готов да поднесе изненадата.

Костис стана прав. Наталия разбра, че бе настъпил мигът на оповестяването, и цялата почервения.

— Тост ли ще вдигаш? — попита го Филипос.

— Не, приятелю! Тостът след това! Първо съобщението!

Всички погледи се обърнаха към него.

— Любими приятели мои, от дни наред вече нещо се е променило в живота ми, но колкото и да се опитвах, не намирах подходящия момент да ви го съобщя! При толкова много промени, които настъпиха напоследък в компанията, не можах да се вредя, но не мога и да отлагам повече! Тъй като обаче е малко трудно да ви го кажа, предпочитам да ви го покажа и съм сигурен, че ще разберете!

Той се обърна към Наталия и сред абсолютната тишина, която се беше възцарила, я притегли в обятията си и я целуна, без да бърза,

сякаш двамата бяха сами.

Най-напред се чу гласът на Филипос:

— Ама какво става, да му се не знае? Та той я целува!

— Да, любов моя — чуха спокойно да му отговаря Марина с усмивка на задоволство на лицето.

— А тя не се съпротивлява! — продължи Филипос, но смехът шеговито оцветяваше тембъра на гласа му.

— Време беше!

— Ти знаеше ли?

Двойката бе прекратила целувката си и Наталия, цялата сияеща от щастие, даде отговор на Филипос:

— Знаеше и много повече!

— Да са ми живи и здрави хормоните! — добави Марина през смях.

Елпида се изправи и се приближи към двойката с непроницаем вид. Вгледа се за кратко в Костис, а след това се отпусна в прегръдката му, изненадвайки Евгения толкова, че тя прекатури чашата си.

— Негодници! — казваше и повтаряше развълнувано Елпида, като прегръщаше и Наталия. — Сега съм истински щастлива!

Останалата част от вечерта бе толкова изпълнена с радост и щастие, че предложението за брак от Алексос към Евгения, както и нейният положителен отговор, не можеха да бъдат окачествени като нищо друго, освен като очаквани.

В подобна вечер имаше място за всичко...

Седмицата, която оставаше до Нова година, беше толкова пълна, че никой не разбра как мина. Най-напред стана преместването на Филипос в новия дом, като, естествено, там се пресели и Марина. Целокупната компания предложи услугите си, тъй като самата Марина можеше да бъде от помощ в съвсем ограничен брой дейности. Дори Алексос запретна ръкави, свали си вратовръзката и постави всички крушки в новата къща, а Евгения с характерната за нея методичност се зае да подреди кухнята. Елпида и Наталия заедно с двамата мъже окачиха пердета и картини, всявайки паника сред всички с безкрайните разногласия между Костис и Елпида относно идеалното място за всяка картина. Марина се закле, че никога, ама никога повече няма да поиска помощ от тях двамата.

Вечерите прекарваха заедно, а след това, когато всички си тръгнаха, Костис и Наталия рисуваха своите еротични картини в таванския апартамент на фона на осветена Атина. Всеки ден бе по-добър от предишния, всяка нощ — по-вълшебна от предишната.

Бъдни вечер ги свари всички там. Засмени, щастливи и в настроение да отпразнуват настъпването на новата година. Алекос и Евгения съобщиха за сватбата си през лятото и Костис отвори бутилка шампанско, за да им отправят благопожелания. Тогава Марина дръпна настрана Наталия.

— Какво има? — попита я тя.

— Наталия, ще ти поискам една услуга. Както виждам, всички пият и имат желание да продължат да пият.

— Не е ли нормално?

— Да, но искам ти да не пиеш нищо тази вечер! — помоли я Марина с нежна усмивка, изписана на лицето.

— Защо?

— Защото госпожицата, която очакваме, май е избрала точно тази нощ, за да направи големия си дебют!

— Какво? — изпищя Наталия, готова да се паникьоса, но Марина леко прикри устата ѝ с длан.

— Не викай, сладка моя! Казах ти го, защото някой трябва да бъде трезвен, за да шофира! Мъжете вече са на второто уиски и продължават; странно, но факт, Елпида също! Не казвам, че ще се напият, но къде заради пиенето, къде от смут може би няма да се справят. Разбираш ли?

— Имаш ли болки?

— Сега не, но болките идват на приливи и отливи, а това означава, че трябва да съм подготвена. Но може и нищо да не се случи и тази вечер, затова няма нужда напразно да ги тревожим!

— Разбрах! Ти не се тревожи за нищо! А лекарят?

— Кимонас, така или иначе, ще прекара Нова година в родилното! Говорих с него, има още две раждания и въобще няма да си тръгва!

— Хубаво! Тогава сме готови. Добре ни е дошло нашето женско бебе, което вече е на път!

Върнаха се обратно при компанията. Наталия не изпускате от поглед Марина. Дори можеше да разбере кога я хващаха болките от

начина, по който приятелката ѝ стискаше всеки път устни. С поглед ѝ изпращаше утешителни ласки, а Марина ѝ се усмихваше окуражаващо.

Току-що бяха приключили с вечерята, часовникът показваше десет и половина, когато Марина простена. Всички се обърнаха обезпокоени и я погледнаха, но тя им се усмихна.

— Твърде много се опасявам, че продължението на вечерта — съобщи тя — ще бъде в родилното! Раждам!

Последва паника с единствено изключение — Наталия. Тя грабна ключовете от колата си, повика такси за останалите и помогна на Марина. Филипос беше пребледнял като платно и ръцете му трепереха до такава степен, че каквото понечеше да хване, го изпускаше. Малко преди да излязат, Наталия се обърна към Костис:

— Обади се на родителите ѝ!

Елпида грабна голяма кърпа.

— В случай че ѝ изтекат водите! — обясни им, като ги последва.

Зрелището беше леко комично. Отпред Марина, подкрепяна от Наталия и Филипос, отзад Елпида с кърпата в ръце, а на опашката Костис, Евгения, Алекос... Ако извърнеха глави, може би щяха да видят и Хера да ги следва, за да се погрижи всичко да бъде наред с родилката. Вече от векове тя правеше все същото. И тази вечер това щеше да бъде нейна грижа: Марина и момиченцето ѝ, което се появи на бял свят след настъпването на новата година, опитвайки се да дари още по-голяма радост на компанията.

Може би по такъв начин искаше да изгони със заклинание злото, което се задаваше.

ЯНУАРИ

МЕСЕЦЪТ НА ХЕРМЕС

Хермес — вестителят на боговете. Помощник на боговете, винаги в готовност, когато потърсят съдействието му. Хермес обаче проявява интерес и към хората. Помага им в техните дела, лекува ги от много болести и не ги изоставя дори в съня им, дори в смъртта им. Като вестносец, какъвто е, придружавал душите на мъртвите до царството на Хадес и им помагал да открият верния път, за да не се изгубят сред непрогледния мрак...

*Ти, който си човек, не казвай никога:
Какво ли ще се случи утре,
нито, ако видиш мъж щастлив,
да кажеш колко време ли това ще трае;
понеже толкоз бърз повратът на съдбата
е,
колкото дори не е полетът на
бързокрилата мушица.^[1]*

Симонид Кеоски

Елпида се отдалечи от останалите, търсейки чешмичката за вода. Щом я откри, изпи две хапчета. Имаше чувството, че в организма ѝ избухва експлозия. От известно време болките бяха станали непоносими, а моментът не бе подходящ да се строполи.

Часовникът показваше, че минава един и нямаше никакви новини от Марина. Бяха прекрачили прага на родилната клиника преди повече от два часа, когато приятелката им бе изчезнала зад една врата.

Малко по-късно през същата тази врата една медицинска сестра им беше предала личните ѝ вещи и атмосферата бе станала натегната. Изразходвала всичките си запаси от сила, в онзи момент Наталия се бе разплакала тихо в прегръдките на Костис. Истината беше, че Елпида се бе възхитила от самообладанието ѝ през целия път. Беше шофирала напълно спокойна, сякаш просто бяха излезли на разходка, като същевременно говореше на Марина, която бе започнала да се страхува. Не забравяше и Филипос, който, седнал на задната седалка, до Елпида, се опитваше да остане спокоен или поне да скрие тревогата си от самата Марина. Говореше му и му обясняваше всички етапи — като акушерка — и го подкачаше за новите му отговорности като баща.

Когато малко преди да стигнат до родилния дом, водите ѝ изтекоха, Марина нададе вик, но на Наталия окото ѝ не мигна.

— Елпида, в последна сметка хавлиената кърпа ще влезе в работа. Водите изтекоха... Не се притеснявай, миличка — успокояваше тя Марина, — това означава, че раждането напредва нормално и може би ще родиш бързо.

— Надявам се, не в колата! — каза рязко Марина, защото болките отново я бяха хванали.

— За това да беше мислила по-рано, когато се правеше на смелчага и не каза нищо! — сгълча я Елпида.

— Не му е сега времето за това, Елпида! — Наталия отново се обърна към Марина: — Не се притеснявай, стигнахме вече. Ти се съсредоточи върху дишането.

Беше естествено напрежението ѝ да избие, щом предаде Марина в опитни ръце, смъквайки от плещите си товара на отговорността.

Елпида се върна отново в чакалнята. Родителите на Марина бяха дошли почти веднага след телефонното обаждане на Костис, прибавяйки своето напрегнато очакване към това на останалите. Филипос продължаваше да е блед като платно, но сега се бяха прибавили и черни кръгове под очите му. До него беше Костис, който, преживял някога същото тревожно очакване, знаеше какво изпитваше приятелят му. Опитваше се да го успокои, когато Филипос оставяше въображението си да го повлече към хипотетични сценарии с лош край. Евгения и Алекос се грижеха за всички тях. Кафета, разхладителни напитки, вода и, естествено, хартиени салфетки за онези, които имаха нужда от тях.

Когато една медицинска сестра извика името на Марина, Филипос веднага се озова там, а останалите се скупчиха около него.

— Кой е бащата? — попита засмяна тя и тази усмивка, която не можеше да бъде предвестник на нищо лошо, даде нужния на всички кислород.

— Аз! — отвърна Филипос.

— Да ви е живо и здраво! Момиченце е!

От всички долетя обща въздишка на облекчение. Усмивки разцъфнаха по лицата.

— А жена ми? Добре ли е тя? — попита Филипос.

— Чувства се чудесно! Изключително силен човек! Не се съгласи на никаква упойка до края! Вече се е събудила и след малко ще я видите!

Медицинската сестра изчезна, но винаги щеше да се пита кои бяха всички тези хора и защо всички без изключение ѝ дадоха толкова много пари. Филипос се отпусна в прегръдката на Костис и остави цялото тревожно напрежение, което бе преживял, да избие в силен плач. С радостните сълзи в очи, получи от всички целувки и поздравления.

На ред сега бяха родителите ѝ. Лукас се приближи към него, опитвайки се да сдържи вълнението си.

— Е, Филипос... — запъна се той, но буцата, заседнала в гърлото му, го накара да спре.

Импулсивен по природа, Филипос заряза всякакви формалности. Прегърна го здраво.

— Да ни е живо и здраво... дядо! — каза му той, а Лукас остави и своите сълзи на воля, прегръщайки крепко човека, който бе влязъл така стремително в живота им, донасяйки любов, радост, но и знанието, че под повърхността се крие и същността на човечността.

Фотини, която вече плачеше, също се озова в обятията на Филипос, само че радостта вече бе надвила вълнението и зет ѝ въодушевено я сграбчи и я завъртя във въздуха. Тя се засмя високо. От години не го беше правила.

— Щурчо! — извика му тя.

— Да ни е живо и здраво. Бабо! — каза ѝ той и я целуна звучно.

Марина беше преместена в апартамент 702 по нареждане на баща ѝ, който строго заяви на Филипос, когато той запротестира, че

като дядо има правото да вземе инициатива и да предложи на дъщеря си всякакъв възможен лукс заради радостта, която му е дарила. А докато я докарат там, двете стаи на апартамента бяха изпълнени с цветя и балони. Филипос почти бе опразнил цветарския магазин на родилната клиника.

Когато Марина дойде, беше будна и засмяна. Филипос не позволи на санитаря да я прехвърли от количката на леглото. Вдигна я самият той на ръце и си размениха нежна целувка, преди да я положи внимателно, като бебе върху леглото ѝ.

— Да ни е живо и здраво, любов моя! — пожела той и я целуна, преди да остави и другите да я прегърнат.

След това всички я наобиколиха.

— Не е за пръв път — каза им развълнувана тя — да искам да се превърна цялата в прегръдка, за да ви побере всичките! Обичам ви! Обожавам ви!

Елпида бе единствената, която наруши изпълненото със затрогващо вълнение мълчание.

— Това е най-малкото, което можеш да направиш — каза ѝ уж сериозно тя, — след онова, което преживяхме заради теб!

— Като е станало дума, малката — допълни Костис, — ти и другата хлапачка, кажи-речи, оплескайте работата навръх Нова година!

Марина се подсмихна хитро и се обърна към Филипос, който, седнал до нея, държеше ръката ѝ.

— Видя ли я? — попита го нежно тя.

— Без теб? Не, разбира се! Ще я видим заедно!

Официалната гостенка на малкия прием пристигна, облечена в розово, и всички замлъкнаха пред чудото. Сестрата я подаде на майката и тя я представи.

— Дами и господа, госпожица Кутрумани, по баща... Филипос!

Обилни сълзи напиреха в очите на всички. Марина заговори на дъщеря си.

— Госпожице Кутрумани, ето го баща ти! — каза тя и се обърна към Филипос: — Филипосе, няма ли да подържиш дъщеря си?

Като драгоценен кристал, като скъп порцелан, като лесно ранимо розово листче. Така поеа ръцете му малкото създание. Филипос гледаше като омагьосан бебето, което почиваше спокойно в едрата му

прегръдка. Безмълвен гледаше нежните устенца, оскъдната руса косица, очите, които бяха затворени под почти прозрачните вежди.

— Одрала ти е кожата! — каза ѝ.

— И аз така мисля! — отговори младата майка, без да крие гордостта си.

Малката премина от един скут в друг, преди да стигне до майка си.

Марина погледна Филипос.

— Филипе. Как се е казвала майка ти?

— Деспина.

— Току-що изрече и името на дъщеря си! Не сме говорили по въпроса през цялото това време, но съм взела решението.

За няколко секунди Филипос остана неподвижен. След това взе ръката на Марина и с почитание положи целувка върху пръстите ѝ. Когато се отдръпна, очите му бяха просълзени. С изопнат гръб и бавни стъпки излезе от стаята.

Марина погледна родителите си.

— Разбирате ме, нали така? — поиска тя одобрението им.

— Абсолютно! — отвърна и за двама им баща ѝ. — Впрочем първото дете винаги бива кръщавано на родителите на бащата!

— Благодаря... — бе готова да се разплаче Марина.

— Не ви ли се струва, че прекалено много сълзи се събраха тук тази вечер? Детето ще си помисли, че е попаднало на някакви ревлювци, и ще съжали за мига, в който се е появило! — чу се строгият глас на Елпида и всички се засмяха.

В следващия миг сестрата дойде да вземе бебето. Първото запознанство трябваше да бъде кратко. Имаха време!

Евгения и Алекос си тръгнаха. Филипос обаче все още не се беше върнал.

— Да ида ли да го потърся? — предложи Костис.

— Не. Сигурна съм, че е отишъл до църквичката, да запали свещичка за родителите си. Ще се върне, когато е готов...

И Марина се оказа права! Филипос се завърна спокоен и усмихнат.

Четири дни болничният апартамент не се опразни от приятелите, смеха и радостта, а от време на време и от мяукането на бебето, което пристигаше изгладняло. А точно във времето когато трябваше да яде, всички се оттегляха в съседната стая, с изключение на Филипос. Очите му се отвориха широко първия път, когато лакомата устица на дъщеря му се прилепи към гърдата на Марина, бозаейки ненаситно кърмата ѝ. Не се насищаше да гледа чудото да се случва пред очите му.

Денят, в който бебето щеше да си отиде у дома, се разсъмна слънчев. Филипос пристигна с традиционното кошче, украсено с розова дантела, за да вземе майката и дъщерята. Там, у дома, щяха да чакат всички останали, които от сутринта бяха превърнали мансардния апартамент в лунапарк.

Посрещането, малко по-късно, бе с полагащата му се официалност и единствено червеният килим липсваше, за да я подчертае. Миниатюрната госпожица беше положена в леглото си и се оказа изключително мирна. Не плачеше никога, освен ако, разбира се, не искаше да напомни на непосредствено заинтересованата си майка, че трябваше да се погрижи за жизнените ѝ потребности: храната и чистотата. Още от началото Филипос прояви таланта си за бързо сменяне на изцапаните пелени. По-късно дъщеря му, която, в крайна сметка, би могла да бъде единствено негова, показваше ясно предпочитание към прегръдката му и търсеше там утеха от дискомфортите на възрастта си.

Спокойният му глас я успокояваше и тя заспиваше веднага.

Във всеки случай през онзи първи ден малката демонстрира изключително поведение. С нищо не ги смущаваше. Остави ги да си изядат храната, за която се бяха погрижили Наталия и Костис, да си изпият кафето и дори, най-важното, предостави на мъжа, когото щеше да припознава като свой баща, цялото време, което му бе нужно за да направи официално предложение на майка ѝ и да прокара през пръста ѝ венчална халка под аплодисментите на всички. Естествено, веднага след това настоя да си получи млякото.

Думата „Край“ се изписа на екрана. Филмът беше свършил. Наталия се протегна. Трябваше да тръгва и се изправи.

— Хубаво беше в крайна сметка! — каза на Костис, който палеше цигара навъсено.

— А не го очаквах. Анотацията...

Тя се сепна, забелязала изражението му.

— Ама какво ти е? — попита го. — Комедия гледахме, нали помниш — опита се да го обърне на закачка, но изражението му не се промени и тя бе изпълнена от безпокойство.

— Какво има, Костис?

— Защо стана? — попита я той рязко.

— За да си вървя у дома... Късно е, а утре съм на работа...

— Е, от това се вкиснах!

— Че работя ли?

— Започва да ме дразни това положение!

Наталия пребледня. Отпусна се тежко на канапето.

— Уморил си се? — гласът ѝ беше шепот.

— Извънредно много!

— Знаех си... Знаех си, че беше твърде хубаво, за да продължи!

Костис я изгледа недоумяващо. В този миг схвана погрешната посока, в която я бе тласнала някогашната ѝ неувереност.

Скочи прав, за да се озове до нея.

— Ама ти какво си помисли? — Прегърна я нежно. — А аз си мислех, че обичам едно умно момиче.

— Обичаш ли ме? — Гласът ѝ трепереше, изпълнен със съмнение.

— Обожавам те!

— Тогава. Какво те е уморило, ако не аз самата?

— Глупаче любимо, като казах, че съм се уморил, няхах предвид, че съм се уморил от теб!

Тя приличаше толкова на дете в онзи момент, че той ѝ отвърна, сякаш говореше на дете.

— Не, не си ми омръзнала! Поне още не! Попитай ме отново... след петдесет години!

— Щом като не си се отегчил от мен.

— Наталия, мила моя, докога ще си играем на добри съседни? Това сноване напред-назад до вас и обратно ми лази по нервите!

— Но какво да направя?

— Да останеш тук!

— Тази вечер ли имаш предвид?
— Завинаги имам предвид!
— Искаш от мен да заживеем заедно?
— Слава богу, най-после разбра какво искам да кажа!
Наталия замълча.
— Какво мислиш? — попита я той.
— Това е сериозна стъпка, Костис, и прибързваш да го направим!
— Това ли те занимава, или не си съгласна на съжителство без обвързване?
— Обвързване ли?
— Говоря за брак!
— Ама какви ги приказваш сега? Кой е говорил за брак?
— Аз! Няма ли все някога да се оженим?
— Костис, ще ме подлудиш тази вечер!
— Май ти казах всичко наведнъж?
— Всичко това, казано наведнъж, обаче на мен ми изглежда едновременно и безумно! Връзката ни едва-що е започнала!
— Връзката ни, ако паметта ти не е достатъчно услужлива, започна през март!
— Но то не е същото! Като двойка не сме заедно и от месец, а ти говориш за брак!
— Не говорех отначало за брак, а за съжителство!
— Все същото е!
— Тоест не искаш да живеем заедно! Предпочиташ тази смехотворна ситуация! След като приключим тук, където ядем заедно, седим заедно, правим любов... заедно, ти си тръгваш, взимаш асансьора, слизаш, влизаш в твоята кооперация, качваш се на друг асансьор, за да си идеш у вас, за да заспиш през няколко стени оттук!
— Така както го казваш, наистина звучи смешно!
— И е! В крайна сметка, искам да те държа в обятията си, докато спя!
— Като детенце меченце си.
— Наталия, говоря сериозно! Обичам те! Искам да си близо до мен непрекъснато и винаги. Искам да си първият човек, на когото сутрин ще казвам „добро утро“! Искам да се будя нощем и да те целувам! Ако те шокира това да живееш с мен, нека се оженим, за да

имаш алибито, от което се нуждаеш. Аз имам нужда само от теб, независимо по какъв начин!

Тя го изгледа със сериозно изражение. Погали го по бузата.

— Не! Няма да се ожения. Поне не сега, не така и със сигурност не по тази причина!

— Не разбирам!

— Любов моя, оженил си се за Антигони под натиска на една бременност и е било грешка! Няма аз да стана втората ти грешка! Няма да те изнудвам с брак, за да живеем заедно! Освен това нека изпитаме връзката си и на това ниво! Ще заживеем заедно, щом като искаш това, а после ще видим!

— Наистина ли?

Тя не му отговори. Погледът ѝ му даде отговор мълчаливо, но тялото ѝ беше по-словоохотливо...

Много по-късно, прегърнати на гостоприемното канапе, което най-напред бе посрещнало любовта им, можаха да говорят.

— Не мога да повярвам, че няма отново да си тръгнеш от тук! — каза ѝ Костис, галейки косите ѝ.

— Но аз ще трябва да си тръгна! — запротестира тя.

— Пак ли същото отначало? Нали казахме, че...

— Не бързай! Искам да кажа, че не мога непрекъснато да бъда тук! Ходя и на работа!

— Ех, че си драка! Нямах предвид това! Всъщност кога ще се преместиш?

— Това си е проблем!

Костис се намести на канапето и я погледна. Преди да отговори на въпроса, който криеше погледът му, Наталия стана и облече ризата си.

Седна на отсрещния фотьойл замислена.

— Ще ми кажеш ли най-после къде е проблемът? — поиска да разбере Костис.

— В това, че Измини не знае нищо! Допреди да замине за Месолонги, бях просто добра приятелка на баща ѝ. Не може да се върне петнайсет дни по-късно и да ме открие настанила се тук!

Костис поклати утвърдително глава.

— Права си! Признавам, че не помислих изобщо за това! Трябва най-напред да поговоря с нея!

— Мислиш ли, че ще реагира?

— Би била несправедлива! Знаеш ли, че тя самата ми предложи да избира теб?

— Какво да ме направиш?

— Да те избира, моето момиче! След като майка ѝ ще се омъжи за един добър приятел, се чудеше защо и аз не се оженя, щом като имам не една, а цели три добри приятелки! А в случай че се затруднявам коя от тях да избира, тя предложи услугите си да ми помогне! Предпочиташе теб и ми го каза!

— И защо точно мен?

— Защото си най-хубавата, имаш най-прекрасните коси, харесват ти куклите и освен това прилагаш трикове, така че винаги тя да излиза победител в игрите! За Измини всички тези причини са много сериозни!

Наталия се смееше развеселена.

— Е, винаги съм знаела, че има някаква причина, поради която обичам това дете, освен естествено, защото е твоя дъщеря!

— Ще се разбирате чудесно!

— Надявам се...

— А аз се надявам да дойдеш при мен, вместо да седиш на един час разстояние! — напомни ѝ той строго и тя побърза да се сгуши в прегръдката му.

В мига, в който настроението му се промени, в същия момент се обади инстинктът ѝ. Тя вдигна глава и видя помръкналия му поглед.

— Какво друго те тревожи? — попита го.

— Елпида...

Замълчаха и двамата, като се замислиха за промяната, настъпила с тяхната приятелка.

— Нещо става, Наталия. Усещам го.

— Аз го виждам...

Изправиха се и двамата едновременно. Костис запали цигара.

— Променила се е — продължи Наталия. — Непрекъснато слабее...

— Да, забелязах на Нова година. Станала е само кожа и кости.

— И се гримира много силно, а няма такъв навик. Не ти ли е казвала нещо? Въпреки предполагаемите ви спречквания, всички знаем, че има слабост към теб.

— Само за язвата ми е казвала. Но не може една обикновена язва да я докара до такова състояние! Много съм разтревожен.

— Аз имам и угризения. С всички тези наши истории я забравихме. Вторачили сме се всеки в проблемите си, а сега напоследък и всички заедно в раждането на бебето.

— Но какво можем да направим? Колкото пъти съм я попитал, ми изтъква тази проклетата язва, а когато настоях, ме наруга яко!

— Мислиш ли, че може да има нещо по-сериозно със здравето ѝ?

— Но не би ли влязла в болница? Нямахте ли да забележим някакво лечение? — недоумяваше Костис.

— Може би не е въпрос на здраве, а душевен. Може би я тормози самотата и така, както всички си намерихме партньори, се чувства сама.

— Дай боже само това да е.

Елпида влезе в кабинета на Каливокас с куп рентгенови снимки в ръце. Лекарят ги взе и ѝ кимна да седне, докато приключи телефонния си разговор. Щом остави слушалката, се обърна към нея.

— Е, Елпида, тъкмо навреме дойде! Точно за теб говорех по телефона с един колега!

— За мен ли?

— Да. Знаеш ли, с него сме следвали заедно! Сега работи в една университетска болница в Англия и се справя със случаи като твоя!

— Докторе, мисля, че разговаряхме по този въпрос.

— Но изслушай ме... Трябва да се бориш!

— Преди да кажете каквото и да било, погледнете последните изследвания, които ви донесох. Под рентгеновите снимки...

Лекарят ги взе в ръце и се смути.

— Не е възможно! — не сдържа възклицанието си той и след това се обърна към Елпида, която го гледаше спокойна.

— Мисля, че получихте отговора! — каза тя и се изправи. — Хубав ден, докторе!

Остави го сам, да клати глава в отрицание, сякаш не искаше да приеме това, което виждаше. Дойдоха му наум думите, които самата Елпида му бе казала някога за един от случаите, с които имаха работа: *Ненаситно е чудовището, докторе! Ръмжи отново! Иска кървавия*

данък, който му се полага, вие нетърпеливо! Онова, което иска, го иска веднага и бързо...

Наса изглежда изпитателно Наталия, която седеше срещу нея. Самата тя току-що се бе върнала от прекрасно пътуване в Швейцария. Беше прекарала незабравими часове на ски, вечери върху козяка в шалето, пред камината, в прегръдките на очарователния инструктор, който сутрин я учеше да се пързала леко по заснежените склонове.

— Как прекара? — попита я Наталия, но Наса поклати отрицателно глава.

— Остави ме ти мен, малката, и ми разкажи за себе си!

— Защо да те оставя?

— Защото се опасявам, че ще те накарам да се изчервиш, ако ти кажа как съм прекарала!

— Не беше ли отишла на ски?

— Да, да, но попътно програмата включи и... други дейности!

— Разбрах!

— Ни най-малко не си, уверявам те! Разкажи ми обаче какво ново покрай теб! Макар че, както виждам, Костис май е разбрал какво съкровище има до себе си и най-после го е експлоатирал!

— Откъде знаеш?

Изненадата беше изписана върху лицето на Наталия.

— Моето момиченце, жената, която току-що е станала от леглото, в което е прекарала добре, си личи от километри, а ти се намиращ точно срещу мен! Не съм сляпа!

— Ами аз защо не разбрах също, че и ти си прекарала добре?

— Липсва ти опит! Разказвай сега какво е ставало, и то с подробности!

Чаят замръзна в чашите, тъй като никоя от двете не му обърна внимание. Наталия разказа разтърсващите събития от последните дни, като простря цялата си щастлива душа в ръцете на Наса.

— Господи боже мой! — запротестира тя, когато разказът приключи. — Двайсет дни ме нямаше и светът се е преобърнал! Ако бих закъсняла още малко, можеше и омъжена да те заваря!

— Е, чак пък дотам. Макар че...

— Какво още не си ми казала?

— Костис поиска или по-скоро изиска да живеем заедно!

— Той пък, пиленце, веднъж да не набере засилка! —
изкоментира Наса с усмивка.

— Така изглежда! Толкова съм щастлива, толкова много и
толкова абсолютно, че на моменти... почти не мога да го понеса!

— Слушай, малката, животът и неговите мигове са сумарно
обратнопропорционални и се редуват!

— Какво искаш да кажеш?

— Че ще дойдат и трудните моменти! И да знаеш нещо от мен: с
нешастието се справяш по-лесно, когато батериите на душата ти са
заредени с щастие!

Наталия помръкна и ѝ каза за Елпида; за всичките си страхове и
притеснения. Описа ѝ промяната у своята приятелка и колкото повече
говореше, толкова повече Наса се смръщваше.

— Нещо не ми харесва — измърмори тя, когато Наталия млъкна.

— В каква посока отиват мислите ти?

— По-скоро интуицията ми говори в момента...

— Слушам те.

— Бъдете готови.

— За какво?

— Не знам! Аз съм писателка, не съм оракул! Но ти си права.
Нещо не е наред с тази жена и проблемът не ще да е психологически
или емоционален. Нещо крие от вас.

Измини влезе в дома на баща си усмихната. Придружаваха Я
Василис и Антигони. Хвърли се в прегръдките му и го обсипа с
целувки. Костис я притисна силно към себе си, поглъщайки ненаситно
аромата на косиците ѝ. Беше му липсвала.

Отидоха всички в дневната и седнаха. Измини се намести в скута
му.

— Е, принцесо? — попита я той. — Как прекара?

— Прекрасно, татко! Василис ме заведе да видя солниците!
Знаеше ли, че от там са добивали солта? Знаеше ли, че съществуват и
риборазвъдници? — изрече тя на срички дългата дума, гледайки
Василис, за да я потвърди.

— Сега вече си го научила и ти! — отвърна ѝ със смях Костис. — А ако съдя по въодушевляването ти, пътуването е било успешно.

Последното той каза, гледайки към Антигони, която кимна утвърдително.

— Запознах се и с родителите на Василис! — продължи въодушевена малката. — Майка му се казва Мелисанти! Очаквал ли си го? Не е ли много хубаво име, татко?

— Превъзходно! А баща му как се казва?

— А, той се казва само Янис! — отвърна разочарована Измини. — Не е ли жалко, жена ти да има толкова красиво име, а ти да се наричаш Янис? Недоумявам как не ревнува!

Костис се засмя и я целуна.

— Липсваше ми желязната ти логика, миличката ми! — каза ѝ.

— Василис ми каза, че ако искам, мога да ги наричам „баба“ и „дядо“. Ти как мислиш, татко?

— Мисля, че е съвсем редно и това много ще ги зарадва!

— Хубаво! Мога ли да отида сега да си видя стаята, че ми липсваше?

— Естествено!

Когато Измини се упъти към нея, подскачайки, Костис се обърна към двойката.

— Значи, всичко е било наред в крайна сметка! — изкоментира той.

— Благодарение на теб! — отвърна Василис. — Дъщеря ти е удивително момиче!

— А, похвалната грамота е за Антигони! Аз, както знаеш, не съм участвал в отглеждането ѝ! — допълни Костис без никакво огорчение.

— Знаеш ли, Костис — заговори Антигони някак неловко, — обади ми се адвокатът. До края на март разводът ще е излязъл.

— И защо го казваш така? Това е приятна новина! Кога ще се ожените?

— Говорихме за август.

— Защо толкова късно?

— За да съчетаем пътуването за медения месец с отпуска на Василис.

— И защо не ми казвате бе хора, а аз се тревожа! — Костис беше мнителен.

— Не... — взе думата Василис. — Всъщност, искаме да те помолим нещо.

— Надявам се, не за зестра, защото е официално премахната!

Василис се усмихна, преди да продължи.

— Ще ти се стори необичайно, може би налудничаво, но Антигони и аз мислим, че така трябва да стане. По-справедливо е!

— Държете ме в напрежение! Какво има бе, хора? Хайде, казвайте!

Сега Антигони взе думата.

— Измини ще бъде шаферка на сватбата ни... — започна тя.

— Много хубаво! Къде е проблемът?

— Искам ти да ме придружиш в църквата!

Костис остана като гръмнат.

— Антигони, ти откачи ли? Първо на първо, имаш баща и после, аз съм бившият съпруг! — запротестира той.

— Затова и Василис ти каза, че е необичайно!

— Само необичайно ли? Съвсем налудничаво е! Ще се разсмеят чак и опечалените, когато ни видят да те предавам аз самият на заместника ми!

— Не ме интересува! — запъна се Антигони. — Аз искам да бъде така! Ако не беше ти, ако не се бе държал така тактично, никога нямаше да се справим с Измини!

— Е, добре, дума да няма! А ако не бях такъв работохолик, нямаше да се забъркаш с господина тук. Но да те придружа и в църквата, за да се омъжиш за него... Такова извращение! Сигурна ли си?

— Да!

— Много добре! Да видя как ще се справиш с баща ти!

— Вече съм го уговорила!

— Сигурно много се е зарадвал!

— Доста се затрудни — намеси се Василис.

— По-точно, вдигна олелия до бога с виковете си, но накрая стана моето! — отсече триумфиращо Антигони.

— Както винаги впрочем! — припомни си Костис и се усмихна.

— Ти какво правиш? — попита го Василис. — Подкарахме те с нашите работи, без да можеш дъх да си поемеш. Как прекара празниците?

Сладостта, която се разля по лицето му, щастието, което се изписа в очите му, всичко това накара Антигони да го изгледа подозрително.

— Костис, какво се е случило? — попита тя.

— Марина роди! Момиченце!

— Хубаво, давай по-нататък!

— Какво „по-нататък“? Казах ти: Марина роди!

— И какво друго? Цялото това щастие не е само заради бебето, освен ако не е твое. А доколкото ми беше казал, не е!

— В крайна сметка, познаваш ме по-добре, отколкото успях да те опозная аз!

— Ама какво става? — запита се Василис. — Вкарайте и мен в час!

— В какъв час? Още ли не си разбрал? Господинът е влюбен! — завърши Антигони триумфално. — Не е ли така? — попита тя Костис.

— Точно така е! — отвърна ѝ той. — Влюбен съм, и то много! Затова поисках да ми доведеш Измини след пътуването. Искам да ѝ кажа. Нали разбираш, Наталия и аз...

— Наталия ли? Познатата Наталия? — възкликна изумена Антигони.

— Същата тази, която познаваш!

— Ама как?

— Споходи ни любов. Ще заживеем заедно, Антигони... Поне засега. Трябва обаче най-напред да го кажа на детето, да я подготвя.

Това беше най-трудното. И той самият не знаеше откъде да започне. Остави първата вечер да мине с новините от самата нея за пътуването. Каза ѝ за бебето, а на следващия ден я заведе да го види. Тя полудя от радост, когато Марина ѝ даде да го подържи. Елпида, която беше там, ѝ показа как да нарисова една нова скица, но Наталия не се появи. Беше се затворила у дома си и се притесняваше.

Следобед вече Измини попита за нея.

— Татко, къде е Наталия? Утре си тръгвам и въобще не съм я видяла!

Костис застина в мигновено колебание и това разтревожи малката.

— Не ми казвай, че сте се скарали! — извика му тя.

— Разбира се, че не!

— Тогава къде е?

— У дома си, предполагам.

— Значи, сте се скарали и не ми го казваш! Защо, татко? Наталия е толкова добра!

Малката се беше нацупила.

— Но как ти мина през ум, че сме се скарали? — запротестира Костис.

— Тя знае ли, че съм тук?

— Да...

— И не иска да ме види? Какво съм й направила?

Сега Измини бе готова да се разплаче и Костис упрекна сам себе си.

— Уф! Понякога възрастните се държат като бебета! — каза изнервен и седна до дъщеря си. — Е, Измини... Нищо лошо не е станало с Наталия. Просто нещата между нас се промениха.

— Как така се промениха?

— Както между майка ти и Василис.

Най-после го бе изрекъл и сега гледаше учудените очи на детето.

— Значи, ще се ожените? — попита го тя.

— Да... тоест не веднага... Смятаме първо да опитаме да заживеем заедно.

— Къде?

— Тук... В моя дом.

— И къде ще спи Наталия? В моята стая ли?

— Не, в моята!

— В леглото заедно с теб?

— Да...

— Значи, ще се ожените! — тържествуваше Измини.

Костис се усмихна на начина, по който разсъждаваше дъщеря му.

— Да речем, че да... Ти какво ще кажеш?

Измини го изгледа сериозно, но погледът ѝ криеше и упрек.

— Щом като аз, татко, ти бях казала да избереш Наталия! Какво ме питаш тогава?

Костис притисна силно дъщеря си в обятията си и я целуна нежно.

— Принцесо, ти си уникална! — каза ѝ.

— Татко, защо преди каза, че големите се държат като бебета?

— Защото... Защото се страхувах да ти го кажа! Затова!

— Както се страхувам аз да кажа, когато направя някоя беля.

— Приблизително...

— Е, тогава имаш право. Държете се като бебета! Сега обаче, след като ми го каза, Наталия ще дойде ли да я видя?

— Ако искаш.

Наталия пристигна пет минути след като той ѝ звънна по телефона, леко изтръпнала, без да знае пред какво ще бъде изправена, а в ума ѝ се въртяха сценарии на отхвърляне, които бяха безпочвени. Въпреки насърчителните погледи на Костис, си личеше, че се чувства зле. За щастие, плисна потокът от спонтанност на Измини! Тя се втурна в прегръдките ѝ и никой не можеше да спре бърборенето ѝ. Въпросите се сипеха като порой...

— Най-после, дойде! Какво правиш? Как прекара? Аз бях в Месолонги! Татко ми каза, че ще живеете заедно, но щом като ще спите заедно, означава, че ще се ожените! Не е ли така? И мама ще се ожени за Василис! Познаваш го! Казах ли ти, че ще бъда шаферка? Ще ми вчешеш ли косите, както ги беше сресала преди? Ще ми сложиш ли и цветчета! Казах на мама и тя е съгласна! Когато се ожениш за татко, мога ли да стана шаферка и на вас? Никога преди това не съм била шаферка! Не е ли страхотно, че сега ще стана на два пъти? Наистина, вие ще си родите ли бебе като Марина? Понеже мама ми каза, че ще се опита да си роди бебе!

Наталия се усмихна. Хвана Измини за ръка и седнаха една до друга на канапето. Костис се оттегли дискретно. Разговорът се беше обърнал на женски приказки, нямаше място за него там.

— Мисля — поде спокойно Наталия, — че не мога да отговоря на всички тези въпроси. Прекалено много са!

— И Василис така казва! — през смях изкоментира Измини. — Знаеш ли как ми вика? „Картечница с въпроси“! Не е ли смешно?

— След като ти ми зададе толкова въпроси, ако нямаш нищо против, мога ли и аз да ти задам един?

— Разбира се, че не! Че какво да имам против?

— Сигурна ли си, че не ти пречи, че баща ти и аз... Искам да кажа, ако остана да живея тук?

— Защо да ми пречи? Татко е сам. Веднъж самият той ми каза, че е много млад, както и мама. Беше тогава, когато научих, че мама ще се омъжва за Василис. И се нацупих. Тогава той ми каза, че мама е много млада и не можела завинаги да остане сама. Също както и той. Разбира се, бих искала двамата да бъдат заедно. Да не са разделени, да не се омъжват за други, но татко ми каза, че това не може да стане. Сега вече свикнах. Освен това ги виждам толкова радостни, че ми харесва. Наталия?

— Да?

— На мен не ми пречи, че ще живееш при баща ми... — Малката леко се запъна и Наталия стисна ръката ѝ, за да я насърчи да продължи. — Но ето... искам да те попитам. А аз ще идвам ли, както преди? — поиска да научи тя и Наталия почувства тревожността ѝ.

Тя беше едно дете, в живота на което всичко се беше променило твърде бързо. Хвана я за раменете и я принуди да я погледне в очите.

— Нищо няма да се промени, Измини, обещавам ти! Ще идваш, когато пожелаеш, и ще оставаш тук, колкото пожелаеш! А когато почувстваш необходимост да останеш сама с баща си, тогава аз ще си тръгвам! Баща ти те обожаваш, това няма да се промени никога! Колкото до мен, да знаеш, че те обичам и никога няма да застана между вас двамата! Заклевам ти се!

Ръцете на детето се обвиха около шията ѝ и Наталия я притисна силно към себе си.

— Остана ли някоя прегръдка и за мен, момичета?

Костис бе видял сцената, бе чул последните думи на Наталия и в този момент се бе уверил, че беше единственият супер късметлия, спечелил рядък лотариен билет!

Тези три седмици на януари бяха безценни. Изтърколиха се във всеобщ блажен унес. Филипос и Марина с бебето им изпълваха с щастие мансардния апартамент в Галаци. Всяка усмивка на детето, всеки негов плач бяха още една светлина в живота им, който вече бе осветен от любовта им. Костис и Наталия в техния апартамент на последния етаж, колкото и да прехвърляха наум нещата, стигаха неизменно до същия извод. Бяха създадени един за друг. Елпида

поделяше между двете щастливи съдби свободното си време, но все повече се променяше...

След приятните неща, на които бе станал вестител, в началото на месеца Хермес се държеше на отстояние, отдалечен от тях. Дори за него бе трудно да дръзне със следващото вестителство. И така, оставяше дните да си текат, но го притискаше богът, чийто знак щеше да бележи следващия месец. Януари се изнизваше. Още няколко дни и после...

В онази сутрин Костис се събуди и се почувства болен. Наталия се разтревожи, тъй като нито един познат симптом не го мъчеше.

— Какво чувстваш, любов моя? — попита го, докато си пиеха кафето.

Костис изглеждаше толкова унил.

— Нищо конкретно — отвърна той, — но целият ми организъм е като обърнат с хастара наопаки. И тази горчилка в устата. Сякаш цяла нощ съм пил отрова.

— Да повикам ли лекар?

— Не, пиленце, не ми изглежда да е органично. Може би времето е виновно!

Погледът му се заби в небето. Черни облаци навсякъде, тежък мрак, а слънцето. Нямаше и следа от животворното му въздействие. Чуваше се сухо трещене от гръмотевици, но улиците оставаха сухи. Зло, което все не връхлиташе. Гняв, който не избухваше. По някаква причина природата се бе разгневила.

Наталия следеше погледа му и изрече на глас мисълта му.

— Прилича на ярост, която не избухва — прошепна тя и Костис настръхна.

— Нещо ще се случи... — каза той.

— Сега ме плашиш — обърна се Наталия към него. — Предчувствията ме плашат.

— И мен, но не можем да направим нищо... докато, естествено, не стане ясно дали са били верни или не.

Това беше най-странният ден, който бе преживявал Костис. Черният цвят на небето се задържа, без желаният дъжд да донесе разреждане на напрежението в природата. В някакви моменти пейзажът бе напълно застинал, сякаш някой беше замразил картината. Облаците изглеждаха неподвижни, а в следващия момент започваха

отново да се движат само и само за да се сгъстят още повече, да натежат още повече. Приглушеният тътен от гръмотевиците не спираше. Не беше нещо привично. Нервите на всички, дори на обичайно спокойната Евгения, бяха изопнати до крайност.

Върна се у дома в още по-лоша кондиция, отколкото, когато излезе оттам. Горчивият привкус в устата му не се променяше, каквото и да пиеше, каквото и да ядеше. За пореден път Наталия го изненада с интуицията си. Прибра се у дома по-рано, сякаш знаеше, че щеше да го завари там, неспособен да понесе самотата и мълчанието. Накара го насила да хапне нещо, а след това го държа в обятията си, докато сънят го унесе. Едва тогава се измъкна и излезе на верандата, където я лъхна леденият вятър, тъй като от доста време се нуждаеше от това.

Не знаеше дали в последна сметка ѝ бе повлияло настроението на Костис, или я измъчваха собствените ѝ лоши предчувствия. Сухото и силно изтрещяване на още една гръмотевица се чу отново, но нито капка дъжд. Небето бе черно над главата ѝ, облаците ниски, имаше чувството, че да протегнеш ръка, щеше да ги докосне; ако не беше шумът от движението природата щеше да излъчва призрачна тишина... Тя настръхна и влезе обратно в стаята.

Не запали лампата въпреки гъстия мрак. Изтегна се на канапето и се опита да занимава с нещо ума си. Първата ѝ мисъл беше да се обърне към работата. По асоциация се сети за Наса и новата ѝ книга, която вече беше излязла от печат, за рекордните ѝ продажби, но сякаш от проблясване на светкавица в ума ѝ бе озарен последният им разговор и думите на Наса. *Бъдете готови. Нещо не е наред.* Мъчително притеснение без конкретен повод стегна душата ѝ. Скочи на крака почти уплашена, когато в същия този момент звънецът на входната врата издрънча. Учуди се, когато чу гласа на Филипос от домофона. Докато той се появи на прага, тя се бе смръщила от безпокойство.

— Какво е станало? — попита го. — Да не се е случило нещо с Марина? Бебето добре ли е?

— Всичко е наред — Филипос я изгледа, недоумявайки от какво е така смутена.

— Какво ти е, Наталия?

— Извини ме — отвърна тя и бледа усмивка, първата през този странен ден се появи на устните ѝ. — Нервите ми са леко изопнати

днес — оправда се.

— Нормално. Странно време... Сама ли си?

— Не, Костис е вътре, спи.

— Болен ли е?

— По-скоро времето му се е отразило. Целия ден днес не е на себе си. Ти как така насам без Марина и детето?

Филипос, който междувременно беше влязъл в апартамента, се обърна и я изгледа учудено.

— Елпида нищо ли не ти е казала?

— Елпида ли?

— Тя ми го съобщи! Обади ми се по телефона в езиковата школа и поиска от мен да дойда тук, без обаче да казвам на Марина.

— Защо?

— Не знам! Ама светни някоя лампа де! Тук цари тъмна нощ!

Наталия светна един абажур; меката му светлина бе единственото, което можеше да понесе в този момент.

— Добре де — настоя тя, — абсолютно нищо ли не ти каза? Ти не я ли попита за причината?

— Естествено! И аз се изненадах, но нали я познаваш Елпида! Когато започнах да я разпитвам, тя ми затвори телефона! Бях убедена, че вие ще знаете нещо!

— Чакай да събудя Костис!

Наталия понечи да се раздвижи, но я спря гласът на самия Костис, който влезе в хола.

— Няма нужда, моето момиче. Събудих се. Какво правиш, стари приятелю?

Двамата мъже се поздравиха. Наталия забеляза, че той се беше изкъпал, косите му все още бяха влажни. Беше облечен в анцуг и видът му беше някак по-добър. Седна до Филипос и Наталия им направи кафе.

Не стана нужда да чакат дълго. Звънецът отново иззвъня, Наталия отвори вратата и се ядоса сама на себе си, когато установи, че ръцете ѝ треперят. „Не бъди глупачка! — каза сама на себе си. — Елпида е, не е някое чудовище!“ Но не беше Елпида. Нямахте нищо общо с приятелката, която познаваше от толкова месеци. Съвсем негримирана, както не беше я виждала напоследък, тя бе оставила да проличат изпосталелите ѝ черти, черните кръгове под очите ѝ, а

лицето... Сякаш нямаше и капка кръв във вените ѝ, сякаш чиста жлъчка циркулираше в тях и от това изглеждаше съвсем прежълтяла. В меката светлина на апартамента приличаше на привидение!

Наталия едва се сдържа да не извика от уплаха. Напротив, посрещна я сърдечно с „добре дошла“ и я подкани да влезе в гостната. Погледна предупредително двамата мъже, които също се бяха удивили и които побързаха да променят изражението си, но Елпида...

— Добре разигравате театърчето и тримата — подхвърли тя изведнъж, — но никак не сте убедителни! Знаем на какъв хал съм и има причина, поради която оставих да проличи!

— Елпида — заговори Костис, въпреки че устата му внезапно бе пресъхнала. — Какво става с теб?

— Ще ви кажа... Затова дойдох. Трябва вече да научите...

Седнаха всички в тягостно мълчание. Елпида запали цигара и всички забелязаха, че ръцете ѝ треперят. Безмълвно я проследиха как я загаси гневно след първото дръпване.

— Не слиза надолу, пущината! — каза тя сама на себе си. После ги погледна.

— Ако не го знаеш, ти казвам, че ни изплаши! — каза ѝ строго Костис.

— Нормално е — отвърна му тя. — Твърде много се опасявам обаче, че ще последва и по-лошо! Нали виждате, чудовището отново свирепо ръмжи!

Спогледаха се и тримата. Знаеха какво имаше тя предвид, когато казваше „чудовището“.

— Имали сте проблем в болницата? — осмели се да попита Наталия.

— Не. Този път съм аз... Проблемът е с мен...

Наталия усети как дъхът ѝ се пресича.

— Какъв проблем имаш ти? — Костис питаше, отказвайки да приеме това, което току-що беше чул.

— Рак, моето момче! — ядоса се тя. — Искаш ли да ти го кажа буква по буква, за да проумееш? Имам рак!

Сякаш пружина изстреля Костис от мястото му. Той започна да крачи напред-назад, жестикулирайки и крещейки:

— Това е нечувано! До завчера говореше за язва, а сега ни зашлепява през лицето с рак, за да ни впечатли! Откъде го знаеш ти,

госпожо? Ти си медицинска сестра, не си лекар! Тези неща не се казват току-така! Не си ги измисля човек произволно! Нужни са изследвания! Много изследвания!

Той беше изгубил самоконтрол, всички виждаха това. Наталия се изправи, за да се приближи към него, но Елпида я възпря с поглед и също стана. Застана пред него и му препречи пътя. Той я изгледа гневно. Сграбчи я за ръката и я разтърси толкова силно, че Филипос понечи да се изправи, за да я освободи от хватката му. Такава крехка, каквато беше, се уплаши, че Костис може да я нарани, но Наталия го спря разплакана.

Знаеше колко много го болеше самия него. Разбираше колко силно кървеше сърцето му, но никой не можеше, никой не трябваше да застава между тях двамата в онзи момент. Това беше сметка за уреждане само между двамата. От самото начало Елпида бе за всички котвата на разума, която не оставяше ничий кораб да се разбие в скалите на погрешни разсъждения. С Костис обаче тя имаше странна връзка. Не бе минавал и ден, без да общува с Костис, макар и само за да го наругае в опит да прикрие необяснимата слабост, която изпитваше към него, без, естествено, да е убедителна за никого от тях. Отначало Наталия смяташе, че привличането беше еротично, но бързо разбра, че случаят не беше такъв. Някаква друга струна в душата ѝ беше докоснал този човек, който сега я разтърсваше и ѝ крещеше.

— Лъжеш! Ти си лъжкия! Лъжкия! Кажу го! Кажу, че това са лъжи!

Пусна я задъхан, а тя го гледаше спокойно.

— Истина е, Костис...

За миг помислиха, че той ще я удари. След това я сграбчи в обятията си и я притисна.

— Няма нищо страшно! Ще се оправяш! Ще отидем в чужбина! Тук не знаят как да се справят! Не се страхувай! Още утре заминаваме! Ще отидем в Америка! Или по-добре в Англия! Навсякъде ще отидем!

Тя се отдръпна от него. Гледаше го, усмихвайки се нежно. Погали бузата му, а след това някакъв остатък от старото ѝ „аз“ му перна леко шамарче.

— Достатъчно неща изрече! Седни сега и слушай какво дойдох да ви кажа! Не ме карай да се разкайвам, че ви се доверих!

Костис седна на мястото си между Филипос и Наталия и потърси ръката ѝ. Стисна я и гледаше Елпида, която им разказа и останалото. Онова, което толкова време пазеше само за себе си.

— Всички изследвания са направени. Състоянието е... да речем, необратимо и най-вече нелечимо.

— Науката обаче... — поде Филипос, но нещо в погледа ѝ го възпря.

— Толкова години, откак върша тази работа, онова, което научих добре, е, че когато чудовището ръмжи, науката си плюе на петите! Рак на стомаха с разсейки в черния дроб, а отскоро и в костите. Струва ли ти се, че това е ситуация, която подлежи на справяне? Тъй като съм виждала хора да умират от рак, много по-малко агресивен от моя, и с целия научен потенциал, мобилизиран над главите им, след операции, лъчетерапии, химиотерапии и всички онези животоспасяващи процедури и все пак се е намирал начин. Но не и за мен в дадената ситуация!

— Какво... Какво искаш да кажеш? — Наталия не можеше да контролира треперенето си.

— Искам да кажа, че присъдата е смъртна! Край!

— От колко време знаеш това? — попита Костис.

— За съжаление, отскоро. Нали виждаш, и това било писано да ми се случи! Когато този безчестник те удари в стомаха, жертвата го разбира твърде късно! Една крачка преди разсейките, в повечето случаи, и непосредствено след това! Не можем да направим нищо!

— Ама какви ги приказваш сега? Тоест ще чакаш просто... Не! Последната дума Костис не можеше да произнесе.

— Ако думата, която не изказа, означаваше „смъртта“, тогава, да! Това ще направя!

— Да не си полудяла? — кресна ѝ той.

— Костис, бих могла да не кажа нито дума. Бих могла да замина уж на пътешествие и да не научите никога нищо за мен! Истината обаче е, че не издържах да остана сама. В крайна сметка, не съм толкова силна, колкото мислех. Не исках да ви развалям живота сега, когато всички намерихте пътя си. Сега, когато сте щастливи!

— Елпида — взе думата Филипос, — параноично е да не се опиташ да направиш нещо!

— Ако си видял това, което съм виждала аз, ще разбереш защо предпочитам да си отида с достойнство! Още повече когато знам, че прогнозата, резултатът от всяко усилие ще бъде само кратка отсрочка за един изроден живот на легло, разбит от химиотерапия, лъчетерапии и болки, по-лоши от тези, които имам в момента! И кое е още по-лошото? От момента, в който започваш да правиш опити, ти се надяваш! Само дето надеждата, обратното на онези, които казват, че умираше последна, в този случай на неравна битка напуска първа бойното поле!

— Но това е страхливост! Така биеш отбой! Нима не го разбираш? — настояваше Филипос. — Ракът вече не е непобедим!

— Говориш като Каливокас! Един от лекарите, с които работя през последните години, и единственият, който знае какво се е случило! Само че и той, като видя с каква бързина се разпространяват разсейките... по-скоро се съгласи с мен!

— Той ли ти го каза? — гласът на Костис едва се чуваше.

— Не с толкова много думи, но във всеки случай не изрази открито несъгласие! Искам всички вие да разберете, че мислих страшно дълго, преди да взема едно толкова сериозно решение! Предпочитам да си отида така! В болницата видях мнозина да се излекуват, други да бъдат изписвани, получили отсрочка, но и мнозина, които нямаха този късмет. Особено тях няма да забравя. Няма да забравя начина, по който си отидоха, когато вече по нищо не напомняха на човешки същества. Не искам да си отида така... Хиляди пъти не!

— Имаш ли силни болки?

Елпида се обърна към Костис, който бе задал въпроса.

— Не съм дошла тук, за да анализирам болестта си, нито да се изплача за симптомите ѝ! — отвърна му тя рязко.

— Какво искаш от нас? Как можем да помогнем?

Двамата мъже се обърнаха и изгледаха с недоумение Наталия, която беше проговорила. Видяха една друга жена. Страхът и тревогата не съществуваха вече. Гърбът ѝ беше изправен, устните стиснати, погледът ѝ върху Елпида изпълнен с решимост.

Тя ѝ се усмихна.

— В крайна сметка само ти... — каза ѝ тя и се обърна към другите двама. — Това, което искам от вас, преди всичко е Марина да

не научи нищо. Току-що е родила и не трябва да се тревожи! Искам също така да приемете ситуацията, каквато е, да не говорим отново за това и най-вече да не ме питате непрекъснато как съм!

— Това последното е абсурдно! — запротестира Костис.

— Какво ще спечелим, ако отровим живота си от тук насетне, разговаряйки отново и отново по същия въпрос? Ако има каквото и да било развитие, ще ви осведомя, това ви го обещавам! От толкова време го знам, опитвам се да не го мисля и благодарение на вас и на вашето щастие, което изживявам — да речем, паразитно, — почти съм успяла! Ако вие самите непрекъснато ми го напомняте, ще се почувствам позле! Просто вече беше време да го научите, от една страна, за да не ме питате непрекъснато какво ми е, а от друга... за да не ви дойде като гръм от ясно небе! А сега трябва да си вървя, на смяна съм! Лека нощ!

Тя си тръгна, преди някой да е успял да каже каквото и да било. Звукът от вратата, която се затваряше, бе също толкова непрекословен, колкото и гласът ѝ. Не помръднаха. Костис се облегна назад и от затворените му очи потекоха сълзи. Филипос запали цигара. Наталия стана и им наля по един коняк. После отиде до прозореца. Най-послед бе заваляло. Силно...

— Сега намери да се разбушуваш и ти! — промърмори тя, загледана в черното небе, сякаш го обвиняваше за онова, което се беше случило.

Наистина откъде бе връхлетяло такова зло? Кой бог им бе завидял и бе откраднал смеха от компанията им? Защо сега, когато всичко приличаше на слънчоглед, който се е обърнал към слънцето на радостта? Очите ѝ се спряха върху календара. Последния ден от първия месец на една нова година, която бе нахлула с толкова щастие. Тази нова година, която им донесе един нов живот, а също така абсолютно сигурно беше, че щеше да им отнеме един друг, преди нейните месеци да са изтекли.

Пробяга невидима за всички тях сянка. Оповестяването беше извършено. Заедно с януари си отиваше и Хермес почти с облекчение, че беше приключил печалната си мисия. Не се обърна да погледне подире си. Не искаше да види лицето на бога, който се задаваше...

[1] Превод Здр. Михайлова от превода на новогръцки на Й. Грипарис, цитиран в оригинала на романа. — Б.пр. ↑

ФЕВРУАРИ МЕСЕЦЪТ НА ХАДЕС

Хадес — брат на Зевс, син на Кронос и Рея. Мрачен и страховит образ е този бог, повелител на царството на Ереб^[1], властващ в непрогледния мрак на Подземния свят, там където обитавали хората, след като склопят очи, за да заспят безметежния си вечен сън. Хадес бил бог могъщ, силен, грозен, страховит и омразен, необуздан, жесток и неподвластен на чувства. Не го обичали хората и предпочитали да не го споменават в приказките си, понеже искали и той да ги забрави.

*Но богата с похвали, прославена ти
ще отидеш в оная мъртвешка земя —
несломена от болест, която топи,
неполучила удар от вражески меч,
а свободна и жива — единствена ти
между смъртните — в Ада ще слезеш.^[2]*

Облаците се скупчиха тежки, причернели и траурни и застанаха точно над главите им. Смехът отлетя надалеч, радостта се скри, неспособна да помогне. Нищо повече нямаше да бъде същото и го знаеха всички, въпреки че видимо нищо не се беше променило. Отиваха всеки ден на работа, връщаха се, събираха се редовно в дома на Марина заради бебето, смееха се, разговаряха, но тези часове бяха мъчителни.

Наталия виждаше Костис, престорено радостен, как си придава неопишуемо благоразположен вид и й беше болно, защото тя знаеше.

Когато останеха сами, тогава маската щеше да падне, болката щеше да заеме мястото ѝ, отчаянието щеше да го завладее, неизменно същото всеки път. Отказваше да приеме злото, не искаше и не можеше да разбере всички тези „как“ и най-вече голямото „защо“, което идва и мъчи всеки човек заедно със злото. В такива моменти не знаеше какво да му отговори. Можеше единствено да крие собствената си горест и да го подкрепя, както може.

Самата тя се обърна към единствения човек, с когото знаеше, че може да говори откровено. Наса я подкрепи по толкова човешки начин, толкова силен, че Наталия си зададе въпроса, какво ли щеше да стане през седмиците, които последваха, ако тази жена не се бе озовала на пътя ѝ. Затрудняваше се и самата тя да си припомни времето, когато Наса беше за нея, както за всички, ексцентричната авторка. Сега вече беше добра приятелка, всички гардове бяха паднали.

Когато още на следващия ден след разкритията на Елпида тя почука на вратата ѝ, Наса веднага разбра, че някаква голяма беда беше сполетяла девойката, която стоеше пред нея, с очи, пълни със сълзи и страх.

— Какво е станало? — попита я тя без предисловие и остави Наталия да отприщи потока на злото, който я задавяше. Изслуша я много внимателно, без да я прекъсне нито веднъж. Само в погледа ѝ момичето можеше да различи разбирането. Остана напълно безмълвна след като Наталия спря да говори и заплака тихо.

Погледна я.

— Наталия, трябва да се успокоиш! — заповяда ѝ тя. — Разбирам, че е било неочаквано и изключително неприятно, но с плач нищо няма да се оправи!

Наталия избърса очи и изправи глава.

— Права си... — каза едва чуто тя. — Нищо няма да се промени, колкото и да плача. Имах нужда обаче от това изплакване. Пред Костис трябва да бъда силна. Нямам никакво място за отстъпление. Той е рухнал, Наса. Не мога да го позная.

— Разбирам... Било е съвсем неочаквано.

— Ужасяващо беше най-вече! Ти си единствената, с която мога да говоря!

— Тогава, говори ми! Каж ми какво чувстваш! Ти обаче! Не Костис! Ще стигнем и до него!

— Това, което чувствам аз, о, срамувам се дори да го изрека...

— Не съм тук, за да те порицавам, а за да те изслушам.

— Онези, които съм обичала, винаги са си отивали. Когато се запознах с тези хора, когато се привързах толкова силно към тях, започнах да се страхувам, че съм „прекалено незначителна“ за тях и че твърде скоро щяха да ми го кажат и щяха да си отидат от мен, както толкова други преди тях. Това не стана никога и повярвах, че съдбата ми се е променила. Когато се почувствах влюбена в Костис, тревогата ми беше, че и той ще си тръгне, както другите. Казвах си, че нямам никаква надежда с него, и все пак...

— А сега си задаваш въпроса, каква зла орисия ти отнема приятелката, която обичаш!

— Не мога да го приема! Разбираш ли? Несправедливо е!

— Никой не знае какво е справедливо и какво несправедливо. Никой никога не е разбрал по какви критерии Подземното царство избира обитателите си...

— Какво да правя, Наса? Как да помогна?

— Най-напред — като ти самата приемеш загубата, която приближава, а след това — като бъдеш силна. Нещата ще се влошат, преди да се подобрят, това е всеизвестен закон! Когато си отиде тази жена, корабът ще се окаже заседнал на дъното, помни това! Ще бъде разбит, а вие ще бъдете корабокрушенци и единствената надежда ще бъде именно това, което изпитвате един към друг!

— Не искам да мисля за смъртта!

— Тя обаче няма да закъснее и ще бъде рязка като удар с нож! Доколкото съм опознала тази жена от твоите думи, Елпида сама ще напише края!

— Какво имаш предвид?

— Имам предвид онова, от което и ти самата се страхуваш, но не смееш дори да си го помислиш! Елпида и... нейното чудовище се борят в смъртна схватка — като Дигенис Акритас^[3] на мраморния харман. Нима храниш илюзията, че тази жена ще му позволи да победи?

— Боже мой! Съзнаваш ли какво говориш?

— Абсолютно!

— Но ако това, което казваш, ако това, което намекваш, има наистина наум Елпида... трябва да ѝ попреча... трябва да направя

нещо!

— Нищо няма да направиш, защото ръцете ти са вързани от самата Елпида! Не ви дава правото! Не си ли го разбрала? Уведомила ви е, не ви е питала! Та значи, съсредоточи се върху Костис, тъй като от него трябва да се интересуваш сега! Вашата приятелка вече е взела своето решение!

— И това също! Виждала ли си друг път човек да се предава пред болестта? Да не прави нищо, за да се бори с нея?

— Погрешно го тълкуваш! Това, което ти наричаш предаване, е нещо по-доблестно! Решила е да не приема играта на тази болест и между нас казано, мисля, че има право! Така както я е връхлетяла, е обречена. Защо да удължава по болезнен начин смъртната присъда? Не мисля, че лекарите са ѝ дали, макар и малка надежда, за която да се залови!

— Ами Костис? Какво да правя с него? Много тежко го приема!

— Не е неочаквано като първа реакция, като се има предвид слабостта му към нея, но ще се съвземе с твоя помощ и недей да преувеличаваш проблема, нито да подценяваш инстинкта за самосъхранение! Май не сте много образовани по въпроса за смъртта! Липсва ви опит! Виждала съм родител да погребва единствената си свидна рожба, но не познавам никого, който да се е самоубил непосредствено след това! Така че не си представям Костис да се самоубие заради смъртта на една приятелка, независимо колко обичана е тя! Така че ела на себе си! Току-що и ти, и той сте открили любовта, пред вас се ширва красиво бъдеще! Буря е това, ще отmine! Извини ме, ако звуча цинично, но...

— Звучиш ми като Елпида! Същото би ми казала и тя, сигурна съм! — отвърна Наталия и прегърна Наса.

— Ще ти кажа и още нещо и ме слушай внимателно! — Наса се отдръпна от прегръдката ѝ. — Грешно постъпвате вие с другата... с Марина. Държете я в затъмнение и истината, която рано или късно ще излезе наяве, ще ѝ дойде като гръм от ясно небе!

— Но как да ѝ кажем такова нещо? Само преди месец е родила.

— Е, и? Ще поплаче, ще ѝ стане мъчно, но поне ще е подготвена за загубата! Ще сте ѝ дали достатъчно време да се подготви! Спомняш ли си какво ти бях казала веднъж? Колкото по-пълни са батериите с щастие... Е, тези на Марина имат заряд и в излишък!

Костис почти нахлу в кабинета на Елпида. Дори не се сети да почука на вратата. Намери я седнала на бюрото си да пише. Тя вдигна глава и го изгледа без следа от изненада.

— Очаквах те — каза му тя невъзмутимо. — Знаех, че след разговора у вас не би могъл да оставиш нещата така! Нито пък мен на спокойствие!

— Разговор ли наричаш онова осведомяване? Ти дойде, тресна ни по главите с една предстояща смърт и не позволи дори да те попитаме нещо за това! — отвърна той гневно.

— Искаш да научиш нещо, моето момче? Търсиш подробности? Много добре! Дошъл си на подходящото място! Ела с мен!

Тя го сграбчи за ръката и го повлече на скръбно пътешествие, изпълнено с болка и смърт. Преведе го при пълна дискретност през всички болнични стаи, където може би преживяваха последните си дни хора, които вече нямаха какво да очакват, които бяха в терминален стадий. Костис застана ужасен срещу изтерзани тела, в които обитаваха измъчени души, сърца, които копнееха за живот, но очакваха търпеливо смъртта. Накрая Елпида го върна обратно в кабинета си.

— Е? — обърна се тя към него с нападателен тон. — Видя ли? Научи ли? Поне разбра ли?

Костис я погледна и гневът се завърна.

— Ти си вероломна! — обвини я той. — Заведе ме само там, където искаше! Защо не ми показаш и другите болнични стаи? Там, където бившите пациенти очакват да бъдат изписани?

— Заведох те, където трябваше! Онези, които видях, са хора, които като мен са разбрали късно за болестта! Защо не искаш да го разбереш? За мен няма надежда! Разсейките са били бързи, това означава агресивен рак! В момента, докато говорим, и аз не знам кой друг мой жизненоважен орган е на път да бъде атакуван!

Костис усети, че краката му не го държат, и се строполи на един стол. Елпида седна отново зад бюрото си.

— Какво ще правим? — попита я той спокойно.

— Мен ли питаш? — иронизира го тя. — Е, разочарова ме!

Той я погледна въпросително.

— Ще ти обясня — продължи тя. — Обърнах се към теб, убедена, че ще се окажеш силен вместо всички нас, а ти си първият, който се пречупи! Обратното, Наталия е всичко, на което мога да се надявам, и дори още повече!

— А, какво си очаквала? Да ти кажа „браво“ или да затанцувам от радост?

— Очаквах и очаквам да приемеш решението ми да си отида с достойнство и с изправена глава! За мен това е по-важно! Не това, че ще си отида, а как ще си отида! И ако искаш да си спомня доброто мое старо „аз“ — ти си малодушен, моето момче! Моят живот се оказа с кратък срок на годност, а ти си този, който рухна! Очаквах мъж, който да посрещне куражлийски една критична ситуация, а открих едно слабо и страхливо човече!

— Обвиняваш ме в страхливост? Но как другояче бих могъл да реагирам? И недей да подценяваш ситуацията! Тя не е просто ей така критична!

— Има и по-лоши неща! А за да се изразя още по-грубо... и какво от това? Няма светът да загуби нещо я, ако аз отсъствам от него! Ялово туловище съм била и ще продължа да бъда! Не оставям нито деца, нито задължения! Попита ме преди малко „какво ще правим“! Аз знам какво ще правя! Ти знаеш ли? Имал си редкия късмет на пътя ти да застане една Наталия! Дръж я, значи, здраво и продължавай напред!

— Каква връзка има Наталия? Ако искаш да знаеш, ако тази жена не беше до мен и аз не знам какво щях да съм направил!

— Сега най-послед говориш правилно!

— Но въпросът продължаваш да бъдеш ти!

— Аз не възнамерявам и пръста си да помръдна, трябва да го преглътнеш! Ти можеш ли да ми помогнеш?

— Как?

— Като направиш, каквото ти казвам!

— Това е опасно! Такова обещание не давам и особено на теб!

— И все пак, като му дойде времето, ще направиш, каквото поискам от теб... Сигурна съм.

Марина погледна спокойното личице на дъщеря си, която спеше, и се усмихна. Беше прекарала последния час и половина, занимавайки

се само с малкото си създание. Беше го изкъпала и това всеки път беше умилително преживяване. Щом влезеше в досег с водата, малкото телце се отпускате. Цялата излъчваше блажено щастие и когато майка ѝ я вдигаше от ваничката ѝ, тя издуваше ноздри недовошно. За щастие, бързо преодоляваше негодуванието си, защото подсушаването, съчетано с ласките, беше също толкова приятно. Във всеки случай, най-доброто бе онова, което следваше: прегръдката на мама и млякото. Марина се отдалечи от креватчето на дъщеря си щастлива. След малко влезе Филипос. Беше денят, в който винаги закъсняваше, защото имаше часове. Огледа се разочарован.

— Не сварих, а? — попита той и, естествено, имаше предвид къпането на бебето.

— Току-що заспа! — отвърна Марина, усмихвайки се.

Знаеше колко му харесва да участва в обгрижването на малката Деспина, но тя беше много строга, що се отнасяше до дневния ѝ режим, и често пъти го сгълчаваше, когато той разваляше или поне се опитваше да измести някой етап в тази програма. Пригответи му нещо да хапне, както имаше навика, и седна срещу него.

— Трябва да поговорим! — каза му и той я погледна обезпокоен.

— Какво е станало?

— Нищо не е станало, но ще стане. За кръщенето на малката говоря!

— Не е ли рано още?

— Не сега, глупчо! През лятото ще бъде, макар още да не съм говорила с Елпида за точната дата.

Филипос затаи дъх, а Марина продължи:

— Знаеш ли, тревожа се малко за нея. Не ми изглежда в много добро здраве.

— Защо? Какво има?

— Хайде сега! Не може да не си забелязал колко е отслабнала!

— Мислех, че колкото и да отслабнат, жените никога не смятат, че е достатъчно!

Той се съсредоточи обратно върху чинията си някак особено прибързано. Очите на Марина се присвиха мнително.

— Филипе, случило ли се е нещо? — попита го тя.

— Не, не! Че какво да се случи?

— Нещо не ми харесва!

— Но какво съм направил?

— Не само ти! Нещо странно витае около мен напоследък! Дали не го забелязах и у Костис? Криете ли нещо от мен?

— Но какво можем да крием от теб? Въобразяваш си!

— А, сега си въобразявам? Понеже през цялото време, докато бях бременна, се дължеше на хормоните ми! Филипе, нещо криеш от мен! Отбягваш някакъв разговор!

— Напрасно се заяждаш с мен! Аз не съм направил нищо!

— Добре. Няма да те притискам повече. Засега! Във всеки случай, да знаеш, че не си ме убедил! Ни най-малко!

За момента се бе отървал, но беше само временно и той разбираше това. Винаги се бе страхувал от женската интуиция. Марина бе приела в сърцето си тази компания, не беше трудно да почувства промяната ѝ. Как си бяха представяли, че ще могат да скрият от нея? Освен това и интуицията ѝ работеше. Онова, което му казваше, бе, че толкова сериозни проблеми нито могат да се скрият, нито да се покрият, защото часът на откровението щеше да бъде по-жесток, ако човек не бъде подготвен за него.

Събуди се с усещането, че нещо не е наред. Ръката ѝ бе потърсила топлината му и когато не я откри, тя скочи уплашена. Наталия се огледа наоколо. Стаята беше празна. Часовникът показваше три призори. Къде ли беше Костис?

В абсолютната тишина слухът ѝ долови звука от запалката му. Стана, отиде в дневната и го намери да пуши в мрака.

— Костис?

Гласът ѝ, макар и приглушен, я уплаши и тя се стъписа.

— Стресна ме — каза ѝ той.

Тя седна до него и улови ръката му.

— Какво става? — попита го.

— Не мога да спя.

— Мислиш за Елпида? — и това не беше въпрос.

— Ходих днес да я видя в работата. Искан да се опитам да я убедя да не се отказва, да се бори.

— Аз днес ходих при Аграфюту...

— Защо?

— Понеже имах нужда да поговоря с някого, който притежава същата безпощадна логика като тази на самата Елпида, и тя е единствената...

— Май не ти помагам много, а?

— Въпросът е аз да ти помогна!

— Затова ли си ходила при тази жена?

— Вече ми е приятелка, и то много добра. Разказах ѝ всичко, Костис, и когато окачествих позицията на Елпида като предаване, тя ми каза, че греша! Каза, че тя не се е предала, а просто е избрала да не влиза в играта, диктувана от болестта!

— Наталия, живеем в двайсет и първи век, не през хиляда и осемстотната! Хиляди хора страдат от рак, но се борят!

— Не съм лекар, не разбирам нищо от тези неща, но доколкото ми каза тя, нещата са сериозни, а го е разбрала късно.

— Това е, което ме яде. Угризенията...

— Угризения ли? Но защо?

— Вече единайсет месеца, откак сме заедно, и единствената, която нямаше проблеми, беше тя! Обратното, всички ние, малко или повече, я натоварихме с нашите! Не ѝ оставихме време да се занимае със себе си! Тя, която имаше такъв опит, която беше сред лекари всекидневно... Ако бяхме оставили време и място за нея, може би щеше да разбере... Може би щеше да се поинтересува по-отрано какво става... Може би щеше да има надежда...

— Отвеждаш се до абсурдни асоциации! Болно ти е и го разбирам, но е грешка да смяташ компанията за отговорна! Освен това и самият ти я чу, като ни каза... Докато даде симптоми ракът, който тръгва от стомаха, вече е твърде късно. Напразно се измъчваш и не си помагаш да се примириш с идеята.

— С коя идея? Какво искаш да кажеш? — Вълнението го накара да повиши глас.

— Любов моя, трябва да го приемеш. Елпида много скоро ще ни напусне.

Картините от сутринта, от видяното в болничните стаи, се завърнаха агресивни и го накараха да млъкне. Скри лице в ръцете си и отново проговори иззад тях.

— Днес тя ме разведе и видях. Наталия, няма да забравя никога... Хора болни, омотани в жички и тръбички, а смъртта пърха

покрай тях. Повечето дори не бяха в контакт с околния свят... дори диханието им излизаше с болка.

— Именно това е, което иска да избегне тя. Костис, Елпида не е нито глупава, нито неразсъдлива. Знае, че тази болест може в крайна сметка да бъде победена! И тя е била един от войниците, сражаващи се в тази битка. Ти днес си видял грозната страна, която със сигурност съществува. Тя обаче е виждала и добрата. Виждала е хора да излизат победители!

— Тогава защо отказва всякаква помощ?

Костис я гледаше разгневен.

— Защото тя, която познава нещата, знае и обречеността на собствения си случай! В тази война, за да победиш, е необходима навременна диагностика, но Елпида е загубила тази битка, а заедно с нея и войната! Тя не иска отсрочка, любов моя! Не иска да завърши в някое от онези болнични легла! Макар че...

— Защо прекъсна изведнъж потока на мисълта си? Какво искаше да кажеш?

— Че не виждам как ще го избегне! Какво ще стане, когато срывът настъпи? Защото нещата са толкова скоротечни, че...

— Мисля, че ми се присънва някакъв кошмар!

— Всички това си мислим...

Прегърна я и Наталия почувства с всяка фибра на тялото си пулсиращото му притеснение.

— Какво щях да правя без теб до себе си? — попита я той.

— Няма да стане нужда да го разбираш! — отвърна му нежно тя и го притисна в обятията си, докато той заспа успокоен.

„Нещата ще се влошат, преди да се подобрят.“ Колко ли пъти бе минавала на Наталия тази мисъл през февруари, който забързано се изтърколваше. Всички живееха механично, почти като роботи. Елпида започна да ги отбягва, тъй като състоянието ѝ се влошаваше с всеки изминал ден. Дори в работата ѝ започна да става осезаемо, че завеждащата отделениято се е променила. Напусна болницата.

Моментът, в който се сбoguва с Каливокас, беше труден. Лекарят, невероятно смутен, объркан и сломен, я прие в кабинета си.

— Елпида, не знам какво да кажа — промърмори той. — Ти беше за пример тук сред нас и не мисля, че ще намеря някога отново друга такава сестра, старша на отделение: толкова отговорна, така откликваща, така човечна и толкова способна.

— Благодаря ви, докторе, но нали знаете какво казват: няма незаменими хора!

— Ти обаче не избърза ли с оттеглянето си?

— Докторе, и вие знаете, и аз знам, че вече не съм в състояние да работя, а на моя пост грешките са недопустими. А органичното ми състояние се влошава с всеки изминал ден. Когато болките започнат, краката ми треперят, ръцете ми също, а това вече е през целия ден. Не мога да свърша нищо както трябва.

— Да, но как ще живееш... Искам да кажа...

— Разбрах какво искате да кажете и ви благодаря. Имам някакви спестявания. Пазех ги за по-късно, но сега вече няма да има по-късно!

— Елпида, има още нещо, което искам да ти кажа...

— Слушам ви.

— В някакъв момент ще имаш нужда от болнични грижи... когато нещата се влошат. Нали разбираш...

— Познавам развитието на болестта, докторе.

— Ела тук. Ще те поема аз и ще направя, каквото е по силите ми, за да не страдаш...

— Благодаря! Преди да си тръгна, искам да ви попитам нещо. Просто така, в името на историята. Като лекар и като човек. Вярвате ли, че при моето състояние, каквото се оказа то, е било грешка, че отказах всякаква помощ, че не опитах никакво лечение? Вярвате ли, че сама съм отхвърлила някаква вероятност да живея?

Той я погледна втренчено.

— Не, Елпида. Не си направила грешка... — отговори ѝ тихо той.

— Благодаря.

Тя опразни бюрото си и си тръгна, без дори да хвърли поглед подире си.

Марина погледна през прозореца. Дори времето бе на нейна страна. Слънчево. Облече топло бебето и с едно такси се озова пред

апартамента на последния етаж в „Амбелокипи“. Знаеше, че Наталия щеше да бъде сама у дома, и бе решена да разбере какво точно се случваше. Защото нещо ставаше, вече беше абсолютно сигурна!

Наталия се стъписа, като я видя на вратата с бебето на ръце.

— Ах, боже мой! — възкликна тя. — Какво търсиш ти тук с бебока?

— Като добра майка и абсолютна традиционалистка изчаках четирийсет дни, преди да изляза! Няма обаче да седя като затворник от тук нататък!

Влезе със замах в апартамента. Остави бебето, което спеше спокойно, върху двойното легло и след това двете приятелки се озоваха в кухнята.

— Искаш ли кафе? — предложи Наталия.

— Не мисля, че млякото ми след това ще се хареса на бебока! Остави, не искам нищо! Това, което искам, е да поговорим! — заяви Марина отривисто.

— По какъв въпрос?

— Какво става с всички вас? Нещо не е наред и съм сигурна, че става въпрос за нещо много сериозно! Филипос знае, но не казва! Костис непрекъснато се прави на клоун, но от очите му капят кървави сълзи!

Елпида е заприличала на плашило, изглежда внезапно състарена с двайсет години! Ще ми дадеш ли отговор, или и този път ще ми кажеш, че хормоните ми са виновни? Затова те осведомявам, че вече съм родила! Нямайте повече оправдания!

Наталия я погледна. Тя също се бе променила. Далечно изглеждаше миналото, когато приятелката им се интересуваше само от прическата, маникюра и дрешките си! Усмихна ѝ се тъжно и Марина се обезпокои.

— Нещо става! Сигурна съм вече! Виждала съм и преди тази усмивка и не е на добро! Какво има, Наталия? Кой има проблем?

— Елпида.

Марина подскочи от шока. Погледна Наталия в очите. Болката, която видя там, даде отговор на въпроса ѝ, но ѝ беше трудно да повярва.

— Не ми казвай. Не това, от което се страхувам.

Стана и отиде до прозореца.

— За съжаление...

— Тоест... искам да кажа, има ли надежда?

— Никаква...

Реши да ѝ каже всичко. Права, загледана през прозореца с блуждаещ поглед, Марина слушаше ли слушаше, докато Наталия най-после замълча.

— Сега знаеш всичко — допълни тя.

Марина се отдалечи от мястото си до прозореца и седна срещу приятелката си. Закри лице с ръце, но не заплака. Очите ѝ бяха сухи, когато погледна Наталия.

— Защо не ми казахте досега? — попита.

— И ние узнахме преди петнайсетина дни... Елпида не искаше ти да научиш... Току-що беше родила...

— Все същата... да ни предпази. Недоумявам и как въобще е казала, дори на вас.

— Беше единственият неин момент на слабост. Призна, че иска да замине, да изчезне, но не издържала да остане сама накрая.

— Струва ми се невероятно. Направо са смразих. Искам да заплача, а не мога!

— Имаме време за сълзи. Всички ние... Марина, моля те... тя да не разбере, че знаеш! Дори на нас не позволява да говорим за това.

— И всички разигравате театър!

— Щом като тя иска това...

— Разбрах. Ами Костис?

— Разбит е. Не спи добре, яде насила.

— Ще се разболее!

— Той много я обича.

— Всички я обичаме, Наталия! Всички ни боли и ще ни боли още повече, но трябва да имаме кураж за самите себе си и за обичните ни същества!

Наталия погледна приятелката си и още веднъж си спомни за Наса. Колко беше права! Марина имаше щастие в излишък. Издържаше.

В това време бебето се събуди и ги извести с тихо проплакване, че е огладняло. Марина скочи като пружина и се озова при дъщеря си. С бързи движения смени пелените ѝ и я насочи към гърдата си. Добре обучена, малката я пое, засмуквайки ненаситно. Права, Наталия я

наблюдаваше. Тази сцена беше толкова умилителна, че пропъди всякакъв горчив вкус от устата ѝ. Никаква лоша мисъл нямаше място там, където животът динамично присъстваше. Едно дете криеше огромна сила в малките си ръчички.

Отговорът дойде от само себе си: Измини. Тя можеше!

Антигони не бе очаквала посещението на Наталия. Още по-малко неприятните новини, които чу. Горещата молба на Наталия я накара да се замисли.

— Това, което искаш от мен, е трудно — каза ѝ тя. — Съжалявам много за жената и искам да помогна на Костис, но се страхувам за детето! Много е малка, за да...

— Антигони, заклевам ти се, че Измини няма да разбере нищо! Именно защото ще бъде наоколо, Костис ще прояви кураж! Детето ще му напомни, че има задължение да не се пречупва въпреки цялата си болка. Ще му припомни радостта от живота!

— Ами училището ѝ?

— Ще я водим и ще я вземаме ние! Ще накарам Костис да ѝ помогне и по математика, която не ѝ харесва! Антигони, моля те! С всеки изминал ден затъва все повече.

— Обичаш го — спокойно констатира Антигони.

— Обичам го и се страхувам. Не мога да разбера защо го приема толкова тежко. Всички сме шокирани, но той е по-зле от всички...

— Костис се страхува от смъртта, както от нищо друго... Не от идеята, а от мига...

— Не разбирам.

— В един от редките ни разговори майка му ми беше казала веднъж, че Костис бил осемгодишен. Когато братът на баща му и негов любим чичо починал. Бил млад човек, гуляйджия и обичал хубавото хапване. Никой не знаел, че страда от сърце. Един ден, като бил на гости у тях, получил сърдечен разрыв. Отишъл си пред очите им и там бил и Костис. Паниката, която се възцарила, опитите на всички да го свестят, докато дойде лекарят и накрая мъчителната смърт на този човек вероятно са причината... Нали разбираш, преди трийсет години никой не е знаел за психичните травми. А оттогава Костис се страхува от смъртта, не издържа...

— Това трябва да е обяснението!

— Ако прибавиш и обичта, която изглежда, изпитва към тази жена...

— В представите си отново преживява тогавашната случка. Затова ти го казвам, Измини няма как да не пропъди всичко това! Заради нея ще се съвземе!

Антигони отново се умисли. Наталия дори беше затаила дъх в очакване на отговора.

— Значи. Ще се обадя на Костис по телефона и ще му кажа, че ще боядисвам у дома и затова искам да вземе за известно време малката.

— Антигони, не знам как да ти благодаря!

— Не бързай! Ще идвам, когато поискам, и без предупреждение! Ако установя депресираща атмосфера, ще я прибера веднага!

— Няма да свариш! Ако видя, че нещата не вървят както се надявам, тогава аз самата ще ти я доведа! Целта ми е да помогна на Костис, а не да причиним нещо лошо на детето! Но всичко ще се оправи! Сигурна съм!

— То се подразбира, ако през това време се случи най-лошото...

— Отново ще ти я доведа лично аз! Просто ми е нужна, за да заредя малко батериите на Костис!

— Какво да направиш?

— Ще издържи по-лесно, ако е заредил батериите на душата си с щастие.

— Странна теория!

Наталия беше права. Идването на Измини внесе свежа струя. Беше като топло и живодайно слънце. Смехът ѝ, трополенето, докато тичаше наоколо, потребностите ѝ изместиха тревогите. Пометоха всякаква меланхолия. С всеки ден Костис се завръщаше към своето предишно „аз“. Антигони идваше отново и отново, но всеки път си тръгваше доволна, а погледът на Наталия говореше колко ѝ е благодарна.

Марина, Филипос и бебето започнаха да идват по-редовно. Присъствието на две деца омекотяваше отсъствието на Елпида, която

все повече странеше от тях под различни предлози. И изведнъж задуха леден вятър...

Наталия се събуди онази утрин с душа, захапана от нещо силно и зло. Времето отново бе много лошо. Отново природата изглеждаше силно разярена... Не може да беше случайно! Седна срещу Костис в кухнята и го погледна. И той усещаше същото.

— Знаеш, че нещо ще се случи, нали така? — попита я.

— Да...

— Какво обаче? Какво ни чака сега, Наталия?

— Не знам...

— Обади се на Антигони да дойде да вземе детето.

— Но...

— Наталия, знам!

— Какво?

— Че изобщо не е боядисвала жилището!

— Как? Кой ти каза?

— Никой. Сам разбрах. В деня, когато беше отишла при Антигони, очевидно да ѝ поискаш помощ, бях отишъл и аз, за да видя детето. Имах нужда от това. Видях те, като излизаше. Учудих се, но не ти казах нищо. Когато на следващия ден ми се обади Антигони и поиска да вземем детето, понеже щяла да боядисва вкъщи... разбрах. Не можех да ти кажа досега колко съм ти благодарен. Благодаря ти, Наталия!

— Искан да се съвземеш. Да осъзнаеш, че животът продължава.

— Знам това... Ти постигна целта си. Сега вече съм готов. Но Измини трябва да се върне у дома. Нещо се задава... Сигурен съм.

— И аз...

— Затова и детето не бива да е тук.

Измини си отиде. Щом вратата се затвори след нея, телефонът иззвъня. Наталия настръхна, когато чу гласа на Елпида. Този синхрон също беше показателен.

Елпида ѝ каза, че искала да се съберат вечерта при нея, и я помоли да предаде на Марина.

— Има ли нещо? — попита Наталия.

— От доста време не съм ви виждала. Трябва ли да има нещо, за да искам да видя приятелите си? — сопна ѝ се тя и затвори телефона.

Дори това беше странно. Студено ѝ беше. Въпреки че радиаторите работеха с пълна сила. Тук духаше много силно, небето беше оловно, но пак не валеше. Наталия се ядоса.

— Какво чакаш още? — викна тя. — Защо не се разбушуваш, та да свършваме?

Една гръмотевица ѝ отговори и тя подскочи уплашено. Костис се върна, беше излязъл на покупки, и погледна с безпокойство изопнатите ѝ черти.

— Довечера ще се съберем всички тук — каза му тя с безцветен глас. — Елпида пожела така.

Не си казаха нищо друго. Тази събота, последната от февруари, ставаше все по-странна. Вечерта дори стигна дотам да се превърне в странно необичайна.

Събраха се. Както някога... Сякаш болестта беше лош сън, който им се беше присънил на всички заедно, и се бяха събудили едновременно. Елпида беше в настроение. Почти не забелязваха лицето ѝ. Не бяха изминали много дни от последната им среща, но по нея те бяха изписали следи като години. Внимателно гримирана, колкото и да се бе погрижила за външния си вид, болестта проявяваше белезите си, „чудовището“ показваше ноктите си. Поръчаха си пица. Видяха с учудване, че тя ядеше както някога и пиеше много. Марина размени погледи с Наталия, като внимаваше да не я забележи самата Елпида. Навън бурята се разрази... Силна... вдигаше невероятен грохот...

Елпида се изправи.

— Трябва да си тръгвам — каза тя.

— Сега ли? — рече, недоумявайки, Филипос. — Навън небето сякаш се е продънило! Почакай да утихне малко и после ще си вървиш!

— Една буря не може да преобърне света наопаки — отвърна тя с нежна усмивка и всички разбраха, че не говореше само за времето. — Запомнете това! Бурите отминават и след това настъпва безметежност... След дъжда идва ред на дъгата. Сбогом! Никой да не става! Зная пътя!

Всички я погледнаха, замръзнали като статуи. Тя изглеждаше така, сякаш ги фотографираше с поглед и отпечатваше образите им в душата си...

След като тя затвори вратата подире си, настъпи тежко мълчание. Никой не забеляза малкия плик, който бе подпъкнала на прага. Малък бял плик, върху който бяха написани няколко думи: *Да го прочете Костис. Пред всички.*

Природата настървено изливаше гнева си. Улиците бързо се превърнаха в стремително течащи реки. Небето бе разцепвано от светкавици толкова често, че нощта се превръщаше в ден. Малката кола се засили неудържимо. Гълтайки километрите, тя летеше към Сунион^[4]. Ръцете ѝ не трепереха въобще, но имаше непоносими болки, а се беше уморила да я боли. Кракът ѝ натисна педала на газта, точно там, където нормално не би трябвало. Там, където асфалтът свършваше, докосвайки безкрая. Не зави... Задържа със сила и неотклонно кормилото изправено. Като птица, която отлетя при Твореца си... Хадес дебнеше... Протегна ръце и грабна в недрата си малката кола с дребната жена вътре в нея...

Никой не бе помръднал от мястото си. Дори не и за да съберат празните кутии от пицата пред себе си. Ледено мълчание, което трая дълго.

Костис го разчупи пръв с гнева си.

— Да ме вземат дяволите! — извика той. — Не издържам повече!

— Какво ти стана? — попита го Филипос.

— Можеш ли да ми кажеш какъв беше смисълът на това... кратко парти? Можеш ли да ми обясниш защо толкова приличаше на сбогуване?

Никой нямаше отговор на въпросите му, които бяха и техни.

Часовникът показваше полунощ, но никой от тях нямаше желание да си върви. Сега, когато и Марина знаеше, беше по-лесно. Поне нямаше нужда да разиграват театър пред нея. Филипос поиска кафе. Наталия свари за всички. Кой щеше да заспи в такава нощ? С

подноса в ръце, тя забеляза белия плик при входната врата и подносът се олюля, чашите издрънчаха.

Тя остави таблата и вдигна белия плик. Затрудни се да прочете думите. Буквите играеха непокорно. Дъхът ѝ спря.

Приблужи се към другите, притиснала плика към гърдите си. Всички я погледнаха с недоумение. Изглеждаше готова да припадне. Костис скочи прав и ѝ помогна да седне на канапето.

— Какво става, мила моя? Какво ти е? — Гледаше я обезпокоен, а тя протягаше плика към него. — Какво е това?

— Свърши се — изрече само тя.

Костис прочете написаното от Елпида върху плика и пребледня.

— Костис... Наталия... Какво е станало? — Марина и Филипос бяха загубили ума и дума.

С бавни движения Костис отвори плика и извади две страници, изписани със стегнатия почерк на Елпида.

В краката му изпадна един ключ. Вдигна го и взе да оглежда писмото и ключа като захласнат. Накрая остави ключа и започна да чете...

„Здравей, стари приятелю... Спомняш ли си, че последния път в кабинета ми ти казах, че ще направиш, каквото поискам от теб? Ето на, значи. Сега четеш писмото ми...

Сякаш ви виждам пред очите си... Седнали сте, както ви оставих, във всекидневната на Костис, която Наталия се е погрижила да напълни със сухи цветя и свещи! Костис чете писмото и сигурно плачете! Не съм виждала хора да се разплакват толкова лесно!

За мен, във всеки случай, не бих искала да плачете!

Знаете защо си тръгнах. Знаете колко съзнателно избрах да не влизам в единоборство с този негодяй, нямаше да го оставя да получи и реванш, я!

Че щях да свърша, това е сигурно. Мястото и времето обаче исках да бъдат по мой избор!

Времето е: днес.

Мястото: някъде към Сунион.

Изтръгнах победата от ръцете му и искам да разберете, че не съм била страхлива, а реалистка.

Все още не знам дали съществува живот след смъртта, нито къде ще се озове душата ми, но ако всичко, което религията ни учи съществува, то тогава ще се срещнем отново.

Независимо от това обаче искам да знаете нещо, което вероятно не съм изказала достатъчно ясно, докато бяхме заедно: радвам се, че влязохте в живота ми. Изпълнихте го, както никой никога не бе успявал дотогава.

Единственото, за което съжалявам, е, че успяхме да споделим живота си само година. Дванайсет месеца... Най-хубавите в живота ми! Дванайсет месеца. Толкова трая нашето пътешествие. Сега ще продължите вие...

Обикнах ви всичките, нищо че никога не го казах.

Елпида

П. П. Ключът е от вкъщи. Ще намерите там всичките ми пари за... разходите. С останалите направете, каквото сметнете за добре..."

Листът изпадна от ръцете му. Приземи се на пода в същия миг, когато в Сунион се бе случила катастрофа. Хадес бе довършил онова, което другите богове бяха започнали преди дванайсет месеца. Описаха... Повелиха... Изпълниха...

Бяха показали пътя към предопределението...

*О, Небесни Създателю,
стори така, че да не живея толкова,
за да ме утешават, колкото аз да утешавам.
Да не искам толкова много да ме разбират,
колкото аз да разбирам.
Да не искам толкова да ме обичат,
колкото аз да обичам.
Защото в отдаването се крие въздаянието!
Свети Франциск от Асизи*

[1] Ереб — олицетворение на мрака в древногръцката митология. Според Хезиод е син на Хаос и Гея. Негова сестра е Нюкта Богинята на нощта. Символизира мълчанието и нощната глуш. Участвал във войната на титаните и бил хвърлен от Зевс в Тартар. Олицетворява мрачното пространство, което според вярването на древните гърци се намирало под земята, над Ада, и там душите изкупвали земните си грехове и се пречиствали преди да се преселят в царството на Хадес. — Б.пр. ↑

[2] Софокъл. Антигона София: Народна култура, 1982, с 212. Превод от старогръцки проф. д-р Ал. Ничев. — Б.пр. ↑

[3] Дигенис Акритас — герой от византийския народен епос XI–XII век. Майка му е византийска принцеса, а баща му арабски емир; името „Дигенис“ означава „от две колена, от два рода“. Препратка към сцената от епоса, в която героят се бори с Харос олицетворение на Смъртта. — Б.пр. ↑

[4] „Нос Сунион“ е най-южната точка на Атическия полуостров, там се намира храм на бог Посейдон. Свързан е с Атина и чрез крайбрежна магистрала. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.